

A munka a
Magyar Terület- és Regionális Fejlesztési Hivatal szakmai irányításával az
Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főigazgatóság megbízásából
készült a

"Megvalósítási terv a Tisza-völgyi árapasztó rendszer
(ártér-reaktiválás szabályozott vízkivezetéssel) I. ütemére valamint
a kapcsolódó kistérségekben az életfeltételeket javító földhasználati
és fejlesztési program" tender keretében

A SZOLNOKI KISTÉRSÉG INTEGRÁLT TERÜLETFEJLESZTÉSI, VIDÉKFEJLESZTÉSI ÉS KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁSI PROGRAMJA

HELYZETFELTÁRÁS - KONCEPCIÓ – OPERATÍV PROGRAM

VÁTI Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Közhasznú Társaság
1016 Budapest, Gellérthegy u. 30-32.

MTA RKK ATI
5000 Szolnok, Kossuth u. 12/a.

VIZITERV Consult Kft.
1149 Budapest, Kövér Lajos u. 13.

Budapest, 2005. május

**A SZOLNOKI KISTÉRSÉG
INTEGRÁLT TERÜLETFEJLESZTÉSI,
VIDÉKFEJLESZTÉSI ÉS KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁSI KONCEPCIÓJA
EGYEZTETÉSI ANYAG**

A munka az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főigazgatóság megbízása keretében, a Magyar Terület- és Regionális Fejlesztési Hivatal szakmai irányításával készült a VÁTI Kht. Térségi Tervezési Irodáján

MTRFH témafelelőse:	Csóka Judit
Kistérségi kapcsolattartó:	Molnár László
VÁTI Kht. témafelelőse:	Lányiné Fogarasi Kornélia
MTA RKK ATI témafelelőse:	Szoboszlai Zsolt
VÁTI Kht. szakértői:	Czene Zsolt Dálnokiné Devecseri Anikó Faragóné Huszár Szilvia Földesi Petra Göncz Annamária Jordán Klára Majorné Vén Mariann Sain Mátyás Sárdi Anna Staub Ferenc Vass Gábor Vaszócsik Vilja
MTA RKK ATI szakértői:	Szarvák Tibor T. Hargitai Judit Szoboszlai Dóra
BOKARTISZ Kht. szakértői:	Molnár Géza Gál Tamás
Tisza Tájközpont Kht. szakértő:	Balogh Péter
ELTE TTK szakértők:	Nemes Nagy József Kiss János Péter Lőcsei Hajnalka
MTA TAKI szakértő:	Szabó József
Irodavezető:	Göncz Annamária
Vezérigazgató:	Csanádi Ágnes

Ez a dokumentáció a VÁTI Kht. szellemi terméke. A hozzá kötődő – szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényben meghatározott – vagyoni jogok a VÁTI Kht-t illetik.

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés.....	5
II. Helyzetelemzés.....	8
II. 1. Kapcsolódási pontok.....	8
II.1.1. A Tisza-mente integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási programja	8
II.1.2. A Szolnoki kistérség agrárstruktúra - és vidékfejlesztési programja	11
II.1.3. Szolnoki kistérség marketing stratégiai és operatív programja	14
II.2. Társadalom.....	16
II.2.1. Településrendszer	16
II.2.2. Demográfiai helyzet.....	18
II.2.3. Foglalkoztatás, munkanélküliség	18
II.2.4. Oktatás, képzés	19
II.2.5. Kultúra, civil szervezetek, települési megtartóerő	21
II.2.6. Szociális és egészségügyi jellemzők	22
II.2.7. Információs társadalom.....	23
II. 3. A tájhasználat természeti és gazdasági összefüggései	24
II.3.1. Természeti adottságok	24
II.3.2. Természetvédelem, ökológiai hálózat	26
II.3.3. Vízhasználat.....	26
II.3.3.1. Árvíz elleni védekezés	26
II.3.3.2. Belvíz elleni védekezés	28
II.3.3.3. Aszály elleni védekezés	29
II.3.3.4. A VTT árvízvédelmi feladatai és vízpótlási, tájgazdálkodási lehetőségei	30
II.3.3.5. Ásványvíz-hévíz	32
II.3.4. Területhasználat	32
II.3.5. Környezeti állapot.....	33
II.3.5.1. Vizek.....	33
II.3.5.2. Levegő	34
II.3.5.3. Talaj	34
II.3.6. Összegzés: A tájhasználat értékelése és természeti, gazdasági összefüggései	34
II.4. Gazdasági bázis	36
II.4.1. Gazdasági ágak, gazdálkodás.....	36
II.4.1.1. Agrárstruktúra.....	36
II.4.1.2. Erdő- és vadgazdálkodás	38
II.4.1.3. Ipar.....	39
II.4.1.4. Kereskedelem, szolgáltatás	39
II.4.1.5. Turizmus, idegenforgalom.....	40
II.4.2. Vállalkozási szerkezet.....	44
II.4.3. Összegzés: Relatív pozícióváltás, gazdasági-társadalmi tendenciák.....	44
II.5. Infrastruktúra	48
II.5.1. Térségi közlekedési kapcsolatok, elérhetőség.....	48
II.5.1.1. Nagytérségi elérhetőség	48
II.5.1.2. Belső közlekedési kapcsolatok.....	49
II.5.2. Települési infrastruktúra	50
II.5.2.1. Épített környezeti adottságok	50
II.5.2.2. Lakásállomány	51
II.5.2.3. Ivóvízellátás.....	51
II.5.2.4. Szennyvízkezelés	52
II.5.2.5. Energiagazdálkodás	52
II.5.2.6. Hulladékgazdálkodás	52
II.6. Intézményrendszer.....	53

III. Konceptió.....	56
III.1. SWOT-analízis.....	57
III.2. Célpiramis	59
III.3. Jövőkép.....	61
III.4. A megvalósítást segítő intézményrendszer	62
III.5. Társadalmi, gazdasági, környezeti hatás.....	64
III.6. Negatív forgatókönyv	66
III.7. Prioritások és az intézkedések közötti kapcsolat	67
IV. Operatív program	68
IV.1. Prioritás: I. Élhető, vonzó környezet kialakítása.....	71
IV.1.1. Specifikus cél: I.1. A biztonság és az életkörülmények javítását szolgáló infrastruktúra fejlesztése	71
IV.1.2. Specifikus cél: I.2. A természeti környezet megőrzése és javítása	82
IV.2. Prioritás: II. A társadalmi szerveződés feltételrendszerének biztosítása	93
IV.2.1. Specifikus cél: II.1. A társadalmi egyensúly megteremtése	93
IV.2.2. Specifikus cél: II.2. Az oktatás és nevelés átalakítása	103
IV.2.3. Specifikus cél: II.3. Helyi és térségi igényeket kielégítő szociális és egészségügyi ellátás biztosítása	109
IV.3. Prioritás: III. Diverzifikált és integrált gazdasági struktúra kiterjesztése.....	115
IV.3.1. Specifikus cél: III.1. A térség versenyképességét növelő ipari, logisztikai potenciál hasznosítása és fejlesztése	115
IV.3.2. Specifikus cél: III.2. Diverzifikált mezőgazdaság és mozaikos tájhasználat kialakítása	123
IV.3.3. Specifikus cél: III.3. A térség adottságaihoz alkalmazkodó idegenforgalmi szerkezet kialakítása	133
IV.4. Prioritás: IV. Térszerkezeti fejlesztések	139
IV.4.1. Specifikus cél: IV.1. A térségi fejlesztési folyamatok kiegyensúlyozása és hatékonyságának növelése	139
IV.5. Összefoglaló táblázat	142
V. Mellékletek	150
V.1. Interjúalanyok listája.....	150
V.2. Táblázatos mellékletek.....	152
V.3. Térképi mellékletek.....	153
V.4. Felhasznált irodalom.....	154

I. Bevezetés

Jelen tervezési dokumentum a Szolnoki kistérség integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási program helyzetfeltárásának és koncepciójának egyeztetésre szánt munkarésze.

A program tervezése, illetve későbbi megvalósítása lefedi a 244/2003. (XII.18.) Kormányrendeletben meghatározott új KSH besorolásnak megfelelő Szolnokii kistérség teljes területét, amely az alábbi településeket foglalja magába: Besenyszög, Csataszög, Hunyadfalva, Kótelek, Martfű, Nagykörű, Rákóczi falva, Rákócziújfalú, Szászberek, Szolnok, Tiszajenő, Tiszasüly, Tiszavárkony, Tószeg, Újszász, Vezseny, Zagyvarékas. A teljes közigazgatási területre kiterjedő tervezési terület elhelyezkedését a mellékelt térkép mutatja.

A munka a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése (a továbbiakban VTT) II. – árvíz tározókkal foglalkozó – tendere keretében készül, az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főigazgatóság megbízásából, a Magyar Terület és Regionális Fejlesztési Hivatal szakmai felügyeletével¹.

Célja, hogy a kistérségi és a VTT-hez kapcsolódó fejlesztéseket harmonizálja, ezen belül segítse elő, hogy:

- az árvízvédelmi fejlesztések által megnyíló térségi fejlesztési lehetőségekkel a - változásokat az egész ártér 1,8 millió lakosa érdekében befogadó - kistérség élni tudjon,
- a kistérségi fejlesztési érdekek, szándékok, projektjavaslatok mind teljesebben érvényesüljenek a 2007-2013-as ciklusra készülő Európa Tervben,
- a kistérség az eddiginél nagyobb segítséget kapjon:
 - fejlesztési elképzeléseinek új nézőpontból való átgondolására és
 - jelentősebb hazai és EU támogatásra, bővebb kapcsolódási lehetőségekre.

A Tisza mente fejlődése szempontjából meghatározó körülmény a Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett térség terület- és vidékfejlesztését szolgáló program közérdekűségéről és megvalósításáról szóló 2004. évi LXVII. törvény, amely meghatározza a VTT keretében elvégzendő feladatokat, az eljárás elveit, a földhasználati változásokat, és az árvízi beavatkozások ellentételezésének rendjét.

A Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését célzó VTT a Kormány kiemelt feladatai között szerepel. A Kormány a célok megfogalmazásával egyértelművé tette, hogy az árvízvédelmi funkció teljesítésén túl központi kérdésként kívánja kezelni a területen élő népesség életkörülményeinek javítását, a terület népességmegtartó képességének növelését, és a gazdálkodás feltételeinek biztosítását a VTT-hez kapcsolódó támogatási rendszerek kialakításával.

Ennek megfelelően a 1107/2003. (XI.5.) Kormányhatározat előírása szerint 2004-ben egyeztetésre került és elkészült - az egész ártérre vonatkozó - Tisza-menti integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási program. E program teljes egészében tartalmazza a Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett

¹ A Szolnoki kistérségi program a VTT első ütemében tervezett árapasztó tározókat (Cigánd-Tiszakarád, Szamos-Krasznaköz, Tiszaroff, Nagykörű, Hanyi-Tiszasüly, Nagykunság) és hullámtéri beavatkozásokat befogadó 13 kistérségre készülő sorozat része.

térség terület- és vidékfejlesztését szolgáló program I. ütemének feladatait, azaz a Kormány által 2003. novemberben deklarált 130 milliárdos, komplex árvízvédelmi és (az árvízvédelmi beavatkozásokat befogadó településkörre vonatkozó) infrastrukturális, valamint tájgazdálkodási feladatokat tartalmazó VTT programot.

A tét a lakosság biztonsága, megélhetése, életminősége és az ártér működőképessége. A Tisza problematika integrált kezelésére azért van szükség, mert a térség legégetőbb biztonsági és megélhetési, leszakadási problémáinak gyökerei közősek, alapvetően a víz- és földhasználathoz, valamint az ágazati politikákhoz kötődnek. A tünetek: árvíz-, belvív- és aszálykárok, éghajlatváltozás, elszivatagosodás, negatív vízháztartás, stratégiai vízkészletek mennyiségi és minőségi veszélyeztetettsége, illetve ezekkel összefüggésben talajminőség, termékenység, a föld- és vízhasználat határfoka, végül a gyengülő – megszűnő gazdasági szerep és perspektívatlanság.

E problémák – veszélyeztető, figyelmen kívül nem hagyható mértékük és összefüggő jellegük miatt – az egész ártér jövője, fejlődése, illetve leszakadása szempontjából meghatározóak. A közös gyökerek következtében megoldás csak integrált lehet, az érintettek részvételével, összehangolt kormányzati, térségi és interdiszciplináris munkával kialakítva, a természeti és társadalmi, gazdasági együttműködésben megtalált rendezőelv alapján.

A Tisza mente integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási programja egyidőben és együttműködésben készült az árvízvédelmi és területrendezési tervezéssel. Ez az elmúlt tíz évben kialakult tervezési gyakorlaton túllépve lehetővé tette – és jelen kistérségi munkát is segíti –, hogy az intézkedések, támogatható tevékenységek háttér számításai konkrét adatokkal, illetve részben műszaki tervekkel alátámasztottak legyenek.

A kistérségi tervezési dokumentumok kidolgozásának jogszabályi háttérét a területfejlesztési koncepciók, programok és a területrendezési tervek tartalmi követelményeiről szóló 18/1998. (VI.25.) KTM rendelet, valamint azok egyeztetésének és elfogadásának rendjéről szóló 184/1996. (XII.11.) Kormányrendelet előírásai képezik.

A Szolnoki kistérségre most készülő integrált program elsődleges feladata, hogy a 2007–2013-as ciklus Nemzeti Fejlesztési Tervébe beépítendő Tisza-térségi fejlesztési elképzeléseket kistérségi szinten és projekt mélységben pontosítsa, hogy realitássá válhassanak és összeadódhassanak a kistérségi integrált programok előirányzatai, tervezett költségei, ami által működőképessé, eredményessé és fenntarthatóvá válhatnak a következőkben kibontásra kerülő operatív programok.

A kistérségi integrált program olyan stratégiai és operatív programokat fogalmaz meg, amelyekben a kistérségi társulás, illetve munkaszervezete kezdeményező, koordináló, illetve partnerségi szerepet vállal.

A programkészítés során alkalmazott módszerek között a dokumentumelemzés, a KSH hivatalos adatbázisainak elemzése, az interjúkészítés (interjúalanyok listáját mellékletben közöljük), a kérdőíves felmérés és a workshopok szerepeltek.

A tervezés középpontjában – hasonlóan az integrált Tisza programhoz – a következő célok megvalósításának segítése áll:

- a természet, társadalom és gazdaság harmonikus együttműködése,
- az árterek rehabilitációja és a folyó egészséges rendszerműködésének helyreállítása, beleértve a tartamos földhasználatot és vízkészlet-gazdálkodást,

- a lakosság megélhetését szolgáló diverzifikált és a magas multiplikációjú vidékgazdaság kialakítása, beleértve
 - a sajátos agrár, helyi ipari-, idegenforgalmi és szolgáltatási struktúra megteremtését, és megalapozva ezt,
 - a tradíciók kiterjesztésével, a helyhez kötődő identitástudat erősítésével,
 - a képzettségi szint növelésével és
 - a foglalkoztatási helyzet javításával, valamint
 - a hálózatok és a külső belső együttműködések, illetve
 - a környezetbarát fejlesztések ösztönzésével és
 - a szubszidiaritás elvének kiteljesítésével.

A program speciális, a VTT árvízi beavatkozásaival összefüggő új eleme az ártér reaktiválása, az ökológiai és a vízrendszer rehabilitálása, egy, a táji adottságokra épülő - az egészséges és mozaikos tájszerkezet helyreállítását és fenntartását szolgáló - tájgazdálkodási rendszer kiépítésével.

II. Helyzetelemzés

II. 1. Kapcsolódási pontok

II.1.1. A Tisza-mente integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási programja

A Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett térség terület- és vidékfejlesztését szolgáló programról szóló 1170/2003. (XI.5.) Kormányhatározat 2. pontja alapján készült el a Tisza mente integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási programja. A program tervezési területe a teljes tiszai ártér minden településére kiterjed. A 445 település lakosainak száma 1 millió 754 ezer fő (az ország népességének 17%-a), területe az ország egynegyede, 2.272,5 ezer hektár, 4 régiót, 9 megyét és 51 - köztük a Szolnoki - statisztikai kistérséget érint.

A Tisza mente integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási programja az árvízvédelmi fejlesztések mellett a természeti- és épített környezet védelmére, az infrastruktúra, az ipar, a mezőgazdaság és a humán tényezők egyidejű és egymásra vonatkoztatott fejlesztésére tesz javaslatot úgy, hogy egy tudatos jövőkép megvalósítása érdekében integrálja e tényezőket, kezeli a városok és a vidéki térségek, falvak eltérő fejlesztési igényeit. A jövőkép értelmében a Tisza mente legfőbb küldetése, hogy *az együttműködés térségévé váljon*, ahol megvalósul a fenntartható terület- és vidékfejlesztés, amely

- a természeti örökség megóvását, működésének elősegítését tekinti alapnak,
- a hagyományokon, identitástudaton, a társadalmi örökség ismeretén alapul,
- fokozatosságra int, szerves fejlődést javasol és lassúbb ütemű fejlődést ígér,
- a periférikus helyzet leküzdését szolgálja,
- integrált.

Az árvízvédelmi, tájhasználati és területfejlesztési szempontból paradigmaváltó program elveivel való összhang megteremtése, valamint a programokhoz, projektekhez való csatlakozás lehetőségének biztosítása elengedhetetlenül fontos a VTT árvízi beavatkozásait szolgáló kistérségek, így a Szolnoki kistérség számára is.

Célpiramis

JÖVŐKÉP

Az együttműködés térsége

ÁTFOGÓ CÉLOK

A Kárpát-medence természeti rendszerével együttműködő, társadalmilag is hatékony gazdálkodási struktúra kialakítása
A térség népességmegtartó képességét javító, a létbiztonságot garantáló, kiegyenlített és fenntartható társadalmi feltételrendszer biztosítása

PRIORITÁSOK

I. Vízkezelés gazdálkodáson alapuló fenntartható táji rendszerek kialakítása	II. Hagyományokon és innováción alapuló képzési és foglalkoztatási lehetőségek hálózatokra támaszkodó fejlesztése	III. A periferikus helyzet leküzdése	IV. A Tisza ökológiai rendszeréhez és társadalmához alkalmazkodó gazdasági struktúra létrehozása	V. A térségi fejlesztési folyamatok demokratizálása és hatékonyságának növelése
---	--	---	---	--

SPECIFIKUS CÉLOK

<i>I.1.</i> <i>Ártéri tájrehabilitáció</i>	<i>II.1.</i> <i>Hálózatok fejlesztése</i>	<i>III.1.</i> <i>Belső-külső közlekedési kapcsolatok javítása</i>	<i>IV.1.</i> <i>Magas multiplikációjú vidékgazdaság kialakítása</i>	<i>V.1</i> <i>Partnerségi szervezetek megerősítése</i>
---	--	--	--	---

INTÉZKEDÉSEK

I.1.1. Természetközeli, diverz, mozaikos tájszerkezet kialakítása a mélyfekésű területeken, az ártéri vízrendszer rehabilitálására alapozva I.1.2. Természetközeli tájrészek fenntartása és növelése erdősítéssel, gyepesítéssel, az erdők természeti funkciójának visszaállítása, erdőstratégia kidolgozása I.1.3. Degradációra érzékeny talajokon földhasználat váltás	II.1.1. Civil hálózatok fejlesztése II.1.2. Innovációs kapacitások erősítése II.1.3. A szolgáltatások, valamint az alap- és szakellátások biztosításával a kistelepülések megtartó képességének fokozása	III.1.1. A térség külső elérhetőségének javítása a nemzetközi közlekedési folyosók kiépítésével III.1.2. A Tisza turisztikai és személyhajózási lehetőségeinek megteremtése a kapcsolódó infrastruktúra háttérével együtt III.1.3. A térség belső kapcsolatainak javítása a vasúthálózatok korszerűsítésével és működtetésével III.1.4. A térség belső kapcsolatainak javítása a főúthálózat, alsórendű közúthálózat, kerékpárutak és a folyami átkelések bővítésével, fejlesztésével	IV.1.1. Egyedi arculatú tradicionális vidékipar és környezetvédelmi ipar kialakítása IV.1.2. A rurális tradíciókon és adottságokon alapuló, a piaci feltételekhez is alkalmazkodó speciális termékek előállítás IV.1.3. Meglévő ipari centrumok EU-s normáknak megfelelő fejlesztése és részvállalása a térségi munkamegosztásban IV.1.4. A mezőgazdaság jövedelmezőségének növelése, gazdasági munkamegosztás az EU-s vidékfejlesztési források bevonásával	V.1.1. A szükséges horizontális szerveződések létrehozása a térségi együttműködésekkel V.1.2. A Tisza-menti terület- és vidékfejlesztési, környezetgazdálkodási szervezetek szövetségeinek létrehozása V.1.3. A térségi partnerségi szervezetek és szövetségek ágazati szereplőkkel való megerősítése
---	---	---	--	--

SPECIFIKUS CÉLOK

<i>I.2 Vízkezelési gazdálkodás</i>	<i>II.2.. Hagyományalapú innovációk ösztönzése</i>	<i>III.2 Tercier és kvaterner hálózatok fejlesztése</i>	<i>IV.2. Széles körű adottságokhoz alkalmazkodó diverzifikált mezőgazdaság kialakítása</i>	<i>V.2. Térségi tervezési folyamatok társadalmasítása</i>
--	--	---	--	---

INTÉZKEDÉSEK

I.2.1. Stratégiai vízkészletek minőségi és mennyiségi megőrzése és bővítése I.2.2. Ártéri vízrendszer rehabilitáció, vízviszartartás, a vízjárás szélsőségeinek csökkentése I.2.3. Árvízvédelmi beavatkozások (Vásárhelyi-terv Továbbfejlesztésének árvízvédelmi feladatai, fővédvonalak,)	II.2.1. Szerepek, tradíciók kiterjesztése, integrálása a mindennapok világába II.2.2. Lokális, Tisza és Alföld tudat erősítése II.2.3. A rurális tradíciók és az identitás erősítésével a kistelepülések kiüresedésének, „gettósodásának” mérséklése II.2.4. Sikeres modellek, példaértékű teljesítmények támogatása	III.2.1. Minőségi szolgáltató rendszer létrehozása III.2.2. Gazdasági szereplők és tudáscentrumok közös információs hálózatának kialakítása III.2.3. A logisztikai és kereskedelmi szerepkör erősítése a szolgáltatások minőségi és mennyiségi fejlesztésével III.2.4. Informatikai ellátottság kiegyenlített fejlesztése	IV.2.1. A változó adottságoknak megfelelő területhasználat kialakítása az agrár-környezetgazdálkodási program alapján IV.2.2. Ökológiai gazdálkodás és az alacsony ráfordítás igényű gazdálkodás kialakítása, módszereinek elterjesztése IV.2.3. A vízkivezetésen alapuló ártéri tájgazdálkodás	V.2.1. Az országos, az ágazati és területi tervek készítésekor, felülvizsgálatokor az érdekharmonizáló, érdekérvényesítő szervek szerepének hangsúlyosabbá tétele V.2.2. A Tisza-mente integrált programjának társadalmasítása és megvalósítása térségi támogatással V.2.3. Az intézmények felkészültségének fokozása, amellyel javul a térség abszorpciós képessége
---	--	---	--	---

SPECIFIKUS CÉLOK

<i>I.3. Környezetbarát infrastruktúra rendszerek kialakítása</i>	<i>II.3. Képzési potenciálok növelése, foglalkoztatási helyzet javítása</i>		<i>IV.3. Térség adottságaihoz alkalmazkodó sajátos idegenforgalmi struktúra kialakítása</i>	
--	---	--	---	--

INTÉZKEDÉSEK

I.3.1. Decentralizált megújuló energiagazdálkodási önfenntartó rendszerek kiépítése I.3.2. Közműháló zárása és az alternatív szennyvíztisztító programok bevezetése a kis lélekszámú településeken I.3.3. Jól kidolgozott hulladékgazdálkodási tervekre épülő programok elindítása	II.3.1. A hátrányos helyzetű munkaerő foglalkoztatási lehetőségeinek bővítése II.3.2. A digitális informatikai elérhetőségi hátrányok csökkentésével a foglalkoztatás új típusú formáinak elterjesztése II.3.3. Az általános és a speciális képzettségi szint emelése II.3.4. A felsőoktatási hozzáférést akadályozó tényezők mérséklése		IV.3.1. Együttműködésen alapuló, a turisztikai arculattal harmonizáló termécsomagok kialakítása IV.3.2. Az idegenforgalmi infrastruktúra kiépítése IV.3.3. Szelid- és ökoturizmus fejlesztése	
---	--	--	--	--

II.1.2. A Szolnoki kistérség agrárstruktúra - és vidékfejlesztési programja

A kistérség fejlesztési dokumentumainak illeszkedniük kell a magasabb területi szintű fejlesztési dokumentumokhoz, illetve törekedniük szükséges arra, hogy a helyben jelentkező fejlesztési igények beépülhessenek a magasabb területi szintű elképzelésekbe is. Tehát érvényesülnie kell a felülről-alulra és az alulról-felülre való építkezés követelményének. A szintézis megteremtése érdekében keressük az összhangot a Tisza-mente és a kistérség integrált programja között. Ennek első lépéseit megtettük az előző fejezet részben.

A következőkben arra teszünk kísérletet, hogy a kistérségi szinten elkészült és elfogadott programok és a most készülő integrált program között keressük a kapcsolódási pontokat. A kistérséget érintő korábbi SAPARD program 2004-ben felülvizsgálatra került. A program felépítése, tartalmi vázlata a következő.

A program prioritásai:

- I. A rurális jellegű települések felzárkózásának elősegítése
- II. Az épített és természeti értékek megőrzése, hasznosítása a fenntarthatóság elvének biztosítása mentén
- III. A kistérség lakossága életminőségét javító infrastrukturális fejlesztések megvalósulása

A fenti prioritások mentén a kistérségi agrár- és vidékfejlesztési program **fő célja:**

a kistérség fenntartható fejlődésének biztosítása, a lakossági életszínvonal folyamatos emelkedésének elősegítése.

A program speciális célkitűzései:

- A.) A mezőgazdasági termelés tárgyi-infrastrukturális és humán feltételeinek javítása, a versenyképesség fokozása
- B.) A tájspecifikus és természeti értékekre építő turisztikai kínálat mennyiségi és minőségi fejlesztése
- C.) A kistérség lakosságmegtartó és -vonzó képességének fokozása

Specifikus célok, alprogramok és intézkedések rendszere

A.) A mezőgazdasági termelés tárgyi-infrastrukturális és humán feltételeinek javítása, a versenyképesség fokozása.	
A.1.	A szántóföldi növénytermesztés infrastrukturális feltételeinek javítása
A.1.1.	A külterületi, mezőgazdasági célú úthálózat bővítése, rekonstrukciója
A.1.2.	Szántóföldi öntözőrendszerek kialakítása
A.1.3.	Terménytároló és tisztító kapacitások bővítése
A.2.	Állattartó telepek működési feltételeinek javítása
A.2.1.	Telephelyek építészeti és technológiai korszerűsítése, új funkciókkal való megtöltése
A.2.2.	A kistérségi húsfeldolgozói kapacitás bővítése
A.3.	A zöldség-gyümölcs termelés és feldolgozás technológiai hátterének javítása
A.3.1.	Hűtőházak létesítése
A.4.	A térségi gazdálkodók információhoz jutásának elősegítése
A.4.1.	Képzési, ismeretátadási és kapcsolatépítő programok tartása
A.4.2.	Kistérségi agrár infokommunikációs csatornák fejlesztése
A.5.	Az ökológiai tájgazdálkodás feltételeinek kialakítása
A.5.1.	Ártéri tájgazdálkodási mintaprogram a nagykorú öblökben
B.) A tájspecifikus és természeti értékekre építő turisztikai kínálat	

menyiségi és minőségi fejlesztése
B.1. A kistérségi kerékpárút-hálózat bővítése, rekonstrukciója
B.1.1. Új nyomvonalak kijelölése, kerékpárutak építése
B.1.2. Meglévő kerékpárút-hálózat korszerűsítése, bővítése
B.2. Kistérségi idegenforgalmi attrakciók számának növelése
B.2.1. Kulturális és szabadidős programkínálat bővítése
B.2.2. Tájspecifikus termékfejlesztés
B.3. A településekhez tartozó táji elemek rehabilitálása, új funkciókkal történő hasznosítása
B.3.1. Mesterséges és természetes vízfelületek tájrekultivációja
C.) A kistérség lakosságmegtartó és –vonzó képességének fokozása
C.1. A települések infrastrukturális ellátottságának javítása
C.1.1. Belterületi csapadékvíz elvezető rendszerek rekonstrukciója
C.1.2. Települések vízközmű-hálózatának fejlesztése
C.2. Vonzó településkép kialakítása
C.2.1. Épített értékek és a települési karaktert meghatározó településrészek megőrzése, megújítása

Az intézkedések és projektek rendszere

A.1.1. A külterületi, mezőgazdasági célú úthálózat bővítése, rekonstrukciója
A.1.1.1. Külterületi úthálózat fejlesztése Rákóczi falván
A.1.1.2. Mezőgazdasági és összekötő utak építése Kőteleken
A.1.1.3. A 032 hrsz. földút szilárd burkolattal való ellátása Tószegen
A.1.2. Szántóföldi öntözőrendszerek kialakítása
A.1.2.1. A tiszai vízkivételi mű és a meglévő öntözőhálózat felújítása Rákóczi falván
A.1.3. Terménytároló és tisztító kapacitások bővítése
A.1.4.1. Terménytároló és tisztítóüzem építése Tiszajenőn
A.2.1. Telephelyek építészeti és technológiai korszerűsítése, új funkciókkal való megtöltése
A.2.1.1. Használton kívüli mezőgazdasági épületek hasznosítása Csataszögön
A.2.1.2. Rácspadozatos kacsá-előnevelő épületek építészeti és technológiai felújítása Tószegen
A.2.2. A kistérségi húsfeldolgozó kapacitás bővítése
A.2.2.1. Vágóhid létesítése Kőteleken
A.3.1. Hűtőházak létesítése
A.3.1.1. Zöldség és gyümölcs hűtőtároló létrehozása Rákóczi falván
A.4.1. Képzési, ismeretátadási és kapcsolatépítő programok tartása
A.4.1.1. „Téli/tavaszi gazdaesték” kistérségi rendezvénysorozat
A.4.1.2. „Korszerű gazdálkodási ismeretek” továbbképzés térségi gazdálkodók számára
A.4.1.3. Pályázatkészítési szaktanácsadói szolgálat felállítása
A.4.2. Kistérségi agrár infokommunikációs csatornák fejlesztése
A.4.2.1. Kistérségi Információs Rendszer létrehozása Martfűn
A.4.2.2. Kistérségi agrárklaszter létrehozása
A.5.1. Ártéri tájgazdálkodási mintaprogram a nagy körűi öblözetben
A.5.1.1. Ártéri tájgazdálkodási koncepció kidolgozása
A.5.1.2. Komplex tájgazdálkodási program megvalósítása
B.1.1. Új nyomvonalak kijelölése, kerékpárutak építése
B.1.1.1. Szolnok – Martfű kerékpárút engedélyes tervdokumentációinak elkészítése

B.1.1.2. Szolnok – Tószeg – Tiszavárkony – Tiszajenő kerékpárút engedélyes tervdokumentációinak elkészítése
B.1.2. Meglévő kerékpárút-hálózat korszerűsítése, bővítése
B.1.2.1. Nagykörű – Kőtelek – Tisasüly kerékpárút felújítása, bővítése
B.2.1. Kulturális és szabadidős programkínálat bővítése
B.2.1.1. Falumúzeum és helytörténeti gyűjtemény kialakítása Besenyszögben
B.2.1.2. Szabadidőközpont és park létesítése Csataszögön
B.2.1.3. Horgásztó és szabadidőpark kialakítása Újszászon
B.2.2. Tájspecifikus termékfejlesztés
B.2.2.1. Kuruc-kori „Rákóczi” Turisztikai és szabadidőközpont kialakításának tervdokumentációs szintű előkészítése
B.2.2.2. A Kőteleki kolopiszap hasznosíthatóságának megvalósíthatósági tanulmánya
B.2.2.3. „Tisza” természetvédelmi bemutatóközpontok kialakítása Szolnokon és Nagykörűben
B.3.1. Mesterséges és természetes vízfelületek és környezetük tájrekultivációja
B.3.1.1. Anyita-tó rehabilitációja Nagykörűn
B.3.1.2. Bányató rekultivációja Kőteleken
B.3.1.3. Holt-Millér rehabilitációja Besenyszögben
B.3.1.4. A szolnoki Holt-Tisza mederkotrása
B.3.1.5. Kommunális szennyvízleürítő telep rekultivációja Tószegen
B.3.1.6. Hullámtéren lévő parkerdő felújítása Kőteleken
C.1.1. Belterületi csapadékvíz elvezető rendszerek rekonstrukciója
C.1.1.1. Belterületi csapadékvíz-elvezető rendszer kiépítése Tiszajenőn
C.1.1.2. Belterületi csapadékvíz-elvezető rendszer kiépítése Tisasülyön
C.1.1.3. Belterületi csapadékvíz-elvezető rendszer rekonstrukciója Újszászon
C.1.2. Települések közműves ivóvíz- és szennyvízhálózatainak fejlesztése
C.1.2.1. Vízközmű hálózat korszerűsítése Tiszajenőn
C.1.2.2. Vízközmű-rekonstrukciós tervdokumentum készítése Tisasülyön
C.1.2.3. Vízközmű-rekonstrukciós tervdokumentum készítése Tószegen
C.1.2.4. Vízközmű hálózat korszerűsítése Martfűn
C.2.1. Épített értékek és a települési karaktert meghatározó településrészek megőrzése, megújítása
C.2.1.1. Komplex faluközpont fejlesztési program Rákóczifalván
C.2.1.2. Komplex faluközpont fejlesztési program Nagykörűben
C.2.1.3. Komplex faluközpont fejlesztési program Csataszögön
C.2.1.4. Komplex faluközpont fejlesztési program Tószegen
C.2.1.5. Komplex településközpont fejlesztési program Újszászon

II.1.3. Szolnoki kistérség marketing stratégiai és operatív programja

Célok és alprogramok rendszere

I. A kistérség lakosságmegtartó képességének fokozása
1.1. Az önkormányzati közszolgáltatások fejlesztése
1.1.1. Kistérségi információs rendszer működtetése
1.1.2. Ügyfélbarát önkormányzati döntéshozatali rendszerek kialakítása
1.1.3. EU-s projektmenedzsment és pályázatírási ismeretek bővítése
1.2. Az épített környezet megóvása, fejlesztése
1.2.1. Rendezési tervek és ingatlanvagyon- kataszterek készítése, aktualizálása
1.2.2. A településképet meghatározó épületek homlokzat-felújítása
1.2.3. Közterületek megújítása
1.3. A természeti értékek megőrzése
1.3.1. A Tiszával kapcsolatos szervezett lobby tevékenység végzése
1.3.2. A Tisza partmenti sávjának fokozott védelme
1.3.3. A korszerű és szelektív hulladékgyűjtés és kezelés feltételeinek megteremtése
1.4. Az ingatlanpiac élénkítése
1.4.1. Az önkormányzati bérlakás-állomány megújítása
1.4.2. Vállalkozói tőkével megvalósuló lakásfejlesztések elősegítése
1.4.3. Rekreációs célú ingatlanhasznosítás elősegítése
1.4.4. Az agglomerációs ingatlanfejlesztés- és hasznosítás összehangolása
1.5. A gyermeknevelés és idősgondozás feltételeinek javítása
1.5.1. Komplex szolgáltatást nyújtó időotthonok létesítése
1.5.2. Az intézmények tárgyi és személyi feltételeinek javítása
1.5.3. Hátrányos helyzetű családokból kikerült gyermekekkel foglalkozó intézmények fejlesztése
1.6. A hátrányos helyzetű roma lakosság társadalmi, gazdasági integrációjának elősegítése
1.6.1. A romák önszerveződésének és érdekérvényesítés erősítése
1.6.2. Roma foglalkoztatási projektek kidolgozása, menedzselése
1.6.3. Bizalomerosztó programok megvalósítása
II. A kistérség gazdasági potenciáljának erősítése
2.1. Szolnok város súlyának növelése, imázsának javítása
2.1.1. A város közösségi és szolgáltató intézményeinek fejlesztése
2.1.2. A város tőkevonzó képességének javítása
2.1.3. A lobbytevékenység és a térkapcsolatok erősítése
2.2. A térségi vállalkozások versenyképességének fokozása
2.2.1. A mezőgazdaság jövedelemtermelő képességének javítása
2.2.2. Külső, pályázati források bevonásának elősegítése
2.2.3. Korszerű marketingismeretek alkalmazása
2.2.4. Partnerkapcsolatok bővítésének elősegítése
2.3. Tőkebefektetési feltételek adottságainak javítása
2.3.1. Kistérségi ipari parkok és vállalkozási területek bővítése, fejlesztése
2.3.2. Befektetővonzó marketingakciók lebonyolítása
2.4. A képzési és foglalkoztatási rendszerek összehangolása
2.4.1. Kistérségi Munkaerő-gazdálkodási Rendszer kidolgozása és működtetése
2.4.2. Piaci igényeket kielégítő át- és felnőttoktatási programok indítása
2.4.3. Vállalkozóvá válás elősegítése
2.5. Az idegenforgalmi adottságok jobb kihasználása
2.5.1. A Tisza menti turizmus szolgáltatásfejlesztése
2.5.2. Tájspecifikus termékfejlesztés, a kolopiszap hasznosítása
2.5.3. A szállás- és programkínálat bővítése
2.5.4. Az idegenforgalmi vállalkozások és szolgáltatások promóciója

III. A kistérségi szervezetek kapcsolathálójának bővítése	
3.1.	A kistérség szervezeteinek együttműködési készségének elősegítése
3.1.1.	<i>A társadalmi párbeszéd fejlesztési kereteinek megteremtése</i>
3.1.2.	<i>A térség gazdasági szervezetei közötti együttműködés fokozása</i>
3.2.	A hazai és nemzetközi partnerkapcsolatok elősegítése
3.2.1.	<i>A Kistérségi Társulás és az önkormányzatok nemzetközi kapcsolatainak bővítése</i>
3.2.2.	<i>Országos és nemzetközi szervezetekhez való csatlakozás elősegítése</i>
3.2.3.	<i>A megye kistérségei közötti kohézió erősítése</i>
3.3.	A civil szféra bővülésének elősegítése
3.3.1.	<i>Rendezvények és programok megvalósulásának támogatása</i>
3.3.2.	<i>Civil szervezetek fokozott bevonása a kistérségi és önkormányzati döntéshozatalba</i>

II.2. Társadalom

Az előző anyagrészben a területi egység külső környezetének bemutatása kapcsán kiemeltük a Tisza-mente integrált programját, majd ezek után bemutattuk a kistérséget érintő fejlesztési programokat. Most rátérünk a vizsgált területi egység belső adottságainak bemutatására.

II.2.1. Településrendszer

A Szolnoki kistérség településhálózata az alföldi településszerkezeti sajátosságoknak megfelelően alakul: a török hódoltság után újratelepült falvak többsége nagy- és óriásfalv. Szolnok megyei jogú városon kívül még két másik kisvárosa is van: az utóbbi időben emelték városi rangra Martfűt (1989) és Újszászt (1997), így az 5000 főnél népesebb óriásfalvak közül már csak Rákóczi falva jogállása nagyközségi. A kistérséghez összesen 17 település tartozik, melyek közül csupán négy népessége nem haladja meg az 1000 főt, ezek közül kettő, Hunyadfalva és Csataszög 1993-ban és 1994-ben önállósult települések, néhány száz fős lakossággal.

Szolnok városi szerepköre régebbi keletű, hiszen már a 19-20. században jelentős átrakodóhelynek és közlekedési csomópontnak minősült, a szocialista korszakban pedig megyeszékhely mivolta és forgalmi előnyei továbbra is fejlesztési célponttá tették. Azonban a város inkább „Budapest távoli elővárosa a gazdasági életben, mintsem önálló település” – írja Beluszky, a szigetszerű alföldi város tipikus példája, azaz kiemelkedik a környező települések közül, és csak közvetlen környezetét képes magához vonzani. A másik két vizsgált Jász-Nagykun-Szolnok megyei kistérség (Tiszafüredi és Törökszentmiklósi) elmaradottsága teljes mértékben alátámasztja ezt a megállapítást, hiszen Szolnok viszonylag könnyen és gyorsan elérhető ezekből a térségekből, mégis jelentős fejlettségi különbséget tapasztalhatunk – a Szolnoki javára.

A város térségen belüli szerepe meghatározó mind a népességszámot, mind a gazdasági súlyát tekintve: a kistérség népességének 64%-a itt koncentrálódik, a lakossági jövedelmek háromnegyedét, a helyi adók döntő többségét itt regisztrálják, és a legnagyobb gazdasági erőt képviselő, jogi személyiségű vállalkozások 85%-a ide települt. Jóval az országos átlag fölé emelkednek az egy lakosra jutó értékek is, azaz a városi rangsorokban is az élmezőnyben szerepel. A beingázók száma alapján az ország 12. legjelentősebb ingázási központja.

A környező települések gazdasági helyzete differenciált képet mutat. Kiemelkedik Martfű, a szocialista iparosítás egyik jellegzetes települése, ahol még a 2001. évi Népszámlálás alkalmával is a foglalkoztatottak abszolút többsége az iparban dolgozott. Bár aktivitási rátája és pozitív munkaerőmérlege alapján helyzete egyelőre kedvező, cipőgyártásának leépülése és az ipari foglalkoztatottak túlzottan magas aránya visszaesést jósol. A kistérség harmadik városi rangú települése, Újszász népesebb vasúti csomópont, de igazi városi funkciókkal nem rendelkezik, a kistérségen belül sem emelkedik ki. A települési rangsorok végén rendre a kistérség északkeleti, nehezebben megközelíthető falvai, Nagykőrű és Kőtelek, valamint a belőlük kivált két aprófalva található. Az átlagjövedelmek itt még az országos átlag felét sem érik el, helyzetük folyamatosan romlik.

Szolnok és Martfű tradicionális, rendszereken átívelő foglalkoztatási központ-folytonossággal rendelkeznek. Az ezekhez a központokhoz viszonyított közlekedés-földrajzi fekvés függvényében a környéki falvaknál az agglomerálódásban – a helyszíni tapasztalatok szerint – kontrasztelekció folyik. Ennek alapja a falu presztízse, ami az ingatlanpiaci pozícióban érhető tetten. Egyrészt vannak a szegényebb, alacsonyabb presztízssű, olcsóbb ingatlanokkal rendelkező települések (pl. Hunyadfalva, Csataszög), amelyek a város marginalizálódott populációjának letelepedési helyéül szolgálnak, és e folyamat következtében növekednek amúgy is jelentős szociális terheik. E tendencia nehezen állítható,

illetve fordítható meg, és a falvak szempontjából távlatosan sem dinamizáló hatású. Vagyis annak ellenére, hogy népességük nem csökken, az érintett települések az előrelépés csíráját sem hordozzák magukban.

Másrészről a városok vonzáskörzetében jelen vannak a magasabb presztízsű, mégis a szolnokinál olcsóbb ingatlanárakkal jellemezhető falvak (Rákócziújfalú, Rákócziújfalu, Tószeg), amelyekbe a fiatal városi munkaerő költözik ki, az alvó-település jelleget erősítve. Ebben a folyamatban megvan a település szempontjából is a helyi társadalom erősítésének, szélesítésének lehetősége amellet, hogy esetleg gazdasági potenciálként is értékelhető.

A kistérség szerveződésében és lakóinak ellátottságában a megyeszékhely szerepe és az agglomerálódási folyamatok mellett nagy jelentősége van a három természetes mikrotérségi együttműködésnek (északon Nagykőrű, Kőtelek, Hunyadfalva, Csataszög és Tiszasüly, délen a jobboldalon Tószeg, Tiszavárkony, Vezseny, Tiszajenő, a baloldalon pedig Martfű, Rákócziújfalú, Rákócziújfalu közötti szorosabb kapcsolatoknak).

Az alapfokú ellátás minden településen megoldott. Ha fel is merül egy-egy újabb igény, általában több ellátási-szolgáltatási funkciót nem is tudna egy kisebb település elartani. Az oktatás normatív rendszere miatt merülnek fel körzetesítési problémák, amelyek a helyi tapasztalatok alapján erősebben jelentkeznek az önkormányzatok felfogásában, mint a szülők véleményében. Az önkormányzatok ugyanis település- és lakosságmegtartási törekvésükben a körzetesítést sok (de nem minden) esetben funkciómegvonásként élik meg, szemben a lakosokkal, akik kötődését kikezdi a probléma: nem szeretnék gyermeküket összevont osztályokba járatni. A falvakban amúgy is alternatívaként jelentkezik az iskolások városba ingáztatása.

Az oktatás minősége, az iskolák összetétele determinálja az ebben az életszakaszban fontossá váló, a jövő minőségét magában hordozó lakóhelyválasztást. Ez is fontos tényezője a települések szegregálódásának. Nehezebb a helyzete egy olyan kistérség falvainak, ahol erős és jó minőséget szolgáltató központ van a közelben, mivel az oktatás „piacán” erős versenytárral kell számolniuk, sokkal előnytelenebb feltételek mellett. A cigánynépesség aránya és asszimiláltsága, a népességsere folyamatok kezdeti vagy elszabadult stádiumai, ezek települési kezelése, kezelhetősége a szociális szféra terhein túl legmarkánsabban az iskolai állapotokban fejtik ki meghatározó hatásukat.

A kistérségi centrum-periféria relációk, és a területi egyenlőtlenség alakulása nem utal éles szétszakadásra vagy jelentős belső feszültségre, az elemzett idősorok szerint 1,7-szeres különbségek mutathatók ki. A környező települések viszonylag kedvező helyzete részben a jó közlekedés-földrajzi adottságoknak köszönhető, hiszen Szolnok valamennyi településről könnyen elérhető, sőt, a vasútvonal révén Budapestre is sokan ingáznak. Az átlagos jövedelem a vonzáskörzetben is meghaladja az országos átlag háromnegyedét(!) is, egyedül a helyi adók alakulása marad jóval az átlag alatt.

A történeti népesség-adatsor (1870-2001) segítségével a központosodási folyamatot vizsgálva a két domináns városra (Szolnokra és Martfűre²) az látszik, hogy Szolnokonál – a II. világháborús törést leszámítva – egyre erősebb népességkoncentráció zajlott le: az 1870-es 41 %-ról az 1990-es 64 %-os csúcsig, majd ezt követően az agglomerálódási folyamat eredményeként ez az érték lecsökkent 63 %-ra. Martfű esetében sokáig nem volt kimutatható népességkoncentráció (1 %), ami 1990-re 6 % lett, és 2001-re ez is alig észrevehetően, de csökkent. (Mindkettőnek 1990-ben volt a népességmaximuma.) Az erőteljes növekedés a szocialista fejlődés, valamint az ipar-centrikus és városközpontú fejlesztési politikának volt köszönhető.

² Martfűre azért, mert attól függetlenül, hogy csak később lett várossá nyilvánítva, már a háború előtt is jelentős iparral rendelkező település volt, nagy munkaerővonzással, beingázással.

A térség népsűrűsége átlagosan 98 fő/km². Kimagasló értékeket találunk Martfűn (315), Rákócziútfalván (155), Szolnokon (415), valamint Újszászon és Zagyvarékason, Rákócziútfalun. A legalacsonyabb népsűrűség Tisasülyben (19), Besenyszögön, Szászbereken, Vezsenyben, valamint Csataszögön van.

Külterületen él a kistérség lakónépességének 1,4 %-a; legnagyobb arányban Tiszajenőn (23), Tiszavárkonyon (19), megemlítendő még Tisasüly. Csataszög az egyetlen település, ahol nincs külterületi népesség.

II.2.2. Demográfiai helyzet

A történeti (1870-2001) népességelemzést használva alapul megállapítható, hogy a kistérség népessége szinte lineárisan nőtt 1990-ig, utána enyhén apadt.³ A 15 településből 10-ben a népességminimum 1980-ra esik, a fennmaradó 5-ben pedig a rendszerváltás utánra. A népességmaximumok 5 település esetében (Martfű, Rákócziútfalu, Rákócziútfalu, Szolnok és Tószeg) esnek az 1990-es illetve 2000 utáni évekre, ami jelez egyfajta dinamikát (a két város esetében), vagy kedvező megyeszékhely-közel fekvést (a három agglomerálódó községnél). Ezeken kívül vannak olyan települések (Tiszajenő, Újszász, Zagyvarékas, Tiszavárkony), amelyek népessége stabilizálódni látszik, ezek szintén Szolnok aurájában találhatók. Végül vannak a leszakadónak, erodálódónak érzett települések, amelyek népessége vagy lineárisan csökken, vagy az 1990-es években kicsit gyarapodtak (átmeneti vidékre költözések, földprivatizáció?), és ezt követően újra elindultak a lejtőn.

Szolnok és Martfű 1949 után a szocialista ipar- és városfejlesztés célterületeiként a növekedésben magasabb fokozatra kapcsolak (előbbi népessége 30 %-kal, utóbbi több mint kétszeresére nőtt 1960-ra); miközben a többi település, az említett 5 folyamatosan növekvőt kivéve, a kollektivizálás következményeivel és a városi ipar vonzerejével, vagyis az elvándorlással küzdött.

A kistérség népessége az utolsó két népszámlálás között alig csökkent (99,5 %), az országos népességcsökkenés ebben az időszakban 2 % volt. A növekvő, illetve stagnáló települések Szolnok vonzáskörzetében találhatók. A leginkább csökkenő település Vezseny, amely a kistérség kiemelkedően előregedő falva, elvándorlással. Megemlítendő még Tisasüly, Kőtelek népességcsökkenése, amelyeknél szintén mindkét tényező (fogyás ill. elvándorlás) egymást erősítő hatása érvényesül.

A kistérség összességében pozitív vándorlási különbözet könyvelhető el. A két domináns város (Szolnok és Martfű) elvándorlással jellemezhető ugyan, de az agglomerálódó településekre folyik a szegregált kiköltözés (Besenyszög, Csataszög, Hunyadfalva, Nagykőrű, Szászberek kismértékben, míg nagymértékben: Rákócziútfalu, Rákócziútfalu, Tiszajenő, Tószeg, Újszász, Zagyvarékas). A kistérség periferiája: Kőtelek, Tisasüly, Vezseny.

II.2.3. Foglalkoztatás, munkanélküliség

Az 1990 előtti évtizedekben látszólag folytatódott Szolnok gazdaságfejlesztésében a második világháború előtti irány, vagyis a tájszervező – egyfajta megyei klaszterként – a környék adottságaira épülő ipari centrum létrehozása. Azonban a vidéket nem termék oldalról, iparilag, hanem munkaerő szempontjából kötötte meg ez az iparfejlesztési metodika.

³ Általános kép a kistérségben, hogy 1870-1890 között kivétel nélkül minden település népessége nőtt, ami arra utal, hogy ennek az időszaknak az országos kivándorlási hulláma ezt a térséget nem érintette. Sőt jelentős népesség-növekedések voltak azalatt a húsz év alatt: kistérségi összesenben egyharmadával nőtt a lakosság.

A gazdasági átalakulás összességében a hagyományos szolnoki gazdasági ágak (faipar, mezőgép, építőipar, élelmiszeripar és mezőgazdaság) hanyatlását és a foglalkoztatási struktúra nagymértékű átalakulását okozta. A társaságok tulajdonosi szerkezete alapján Szolnokon a kilencvenes évek közepén a hazai magántulajdon jelentette a többséget, de jelentős még az állami, illetve a külföldi részesedés is. A megyeszékhely munkanélküliségi rátája 1993-ban még 11 százalékos volt, 1998-ban pedig 7 százalékos, 2004-ben pedig 5 százalék alatt van.

A megyeszékhelyen kívül a kilencvenes évek traumái között mindenhol a tsz megszűnését, mint a legfőbb foglalkoztatási krízist okozó tényezőt kell megemlíteni. Ennek következtében válnak fontossá azok munkahelyek, ahol meg tudják oldani a képzelten munkaerő-tartalékok foglalkoztatását. A sokak által említett varroda ezért jelenthet legalább átmeneti lehetőséget a vidéken többszörösen hátrányos helyzetben lévő nők számára.

Jelenleg Szolnokon a gazdasági szférában a legnagyobb beruházás a terciér szektor (kereskedelem) fejlesztése. Ez növeli a beutazó bevásárlók számát, párhuzamosan persze „a kis üzletek forgalmát csökkenti, de innovációra sarkallja őket”- az interjúalanyok szerint.

A nagyipar leépítésével, a bejárók elmaradásával átalakult/szűkült a város térkapcsolati vonzása. Ezzel kapcsolatban jó (a települési megtartó erő kapcsán is előkerülő) mérőszám az agglomerációs viszonylatokban közlekedő távolsági buszok száma. A nyolcvanas években Törökszentmiklós számított leginkább Szolnok külvárosának, „ma már Abony bocsátja ki a legtöbb Szolnokon dolgozó munkavállalót és tanulót”.

Jelenleg a regisztrált munkanélküliek és a munkavállalási korú népesség aránya a megyeszékhelyen a legalacsonyabb, a szuburbán szereppel bíró településeken (Pl. Tószeg, Besenyszög, Rákóczi falva, Szászberek) ez az arány 4-8 százalék között mozog. Tíz százalék feletti rátával a kistérség északi települései (Zagyvarékas, Nagykörű, Csataszög, Hunyadfalva) rendelkeznek. Ezek a települések törik meg ebben a mutatóban (a 2000-hez viszonyított) csökkenést.

2004-ben a munkanélküliségi rátában a kistérségben kismértékű csökkenés következett be. A munkanélküliek között a középiskolát végzettek, a technikusok és a diplomások (a megye egyéb munkaügyi területi szintjeihez képest) jelentős számban voltak regisztráltak 2003-ban.

II.2.4. Oktatás, képzés

A többcélú kistérségi társulás - mint településközi innováció - Szolnok és térségében is megalakult. A feladatellátás változásai a humán területet is érintik. Tiszajenő és Vezseny települések kivételével a pedagógiai szakszolgálati feladatokról és a közösségi ellátásról a szolnoki szakintézmény fog gondoskodni. A létrejövő közoktatási mikro- társulások közül Tiszavárkony székhellyel működik tovább a vezsenyi felső tagozat és a jövőben Nagykörűbe járnak majd általános iskolába a csataszögi gyerekek.

A szuburbán szerep erősödésének egyik jele az, hogy sürgetőnek mutatkozik az óvodai bővítés. Jelenleg azonban még az iskola fenntartás okoz komplex (a gazdaságosságtól a pedagógiai hatékonyságig húzódó) problémát minden településnek. Minden dilemma ellenére az iskolabővítések, felújítások jelen vannak, mert „senki sem akar lemondani a függetlenségről”.

A szolnoki kistérség 14-18 évesei közül 8295 fő jár valamilyen középiskolába nappali tagozaton. A középfokú oktatási intézmények túlnyomó többsége (6 gimnázium, 9 szakközépiskola, 6 szakiskola)

Szolnokon⁴ található. A megyeszékhely szuburbán szerepéből is adódik, hogy a diákok közül 3710 fő helyi, 3628 fő bejáró és 957 fő kollégista⁵.

Az oktatásszerkezet erősségét és gyengeségét egyaránt mutatja, hogy szakközépiskolában 3266 fő, szakiskolában 2245 fő és gimnáziumban 2443 fő tanult a felmérés idején a kistérségben. A települési megtartóerő fokozását segítő társadalompolitikák tervezése miatt fontos, hogy a 4 évfolyam közül kistérségi szinten a végzősök körében a bejárók száma nagyobb, viszont az ebben az évben másodévesek között a helyi lakosok vannak inkább többségben.

A kistérségben a 25 éves, vagy idősebb népesség 14 százalékának van egyetemi vagy főiskolai diplomája. A 18 éves, vagy idősebb népesség közel 40 százalékának van középiskolai végzettsége és a 15 éves, vagy idősebb lakosság 90 százaléka végezte el az általános iskolát. Fontos megjegyeznünk, hogy 1990-ben még átlagosan 9,20 osztályt végeztek el kistérség állampolgárai.

A versenyképesség néhány jellemzője között meg kell említenünk azt, hogy a gimnáziumok közül egyben már bő másfél évtizede folyik angol kéttannyelvű program és a szakközépiskolák „a megyeszékhely és a kistérségi városok gazdasági helyzetéhez képest húzóágazatnak tűnnek”.

A megyeszékhely egyik gimnáziumában 2000-ben elindult az Arany János Tehetséggondozó Program is, amelynek fő célkitűzései⁶ (a tudás tekintélyének visszaállítása, az esélyteremtés, a tehetségfejlesztés és tehetséggondozás, a műveltségi hátránykompenzáció) illeszkednek a Tisza mente integrált környezet-és vidékfejlesztési program prioritásaihoz is. A párhuzam külön érdekessége az, hogy a Varga Katalin Gimnázium Arany János Tehetséggondozó Programjába a gyerekek többsége⁷ a Tisza völgy településeiről érkezett⁸.

Az interjúk szerint az oktatás kínálata bővült⁹, bár a városból (és a kistérségből is) még mindig hiányoznak az ország hasonló adottságú városaiban gyakori egyházi fenntartású oktatási és szociális intézmények, viszont civil szervezetek által működtetett középiskolák itt is találhatók. Közel 6 éve működik Szolnokon egy waldorfos pedagógiai módszerekkel dolgozó alapfokú oktatási intézmény, de a kínálatbővítés közé sorolható a Roma Esély elnevezésű alapítványi, ma már érettségit is adó oktatási intézmény is, amelyben együtt tanulhat a nehéz szociális körülmények között élő, halmozottan hátrányos helyzetű cigány és nem cigány fiatal.

Az esélyegyenlőség és a felzárkóztatás profilján túl a szolnoki képzési struktúrában húzóágazat lehetne a felsőoktatás¹⁰, amit az erős középfokú oktatásra lehetne építeni. Ez egyfajta hozzáadott értéként – a gazdasági haszon növelésével is járhatna. A Szolnoki Főiskola fejlődése példaértékű. 1993-ban meglévő 338 fő, ma már közel húszszor nagyobb hallgatói létszámot jelent. A képzési struktúra, amelyben levelező és a távoktatási forma dominanciája érvényesül, illeszkedik a „life long learning” (élethosszig tartó tanulás) követelményéhez. A Szolnoki Főiskola tevékenysége értékes a város és a térség számára, hiszen

⁴ A kistérségben Martfűn és Újszászon van még középfokú oktatási intézmény (2 gimnázium, 2 szakközépiskola és 1 szakiskola)

⁵ Forrás: Középiskolai adatlapok megyei ifjúságkutatáshoz 2005. MTA RKK ATI Szolnoki Társadalomkutató Csoport.

⁶ Az Arany János Tehetséggondozó Program 2000 – 2003. évi helyzetelemzése. Varga Katalin Gimnázium. Kézirat.

⁷ Forrás: www.tehetseg.hu - A programba jelölhető minden 5000 fő alatti kistelepülésen, tanyán élő, tehetséges, szociálisan rászoruló, nyolcadik osztályos tanuló, akinek anyagi helyzete, családi háttere vagy más, tőle független ok nem teszi lehetővé gimnáziumi továbbtanulását.

⁸ Szarvák Tibor: A drogprevenciós programok hatásvizsgálata a hátrányos helyzetű tanulók Arany János tehetséggondozó programjában, klasszikus gimnáziumi osztályokban, valamint a szakközépiskolai és szakiskolai képzésben. Verseyhy Ferenc Elektronikus Könyvtár. 2004. http://vfk.vfmk.hu/szarvak_tibor/tanulmany01.htm Szerk: Takáts Béla.

⁹ A gyereklétszám csökkenéséből adódó iskolabezárások miatt még csak az alapfokú oktatásban jelezhetünk csökkenést

¹⁰ A húzóágazat elméleti megközelítése a (közeli) jövőben valósággá is válhat, ugyanis két stratégiai lépés történt a főiskolai intézmény életében. A jövőben Tiszaliget lesz a központja a főiskola oktatói karának (tiszaligeti campus megvalósulása), illetve a mezőtúri főiskolával történt kapcsolaterősítés révén a bolognai kritériumoknak (többkarúság) való megfelelés valósult meg.

piacképes (pl. a Tisza völgy fejlesztéséhez is erősen kötődő idegenforgalmi) diploma helyben történő megszerzésére is lehetőséget nyújt.

A korunkban felértékelődő mobilizálható tudás által (is) generált városversenyben Szolnok és kistérsége hátrányban¹¹ van annak ellenére, hogy középfokú oktatási intézményei országosan is elismert magas szinten és viszonylag nagy létszámban bocsátanak ki érettségizett fiatalokat. A kilencvenes évek jellemző trendje napjainkban is érvényesül: a Szolnokon érettségizők jelentős (az országos átlagnál magasabb) része tanul tovább valamely (zömmel fővárosi vagy alföldi) felsőoktatási centrumban, és szerez jogi, közgazdasági, humán, műszaki, orvosi, agrár stb. diplomát.

II.2.5. Kultúra, civil szervezetek, települési megtartóerő

A halmozottan hátrányos helyzetű településekben önkormányzatok számára évek óta nagyon nehéz feladat az oktatási-művelődési intézmények fenntartásához szükséges anyagi erőforrások előteremtése.

A kulturális kínálat (is) Szolnok centrikus. Ezért a települések szerint „olyan dolgokban kell gondolkodni, amit legalább olyan színvonalon tudunk csinálni, mint Szolnok.” Az interjúkból lesűrűzhető az a vélemény, hogy Szolnokon a helyi politika hangsúlyt helyezett a(z elit) kultúra fejlesztésére, felismerve, hogy nagyvárosi szellemi rangot az nyújthat, ha tudatosan áldoz a művészetekre. A színházon kívül a legismertebb a Szolnoki Művésztelep tevékenysége, de napjainkra egyre inkább zenei rangja is van a városnak. A kilencvenes évek eredménye két jelentős kulturális intézmény igényes felújítása, a Verseygy Ferenc Könyvtár és a Damjanich János Múzeumé. Ez utóbbi intézmény régészeti, néprajzi és képzőművészeti kiállításai, s az 1997-es évben „Az év múzeuma” kitüntető cím elnyerésével hírnevet és idegenforgalmi vonzerőt jelent a városnak.

Egy térkapcsolati vizsgálat szerint a Szolnoki kistérség mozi-ellátottsága rossz. A filmszínházak 1984 és 1997 között csukták be kapuikat. A települések többségében nincs vetítés. Szolnokon jelenleg három filmszínház (egy art mozi) üzemel. Annak ellenére, hogy a kistérség egészében a filmkultúra terjesztése is komoly akadályokba ütközik, a megyeszékhelyen immáron hagyománya van a nemzetközi filmszemléknek is. A kultúra egyéb szegmenseinek fejlesztésében (az interjúalanyok körében) egyrészt az anómia jelei („a kutyát sem érdekli a művelődés”), másrészt a klasszikus népművelői attitűdök is érzékelhetők („kell egy közösségi tér, mert ezzel is emelhető a település megtartó ereje”).

A megyeszékhely értékei között olyan épített és természeti környezeti elemek (Tisza, Zagyva, gyógyvizek, Tiszaliget, Szigligeti Színház és a város földrajzi fekvése) találhatók, amelyek a kistérség (formálódó) identitására is hatással lehetnek.

A civil szervezetek működése zömmel a megyeszékhelyre koncentrálódik. A kistérség településein általánosan az önkormányzati intézményi forrásszerző alapítványok, a közbiztonsághoz és a település-szépítéshez kapcsolódó egyesületek találhatók meg. Szolnokon 200 körüli a civil szervezetek száma, amelyek „talán a fele, ha működik”. Egy a humán szférában dolgozó véleménye szerint azonban a város csak közel egytizedükre számíthat, bár a megyeszékhelyen már meggyökeresítették az önkormányzat-civil szervezetek közötti szerződéses viszonyt (a gyermekjóléti szolgáltatásban és a közművelődésben már több nem önkormányzati szervezet is dolgozik).

A kistérség városaiban az önkormányzati kötelező feladatokon túl a települési civil stratégia kialakításával azt is el szeretnék érni, hogy a településhez szellemileg is kötődjön társadalma nemcsak szociálisan. Fontos, mondják többen, hogy el kell jutni a „mi településünk” tudattól a „mi utcánk” tudatig. Ez a folyamat csak az alulról jövő kezdeményezések támogatásával jöhet létre. A civil fejlesztések terén

¹¹ Az idézett kutatás azt erősítette meg, hogy a fiatal korosztályban olyan pragmatikus és fogyasztói értékek kerültek előtérbe, amelyek az érzelmi típusú lokálpatriotizmus ellen hatnak. A letelepedési szándékok mellett a Szolnokhoz kötődő érzelmi kapcsolatok is gyengék, mivel mindkét csoportban magas azoknak az aránya, akik nem szeretnek a városban élni (Szoboszlai-Murányi 2000).

elmondható, hogy a térség NGO-i egyre inkább felismerik: nemcsak az önkormányzatoknál van a pénz, ám a térségben a gazdasági szféra támogatásának megszerzése még nagyon nehéz.

II.2.6. Szociális és egészségügyi jellemzők

A szociális alapellátások körébe tartozó családsegítés Szolnok¹² és Tiszasüly¹³ székhellyel 4-4 települést érintve működik tovább (e települések együttesen alkotják a Szolnok székhelyű támogató szolgálat célterületét). Újszászhoz tartozik a jövőben Zagyvarékas, a rákócziújfalui és rákócziifalvai családsegítők pedig martfűi központtal tevékenykednek tovább¹⁴.

A kistérségben a roma rész társadalmi csoportok körében a 14-18 és a 18-30 évesek és az idős korosztály aránya szignifikánsan nőtt 1990-hez képest.

A megyeszékhely meghatározta kistérségben a romák problémái kétszintűek: egyrészt a központi településre fókuszálódnak (urbánus kérdés), másrészt a szegregálódó települések társadalmában jelent(het)nek szociális krízist.

A szociális alapellátások minőségi javulása a többcélú kistérségi társulások keretében várhatóan érzékelhető lesz. A megvalósuló szociális innovációban „a munkaerőt próbálják helyből biztosítani”. A kliensek nyilván jobban bíznak egy „falubeliben, mint egy idegenben”. Ez bármely segítő szakmára igaz, de különösen érvényes a kistérség települési szintű szociális ellátásában nagy arányt jelentő idősgondozásra.

A szociális és egészségügyi jellemzők között két urbánus jelenség körvonalazódik. Az egyik a hajléktalanság, amely (főként) az ellátórendszer kiépítettsége és a kialakulás okai miatt tekinthető városi jelenségnek. Szolnokon a kistérség települései közül főként az agglomerációs falvak (Zagyvarékas, Szajol, Tószeg, Rákócziifalva, Rákócziújfalu), valamint - mivel mobil csoportokról van szó - a vasúti (fő)vonalak mentén elhelyezkedő települések¹⁵ (Kisújszállás, Törökszentmiklós, Karcag, Jászberény) „lakosai” fordulnak meg a hajléktalanszállón. A másik fontos térkapcsolati elem, hogy a megye legnagyobb kórháza, a Hetényi Géza Kórház - a statisztikai átlag szintjén – leginkább a Szolnoki, illetve a Törökszentmiklói kistérség polgárait kezeli. Sürgős hívás esetén a mentő a települések túlnyomó többségét Szolnokról éri el. Felmerült a köteleki bázis kiépítése (8 mFt-ot költöttek is rá) a 15 perces kiérkezési limit betartása érdekében.

Az egészségügyi ellátás terén a szolnokiak esélyei nagyban különböznek akár a szűkebb agglomerációban élőkétől is. Már Szolnok szűkebb körzetében érzékelhető az a tapasztalat, hogy a háziorvosi és a védőnői körzet betöltése mellett másra már nem marad humán és anyagi erőforrás. Így a fogorvosi és a gyermekorvosi körzet megléte néhány kistérségi település életében csak fejlesztési irány marad. Az egészségügyi ellátásban az ügyelet megszervezése számos településen jelent majd mérhető önkormányzati forrásmegtakarítást és lakossági biztonság-érzet emelkedést.

A kilencvenes évek társadalmi-gazdasági változásai új problémákat, feladatokat jelentenek a gyermek-és ifjúsági korosztállyal foglalkozók számára. Az egyik ilyen tevékenység (az urbánus jelenséggént kezelt) drog-fogyasztás csökkentése. Vizsgálatok szerint Szolnok középfokú oktatási intézményeibe járók

¹² Besenyszög, Tószeg, Tiszavárkony, Szászberek

¹³ Kőtelek, Hunyadfalva, Csataszög, Nagykőrű

¹⁴ Ez utóbbi két feladatellátás intézményi kapcsolat a támogató szolgálatra is érvényes.

¹⁵ A vasúti csomópontok hajléktalan-ellátásban betöltött szerepére utal az, hogy interjünk szerint a jövőben Szajolban is felmerülhet egy hajléktalanellátó létesítése.

harmada megyei, közel tizede nem megyei állandó lakcímmel rendelkezett. A kábítószer-fogyasztás terjedésének bemutatására jellemző példa lehet egy legutóbbi szolnoki drogkutató¹⁶ eredménye, amelyben a marihuána fogyasztás szignifikánsan erősebben kötődik a szolnoki lakóhelyű diákokhoz. A drogfogyasztás visszaszorításában és a gyógyítás hatékonyságában (a kistérségi közös drogprevenációs programok megvalósításában) kiemelt szerepe lehet Szolnokon 2005-ben megvalósuló drogambulanciának.

II.2.7. Információs társadalom

Az információs társadalom fejlesztésében előreláthatóan azok a térségek lesznek a legsikeresebbek, amelyekben sok más tényező (innovatív és adaptív környezet, megfelelő szakember gárda, aktív közösségi élet, megfelelő infrastrukturális helyzet, stb.) mellett az információ-érzékeny, vagy információ-intenzív gazdasági vállalkozások, illetve tevékenységek (oktatás, kutatás, banki-pénzügyi szolgáltatás, jogi-, gazdasági tanácsadás, média- és kiadói tevékenység, tájhasználati tervezés stb.) meghatározó szerepet képviselnek. A megyében az információ-érzékeny gazdasági társaságok több mint kétharmada a Szolnoki kistérségben (ezen belül is főként a megyeszékhelyen) telepedett le.

Az információs társadalom transzfer központja jellemzővel csak a szolnoki kistérség rendelkezik (köszönhetően a megyeszékhely viszonylagos fejlettségének). A központi kistérségben

- megfelelő színvonalú a távközlési- és informatikai infrastruktúra kiépítettsége,
- magas a vállalkozások száma,
- a megyén belül meghatározó felsőoktatási kapacitással rendelkezik, ebből is adódóan magasabb az innovációs és adaptációs képessége a megyei átlagnál,
- számos olyan speciális funkcióval (pl. oktatási, tervezési, kulturális, logisztikai, gazdasági) is rendelkezik, amely tovább gerjesztheti a már meglévő információs-kommunikációs aktivitást,
- a megyei szervezetek, intézmények és vállalkozások tartalom-szolgáltatási tevékenysége viszonylag fejlett,
- a területen számos informatikai alkalmazás (elektronikus portál, banki szolgáltatás, e-kereskedelem, stb.) sikeresen, s viszonylag nagy számban működik.

Összességében tehát a XXI. század fejlődési trendjére is igaz az a különböző kistérségi területfejlesztési dokumentumokban megtalálható klasszikus megállapítás, amely szerint Szolnok, a központ és kistérségének fejlődése alapvetően határozza meg a térség egészének haladását.

¹⁶ Szarvák Tibor: A drogprevenációs programok hatásvizsgálata a hátrányos helyzetű tanulók Arany János tehetséggondozó programjában, klasszikus gimnáziumi osztályokban, valamint a szakközépiskolai és szakiskolai képzésben. Versegly Ferenc Elektronikus Könyvtár. 2004. http://vfeke.vfmk.hu/szarvak_tibor/tanulmany01.htm Szerk: Takáts Béla.

II. 3. A tájhasználat természeti és gazdasági összefüggései

Életünk számtalan területén meghatározó jelentősége van a tájnak, a természeti adottságoknak. Velük való kapcsolatunk jelenti életünk keretét ott, ahol megtelepszünk, innen származik a testünket háromnegyedében felépítő víz, a természet adja – tevékeny részvételünkkel - ételünket, és alapanyagainkat, itt tudunk pihenni, feltöltődni, regenerálódni. Természeti folyamatok tiszteletreméltó erejére ébredünk rá újra nemcsak aratáskor, hanem az árvizek idején is, amikor a kapcsolódásunk hibáiból eredő igen nagy károkat szeretnénk elkerülni, vagy aszályok idején, amikor termésünket féltjük, illetve magunk is szenvedünk közvetlen, egészségünket megpróbáló hatásától.

A VTT-hez és a Tiszához kapcsolódó integrált tervezés egyik leglényegesebb eleme a társadalom és gazdaság természethez való kapcsolódási módja, a tájhasználat felülvizsgálata. Szükséges ennek ártértékelése az árvíz-, belvíz- és aszálykárokat, a gazdálkodás eredményességére és a társadalom életminőségére tekintettel egyaránt.

A tájhasználat elemzése során elsősorban a tájhasználat és a természeti rendszerek, valamint a gazdasági eredményesség egymáshoz való viszonyának vizsgálatára, a rendszerműködés lehetőségeinek feltárására, elemzésére törekedtünk, miközben elsősorban a talajviszonyokra és a vízháztartásra összpontosítottunk. Vizsgálódásaink során két alapelvet tekintettünk kiindulópontnak:

1. Nincs kedvezőtlen termőhelyi adottságú terület, csak olyan, amelynek adottságait figyelmen kívül hagyták használatának tervezésekor. A gazdálkodás eredményességét meghatározza az, hogy a haszonvételi elvárás és a tájhasználat illeszkedő, vagy ellentétes a táj adott helyhez kötődő lényegével.
2. A termőhelyi adottságokra visszahat a jellemző tájhasználat. Összességében a használat vagy javítja ezeket az adottságokat – ez esetben hosszútávon is fenntartható, vagy rontja – ez esetben hosszútávon fenntarthatatlan.

Mindezek fényében elsőként elemezzük az adott térség természeti adottságait és tájhasználatát abból a szempontból, hogy mennyiben felelnek meg a természetes rendszereknek, illetve mennyiben nem. Ez alapján kerül vizsgálatra a kistérség táj-, terület- és vízhasználat, majd az összegzésben kitérünk mindennek gazdasági összefüggéseire.

II.3.1. Természeti adottságok

Természeti adottságok alatt elsősorban külső meghatározottságként az éghajlatot, illetve ide kapcsolódóan a vízellátottságot, s részben a vízháztartást értjük, belső adottságként a domborzat jellegzetességeit, és a belvízérzékenységet, a talajadottságokat, illetve a növényzet, pontosabban az egyes növényzettel borított élőhelyek jellegét és minőségét.

A kistérség természetföldrajzi helyzete alapján a Közép–Tisza–vidék középtájon helyezkedik el. Ezen belül hét kistáj érinti: döntően a Szolnoki-ártér, emellett a Tisza bal partján fekvő Rákóczi-falva és Martfű a Szolnok–Túri-síkon fekszik, míg a kistérség ÉNY-i települései Szászberek, Újszász és Zagyvarékas a Jászság kistájon. A kistérség északon érinti a Hevesi-árteret, míg a DNY-i részein 3 kistájat (Gerje-Perjesík, Pilis-Alpári-homokhát, Dél-Tisza-völgy).

Az ország második legnagyobb folyója, a Tisza a kistérség keleti határán folyik, majd Szolnok alatt kettéosztja a kistérséget. Szolnoknál ömlik a Tiszába az Északi-középhegység vizeit levezető Zagyva. A kistérség kisebb, időszakos vízfolyásai a Perje és a Millér. A terület az ármentesítés előtt tavakban bővelkedő terület volt. A mai állóvizek többsége mesterséges halastó, tározó illetve holtág.

A táj vízháztartását egyrészt éghajlati jellemzői, másrészt Tiszával való kapcsolata határozza meg. A kistérség éghajlata elsősorban meleg száraz, néhol igen száraz. Az évi napfénytartam igen magas, 1970–2010 óra körüli, az évi középhőmérséklet 10 °C. A terület erősen vízhiányos. Az évi csapadék 510–550 mm körül alakul, amelynek eloszlása rapszodikus a vegetációs időszakban mindössze 280–300 mm. A szélsőséges csapadékmegoszlás egyszerre jelentkezik éven belül, de az évek között is. A térség vízellátottságára a télvégi, kora tavaszi, illetve a nyárvégi, őszi vízbőségek mellett a tavaszi, kora nyári vízhiányok jellemzők. A lehetséges párolgás sok év átlagában jellemzően meghaladja a tényleges párolgás mértékét. A nyári félév éghajlati vízhiánya átlagban 300–400 mm, a vízfelületek szintjének nyári vesztesége naponta 2–5 mm¹⁷.

Az évek közti megoszlás alapvető jellegzetessége a Közép-Tiszán a száraz és nedves periódusok váltakozása. A XX. század alapvető jellegzetessége, hogy az éghajlat túlnyomó részben (51%) száraz, illetve nedves (32%), s csak a fennmaradó időszak (17%) volt kedvező. A nedves periódusra jellemző a mély fekvésű területek belvizesedése, ugyanakkor belvíz száraz években is jelentkezhet a csapadék éven belüli szélsőségeinek következtében. Ilyenkor ugyanabban az évben egymást rövid időn belül követheti a belvíz és az aszály.

A szárazabb időszakok vízhiánya részben a tavaszi vizek visszatartásával, részben pedig jó vízgazdálkodású természetes rendszerek telepítésével és fenntartásával oldható meg. A kistérséget jelenleg igen rossz vízgazdálkodású növényborítottság jellemzi.

Míg a kistérség nyugati részén a Jászság folyóvizek által feltöltött síkság, amely a Szolnoki-ártér alacsony fekvésű tökéletes síksága felé lejt, addig keleten a Szolnok–Túri-sík löszszerű üledékekkel fedett hordalékkúp–síksága enyhén magasabban fekszik. A felszín közeli üledék a Tisza mentén elsősorban öntésiszap, öntésagyag.

A Szolnoki kistérség domborzata tagolt; a 80–82 mBf. körüli mély fekvésű öblözetek között 90–94 mBf magas hátságok húzódnak. Jellemző a mély fekvésű területek túlsúlya. A kistérség északi felében a 82–84 mBf mélységű öblözetek között néhány szigetszerű 88–92 mBf magasságú kiemelkedést találunk. Itt a térség belvíz-veszélyeztetettségét elsősorban e tényező határozza meg. Lejjebb két markánsan megjelenő hátság között húzódik meg egy mélyebb öblözet. Itt is, akárcsak a többi Közép-tiszai kistérségben elmondható, hogy egy-egy csapadékosabb évben a viszonylag magasabb fekvésű belső medencék is víz alá kerülhetnek.

A talajadottságok a térség vízellátottságához igazodnak. A belvízveszélyes területek általában nem, vagy csak korlátozottan alkalmasak szántóművelésre, míg a hátaik talajai, melyek kialakulásában a víz nem, vagy csak kismértékben játszott szerepet általában szántókként jól hasznosíthatók. A Tisza mentén elsősorban a nyers illetve a réti öntéstalajok, a Jászságra a löszös üledéktalajok jellemzőek, a Szolnok–Túri-síkon megjelennek a magas mezőgazdasági potenciálú réti csernozjomok. Az egész kistérségre jellemző a szikes foltok előfordulása.

A térség növényföldrajzilag teljes egészében a Pannóniai flóratartomány (*Pannonicum*) Alföld flóraidékén (*Eupannonicum*) belül a Tiszántúl flórajárásának (*Crisicum*) része, potenciális növénytársulásai a bokorfüzesek, fűzligetek, fűz–nyár–éger ligetek, tölgy–kőris–szil ligeterdők, sziki tölgyesek és a tatárjuharos lösztölgyes. A száraz klíma és az antropogén hatások miatt ma már rendkívül alacsony arányú a természetközeli fás vegetáció a területen. A XIX. században elkezdődött folyószabályozási munkálatok, illetve a mezőgazdálkodás intenzifikálódása jelentősen átalakították a vidék ökológiai viszonyait, ezzel megszüntetve, illetve összezsugorítva a magasártéri ligeterdők élőhelyeit. Az intenzív gazdálkodás hatására a táj egy része jellegtelené vált. Értékes élőhelyeket jelentenek a kistérség északi részén megmaradt természetes gyepek és a folyópartok menti területek.

¹⁷ Balogh Péter: Ártéri tájgazdálkodás a Nagykörűi tározóban – Kézirat, 2004.

Összességében a rendszerműködést tekintetbe véve arra kell felhívni a figyelmet, hogy a szárazabb időszakok vízhiánya részben a tavaszi vizek visszatartásával, részben pedig jó vízgazdálkodású természetes rendszerek telepítésével és fenntartásával oldható meg.

A Kárpát-medence legkontinentálisabb területén a nagyvizek tájba jutása jelenleg erősen korlátozva van, a kisvizek pedig rendkívül alacsonyan folynak el (nyáron a Tisza medre gyakorlatilag drén-csatornaként működik). A kistérséget jelenleg igen rossz vízgazdálkodású növényborítottság jellemzi, hiányoznak a jó és a kedvező vízgazdálkodású természetes rendszerek.

A térség valójában nem gazdálkodik az ide érkező vízzel, ami mind az agrárium, mind a biológiai vízszükségletek felől közelítve annyit tesz, hogy a felhasznált vízmennyisége kevesebb a területre ténylegesen jutó víz mennyiségénél. A különbséget kisebb részben természetes folyamatok (párolgás, elfolyás) nagyobb részben emberi beavatkozások (belvízelvezetés) következtében elvesz. A hiány - a jelenlegi tájhasználat mellett - vegetációs periódusban ritkán és töredékében pótolható, víz hiányában pedig a vele együtt jó termőhelyi adottságú területek sem képesek potenciáljukat adni.

II.3.2. Természetvédelem, ökológiai hálózat

A kistérség védett természeti területe a Közép-Tiszai tájvédelmi körzet, közel 4180 ha, amely a Szolnoki hullámtér kivételével magába foglalja a Tisza védgátjain belüli területet.

A Tiszát egykor, a szabályozás előtt nagy kiterjedésű, ártéri erdők, ligetek, nádas, mocsaras, lápos területek és nedves rétek kísérték, ezt a mintázatot őrzik a tájvédelmi körzet védett területei is. Így van ez még akkor is, ha az élőhely jócskán megváltozott adottságai az alkalmanként sokkal szélsőségesebb viszonyoknak megfelelő élővilágot tartanak fenn, az egykori arányok jelentős módosulása árán. A Tisza középső folyásának néhol kiszélesedő, máshol mindössze néhányszor tíz méter széles védett hullámtere ennek a másodlagos tájnak biztosít túlélést és teret a társadalom természettel való kapcsolatának.

Az alacsonyabb térszíneket elsősorban fűz-nyár puhafás ligeterdők jellemzik – gazdag, néhol áthatolhatatlan aljnövényzettel –, míg a víz szélén bokorfüzesek találhatók. Az egykor nagy kiterjedésű, értékes ártéri tölgy-kőris-szil keményfa erdők védett állományai ma már csak foltokban láthatók. A folyó mentén a holtágakból több helyen halastavak váltak, a hullámtéri kubikgyödrök nagy többsége az ártéri társulásokba illeszkedő vizes élőhely.

A védett terület az Európai Unió védettséget jelentő Natura 2000 területek kijelölésével tovább bővült. Különleges madárvédelmi területek a Tisza hullámtéri területei és a kistérség DNY-i részét érintő Jászkarajenői puszták. Különleges természetmegőrzési területeknek minősülnek az Újszász-Jászboldogházi gyepek, az Alsó-Zagyva hullámtere és szintén a tiszai hullámtéren belüli részek.

Az ökológiai hálózat magterületeit a kistérségben a védett és a Natura 2000 területek alkotják, ami további kisebb foltokkal egészül ki Tiszasüly, Hunyadfalva és Besenyszög határában. Az ökológiai hálózat fontos eleme a Zagyva menti folyamatos folyosó (1182 ha), amely kapcsolatot biztosít a különböző élőhelyek között. Ezen kívül közel 8960 ha terület minősül természetközeli területnek, amelyek az ökológiai hálózat megszakított folyosói.

II.3.3. Vízhasználat

II.3.3.1. Árvíz elleni védekezés

A Szolnoki kistérség a Közép Tisza-vidéken, a folyó mentén Tiszasüly és Tiszajenő között helyezkedik el. Nagy része a Tisza jobb partján, délkeleti része a Tisza bal partján fekszik. Egész területe a vizek által

kialakított és formált. Lakosságának sorsa mindig összefüggött a vizek járásával, jelenlétével, az ármentesítés ellenére ma is ezer szálon kapcsolódik hozzá.

A kistérség szabályozott felszíni vizekben, erekben viszonylag gazdag terület, itt ömlik a Tiszába egyik legjelentősebb jobbparti mellékfolyója a Zagyva. Északon érinti a Tarna és a Jászsági-főcsatorna, melynek továbbépítését tervezik.

A kistáj egésze árvízzel és belvízzel veszélyeztetett. Általában 1%-os az árvízi elöntés veszélye, csak Újszász, illetve Rákóczi falva, Rákócziújfalú környékén található árvíz mentes térszín.

A települések ár-és belvíz veszélyeztetettségi besorolását a 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet határozza meg a legveszélyeztetettebb településrész helyzete alapján: A kistérség települései „B” kategóriába tartoznak, közepesen veszélyeztetettek, kivéve Rákóczi falvát, mely „C” kategóriába tartozik, tehát kevésbé veszélyeztetett.

A kistérségben halmozottan jelentkeznek a települések biztonságát veszélyeztető árvízvédelmi problémák, melyeket a Vásárhelyi Terv is kiemelten kezel, s megoldásuk nem halasztható.

A Szolnoki kistérséget hét ártéri öblözet érinti, közülük öt különösen nagy területű. Árvízvédelmét elsősorban a Tisza és a Zagyva fővédvonala biztosítja, de a Gerje-Perje-csatorna alsó szakasza is védett a Tisza visszaduzzasztó hatása miatt. A fővédvonalakból 31,968 km érinti a kistérséget. Az állami tulajdonú főműveket a területen a Közép-Tisza-Vidéki Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság kezeli.

Az árvízvédelmi fővédvonalak – töltések – magassági és keresztmetszeti kiépítési méreteit, illetve az állékonyság biztonsági tényezőit ágazati rendeletek írják elő. A ma érvényes kiépítési magasság az 1976-ban meghatározott mértékadó árvízszint egy méteres biztonsággal növelt értékét jelenti. Az árvízvédelmi fővédvonalak kiépítettsége átlagosan 50%-os, tehát magassági és keresztmetszeti hiányok is jelentkeznek, s a töltés állaga sem megfelelő, sok helyen fordulnak elő szivárgások.

A Zagyva mindkét parti töltése jelentős magassági és keresztmetszeti hiánnyal rendelkezik a Határmenti zsilip feletti szakaszon. További veszélyforrást jelentenek a keresztező létesítmények, az ősmeder keresztezésekkel együtt.

A térség árvizek elleni védelmének fontos részei a természetes terepmagaslatok által alkotott magaspартok, melyek magassága az emelkedő árvízszintekhez viszonyítva már nem elegendő (magasságihiányossá váltak). Hosszuk 42,6 km és 5 ilyen szakaszt találhatunk a térségben.

A külterületi magaspартokon a védekezés nem állami, hanem önkormányzati feladat, azonban ez a helyzet nem tartható, hiszen így a mentett térség biztonsága sebezhetőbb, az érintett önkormányzatok pedig a védekezésben amúgy is nagy szerepük mellett nem terhelhetők ezzel. Az általánosabb probléma a Szolnoki kistérségben a VTT beavatkozásai keretében részben kezelhető.

Másodrendű árvízvédelmi vonalként funkcionáló kiépített lokalizációs töltés a Szolnok város védelmére kiépített Határmenti lokalizációs vonal, melynek hossza 2,9 km.

Önkormányzati kezelésű körtöltés Szolnok-Tiszaiget, illetve Zagyvarékas védelmére épült.

A töltések hullámverés elleni védelmére részben a véderdősávok szolgálnak, melyek a hullámverés szempontjából veszélyes szakaszokon több helyen hiányoznak, (elsősorban Tisasüly és Tószeg térségében) illetve a faállomány gyér állapota miatt hatásuk nem megfelelő. A Tiszán összesen 38.900 fm, a Zagyván 10.700 fm véderdő telepítése szükséges.

A kistérség területéből 2320 ha fekszik a hullámtéren. A folyószabályozáskor a hullámtér szükséges szélességét átlagosan 600 méterben határozták meg, melyben óhatatlanul vannak szűkületek is. Mára a hullámtér vízszállító képessége jelentősen csökkent

- a szűkületek,
- a folyótól ismételt elvett további árterek,
- a gondozatlanság következtében benőttség,
- az ezzel is összefüggő feltöltődés, valamint
- az építmények jelenléte

miatt, míg az árvízszintek és az egyszerre lefolyó vízmennyiségek egyaránt nőttek. Mindez olyan mértéket ért el, hogy szükségessé tette és kiváltotta a VTT program árvízvédelmi beavatkozásait.

A Közép-Tiszán a legnagyobb meder- és hullámtéri szűkület Szolnok város belterületi szakaszán (a 337-327 fkm) helyezkedik el, a Szolnok feletti folyószakasz egyik legjelentősebb hullámtéri szűkülete Tiszapüspöki felett, a 351 fkm környékén van, ahol a teljes szélesség 400 m alá csökken. Fentiek mellett a folyamatosan süllyedő medencében a szolnoki relatív küszöbnek is jelentősége lehet a kistérséget érintő árvíz-levonulási változásokban. Szabályozási probléma, hogy a folyómeder folyamatos és természetes vándorlásával több helyen 20-25 méterre is megközelíti a partot, erősen veszélyeztetve a töltés állékonyságát.

A kistérség hullámterén 10 db nyárigát található 56,5 km hosszúságban védve hullámtéri mezőgazdasági területeket. Állaguk többnyire nem megfelelő, karbantartásuk nem biztosított, akadályozzák az árvizek levonulását, a legtöbbnek már vissza is vonták a vízjogi engedélyét. A földprivatizáció során nem volt szempont a hullámtér árvíz-levezetési funkciójának biztosítása, ez azonban mára halaszthatatlanná vált. Ugyanakkor a földhasználati és megélhetési körülmények megváltozásával természetesen nőtt a gazdák kárérzékenysége, a nyárigáttal biztonságosabbá tett termelési feltétel igénye. Az egész térség védelmét szolgáló beavatkozások terheinek viselését feltétlenül meg kell osztani azokkal a gazdákkal, akiknek földje és tevékenysége a védelem eszköze. Az adott és a társadalom által igényelt területi funkciók ellátásának korrekt ellentételezése, az árvízvédelmi, tájvédelmi és gazdaérdekeket egyaránt figyelembevevő kifizetési rendszer nincs kialakítva. A VTT I. ütemében három helyen tervezett a nyárigátak visszabontása, a földhasználati feltételek biztosítása nélkül. Ezzel szemben a gazdák a törvény szerint a kiemelten közhasznú minősítésű beruházást kötelesek tűrni.

II.3.3.2. Belvíz elleni védekezés

Az árvízvédelmi töltések kiépülése óta a területen keletkező szivárgó-, fakadó-, talajvizek nem tudnak természetes úton a Tiszába folyni. A terep mélyebb fekvésű részein gyülekeznek, néha az árvizekével vetekedő elöntéseket okozva. A kistérség szinte egésze belvízveszélyes. Erősen veszélyeztetett területek a kistérség északi negyedében találhatók. A belvíz főleg a tavaszi időben jelentkezik, nyárra azonban vízhiány alakul ki, beköszönt az aszály. A belvízgazdálkodás prioritásai időjárási periódusonként és az agrárgazdaság elvárásainak függvényében változnak, mai helyzete nagyon labilis.

A belvízlevezető rendszer kiépült, a vizeket csatornákon keresztül vezetik a befogadóba gravitációsan, vagy szivattyúval átemelve. A privatizáció óta a föld tulajdonviszonyok megváltoztak, a birtokok elaprózódtak, a belvízlevezető csatornák tulajdonviszonyai, és kezelőinek helyzete nem tisztázott. A főművek állami tulajdonban és VIZIG kezelésben vannak, a jelentősebb csatornákat, műveket a területen illetékes vízgazdálkodási társulat kezeli. A kisebb csatornákat a birtokosok sokszor beszántották, akinek a földje nincs közvetlen belvízveszélynek kitéve, nem akar részt vállalni a közös terhekből. A belvízgazdálkodás jelentős állami támogatással működik, de mára ez is bizonytalanná vált, a megígért támogatás töredékét kapják meg a társulatok.

A csatornák nyomvonalát, vízszállító képességét, az áramlásszabályozás lehetőségét és fenntartását biztosítani kell, függetlenül az egyéni érdekeltségektől.

A Közép-Tisza-vidéken elhelyezkedő kistérség két nagy belvíztérre oszlik a Tisza jobb- és balparti részére. Ezen belül 9 belvízrendszer különíthető el.

Belterületi belvíz és csapadékvíz elvezetés

A belterületekről belvíz és csapadék elvezető, többnyire nyílt árkos rendszerek vezetik le a vizet, egyedül Tiszajenőn nincs semmiféle levezető rendszer. Ahol nincs szennyvízcsatorna ott jelentősen megemelkedett a talajvízszint, fokozva a terület belvíz-és fertőzés veszélyeztetettségét.

A települések kistérségi közös pályázatokkal próbálnak a belterületi vízelvezetéshez anyagi forrásokat szerezni. A szűkös lehetőségek ellenére a csatornák karbantartását, felújítását folyamatosan kell végezni. Megoldást jelenthet a közmunka program, vagy a háztulajdonosok aktív közreműködése.

II.3.3.3. Aszály elleni védekezés

Az ármentesítés és a szabályozások, valamint a tájhasználat ezzel összefüggő változása óta a nagyvizek tájba jutása erősen korlátozva van, a kisvizek pedig rendkívül alacsonyan folynak el. A Tisza medre öntözési idényben gyakorlatilag dréncsatornaként működik.

A nagy szántóföldi táblák által igényelt vízlevezetés orientált belvízgazdálkodással együtt fentiek mára jelentős vízháztartási deficitet okoznak, száraz időszakokban vízhiány van, az amúgy is jelenlévő aszályhajlam nőtt.

Ezt a csatornák kettősműködésűvé tételével, vagy öntözéssel kompenzálták, de mára az öntözővíz árát csak a kifejezetten jó adottságú termőföldeken tudja kitermelni a gazdaság. A nagyüzemi gazdálkodásra méretezett öntözőrendszerek nem alkalmasak a mai felaprózott területek ellátására. A vízpótlást akadályozza a földterületek összehangolatlan hasznosítása.

Az aszály elleni védekezés jelenleg megoldatlan. A Szolnoki kistérségben az aszálykárokat már az úgynevezett légköri aszály is súlyosbítja.

Kérdéssé vált az elöntözhető víz mennyisége. A vizsgálatok arra utalnak, hogy a Tisza kisvízi hozama mellett – a lehetséges tározókapacitásokra is figyelemmel – a rendelkezésre álló víz mennyisége a potenciális öntözési igények töredékét képes csak kielégíteni. Ez meg is jelenik az öntözővíz árában.

A Tisza-völgy belvízvédelmi koncepciója az integrált belvízgazdálkodást tűzi ki célul, nevezetesen a lakosság élet- és vagyonvédelmét, az infrastrukturális hálózatok biztosítását prioritásként kezeli, a mezőgazdasági területeken pedig a racionális, fenntartható belvízgazdálkodásra helyezi a hangsúlyt. Az öt évnél gyakrabban elöntött, jellemzően belvizes területeken művelési ág-váltást javasol.

A belvizekből keletkező feleséget károkozás nélkül érdemes visszatartani a földeken, ezzel javítva a talajok vízháztartását, a terület vízgazdálkodását.

Az aszály káros hatásainak csökkentéséhez sokrétű, körültekintő intézkedésekre, a tájhasználati szemlélet alapvető megváltoztatására lesz szükség.

Hatásos lehet az erdők, gyepek területének növelése, minőségük javítása, a vizek visszatartása, az öntözés, vízátvezetés lehetőségeinek takarékos és jobb kihasználása, a táj mozaikosságának visszaállítása. Még a most jellemző egybefüggő, nagy területű szántók táblahatárait is telepíthetők erdő- és növény-sávok, melyek csökkenthetik a szél szárító hatását, párolgásukkal részt vehetnek a légköri nedvességtartalom növelésében.

II.3.3.4. A VTT árvízvédelmi feladatai és vízpótlási, tájgazdálkodási lehetőségei

Az egész vízgyűjtőre kiterjedő vizsgálatok¹⁸ alapján egyértelművé vált, hogy a Tisza középső szakaszán az eddig nem tapasztalt magas árvízszintek kialakulása – a hidrometeorológiai tényezők kedvezőtlen egybeesése mellett – döntően a meder vízszállító képességének csökkenésével és a vízgyűjtőn bekövetkezett változásokkal magyarázható. A VTT árvízvédelmi feladatai a Tisza völgy biztonságának növelése érdekében az árvízszintek csökkentését irányozzák elő

- a hullámtér vízszállító kapacitásának növelésével
- árvíztározók építésével.

Az árvizek mentett oldalra való szabályozott kivezetése egyben lehetőséget nyújt az ártér reaktiválására, a víz természeti rendszerek rehabilitálásán alapuló hasznosítására, az ár- és belvízvédelmi, illetve gazdálkodási okból egyaránt indokolt tájhasználat-váltásra.

A Szolnoki kistérség befogadója az árvízvédelmi beavatkozásoknak, mind a hullámtéri feladatok, mind a Hanyi–Tiszasülyi és a Nagykörűi tározó területén.

A VTT keretén belül a Közép-Tisza-vidéki hullámtereken nagyvízi lefolyási sávok kialakítására, töltésáthelyezésre, valamint nyárigátak részleges visszabontására kerül sor.¹⁹

A Tószeg-Vezseny közötti – mindkét partot érintő - nagyvízi levezető sávok (tereprendezés, felszíni vízelvezetés, bejáróutak) kialakítása során a térség szempontjait is figyelembe véve a tiszajenői, vezsenyi és szandai nyárigátak részleges visszabontása mellett magaspart rendezés, illetve fejlesztés is történik Tiszavárkony, Rákócziújfalu és Vezseny területén.

A vezsenyi kanyar fokozottan védett része a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzetnek. Az EU LIFE alapjából támogatott projekt a 319,27-323,36 fkm közötti szakasz balparti, bivalytói részén példaértékű együttes fejlesztés történik az árvízvédelmi, természetvédelmi és gazdasági-megélhetési igények összehangolásával.

A nagyvízi lefolyásjavítás fontos eleme a művelésiág-váltás (pl. erdőből, szántóból, kivetből hagyásfás rét, legelő). Az ösztönző-szabályozó rendszer megoldatlansága miatt a VTT jelenleg végleges terület-igénybevétellel számol.

Közösségi és egyéni érdekből egyaránt fontos elérni, hogy a beavatkozásokat túrni kénytelen gazdák ne csak ebből az egy lehetőségből választhassanak, hanem esetleg a helyben gazdálkodás többféle lehetőségéből is, hiszen

¹⁸ A VTT megalapozó vizsgálatait a BME, a KÖTIVIZIG és a VÍZITERV készítette.

¹⁹ A megjelölt (296-333 fkm közötti) folyószakaszon, az árvízi biztonság megteremtéséhez szükséges fejlesztések, illetve műszaki beavatkozások az alábbiak:

Műtárgyfelújítás a 10.01 árvízvédelmi töltés 31+490 tkm szelvényében; Tiszajenői nyárigát részleges visszabontása (1215-1-K-09); Tisza bal parti 10.06.01 (Martfűi) töltésszakasz áthelyezése a 48+122-53+466 tkm szelv. Közt; Vezsenyi nagyvízi levezető sáv kialakítása (1215-2-K-01); Vezsenyi magaspart rendezése (1215-2-K-11); Védvonal fejlesztése és partvédelem építése Vezseny É-i részén; Műtárgyfelújítás a 10.01 árvízvédelmi töltés 42+090 tkm szelvényében; Vezsenyi gátörtelep (10.01/4) felújítása; Rákócziújfalu magaspart rendezése (1215-2-K-11); Bivaly-tói nagyvízi levezető sáv kialakítása (1215-2-K-02); 10/a. LIFE – SUMAR projekt; Bivaly-tói töltésáthelyezés a 10.06 árvízvédelmi szakasz 62+300-71+615 tkm szelvényei között (1215-1-K-04); Rákócziújfalu gátörtelep (10.06/3) felújítása; Tiszavárkonyi partbiztosítás megerősítése; Töltésfejlesztés a 10.01 árvízvédelmi vonal 46+780-47+600 tkm szelvényei között (Tiszavárkony); Tószegi gátörtelep (10.01/5) felújítása; Tószegi nagyvízi levezető sáv kialakítása (1215-2-K-03); Tószeg árvízvédelmi fejlesztése V-VI. ütem (összesen 1900 fm); A Közös-főcsatorna és a 4625 jelű közlekedési út keresztezésénél lévő szivattyúállás átépítése; Szandai nyárigát részleges elbontása (1215-1-K-10); Művelési-ág váltás a lefolyási sávban a Tisza folyó bal partján, a Szent-István híd alatt; Művelési-ág váltás a lefolyási sávban a Tisza folyó bal partján, a Szent-István híd felett

- a művelésiág-váltás, illetve a jelentős földmunkák után a fejlesztés fenntarthatóságának, tartós hatásának kulcsa, a terület folyamatos gondozása csak így biztosítható
- a mentett ártér és Szolnok védelmének terhére nem volna méltányos egyoldalúan rájuk hárítani.

Összességükben a 296-333 fkm között megvalósuló hullámtéri műszaki beavatkozások várhatóan 35-45 cm vízszintcsökkenést eredményeznek a térségben. Ehhez a hullámtéri művelési-ág váltás további vízszintcsökkentő hatása adódik hozzá a hosszú távú, folyamatos gondozott állapotban tartás feltételeinek biztosítása esetén.

A tervezett Nagykörűi tározó kiépítése két ütemben valósul meg, mivel a 750 kV-os nagyfeszültségű távvezeték mintegy 10 km-es szakasza a tározótérbe esik. Ennek jelentős átépítési költségét VTT előirányzat nem tartalmazza. A VTT I. ütemében a Nagykörűi tározó előkészítéseként megépül a tározó beeresztő műtárgya. Ezzel lehetővé válik a tájgazdálkodási mintaterület kialakítása, szabályozható vízkivezetéssel a meglévő magaspartok között töltésépítés nélkül.

A VTT II. ütemében, a távvezeték átépítése esetén, a Nagykörűi tározó árapasztó térfogatrésszel bővíthető.

Az árvíztározó megépítése kapcsán betervezett nagykapacitású zsilip szabályozott nyitásával és rugalmas üzemmódjával lehetőség nyílik a terület rendszeres vízpótlására és a tájgazdálkodási mintaterület kialakítására. Az ártér reaktiválással idejuttatott víz jelentősége nemcsak az árhullámok megszelídítésében van, hanem sokkal inkább abban, hogy ezáltal helyreállítható a kistáj normális, évente rendszeresen ismétlődő vízkörforgása, ami megteremti az egészséges vízháztartás feltételeit, és nemcsak a tározóban, hanem annak közvetlen környezetében is.

A Nagykörűi tájrehabilitációs program az ártéri gazdálkodás felújításával az egész Tisza vidék komplex agrárstrukturális, környezetvédelmi és vidékfejlesztési mintaprogramja. Célja természetszerű, ökológiai, gazdasági haszonnal és egyidejű közvetlen jövedelemszerzési lehetőséggel járó tájszemléletet és -használatot bevezetni. A megoldás legalább részbeni lehetőségét hozza az alábbiakra:

- a mezőgazdaság EU csatlakozás utáni problémái,
- vízgazdálkodás, ár- és belvízvédelem,
- foglalkoztatás, a lakosság megélhetésének helyben történő biztosítása,
- idegenforgalom-fejlesztés,
- tájrehabilitáció, környezet- és természetvédelem.

A Nagykörűi tájrehabilitációs program 5 részprogramból áll, amelyek egymásra épülnek, de egymástól függetlenül vagy egyszerre is futtathatók:

1. Kubikgödör Hasznosítási Program - A kubikgödrök revitalizációja, bekapcsolása a Tiszához. (A halak természetes szaporodásának biztosítása, mentetlen oldali rehabilitáció, tanulságokkal a továbbiakra.)
2. Anyita-tó újraélesztési program – A tó visszaállítása és működtetése. (A fokgazdálkodás felújítása hullámtéri öblözetben.)
3. A Pityókai holtág rehabilitáció
4. Az Alsóréti Holt-Tisza hasznosítása
5. Az ártéri tájgazdálkodás mentett oldali bevezetése - A Nagy – fok rehabilitációja. (A nagykörűi ártéri öblözet komplex rehabilitációja a mentett oldal megfelelő részeinek szabályozott vízborításával.)

Az ártéri öblözet komplex rehabilitációja tartalmazza a tájhasználat egész öblözetre / községhatárra kiterjedő reformjának kísérletét az alábbiak szerint:

- Tavak, halastavak. (Nyáron több, télen kisebb területen: a laposokat árvízkor a meghatározott szintig feltöltenénk – többlet költség nélkül, gravitációsan, hiszen az árvízszint minden évben eléri a feltöltés szintjét. A vízzel a halakat is be kell engedni.)
- Rétegazdálkodás, extenzív állattartás. (A vízfelületek környékén és helyén.)
- Szántóföldi művelés. (A magasabb vagy jobb minőségű, jól megközelíthető táblákon.)
- Gyümölcsstermesztés. (A nagyhírű cseresznye termesztés mellett, az ártéri gyümölcsészet jelentőségének visszaállítása.)
- Erdőgazdálkodás, nádtermesztés, stb. (Energiaerdők, fűzfeldolgozás, gyógynövény, stb.)
- Idegenforgalom és egyéb járulékos haszonvételek. (Horgász-, pákász-, lovas turizmus, stb.)

A Nagykörűi mintaterület terepadottságai mutatják meg a kistérségben talán a legfeltűnőbbben a víz és a többi haszonvétel természetes helyeit. A települések többségében található azonban nehezen művelhető, szántóművelésre nem, de vizes élőhelynek kiválóan alkalmas területek, melyek egyben a vízháztartást is kedvezően befolyásolhatnák környezetükben. Besenyszögön már tervezik a Millér rehabilitációját. Érdemes ezzel foglalkozni, hiszen a víz stratégiai jelentőségű, felértékelődő kincse a Kárpát medencének, amiben a térségnek jó adottságai vannak. Az itt rendszeresen megmutatkozó víz egyoldalú háritása és hiánya helyett a VTT lehetőség a kiegyensúlyozottabb arányú, harmonikusabb és ökológiai, gazdasági szempontból előnyösebb, jobban fenntartható, működő helyzet kialakítása felé elindulásra. Váltani nem egyszerű, különösen akkor nem, amikor a megmaradásért küzdenek a gazdák. A válságból lehetne egy kiút a természeti és társadalmi sajátosságoknak jobban megfelelő gazdálkodási mód vállalása.

II.3.3.5. Ásványvíz-hévíz

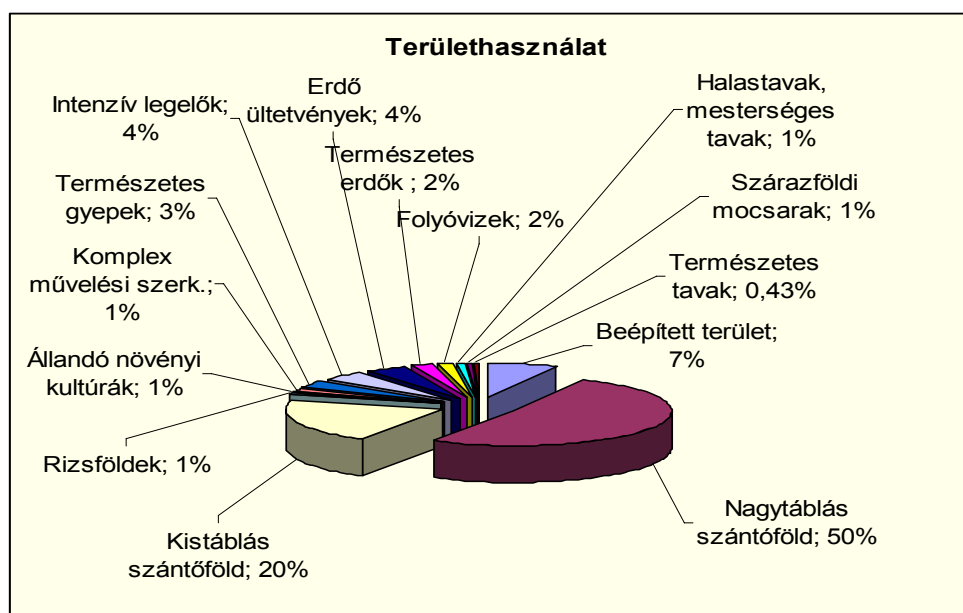
A kistérség rendkívül jó adottságokkal rendelkezik, termálvagyonra országos szinten is kiemelkedő. A Zagyva mentén minden településen van hévízkút, többségüket strandként, fürdőként hasznosítják. A települések a termálvízre alapozott turisztikai-, gyógyászati fejlesztési lehetőségeket tekintik az alapvető kiterjesztési lehetőségnek. A kutak vízkészletével körültekintően kell gazdálkodni, a vízkészlet nem végtelen, sok olyan kút van, amelyek kezdetben pozitívak voltak, mára negatívvá váltak. A kitermelt termálvíz elhelyezése környezetvédelmi problémákat vet fel. A szomszédos települések fejlesztési elképzelései feltétlenül összehangolandók, a fürdők közötti funkciómegosztás és együttműködés kialakítása javasolt. Két különleges adottság kiemelendő: a tiszajenői Mira-víz és a Kolopi iszap.

II.3.4. Területhasználat

A kistérség összterülete 87 750 ha, amelynek döntő része mezőgazdasági művelés alatt áll, felén nagytáblás szántók, 20 %-án kistáblás szántók találhatók. A rizsföldek, komplex művelési szerkezetű területek és az állandó növényi kultúrák összesen 3 %-os részesedésűek. A természetes gyepek kicsit több mint 3000 ha-t (3%) foglalnak el, az intenzív legelők aránya 4 % körüli.

Az erdőssültség mindössze 6 %-os (5466 ha), a természetes erdők a Tisza védgátjain belül vannak, közel 1941 ha, a többi erdő többnyire lombos erdőültetvény.

A vizekben szegény kistájon természetes tavakat alig találunk, az állóvizek általában mesterséges halastavak. A Tisza menti területeken kisebb foltokban vannak szárazföldi mocsarak.

II.3.5. Környezeti állapot

A kistérség természeti adottságai, a tájhasználat, az itt élő emberek természethez való viszonya és a külső környezetből érkező hatások meghatározzák a kistérség jelenlegi, életfeltételeket megteremtő környezeti állapotát.

II.3.5.1. Vizek

A kistérség felszíni vizeinek minősége általában megegyezik a Tisza vízminőségével. A Tisza a III. osztályú "tűrhető" minőségi kategóriába sorolható, az utóbbi években enyhén javul a vízminőség. A folyót Szolnokon jelentős szennyező hatás éri, ami elsősorban a mikrobiológiai jellemzőit rontja, illetve a foszfor koncentrációt növeli. A vízminőség romlás egyik oka a Szolnokon a Tiszába ömlő Zagyva folyó, amelynek az általános minősítése „szennyezett-erősen szennyezett”. Az oxigénháztartás mutatói szempontjából a vízfolyás teljes hosszában IV. osztályú, tápanyag szempontjából erősen szennyezettnek minősül, meghatározó a magas foszfor tartalom, amelyhez a széntlőrinc-káti szelvényben magas ammónia tartalom társul.

Belterületeken a talajvizek csaknem kivétel nélkül jelentősen szennyezettek. Sok esetben 200 mg/l fölötti a nitrát-tartalom, 50-70 mg/l a KOI_{ps} . Az összes oldott anyag nem ritkán 3000-5000 mg/l. A bakteriológiai vizsgálatok gyakran fekális eredetű szennyeződést jeleznek. Külterületeken helyenként ivóvíz minőségű talajvizek is feltárhatók.

A rétegvizekre jellemző, hogy a felső pleisztocén képződmények összes oldott anyag tartalma 1.000 – 1.500 mg/l között alakul, azonban a Zagyva hordalékkúpján 750-1.000 mg/l sótartalmú vizek tárhatók fel. A kinyerhető víz kalcium-magnézium hidrogén-karbonátos típusú, keménysége 15-25 ncf között változik. Felhasználását nehezíti a 0,5 – 2,0 mg/l közötti vastartalom. Az alsó pleisztocén képződmények összes oldott anyag tartalmában határozott tendencia figyelhető meg. Hasonló tendencia mutatkozik a Tisza délebbre lévő településein is.

II.3.5.2. Levegő

A kistérségben a levegő állapota jónak mondható. Légszennyező telephelyek döntően Szolnokon, Besenyszögön, Zagyvarékason és Újszászon találhatók, de határértéket túllépő emisszió nem jellemző.

A légszennyezés elsősorban a közlekedésből adódik, amely a nagyforgalmú, országos jelentőségű útvonalak mentén fekvő településeken okoz problémát. Ilyen települések a 32.sz főút mellett fekvő Szászberek, a 442.sz. út mentén fekvő Rákóczi falva, Rákócziújfalú és Martfű. Szolnokon a 4.sz. elkerülő út megépülése óta az átmenő forgalom csökkent, ám a belső közlekedés igen nagy arányú, levegő és zajterhelést jelent.

A kistérségben a gáz-központi fűtéssel rendelkező lakások alacsony aránya (45%) miatt a háztartási tüzelésből származó füstgázok a téli időszakban szennyezik a levegőt Csataszögön, Hanyadfalván, Kőteleken, Nagykörűben és Tiszasülyön.

Az intenzív állattenyésztés, illetve a belterületi állattartás elsősorban bűz jellegű terheléseket okoz.

II.3.5.3. Talaj

A talajt sok helyen rendkívül megterhelte az 80-as évekig jellemző intenzív mezőgazdaság által felhasznált kemikáliák, a művelt területek jelentős részét műtrágyázták, míg a szerves trágyázott területek aránya igen lecsökkent. Az összefüggő nagytáblás mezőgazdasági területek kialakítása fokozta a szélrózsió általi talajpusztulást. A fizikai talajszerkezet leromlásának legfőbb oka a szakszerűtlen művelési technológiák megválasztása. Az amúgy is szikesedésre hajlamos területeken a szakszerűtlen öntözési technológiák további talajromláshoz vezettek. A rendszerváltás után csökkent a mezőgazdaság kemikália felhasználása. Ma már a területek belvízelvezetése sok helyen nem megoldott, így az intenzív művelés folytatása további talajromlást eredményez. A talajvédelem érdekében az adottságokhoz alkalmazkodó tájhasználat kialakítása szükséges.

Jelentős környezeti terhelő hatást jelentett az állattartó telepek almozás nélküli technológiája során keletkező hígtrágya, valamint a szennyvíz és a települési hulladék nem megfelelő elhelyezése. Ezek a szennyezések a települések csatornázása, és a műszaki védelemmel ellátott regionális hulladéklerakók kialakításával fokozatosan csökkentek. Ma is gondot jelent azonban a felhagyott hulladéklerakók rekultivációjának kérdése.

II.3.6. Összegzés: A tájhasználat értékelése és természeti, gazdasági összefüggései

A tájhasználat igen szoros összefüggésben áll a természeti adottságokkal. Ha megvizsgáljuk az egyes tájhasználati formákat, azt látjuk, hogy a kistérséget a szántóművelés túlsúlya jellemzi. Emellett a tájhasználat nem illeszkedik a térség tagolt domborzatához. A nagytáblás szántóművelés egyaránt jelen van a mélyebb öblözetekben és a hátságokon. A táblákra jellemző a tagolatlan felszínborítás. Hiányoznak az erdő, és a gyepsávok, jellemző a „faltól-falig” szántás. Az „erdőművelés” faültetvényekre korlátozódik.

A vízháztartás szempontjából ezek a tájhasználatok a legrosszabbak. A felszínborítottságot tekintve a szántóművelésű haszonnövények a legrosszabb vízgazdálkodású társulások. Velük közel azonos kategóriájúak a fa és a gyümölcsültetvények. Ezek a kultúrák jellegzetesen vízfelhasználók, mégpedig abban az időszakban nő meg a vízigényük – a szántók esetében jellemzően – amikor a térségben amúgy is vízhiány van. Az ültetvények esetében annyi különbségről meg kell emlékeznünk, hogy kis részben képesek hasznosítani a vízből időszakok vizeit, de tartalékképzésre, vízvisszatartásra képtelenek.

A fentiek összegzéseként megállapítható, hogy a kistérség tájhasználatára nem alkalmazkodnak a táji adottságokhoz, mert figyelmen kívül hagyja a mikrodomborzatból, a különböző talajadottságokból, az eltérő vízgazdálkodású talajszerkezetből, illetve felszínborítottságból (élőhely-lánc, növénytársulások) és vízellátottságból fakadó tagolt és az esetek nagy többségében igen eltérő lehetőségeket nyújtó tájszerkezetet. E tájhasználat következtében, vagy részben annak erős visszahatásaként a kistérségben egynemű, szélsőséges vízháztartású, egyre romló termőhelyi adottságú táji elemeket, és erősen leépült, leépülő természeti rendszereket találunk. A szántóművelésre alkalmatlan talajokon a vízháztartásból származó szélsőségek már most komoly hátrányként jelentkeznek a gazdálkodásban is, a jövőben pedig ezek előfordulása és az általuk okozott káros következmények mértéke is növekedni fog.

A kistérség tájhasználatára jellemző továbbá az együttműködés hiánya, a gazdálkodók nemcsak a tájjal, de egymással sem képesek tartósan fennmaradó együttműködő rendszerek kialakítására. Az együttműködés hiányának igen komoly következménye az egyoldalú – a vízelvezetésen alapuló – belvízvédekezés, ami gátolja az ésszerű vízkészlet-gazdálkodást és magát az agrárgazdálkodást. Ez az egyoldalú viselkedés önmagában is elszegényíti a térséget (vízben, termésben, a tevékenységek hasznában).

A jelenlegi tájhasználat jövedelemtermelő képessége változó, de a kedvezőtlen természeti hatások miatt is csökkenő tendenciát mutat. A kedvező adottságú területeken megtermelt – esetenként magas jövedelmeket – felemésztik az arra alkalmatlan területek művelésbe vonása érdekében tett beruházások, művelési többletköltségek, illetve a szélsőségekből fakadó károk. Ilyen körülmények között táj népességeltartó ereje csekélynek mutatkozik.

Tetézi a bajokat az a tulajdoni és földhasználati szemlélet, amelynek ma még látóterén kívül esik a föld, víz és társadalom együttélése és működtetése.

E tájhasználat igen komoly hátránya, hogy a segítségével megtermelt jövedelem nem a mezőgazdaságban, hanem a kiszolgáló iparágakban (olaj-, nehézipar, gépipar stb.) csapódik le. Ennek megfelelően a jelenlegi tájhasználat fenntartása sem elsősorban az agrárium, hanem a kiszolgáló ipar érdeke.

A Tisza-menti – és jelen kistérségi – integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási program kidolgozásának célja: a lakosság számára megadni az esélyt arra, hogy az árvízről való biztonsága mellett életésélyei is fenntarthatóvá váljanak, vagyis ne a természeti és társadalmi, gazdasági degradálódás folytatódjon, hanem helyreállítható legyen a táj népességmentartó ereje, egészségesen működjön társadalmi és gazdasági rendszere. A jellemzően agrártársaság vidékfejlesztésének nincsen valódi esélye a táj- és vízhasználat váltás nélkül, ahogyan a társadalmi feltételek változtatása nélkül sem.

A tájhasználat akkor lehet természeti, társadalmi és gazdasági szempontból egyaránt előnyös, ha formái illeszkednek a sajátos helyi adottságokhoz, ha a rendszerben létező dolgok idejében a saját megbecsült helyükre kerülnek. Enélkül önmagukban a gazdasági veszteségek is felszámolják az eredményt, a táj- és társadalom működési zavarai pedig a szélsőségek felé kimozdulva szintén tűrhetetlenné válnak.

II.4. Gazdasági bázis

II.4.1. Gazdasági ágak, gazdálkodás

A gazdaság a térség megélhetésének forrása. A gazdasággal szemben hatékonysági, biztonságossági, megélhetési, életminőségi és környezetvédelmi szempontok érvényesülését várjuk el, ami nagyfokú és kiterjedt együttműködést, integrációt igényel. A következő anyagrészben bemutatjuk, hogy a Szolnoki kistérség gazdasága a jelen körülmények között mennyire képes a fenti kihívásoknak eleget tenni.

II.4.1.1. Agrárstruktúra

Az agrárium a természet adományaiból saját tevékenysége által teremt megélhetést a térség társadalmának. Részt vállal az ország élelemellátásában és ökológiai szolgáltatásaiban.

Szántóföldminőség

A Szolnoki kistérség átlagban közepes szántóföldi adottságokkal rendelkezik, ezen belül azonban furcsa módon éppen a közepes termőképességű talajokból van kevés (az összterület 6%-a). A többi szántóföld nagyobbik fele gyenge, igen gyenge termőképességű (az összterület 43%-a, kisebb fele viszont jó és kiváló erre a földhasználatra (az összterület 36%-a).

A kistérségben a talajok általában 20-25 AK értékűek, kivétel Besenyszög, Hunyadfalva, Kőtelek és Tiszasüly, ahol ez az érték 13-15 AK között ingadozik. Az átlagosnál jobb az aranykoronaérték Rákócziújfalu, és Martfű, valamint Újszász és Tiszavárkony esetében. A kistérségben kiterjedt foltokban fordul elő a réti, illetve a réti öntés talaj, a belvizek folyamatos jelenlétével együtt. A talaj vízgazdálkodására jellemző, hogy a magas talajvíz az év egy részében a felszín felé áramlik. A magas vízállású időszakokban a talaj általában túlnedvesedik, ami megnehezíti a művelést. A tápanyagszolgáltató képesség általában jó, melyet az időszakos levegőtlenység befolyásolhat. Jellemző a térségre a szikesedés, gyakoriak az alacsony humusztartalmú, réti szolonyecek. Jó minőségű, csernozjom talajtípusok találhatók a kistérség nyugati és déli részén, többnyire Újszász, Zagyvarékas, Szolnok, Tószeg, Rákóczifalva, Rákócziújfalu és Martfű területén.

Birtokszerkezet

Szinte mindegyik településen van legalább egy olyan gazdaság, melynek területe eléri vagy meghaladja az 500 ha-t. Egyedül Kőtelek-Hunyadfalva térségében van olyan szövetkezet, amely 3551 ha területen gazdálkodik.

A szövetkezési szándék nagymértékben múlik a földprivatizáció, az átalakulás helyi körülményein, módján, az emberi, társadalmi tényezőkön. Az ennek kapcsán keletkezett sebek begyógyulása nélkül szövetkezésre alig látszik az esély. Ugyanakkor ma is van az összefogásra jó példa, sőt

Földhasználat, termelési szerkezet

A kistérség összterületéből 80% mezőgazdasági termőterület, ezen belül dominál a szántó területek aránya (az összterület 70%-a). Alacsony viszont a gyümölcs és szőlő, illetve a gyep és erdő aránya. Jelentős mértékű a nádas terület Besenyszögön (5247 ha), Rákóczifalván (kb. 800 ha), Rákócziújfalun, valamint Tiszasülyön (6735 ha) és Nagykőrűn (kb. 1600 ha), és szinte csak e településeken található halastó is.

A szántóterületek aránya fentiek szerint kétszeresen túlnőtt az alkalmasságon. Ez és a piaci értékesítési lehetőségek beszűkülése a gyenge, igen gyenge termőképességű földek esetében a gazdálkodás felülvizsgálatának szükségességét veti fel

A térség mezőgazdaságának jövedelem és foglalkoztatás szempontjából legfontosabb növényei a búza, őszi és tavaszi árpa, napraforgó, kukorica, cukorrépa, valamint a zöldségfélék. Tiszasüly és Besenyszög településekben kis területen rizstermesztés folyik. Szántóföldi körülmények között termesztik a térségben az olajtököt (Tiszavárkony, Tószeg), fénymagot (Szászberek), szóját (Tiszasüly) és mustármagot (Vezseny) is. Hagyományokkal rendelkezik Nagykörűn a cseresznye (az ország cseresznyéskertje), valamint az alma és a zöldség termesztése, értékesítése, Tiszajenőn a meggy, szilva, szőlőtermesztés, Vezsenyben káposztatermelés folyt a hullámtéri öntéstalajokon.

A szántóföldi növénytermelés vetésszerkezetében általában növekszik a szántóföldi zöldség- és fűszernövények termőterülete, de emellett a cukorrépa, napraforgó, repce és egyéb ipari növények vetésszerkezeti részaránya is jelentős.

A hagyományos és hírneves nagykörűi cseresznye, a részben bio gyümölcs és zöldségtermesztés mellett a déli részen is helyet kap a kistérségben a termesztett növények között a gyümölcs, a szőlő és a zöldség (Tószeg, Tiszajenő környéke). Tószegen szintén fejlődőben van a biogazdálkodás (Gerje-Bio Kft.). Besenyszögön a kereslethez idomuló gombatermesztéshez a konzervipari háttér fejlesztése lenne szükséges.

Állattartás

A kistérség településein a környezeti adottságok, a foglalkoztatás és a jövedelem, valamint a lakosság eltartása szempontjából az állattenyésztési ágazatok is kiemelt jelentőségűek. A kistérség állatállománya a bekövetkezett zuhanásszerű csökkenés után növekvő. Besenyszögön pl. növekvő a juh- sertés és baromfiállomány, a szarvasmarha-állomány viszont még stagnál. Az állattenyésztésen belül kiemelkedő jelentőséggel bír a baromfitenyésztés, megemlítendő emellett a juh (racka, cigája)- és kecsketartás (Nagykörű térsége). A térség mezőgazdasági specialitásai közül a kacsatenyésztést lehet jelentősnek tekinteni (Besenyszögön a Palotási Mezőgazdasági Rt. által folytatott tevékenység). Vezsenyben legeltetési állattartásra alkalmas adottságok kihasználása tervezett és biosertés-tenyésztés. A kistérség északi részén jellemző a jó minőségű terméket előállító halászati, halgazdálkodási tevékenység (Tiszasüly).

Nagykörűben már van hagyományokon alapuló bio állattenyésztés (magyar szürke, mangalica, racka).

Termékértékesítés, integráció

Általános, hogy a kistermelőknek nincs piaci kapcsolata.

Az új társas szervezeti formák létrejötte még nem általános, de több településen előfordul. Besenyszögön a Mag-Tár Szövetkezet működésével javult a kistermelők értékesítési pozíciója, ugyanis a közvetlen felvásárlók a nagyobb tételben értékesítőket részesítik előnyben. Ugyanitt Tej- Szövetkezet, Beseny-Juh Szövetkezet is működik. Nagykörűben létrejött az Első Ártéri Termelő Értékesítési és Szolgáltató Szervezet. Több helyen alakult ki olyan kapcsolat, hogy minden szövetkezeti forma nélkül, közösen művelik földjeiket. A mezőgazdasági termelés szervezői, integrálói, felvásárlói közül a cukoripar hatékony és korrekt integráló tevékenysége emelendő ki. Sajnos más termékek esetében hiány van korrekt és megbízható üzleti partnerekben.

A kistérségi feldolgozóegységek közelsége meghatározta a mezőgazdasági vállalkozások, szövetkezetek, növénytermesztésre, illetve állattenyésztésre szakosodott gazdasági társaságok jellegét.

Az integrátor szerep nagyobb körben történő kiterjesztése lenne kívánatos más, kedvező termelési feltételekkel rendelkező területekkel, pl. Törökszentmiklós kistérségével együttműködve.

A nagyüzemi terméktárolók kapacitásának jelentős része kihasználatlan, a tárolókapacitás hiánya nem jellemző.

A mezőgazdasági termékek helyben – településen belül – történő felhasználása településenként és termékenként eltérő arányú. Míg Szolnokon a tejtermékeknek és zöldségféléknek közel 100 %-át a településen belül használják fel, addig ezek az arányok a kisebb településeken lényegesen módosulnak. A kistelepüléseken is megfigyelhető ugyanakkor, hogy több termék termelését – hús, tej –, mely korábban a megyeszékhelyen működő vállalatok monopol-terméke volt, egyre jelentősebb hányadban saját termelésből fedezik.

Mezőgazdasági termékfeldolgozás

A hagyományosan mezőgazdasági termeléssel foglalkozó kistérségben jelentős feldolgozóiparral, illetve igen komoly ipari kapacitással rendelkezik Szolnok és Martfű. Ez a jelentős ipari kapacitás országos, illetve régiós viszonylatban is mérvadó, hiszen itt található az ország egyik legnagyobb növényolajgyára, egyik legmodernebb és legfejlettebb cukorgyára, országos jelentőségű a papír-, és a sörgyár, valamint a Szolnoki Dohányfermentáló Üzem. A térség jelentősebb termékfeldolgozó üzemeinek kapacitása meghaladja a kistérség településein termelt mezőgazdasági termékek mennyiségét.

A kisebb Tisza-völgyi települések közül említést érdemel a besenyszögi vágóhíd. Tószegen vágóhíd, szikvízüzem, sörfőző és szárasztészta előállító egységek tevékenykednek.

A térség egyik legjelentősebb mezőgazdasági termékfeldolgozó vállalata a Szolnoki Dohányfermentáló Üzem. A kistérség érdeke, hogy az üzem a jelenleginél sokkal nagyobb mértékben törekedjen a helyi együttműködésre az adottságok kihasználásában és az alapanyag helyben történő megtermelésében.

II.4.1.2. Erdő- és vadgazdálkodás

A szolnoki kistérségben az erdősítés szempontjából sok kedvező adottságú talaj található (a Tisza bal partján meszes homokú dombok és lösz táblák, míg a jobb partján a folyó által szétterített iszap és réti talajok). Kielégíthető volna a nagy vízigény is.

A kistérségben az erdősültség aránya a megyei adatokkal megegyezően 5,5%-os. Az országosan egyik leggyengébb erdőborítottság az intenzív mezőgazdasági műveléssel összefüggésben alakult ki.

A foltokban elhelyezkedő erdők 100-500 ha nagyságúak, egy részük az állami erdészet kezelésében van, míg egy nagyobb százalék magán erdőbirtokosokéban.

A déli részeken elsősorban akác és nemes nyár jellemző, az északi részeken egyéb keménylombos fajok (cser tölgy, kőrisek, szil, stb.). A hullámtérre kocsányos tölgyek és nemes nyarasok jellemzők, a következő megoszlásban:

- 80% nemes nyár
- 10% tölgy
- 10% galéria erdő

A rövidebb vágásfordulójú erdők (akác, nemes nyár) hasznosítása helyben történik. Az itt élő lakosságnak elsősorban tűzifa igénye van, a kitermelt haszonfa kisebb része kerül építőipari és egyéb felhasználásra. Lehetőség van az egyéb energetikai aprítékok, és az ámorfa többcélú felhasználására.

Az erdősítés csak lassan indul meg a térségben, hiszen az erdő hosszú távon megtérülő befektetés. A lakossági tűzifa szükségletet a rövid vágásfordulójú erdők is kielégítik.

A kistérségben található vadásztársaságok száma jelenleg 12 db, átlagos területnagyságuk 7.000-8.000 ha. Az előforduló apróvadak közül a fácán a legjelentősebb, emellett a mezei nyúl, és a tiszasülyi vadásztársaságnál a víziszárnyasok is nagyobb jelentőséggel bírnak. A nagyvadak közül az őznek vannak kiváló állományai. A térségben jelentős a fácántenyésztés, és kibocsátás.

A külföldi vadászvendégek száma is jelentős, elsősorban olasz, osztrák, és német vendégek vadásznak a kistérségben.

A társaságok vonzerejét növeli a Tisza közelsége és Szolnok város jó infrastrukturális ellátottsága. (A vadászok családtagjainak is jó pihenési lehetőséget jelentenek a wellness- hétvégek, és a kulturális szálláshelyek)

A vadásztársaságok hátrányként élik meg a kistérségben a tiszai árvizek elhúzóását. Az újszászi, és zagyvarékaszi társaságok kivételével mindenhol a hullámterek időszakosan kiesnek a vadásztatásból, ami árbevétel kiesést jelent. A természetes folyamat más oldalról a vad számára kedvező élőhely megmaradásának feltétele. Az ágazat fellendítését a saját imázs kialakítása és megtartása jelentené, illetve az exportösztönző támogatások.

Magyarországon a világ legjobb eredményei vannak őzbak, gím- és dámbikák trófeáiból, és ez igen jelentős imázst jelentett az országnak a vadászok körében. Az említett nehézségek és hátrányok megoldásával növekedhetne a foglalkoztatottak létszáma, a meglévő vadállomány minőségi javulása, és a vadászturizmus fellendítése és életben tartása.

II.4.1.3. Ipar

Jelentős ipar Szolnokon és Martfűn van, ahol olyan közepes és nagyvállalatok működnek, amelyek részben exportra, de a kistérséget tekintve mindenképpen külső piacra termelnek, s jelentős külföldi tőkét vonzottak a térségbe, jelentős technológia fejlesztéseket és beruházásokat eredményezve. Szolnok hagyományos ipari centrum, jellemző iparágai az élelmiszeripar, cukoripar (Szolnoki Cukorgyár), dohányipar (Szolnoki Dohányfermentáló Üzem), növényolajipar (Cereol Rt.), vegyipar, gyógyszeripar, papírgyártás, mezőgazdasági gépgyártás, vasúti járműjavítás, faipar. Jelentős a külföldi tőke beáramlása az iparba (pl. autóalkatrész-megmunkáló gyár). A másik ipari centrum Martfű, melynek három legnagyobb iparvállalata a Tisza Cipő Rt. holding (cipőgyár), a CEREOL Növényolajipari Rt. (növényolajgyár) és a Brau Union Hungária Rt. (sörgyár). A privatizációval megnőtt a vállalkozások száma, a cipőgyár például számos kisebb céggé alakult (Tisza ipartelep). A kistérség adottságaiból következően jelentős az élelmiszeripar, mely Szolnok és Martfű nagy üzei mellett minden településen jelen van: például Besenyszögön vágóhíd, Tószegen vágóhíd, szikvízüzem, térsztaüzem működik. A nagyvállalatok mellett több helyi kisvállalkozás is van az iparban, melyek foglalkoztatási szerepük miatt fontosak. Többségük a hagyományos kisipari szakmákban tevékenykedik. A kézművességnak (fafaragás, szőnyegszövés, hímzés, takács, kovács) mint alternatív jövedelemszerző tevékenységnek elsősorban turisztikai szempontból lehet jelentősége. Tiszavárkonyban e céllal Népművészeti Alkotótelep működik.

A térségben Szolnokon és Martfűn létesült ipari park. Martfűn a közművesítés hiányai miatt nincs betelepült vállalkozás, míg Szolnokon egy kanadai vállalkozás települt be (további tárgyalások vannak). Szolnokon a megyei vállalkozásfejlesztési alapítvány fenntartásában inkubátorház üzemel (Corpus Rt.), valamint 32 helyi KKV együttműködésében Innovációs Kht. alakult az ipari innováció elősegítésére.

II.4.1.4. Kereskedelem, szolgáltatás

A kereskedelem és a szolgáltatások Szolnokra koncentrálnak, kisebb mértékben Martfűre. Szolnokon, mint megyeszékhelyen minden fontos gazdasági, pénzügyi és lakossági szolgáltatás elérhető, s ez kistérségi szinten is kiegyensúlyozza az ellátást. Így a kistérségben az alapvető lakossági szolgáltatások a környező kistérségekhez képest kifejezetten jók. A kisebb településeken azonban döntően a lakossági

alapellátást jelentő szolgáltatások jellemzőek, illetve a kisipari jellegű szolgáltatások (például fodrász, villanyszerelő, autószerelő). Hunyadfalva, Csataszög és Vezseny még a közszolgáltatások terén (óvoda, gyógyszertár, iskola) is ellátási hiányokkal, illetve a körzetesítés következményeivel küzd. A pénzügyi szolgáltatások a városokban elérhetők, s a gazdasági szolgáltatások is a városokba koncentrálnak. Kiemelkedő e tekintetben Szolnok logisztikai kapacitása. A nagy agrárcégeknek köszönhetően a mezőgazdasági szolgáltató szektor is fejlettnek mondható. A külföldi tőke a kereskedelemben is jelentős beruházásokat hajtott végre (szupermarketek és bevásárlóközpontok Szolnokon), ami a kisvállalkozások versenyhelyzetét megnehezíti. A kistelepüléseken a kiskereskedelem (leginkább élelmiszer) van jelen, valamint a nagykereskedelmi jellegű mezőgazdasági felvásárlás.

II.4.1.5. Turizmus, idegenforgalom

A kistérség fő idegenforgalmi vonzerejét a Tisza folyó, a termálvízkincs és a megyeszékhely léte jelenti. A szolnoki térség nem bővelkedik látványos természeti adottságokban, azonban a viszonylag alacsony szennyezettségű környezet, a folyóvölgyek természetközeli állapota, a mélyből feltörő gyógyvíz és Szolnok központi szerepe alapot biztosít a vízi, egészség, falusi, öko, kerékpáros, horgász és vadász turizmus, valamint a kulturális és konferenciaturizmus feltételeinek egyre igényesebb és szélesebb körű megteremtéséhez.

A turizmust veszélyeztető tényezők között a tiszai árvizek és szennyezések az elsődlegesek. A természeti és épített környezet rombolása, a belvíz visszamaradása és ennek következményeként esetenként a szűnyoginvázió az idegenforgalmat is negatívan befolyásolja. Az infrastruktúra általános elmaradottságán belül főleg a közlekedési (közúti és vasúti, vízi, kerékpár) hálózat hiányai érintik a turizmust. Egyik legnagyobb gondj a belföldi fizetőképes kereslet alacsony szintje, amit a kereskedelmi szálláshelyek forgalma tükröz, valamint a rövid szezon miatt nehezen megtérülő befektetések.

A kistérség természeti értékei között kiemelkedő a termálvízkincs. A kistérségben a gyógy- és wellness-turizmus központja Szolnok. Az egész évben üzemelő fürdők kiépítése a szezonhosszabítás érdekében jelentős előrelépés volt. Martfű strandfürdőjét szintén termálkút látja el vízzel. Kisebb települések is rendelkeznek termálvízű medencével (Kőtelek, Besenyszög, Zagyarékas). Több település alatt termálvízkincs rejtőzik (Nagykörű, Tószeg). A Tiszasülyi kolopi gyógyiszap a térségből kiszállításra kerül budapesti fürdőkbe ill. termékfeldolgozásra. A gyógy- és termálvizekre támaszkodó egészségturizmusban rejlő lehetőségek – a kedvező természeti adottságok ellenére – ma még javarészt kihasználatlanok. A termál üdülés-gyógyidegenforgalom fejlesztése az idegenforgalom élénkítése mellett a települések népességmegtartó erejének egyik eszköze is lehet. Gazdaságos komplex felhasználás egész évben csak több ágazatú felhasználás koordinálása útján hozható létre, pl. nyáron fürdő, télen lakás-, mezőgazdasági fólia fűtés céljára. Tiszaroff, Tiszasüly, Kőtelek, Nagykörű települések társulás szervezését kezdték meg ez irányban.

Vízi turizmus a Tisza ezen szakaszán sétahajózás, a motoros hajós és döntően evezős turizmusként van jelen. Szervezett vízi túrákon évente több ezer fő vesz részt, utazási irodák vagy speciális víziturázásra szakosodott szervezők révén, melyek a térségben is egyre szaporodnak. A vízi túrák résztvevői általában csoportos magyarok, de közöttük növekvő a külföldiek száma is.

A Tisza Tiszasülynél érkezik meg a Szolnoki kistérség területére és Martfűnél hagyja el azt. A személyhajózásnak a meglévő adottságok között is vannak lehetőségei, mert a személyhajózáshoz elegendő az 1,5 méteres vízmélység, parti infrastruktúra kiépítése pedig nem jelent aránytalanul nagy terhet. Ahhoz azonban, hogy a feltételek folyamatosan biztosítottak legyenek, a hajózási útvonal rendszeres karbantartására van szükség. Hajóállomás a kistérségben Szolnokon és Martfűn található, kishajók kikötésére alkalmas kikötőhely pedig Szolnokon, Martfűn, Nagykörűn található. Az evezős túrázási kedvet a Tiszát ért cianid szennyezés és árvizek okozta ijedtség indokolatlanul visszavetette. Az

evezős turizmus ismert eseménye, a Nemzetközi Tisza Túra által is állomásként használt a nagykörűi, a szolnoki és a vezsenyi partszakasz, melyek egy nap alatt kényelmesen levezethető 25-30 fkm-es távolságra vannak egymástól. A parti infrastruktúra (meleg víz, wc) fejlesztése szükséges lenne, de ennek megoldása dilemmát jelent abból a szempontból, hogy az evezős túrázó a part közelében, az ártéren szeret táborozni, ott azonban semmilyen építési tevékenység nem engedélyezett. Nemzetközi Tisza Túrán a vízi és kerékpáros turizmus már összekapcsolódik és a vízitúrák kombinálása a turizmus más ágaival (víziturizmus-gasztroturizmus, víziturizmus-kulturális turizmus, víziturizmus-kerékpáros turizmus) a Felső-Tiszán már jelenlévő érdekes lehetőség.

A kistérségben kevés helyen található jó minőségű strandolási lehetőség (Szolnok, Rákócziújfalú, Tiszavárkony, Nagykörű). A Tisza gyógyító selymes vize és homokja a tradicionális vonzerők egyik sarkalatos eleme. Viszont jellemző a higiéniai viszonyok megoldatlansága. A rövid szezon és a kis árbevétel miatt a tulajdonosok (önkormányzat) a szabad strandok szinten tartásában és fejlesztésében passzívak. Esetlegesen felállított vendéglátóegységek „bódék” jelennek meg a nyári hónapokban.

A Tisza halgazdagsága a szabályozással ugyan az eredeti töredékére csökkent, de a folyó és holtágai még így is igen fontos horgászvizek. A horgászat jelentős turisztikai vonzerő, és bevételi forrás. Különösen kedvező szakaszok a kistérségben is találhatók: Nagykörű-Szolnok, és Tószeg-Martfű között.

A Szolnoki kistérség síkvidéki jellegéből adódóan ideális terepet nyújthat a kerékpáros turizmusnak. Jelenleg kiépített kerékpár nyomvonal a vizsgált területen néhány település belterületén és a Tisza menti töltés egyes szakaszain található. Az Országos Területrendezési Tervben meghatározott országos kerékpárút törzshálózati elemek közül a Zemplén-Bodrog-Tisza menti kerékpárút (Szlovákia-Tornyosnémeti-Telkibánya-Sátorajújhely-Tokaj-Tiszafüred-Szolnok-Tiszaújszilvás-Csongrád-Szeged-Röszke-Szerbia és Montenegró-Szeged-Kiszombor-Románia), ami az EuroVelo hálózat 11. sz. útvonala és a Jászság-Tisza-tó kerékpárút (Budapest-Pécel-Jászberény-Tiszasüly) érinti a területet. E kerékpáros nyomvonalak a vizsgált kistérség 17 településéből 7-et érint. A fent említett nyomvonallal kapcsolódó kerékpáros nyomvonalak kijelölésével, tájékoztató táblák elhelyezésével a kistérség települései és azok nevezetességei jól körüljárhatók. A fenti nyomvonalak kialakíthatók önállóan, de kisforgalmú utakon vezetve is. A kerékpáros turizmus népszerűsítését segítheti a kerékpáros bázishelyek, információs adatbázisok és kiadványok, ivóvíz vételi lehetőségek, szervizek, kölcsönzők kialakítása. Megoldandó problémát jelent a már meglévő kerékpárutak fenntartása megfelelő pályázatok hiányában.

A térség települései szerény mértékben rendelkeznek védett építészeti emlékekkel. A térség múzeuma, helytörténeti gyűjteményei, tájházai sok értéket őriznek, de országos hírnevű kevés található közöttük. A kistérségben viszont már jelentős szereppel bírnak a hagyományőrző, helytörténeti, művészeti, zenés, sportrendezvények és vásárok. Szolnok a rendezvényturizmus központja, az állandó kulturális létesítményei és a nagyszabású rendezvényei folytán. A több szállásférőhelyet biztosító szállodái a konferenciaturizmus színhelyei is.

Szolnoknak nincs karakterisztikus turisztikai vonzereje. A tranzitturizmus megállítást csak egy vonzó településkép létrehozásával, kellemes vendéglátóhelyek és szórakozóhelyek kialakításával lehet elérni, melyek mellett az útbaigazító információs táblák megléte is alapvető. A "Virágos városért" akció kezdeményezése és egy egységes, aktuális kiadvány szerkesztése indokolt lenne. A szezonhosszabbítás érdekében és rossz idő esetén az időjárástól független létesítmények fejlesztése (pl. Jégcsarnok Szolnokon) célszerű.

Településkép javító programok beindítása szükséges. A rendezett településkép nemcsak turisztikai vonzerőként jelentkezik, hanem népességmegtartó erejű is lehet. A települési zöldfelület ápolása, közösségi terek létrehozása a közösségi tudat erősítésében is szerepet játszik.

A falusi turizmus a kistérségben jelentősen erősödött az utóbbi tíz évben. Egyes településeken egyedüli jövedelemszerzésnek minősül, kiegészülve az agrártermékek helybeli hasznosításával a vendégek ellátásában. A „vendégasztal” kialakítása még nem kiforrott, de ennek metodikája már megszületett. Nagyon fontos az idegenforgalmi vonzerő kínálatban a helyi ízek tálalása családias hangulatú vendégfogadókban, halászcárdákban és magánszállásokon. A házigazdák szakmai segítséget és marketing támogatást kapnak a falusi turizmus helyi egyesületétől. Nagykörűben megvalósult már a tájgazdálkodási műhely, a VTT aktív részvétel és a kubik-program nagy szakmai turizmust vonz (konferenciák, külföldi vendégek). Példaértékű ártéri gyümölcsöse van (Tóalja). A falusi turizmus kialakítását segíteni, ösztönözni kell olyan településeken, ahol ez még nem indult el és természeti, környezeti adottságai révén alkalmasak lennének. Ehhez kapcsolódva a fiatalok üdültetése, erdei iskolák, alkotóházak létesítése több településen lenne megoldatható. Ennek feltételei pl. Köteleken megtalálhatók. A környezettudatos nevelés minél korábbi korosztályoknál történő megkezdése nemzeti stratégiai cél, állami támogatása is szükséges volna.

A falusi turizmus kínálatának bővítésében jelentős szerepet játszhat az ökoturizmus. A térségben a legnagyobb kiterjedésű védett természeti terület a Közép Tiszai Tájvédelmi Körzet. A területen nincsen kialakított bemutatóterület, látogatása szabadon egyénileg lehetséges. Az ökoturizmus fejlesztése a természetvédelem és a fejlesztés szempontjainak összhangba hozásával valósítható meg. A cél a környezetvédelem, a turizmus és a helyi gazdaság fejlesztésére irányuló törekvések összehangolása, eközben komplexen kell figyelembe venni más turisztikai programokhoz – elsősorban vízparti üdülés, kempingezés - való csatlakozás lehetőségét is. Ezen innovációs tevékenység egyrészt új termékeket (nomád kempingek, ökotáborok, stb.), valamint a meglévők korszerűsítő innovációját (szolgáltatások kiegészítő fejlesztése stb.) egyaránt jelenthetik.

A kistérség összesen 2003-ban 1993 szállásférőhellyel rendelkezett a KSH adatai alapján, mely 1998 óta 28%-os növekedést mutat. A települések közül Szolnok emelkedik ki, mely a férőhelyek 83%-át képviseli, melynek döntő hányada kereskedelmi szálláshely. A fennmaradó szálláshelyeken hét település osztozik (Nagykörű, Tiszavárkony, Kötelek, Zagyvarékas, Martfű, Besenyszög és Rákóczi falva).

Szolnokon a szállodák, panziók, üdülőházak és a kempingek biztosítják a legnagyobb hányadban a férőhelyeket. A parti településeken a legjellemzőbb szállástípust a kempingek jelentik (Szolnokon, Kötelek és Nagykörű). A Tisza folyó melletti szabadstrandokon sokszor nomád körülmények között nem hivatalos kempingek is működnek. Magasabb színvonalú ellátást biztosító szállodák csak Szolnokon találhatók, a panziók szállásférőhelyében bővülés volt tapasztalható 1998 óta több településen is, ami jelentős előrelépés a minőségi szállásbiztosítás érdekében. A szerényebb szolgáltatással bíró, olcsóbb szállástípusok, mint a turistaszállás, ifjúsági szálló és üdülőház Szolnokon, Köteleken, Tiszavárkonyban és Nagykörűn jellemzőek. Fizetővendéglátás formában Vezseny, Nagykörű, ill. Szolnokon fogadnak vendéget. A JNSZ Megyei Falusi Turizmus Egyesülethez hét településen - Zagyvarékas, Tiszavárkonyban, Nagykörűben, Köteleken, Vezsenyben, Besenyszögön, Rákóczi falván - tartoznak vendégfogadók, ők azok, akik szervezett formában foglalkoznak falusi vendéglátással.

2003. évben a kistérség majdnem 40 ezer vendég kereste fel, ez 13 %-al haladja meg az 1998-as év adatát. A vendégek ¼-e külföldi volt. A turisták közel 95 ezer vendégéjszakát töltöttek a térségben, ami az öt évvel ezelőtti értékhez képest több mint felére való csökkenést jelent. A külföldiek által a térségben töltött vendégéjszakák is lecsökkentek közel 30%-al. Ez az átutazó és hétvégi turizmus felerősödését bizonyítja. Egy-egy turista 1998-ban átlagosan közel 6,5 éjszakára maradt, míg 2003-ban már csak 2,4 napra.

A vendéglátóhelyek számában pozitív elmozdulás következett be. Az ételválaszték, a higiénés feltételek, az esztétikai környezet, az árak és a kiszolgálás szempontjából magasabb kategóriát jelentő éttermek száma öt év alatt hétszeresére nőtt, ami biztató jel a minőségi turizmus feltételeinek megteremtésében.

Olyan településeken is nyílt étterem ill. cukrászda, ahol eddig nem volt ilyen szolgáltatás. A vendéglátó üzletek számát és típusát tekintve Szolnok a térség meghatározója, kedvező képet mutat Martfű, Újszász, Tószeg, Rákóczi falva. Az üzletszám mellett legalább olyan fontos, hogy a település vendéglátó üzlete alföldi, tájjelegű, házias jellegű legyen, mind az üzlet külső-belső megjelenésében, mind az étel-italválasztékában, és egy állandó jó színvonalat, kulturált étkezési lehetőséget biztosítson.

Az egyéb felmérésekből kiderül, hogy a turizmusban bekövetkező változásokban dominánsan jelentkezik az a tény, hogy mérséklődik a térség irányába a hagyományos nyugat-európai küldő országok utazási igénye, fokozódik az egyéni utazási mód a csoportos utak rovására, növekszik a fogadókészség a belföldi vendégek irányába, erősödik a belföldi kereslet is az életszínvonal emelkedésével összefüggésben, valamint az éghajlati okok és a földrajzi fekvés miatt főleg nyár, kisebb mértékben a tavasz és az őszi jelentik az üdülő turizmus időszakát.

A Tisza folyó idegenforgalmi hasznosítását hátráltatja a parti infrastruktúra hiányosságai, a településektől távoli vízi út, a településektől való távolság miatt közművek hiánya a vízpartokon. Ezen kívül jellemző az attrakciókhoz kapcsolódó szolgáltatások szükségessége és alacsony színvonala, a magas minőségi színvonalú szálláshelyek és szolgáltatások alacsony száma. A szűkebb értelemben vett turisztikai kínálaton belül elsősorban a nemzetközileg is versenyképes vonzerőkön alapuló komplex turisztikai termékek hiánya és a szállodai kapacitás alacsony hányada okozza a fő gondot. A szolgáltatások színvonala általában elmarad a nyugat-európaiktól. A turisztikai szektor fejlesztésének elengedhetetlen tényezője a professzionális és vendég-orientált megközelítés. Jelenleg azonban mind a készség szintek, mind az ügyfélkezelés terén hiányosságok tapasztalhatók a szektorban.

A vendégekkel közvetlenül kapcsolatba kerülő turisztikai szervezetek a Tiszainform Idegenforgalmi Szolgálat Szolnokon, a tourinform irodák Szolnokon, Nagykörűn, a helyi ill. térségen kívüli ide szervező utazási irodák. Előbbi a megyei önkormányzat költségvetési intézményeként szervezi, koordinálja, teljesíti a megye turisztikai marketing munkáját, utóbbiak ellátják a településen és térségben a turisztikai értéktérkép feltárását, propagálását, szervező munkákat. Az idegenforgalmi társulások és egyesületek non profit szervezetként hatékonyan hozzájárulnak a turisztikai termékfejlesztési programok kialakításához, rendezvények szervezéséhez, marketing tevékenységhez és érdekképviseléshez. Fontosabb szervezetek: Jász-Nagykun-Szolnok Idegenforgalmi Társulás, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Falusi Turizmus Egyesület, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Termál és Gyógyturizmus Egyesület, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Termál Klaszter.

A kistérségben a Szolnoki Főiskolán a Turizmus Tanszéken, és 3 középiskolában folyik turisztikai szakképzés. A felnőtt-továbbképzés, tanulmányutak szervezése megoldott.

Az idényjellegű szálláshelyek számát célszerű lenne bővíteni további nyaralóházak bevonásával, hiszen kedvező infrastrukturális környezetben fekszenek. Ezek a jól felszerelt víz-közelben lévő házak az üdülés aktív-passzív formáit jól tudnák kiszolgálni. Különleges szálláshelyként megjelenhetnének a gátórházak. Öt gátórház van a vizsgált térségben, de turisztikai célból nem hasznosíthatók. Mivel a vizsgált térség természeti értékei között a Tisza és annak ártéri területe meghatározó, ezért fejlesztési célként érdemes lenne megjelölni, kiterjesztve a holtágak, ill. halastavak mint a vízi-, ill. természetközeli turizmus különleges szálláshely típusa -szálláshelyeinek fejlesztésére.

Összefoglalva: Egy-egy település vonzereje általában nem minősül elégségesnek a tartós érdeklődés lekötésére. Célszerű a térségben lévő településeknek összehangolt, közös fejlesztéseket magvalósítani, programokat kínálni. A versenyképességet csak az infrastruktúra általános fejlesztésével, korszerű turisztikai termékek, termékcsomagok megteremtésével, hatékony marketing munkával, egyedi arculatok és hatékony működési feltételek kialakításával lehet lényegesen javítani. A turizmus szervezését,

irányítását ellátó szervezeti, intézményi háttér (kormányzati és helyi szinten egyaránt) megteremtése nélkül azonban nem érhetőek el jelentős sikerek.

II.4.2. Vállalkozási szerkezet

A vállalkozói aktivitás (87 db/ezer fő) kistérségi szinten megfelel az országos átlagnak. Ez azonban főként Szolnok magas vállalkozási aktivitásának (107 db/ezer fő) köszönhető, amely felette van az átlagnak. A falvakban lakosságra vetítve is kevesebb működik, Hunyadfalván mindössze kettő. A két város (Martfű, Újszász) mellett a Szolnoki agglomerációba tartozó Rákóczi falván és Tószegen jelentősebb a vállalkozások száma. A jó vállalkozói aktivitás – leginkább Szolnokon – potenciális innovációs képességet is jelez. Jellemző azonban, hogy a térség vállalkozásai tőkeerőben versenyhátrányban vannak az ország fejlettebb régióiban működőkhöz képest, ami szűkebb piaci, így csekélyebb jövedelmezőségi viszonyaikból adódik.

A vállalkozások között a mikro-, kis- és középvállalkozások vannak túlnyomó többségben, s azon belül is kiemelkedő az egyéni vállalkozások aránya (az összes vállalkozás 58 %-a). Van olyan település (Tiszajenő), ahol csak jogi személyiség nélküli vállalkozás működik; vele szemben áll Szolnok: a Kft-k, illetve az Rt-k 86 %-a, és a szövetkezetek 55 %-a a városban működik. Ezek az adatok ugyancsak a gazdaság Szolnokra és Martfűre koncentrálódását mutatják. A foglalkoztatottak számát tekintve a vállalkozások 99 %-a KKV, ezen belül is legtöbb az 1-9 főt foglalkoztató mikrovállalkozás (30 %), mindössze 1, illetve 2 % a 10-19 főt foglalkoztató kis-, illetve a 20-49 főt foglalkoztató középvállalkozás. Az adatokat torzíttja a 0 és ismeretlen főt foglalkoztató vállalkozások rendkívül nagy száma (66 %), feltételezve azonban, hogy ezek többsége is a KKV szektorba tartozik, azzal együtt a vállalkozói szféra elaprózott, ami főként a nagyszámú – önfoglalkoztató – kényszervállalkozásból adódik.

A működő vállalkozások a szolgáltatások kiemelt, az országos átlagot is meghaladó szerepét mutatják (mintegy 85 %, a közszolgáltatásokat is beleszámítva), szemben az ipar (12 %) és a mezőgazdaság (3 %) sokkal kisebb arányával. Ezt az értéket azonban nagyrészt Szolnok adatai alakítják ki, főleg a mezőgazdasági vállalkozások kis száma miatt. Szolnokon ez az arány ugyanis 2 %, de az agrárjellegű falvakban ennek sokszorososa (Tiszasüly 32 %, Csataszög 25 %, Besenyszög 23 %). Mivel azonban a mezőgazdaságban a vállalkozások mellett sok östermelő is dolgozik, a mezőgazdaság ennél nagyobb gazdasági nagyobb súlyt képvisel. A falvakat kedvezőtlenül érinti a mezőgazdaság foglalkoztatási lehetőségeinek beszűkülése, amely az inaktivitás egyik fő oka. Az ipar alapvetően Szolnokra és Martfűre koncentrálódik, de az építőipart is beleszámítva Csataszög kivételével valamennyi településen jelen van (Tiszasülyön és Tiszajenőn képvisel még kisebb arányt). A szolgáltatások nagy száma részben a kereskedelemről (kistérségi szinten 27 %), valamint a közszolgáltatásokból (egészségügy, oktatás, közigazgatás, szociális és közösségi szolgáltatások) adódik (kistérségi szinten a pénzügyi szolgáltatásokkal együttesen 46 %). A gazdasági szolgáltatások, ingatlanforgalmazás ágban a vállalkozások 33 %-a működik, a szálláshely-szolgáltatás és szállítás, posta, távközlés ágakban pedig 4-4 %. Települési szinten ezek az adatok az eltérő lakosság- és vállalkozásszám miatt torzíthatnak, de az megállapítható, hogy az ipar és a szolgáltatások alapvetően a városokba koncentrálódnak, a falvakban – főleg a periférikus elhelyezkedésükben – a közszolgáltatások és a kiskereskedelem jellemző.

II.4.3. Összegzés: Relatív pozícióváltás, gazdasági-társadalmi tendenciák

A Szolnoki kistérség a Közép-Tiszavidék centrumában, közlekedési-logisztikai szempontból kedvező, csomóponti fekvésű vidék. Erre alapozottan a korábbi közepesen fejlett, „alföldies” mezővárosi kistérségéből a szocialista iparosítás időszakában jelentékeny gazdasági potenciállal, diverzifikált iparral rendelkező várost fejlesztettek, sőt a körzet más településein – kiemelten Martfűn, de Tószegen, Zagyvarékason, Tiszajenőn, Újszászon, Szászbereken – is több ipartelep létesült. Bátran mondható: a mai Szolnoki kistérség a szocialista időszak, az alföldi iparosítás egyik legnagyobb nyertese volt. A kistérség

valamennyi településének egyértelmű, domináns vonzásközpontja Szolnok, amely a 120 ezret meghaladó lakosság majd kétharmadát adja. Tipikus megyeszékhelyi kistérségről van tehát szó: népes, nagy területű (mindkét tekintetben az első 15 között van), s az átlagosnál magasabb népsűrűségű. Ezzel együtt azonban mégsem igazi egység a terület: a Szolnok urbánus zónájába tartozó, a 80-as évek vége óta egyértelmű szuburbanizációs tendenciákat felmutató szolnoki agglomerációnál nagyobb – északi és déli peremlein hagyományos alföldi agrártelepülések is találhatók –, a szolnoki vonzáskörzetnél azonban kisebb, hisz az kiterjed a törökszentmiklósi kistérség jó részére, illetve a szomszédos Pest megyei településekre is.

A kistérség egyértelműen kedvező pozícióban, több mutató szerint az Alföld legjobbjaként élte meg a rendszerváltozást. 1990-ben a lakosság 46%-a volt aktív kereső, ami a 13. helyet jelentette számára a kistérségek országos rangsorában. A vidéki átlagot jelentősen meghaladta az adófizetők aránya és az egy adózóra jutó jövedelem szintje is, így fajlagos lakossági jövedelmeket alapul véve a 8. volt a 168 kistérség között. Ennek összetevői közül a már említett prosperáló iparon túl ki kell emelni a „nagyváros” jelenlétét és meghatározó kistérségen belüli népességi súlyát, mivel ez jelentékeny szolgáltató funkciókat (és munkahelyeket) is biztosított a térség számára; ráadásul ebben az időszakban még a településhierarchia menti különbségek országosan is a területi egyenlőtlenségrendszer legfontosabb elemét jelentették. A fejlett gazdaság kiegyensúlyozott ágazati struktúrával párosult: 13%-os mezőgazdasági, 34%-os ipari foglalkoztatási arány mellett már egyértelműen a tercier szektoré volt a vezető szerep. Az 53%-os ráta a 16. volt a kistérségi rangsorban, ami egyértelműen Szolnok megyeközponti szerepének tudható be.

1990-et követően a kistérség relatív pozíciói egyértelműen romlottak. A munkanélküliség meglepően gyorsan emelkedett, s 1992 végére a 18-59 éves népesség 11,4%-át tette ki, ami megközelítette a vidéki átlagot. Hamar a múlté lett a kiemelkedő gazdasági aktivitás és lakossági jövedelem színvonal terén elfoglalt igen előkelő helyezés is. A rangsorokban 2000-ig évről évre egyre több kistérség előzte meg, így mára a munkanélküliség, illetve az aktív keresők aránya alapján már csak a középmezőny elején található. 2003-ban a 18-59 évesek 5%-a volt munkanélküliként regisztrálva a vidéki átlag 6,7%-kal szemben; míg a más módszerű 2001-es népszámlálás a vidéki átlaggal azonos 11%-ot mutatott ki a gazdaságilag aktívak köréhez képest. Az adóköteles jövedelmek mutatói alapján kisebb a visszaesés: a fajlagos jövedelemszint a vidéki átlag 130%-a körüli értékekről 2003-ra is csak 120% közelébe csúszott vissza, a rangsorban pedig folyamatosan a 20. hely környékén található Szolnok térsége. Az eltérés magyarázatát minden bizonnyal az adja, hogy – amint azt a 2000-es teljes lakossági pénzjövedelmek kistérségi színvonalára készített becslésünk egyértelműen kimutatta – a Szolnoki kistérségben a tényleges lakossági jövedelmeknek az országos átlagot jóval meghaladó hányada jelenik meg az adóbevallásokban, s a tényleges jövedelmi pozíciója a 30.–40. hely környékén lehet.

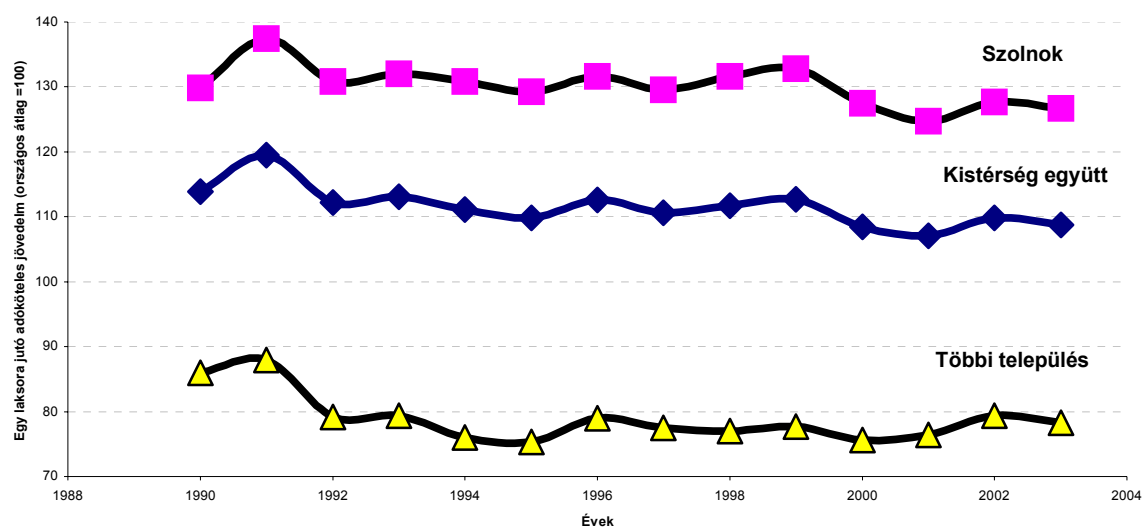
Ez a jelenség egyértelműen az ipari nagyüzemekkel rendelkező térségek sajátja. A „szocialista ipar” egykori nagyüzemei ugyanis, bár szinte kivétel nélkül jelentős foglalkoztatás-visszaesést szenvedtek el privatizációjukat követően, teljes felszámolódásukra csak ritkán került sor. Hosszú agóniát követően az ezredfordulón megszűnt az egykori tejipari vállalat utódja és mára a teljes leépülés állapotába került az egykor igen jelentős foglalkoztató szerepű Kőolajkutató is. A nagyobb leépülést elszenvedő, a fennmaradásért küzdő cégek közé tartozik az ország egykor legnagyobb mezőgazdasági gépgyára, a mai Szolnoki Mezőgép Rt, a szolnoki húsüzem, és a martfői Tisza Cipőgyár. Három részre szakadva (műtrágyagyár – Bige Holding, háztartásvegyipar – Henkel, festéküzem – Holland Colours) működik az egykori Tiszamenti Vegyiművek, többszöri tulajdonosváltás után működik a papírgyár és a cukorgyár, a martfői sörgyár és a növényolajgyár – többségük túlnyomórészt külföldi tulajdonban – s továbbra is jelentős foglalkoztató a MÁV járműjavító üze. A nagyobb volumenű ipari befektetés azonban hiányzik a térségben: csak a kereskedelem (a 90-es évek végétől: Interspar, Cora, OBI, Praktiker, Pláza), a pénzügyintézetek, egyes logisztikai beruházások (Ramexa) mellett csak kisebb ipari befektetések történtek (pl. Accell Hunland kerékpárgyár, Tószeg). Az összességében 1/3-os ipari foglalkoztatás-visszaesés következtében 2001-re 30%-ra csökkent a térség foglalkozási szerkezetében az ipar részaránya. A tsz-ek

utódszervezeteinek (valamint az Alcsiszigeti Állami Gazdaság) az országosnál valamivel nagyobb arányú talpon maradása következtében a mezőgazdasági foglalkoztatás „csak” 1/4-ére esett vissza, de aránya így is jelentéktelenné zsugorodott (4%).

A terciér szektornak viszont nemcsak a részesedése nőtt (66%), hanem hajszálnyival a létszáma is. Ennek oka a közszolgáltatások (az állami és önkormányzati szféra) munkahelyeinek viszonylagos stabilitása, valamint a külföldi kereskedelmi és banktőke szolnoki befektetései mellett a helyi vállalkozási aktivitás is, amely szintén a szolgáltató szektorban kulminálódott. A működő jogi személyiségű társaságok számának lakosságarányos mutatója a kilencvenes évek második felében 35-40, 2003-ban pedig 20%-kal múlta felül a vidéki átlagot (rendre 25.-32. helyek a kistérségek rangsorában); a kisebb vállalkozások terén ez az arány 10-15% (30.-40. helyezések), s az önkormányzatok fajlagos helyiadó-bevételének mutatója (30%-os többlet, 30. hely) is hasonló helyet jelöl ki a szolnoki kistérség számára, s illeszkedik ehhez a 2000. évi adatok alapján általunk becsült kistérségi GDP adata is (25. hely). Szintén szinkronban van ezzel a gazdaság szempontjából meghatározó demográfiai-társadalmi viszonyok mutatóinak alakulása: a relatív értelemben 1990-hez képest kissé romló, de így is a kistérségi rangsor 20. helyét jelentő iskolázottsági jelzőszám; az átlagos öregedési index, a cigányság mérsékelt aránya mellett is átlagnál kisebb természetes fogyás, a viszonylag alacsony inaktivitási arány (31%). Továbbra is pozitív a térség munkaerő mérlege (+9%, a 13. kistérségi rangsorban), ami jól mutatja a kistérség határon túlnyúló munkaerővonzást, amiben persze kizárólag Szolnok és Martfű munkahelykínálatának hatása mutatkozik meg. A negatív, s alig 28 kistérségnél kedvezőbb vándorlási egyenleg (1990 és 2001 között 1,6%-os népességvesztés származott ebből) ugyanakkor – a közeli budapesti agglomeráció elszívó hatása mellett – Szolnokon és környékén élők térséghez kötődésének, a vonzóerőknek a hiányára is utal.

Összességében az adatok arra utalnak, hogy a szolnoki kistérség helyzete a 90-es évek eleji visszaesést követően a korábbinál némiképp kedvezőtlenebb pozícióban, de viszonylag gyorsan stabilizálódott. Így, bár növekedési mutatói csak átlagosak, és az ország legdinamikusabb (nyugati és központi) régióinak kistérségei számos tekintetben megelőzték, környezetéből ma ugyanúgy kiugrik gazdasági értelemben, – mutatói lényegesen kedvezőbbek szomszédainál – mint a rendszerváltás előtt. Ebben – a többi alföldi megyeszékhely térségéhez hasonlóan, az ország más régióitól eltérően – továbbra is meghatározó szerepet játszik a „nagyvárosi” jelleg, a tágabb régió erőforrásainak Szolnokra koncentrálódása. A jelek szerint ugyanakkor a kistérség nagyobb részét adó szolnoki agglomeráció megtalálta szerepét az új gazdasági viszonyrendszerben is: gazdasági kapcsolatrendszerében, s népességi dinamikáját tekintve ugyanis egyre inkább Budapest agglomerációjához, vonzásköréhez csatlakozik. A területfejlesztés számára viszonylag csekély terep kínálkozik itt: leginkább a fekvéséből eredő logisztikai adottságok kihasználását is segítő M4-es gyorsforgalmi út megépítése, illetve a 100-as vasútvonal fejlesztése lehet ilyen, ami vonzóbbá teheti az eddig meglepően szerény érdeklődést mutató külföldi tőke számára is.

A szolnoki kistérség jövedelmi pályái, 1990-2003

II.5. Infrastruktúra

II.5.1. Térségi közlekedési kapcsolatok, elérhetőség

II.5.1.1. Nagytérségi elérhetőség

A Szolnoki kistérség a Jászság, Nagykunság, Kiskunság közén található, a kistérséget a Tisza szeli ketté. Közigazgatásilag: Kelet-Magyarország közepén, Észak-Alföldi Régió nyugati oldalán, Jász-Nagykun-Szolnok megye nyugati részén, közlekedés-földrajzilag a 4. sz., 32. sz. és a 442. sz. főutak és a Budapest-Hatvan/Cegléd-Miskolc/Szajol-Nyíregyháza-Záhony és a Budapest-Szolnok-Szajol-Békéscsaba-Lőkösháza-országhatár vasútvonalak találkozásánál fekszik. Északon a Hevesi, Nagykáti és a Jászberényi, észak-keleten a Tiszafüredi, keleten a Törökszentmiklósi, délen a Mezőtúri, Kunszentmártoni és a Kecskeméti, nyugaton a Ceglédi kistérséggel határos.

A Szolnoki kistérség nagytérségi elérést tekintve Helsinki közúti folyosó nem érinti a területet, így nemzetközi közlekedési folyosóként csak a TINA-hálózat részét képező kelet-nyugati irányú 4. sz. elsőrendű főút metszi azt. A 4. sz. főút 2x1 sávossal kialakításán és a teherforgalom okozta balesetveszélyen, valamint az útminőség okozta lassúbb elérésen a 4.sz. főút négy nyomúsítása és település elkerülő szakaszok kiépítése javít, de hosszútávon az M8 gyorsforgalmi út meghosszabbításaként az M4 gyorsforgalmi út megépítése jelenti a megoldást. A 4. sz. főútba északról a 32. sz. főút, dél-keletről a 442. sz. főút csatlakozik. A Szolnok-Kecskemét irányú, a kistérséget dél-nyugatról ellátó kapcsolatot jelenleg mellékutak, távlatban az M8 gyorsforgalmi út jelenti. A kistérség észak-keleti részén a Tisza elvágó hatása érvényesül, így ebben az irányban a térség elérhetősége csak Szolnokon keresztül lehetséges, távlatban a Jászság-Kunság térségi jelentőségű mellékúthoz tartozó híd megépülése jelentheti a megoldást.

A térség távolsági tömegközlekedését a MÁV és Volán társaságok által bonyolított vasúti és autóbusz közlekedés jelenti. Az autóbuszos közlekedés szerepe jelentősebb, a vasút csak a nyíregyházi, debreceni, budapesti és a Budapesten áthaladó nagytávolsági utazások területén számottevő, azoknál is a gyors, tiszta, komfortos Intercity járatok kihasználta kellőképpen.

A vasút hálózatsűrűsége Magyarországon az európai átlagnál kedvezőbb, de a vasúti létesítmények és szerelvények állapota nem megfelelő. A Szolnoki kistérség a nemzetközi V. tranzitfolyosónak megfelelő Budapest-Hatvan/Cegléd-Miskolc/Szajol-Nyíregyháza-Záhony kétvágányú, villamosított nemzetközi vasúti fővonalon fekszik. Ezen a vonalon Budapest és Debrecen elérése is 1óra 20perc Szolnokról. A térség életében még szerepet játszik a Budapest-Szolnok-Szajol-Békéscsaba-Lőkösháza-országhatár villamosított, kétvágányú, nemzetközi vasúti fővonal, a Hatvan-Újszász villamosított, egyvágányú országos vasúti fővonal, a Tiszatenyő-Makó vasúti egyéb fővonal és a Szolnok-Vámosgyörk és a Szolnok-Kiskunfélegyháza vasúti mellékvonalak is.

A naponta 2-4 alkalommal járó Budapest-Szolnok-Debrecen-Ártánd-Oradea-Sighisoara nemzetközi autóbuszjárat a Szolnoki kistérségen keresztül halad, arra felszállási lehetőség Szolnokon van.

A vizsgált területet behálózó távolsági autóbuszjáratok a kistérség majd minden települését érintik és többek között Budapest, Szeged, Kecskemét, Békéscsaba, Eger, Veszprém, Jászberény, Heves, Hatvan, Gyöngyös, Dunaújváros, Kalocsa, Szarvas, Csongrád és Kunszentmárton elérését teszik lehetővé.

A 100 km-re fekvő főváros leggyorsabb elérése gépkocsival a 4. sz. főút - M5 gyorsforgalmi útvonalon 1, 5 óra, autóbusszal 1 óra 40 perc, vonattal 1 óra 20 perc. Közvetlen vonat naponta több mint 60-szor indul Szolnokról Budapestre és viszont, közvetlen autóbusz csak egyszer.

A 130 km-re fekvő régióközpont, Debrecen leggyorsabb elérése gépkocsival a 4. sz. főúton 2 óra, vonattal 1 óra 15 perc. Közvetlen vonat naponta több mint 20-szor indul Szolnokról Debrecenbe, közvetlen autóbusz azonban nem jár.

A szomszédos kistérségekkel általában jó főúti vagy mellékúti kapcsolatai vannak a Szolnoki kistérségnek. Kivételt jelent a kistérség észak-keleti része, ahol a Tisza elvágó hatása érvényesül, így a Tiszafüredi és Törökszentmiklósi kistérség elérhetősége csak Szolnokon, a kiskörei hídon, vagy kompokon keresztül lehetséges, de két átkelési lehetőség 70 km-re található egymástól, így a kompok akadályoztatása esetén az átkelés kerülővel történhet. Távolatban a Jászság-Kunság térségi jelentőségű mellékúthoz tartozó híd megépülése jelentheti a megoldást. A Hevesi kistérség felé is mellékútkapcsolat hiány mutatkozik, és a kistérség dél-keleti részén Szolnok-Kengyel-Kétpó irányú mellékútra is mindhárom érintett kistérségnek szüksége lenne.

II.5.1.2. Belső közlekedési kapcsolatok

Belső kapcsolatait vizsgálva a kistérség alapvetően Szolnok központú sugaras útszerkezettel bír, ahol a sugár irányú utakon ülnék a kistérség települései. A fent leírt központosított szerkezet előny a kistérség-központ elérése szempontjából, de hátrány a települések együttműködésében. A települések egymás közötti kapcsolatában a Tisza elválasztó szerepe is közrejátszik a kistérség déli részén. A vizsgált kistérségben Tisza-híd csak Szolnokon található. A területhez legközelebb eső híd délre a 44. sz. főúton 30km-re, északra 73 km-re az országos úthálózaton nagy kitérővel megközelíthető Kiskörénél található. Ez a helyzet javulna a Tiszával párhuzamos Tisasüly-Kisköre országos mellékút kiépülésével. A hidakkal azonos szerepű, de azoknál kisebb kapacitású, nem állandó, ez által nem megbízható kapcsolatot jelentenek a kompok, amelyek a kistérségben Tisasüly-Tiszaroff, Nagykörű-Fegyvernek és Tiszavárkony-Tószeg között járnak. Szükség és igény is lenne a Vezseny-Martfű kompközlekedésének visszaállítására. A fent említett átkelési lehetőségek között, a Tiszával párhuzamosan futó utak közül csak a Nagykörű-Kőtelek és a Tiszavárkony-Vezseny összekötése hiányzik. A Szolnokról induló sugarakra merőleges átkötés az Újszász-Jászládány-Tisasüly és a Rákóczi-falva-Tiszavárkony-Jászkarajenő (ez utóbbi kompközlekedés miatt nem állandó kapcsolat) útvonalak. Hasonló megoldás lenne szükséges a Martfű-Vezekény-Tiszavárkony és a Jászság-Kunság útvonalakon is. Az országos közúthálózatot tekintve zsákhelyzetű település Hunyadfalva, Nagykörű (a komp miatt csak részlegesen tekinthető zsákhelyzetűnek) és Vezseny.

Központi fekvéséből és a hozzáfutó utak elhelyezkedéséből adódóan a kistérség-központ, Szolnok jól megközelíthető a kistérségből. Gépkocsival legfeljebb 60 perc alatt a kistérség minden településből a kistérség-központba lehet jutni, 2 településből 15 perc, 7 településből 30 perc, 3 településről 45 perc is elegendő. Autóbuszos tömegközlekedést igénybe véve legfeljebb 75 percre van szükség (7 településnek 30 perc, 6-nak 45 perc, 2-nek 60 perc elegendő).

A Szolnoki kistérségben 10-25ezer E/nap forgalmú főutak forgalmához hasonló nagyságú forgalom mellékutakon csak Szolnok körzetében fordul elő, a többi úton 1-2,5ezerE/nap forgalmat regisztráltak az ÁKMI-ban készült 2003. évi forgalmi táblázatok. Az 1500E/nap értéknél nagyobb forgalommal bíró utak mentén javasolt kerékpárút kialakítása, ami a hivatás forgalmú és a turisztikai célú kerékpározást is biztonságosan szolgálja. Jelenleg kiépített kerékpár nyomvonal a vizsgált területen néhány település belterületén és a Tisza menti töltés egyes szakaszain található. A kistérség útjai a kisebb mellékutaktól eltekintve ebbe a kategóriába esnek.

Az elérési időt a forgalom és a kiépítettség mellett jelentősen befolyásolja az utak minősége is. A kistérség 60 km országos főúttal rendelkezik, ennek kopórétege átlagosan 12 éves, a kistérségen lévő 172 km hosszú országos mellékút kopórétegének átlagos kora 18 év. Az ÁKMI útminőségi adatai alapján (2003.) mindkét útkategóriába tartozó utakról elmondható, hogy átlagos burkolat állapota nem megfelelő, egyenetlensége megfelelő, felszíni vízelvezetése még megfelelő, teherbírása tűrhető.

A belterületi önkormányzati utak burkoltsága menetbiztonsági és településképi szempontból is fontos. A vizsgált kistérségben a burkolt belterületi utak aránya változatos képet mutat, néhol az országos (67%) és megyei átlagot (61%) is meghaladja, néhol a 20%-ot sem éri el.

A mezőgazdasági utak kiépítettségi aránya alacsony.

Vonattal a kistérségben menetrend szerinti vasúti közlekedéssel működő vasútállomással rendelkező települések majd mindegyikével Szolnokra lehet közvetlenül jutni. A kistérségből 8 település nem rendelkezik menetrend szerinti vasúti közlekedéssel működő vasútállomással. A vasútállomások, autóbusz megállók és pályaudvarok a területre érkező turisták első benyomásainak egyike, így ezek esztétikus kialakítása lenne szükséges.

A Szolnoki kistérség gépkocsi ellátottsága (244gépkocsi/ezerfő, KSH 2003.) kicsivel a vidéki átlag (257gk/ezerfő) alatt marad, de Szolnok ellátottsága természetesen meghaladja azt, 5 településen a megyei átlagot (202gk/ezerfő) meghaladja, és a legrosszabb helyzetben lévő település gépkocsi-ellátottsági adata is meghaladja a 100gk/ezerfő értéket.

II.5.2. Települési infrastruktúra

II.5.2.1. Épített környezeti adottságok

A kistérség települései döntő részben árpádkori eredetűek. A kistérségi és megyei központot, Szolnokot Szent István emelte vármegyei székhellyé. A török hódoltság alatt számos település elnéptelenedett. A XVII-XVIII. században Nagykörű, Kőtelek, Besenyszög, Újszász Tiszavárkony, Vezseny és Zagyvarékas települések maradtak meg, a többi mai település külterületi lakott hely, pusztá volt. Ezen települések önállósodása első hullámban az 1950-es évek környékén - Martfű, Tiszajenő, Rákócziújfalú- majd a rendszerváltás környékén - Hunyadfalva, Tizsaly, Csataszög, Szászberek - valósult meg.

Szolnok eredetileg kertes szerkezetű, a régi városi kertek sűrűn beépültek. A Szolnok körüli falvak az agglomerálódás és a szuburbanizálódás jeleit mutatják. A kistérség déli részén Martfű 10 éves város, a településszerkezetet összefogó új városközpont kiépítése az 1990-es évek közepén indult el. A Tisza-menti falvak az árvízmentes területeket foglalták el a természeti környezethez alkalmazkodó szabálytalan, de organikus településszerkezettel.

A Szolnok környéki falvak a város közelsége miatt jelentős átépítést szenvedtek el, új településrészek is kialakultak (pl. Zagyvarékas). A harmóniát az új településrészekben nem sikerült biztosítani. Kevésbé érvényesül ez a távolabbi Tisza menti községekben. A műemlékek száma nem kiemelkedő, elsősorban egyházi épületek, szobrok képviselik.

Felmérést igényelnek a települések egyedi tájértékei, amelyek szakrális, gazdasági, természetközi értékek lehetnek, valamint a hagyományos falusi életforma emlékeit őrzik.

A települések közhasználati zöldfelület szempontjából viszonylag jól ellátottak, különleges értékük, hogy a zöldfelületi rendszert gazdagítják a lakott részekhez kapcsolódó tiszai, zagyvai hullámterek, és holtágak. A belterületi utak burkolása hiányos, a belterületi vízrendezés fokozatosan kiépül.

II.5.2.2. Lakásállomány

Kistérségi szinten a lakott lakások aránya 92 %. A legtöbb lakatlan lakás Nagykörűben, Hunyadfalván, Tiszasülyön és Vezsenyben van. Legjobb a kihasználtság Rákócziújfalun és Rákóczifalván. Vélhetően ez tükröződik az ingatlanpiaci árakban is, tehát ez jelzi a falvak presztízsét, ami a demográfiai és mobilitási adatokkal is igazolható.

A kistérség átlagában a lakások 11 %-a nem rendelkezik meleg folyóvízzel, és 13 % vízöblítéses WC-vel. Ez az érték mindössze Szolnok és Martfű esetében kedvezőbb. Az összes többi településen alacsonyabban alakulnak a lakáskomfort fokozatok. Kirívóan alacsony komfortú lakásokat találunk Hunyadfalván, ahol a lakások 26 %-a rendelkezik melegvízzel és 24 %-a vízöblítéses WC-vel.

20 %-30% közötti a melegvizet nélkülöző lakások aránya 8 településen, 30 % feletti pedig 4-ben (Hunyadfalván kívül). Ugyanez a vízöblítéses WC-k esetében: 20-30 % közötti települések száma 7, 30 % feletti pedig 6 (ugyancsak Hunyadfalva kivételével). A komfortfokozatot tükröző adatok a falusi (és általában a) turizmus fejlesztése esetében nyernek fontosságot, de arra is rámutatnak, hogy vannak olyan települések, ahol fejlesztéseket nem tudnak, vagy nem érdemes finanszírozni, mert nem arányos a létrehozott érték a befektetett összeggel. Utal ez továbbá a fizetőképességre, de a helyben maradási, vagy letelepedési szándékra is.

A lakások közműellátottsága az alábbiak szerint alakul. Hálózati vízvezetékekkel a kistérség átlagban 91 %-os ellátottságú, ezt mindössze a két város (Szolnok és Martfű) értéke haladja meg. A legnagyobb mértékben Hunyadfalva van elmaradva (42%).

A közcsonna-ellátottság átlagosan 69 %-os, de a 17 településből 10-ben egyáltalán nincs ilyen rácsatlakozás. A maradék 7 településből mindössze a két előbbi város értéke átlag feletti. A legalacsonyabb bekötöttséggel Hunyadfalva rendelkezik (de van!).

Gázellátottság területén a kistérségi átlagosan 74 %-os, de e mögött mindössze 45 % a központi fűtéssel rendelkező lakások aránya. Két településen hiányzik a rákötés (Csataszög, Hunyadfalva), de ők is pályáznak már a vezetékes megoldásra. Jelenleg Prímagáz-ellátás van. A fennmaradó 15 településből 7-ben alacsonyabb a csatlakozás mértéke a térségi átlagnál. A legkisebb mértékű ellátottság Tiszasülyön (2%) és Nagykörűben (5%) van.

II.5.2.3. Ivóvízellátás

A kistérségben az ivóvízhálózatba bekötött lakások aránya minden településen 90 % feletti, a hálózatba be nem kötött lakások közikifolyóról ellátottak. Az ivóvízellátó rendszer állapota közepes, sok helyen cseréire szorulnak a vezetékek.

A víz minősége elsősorban a kémiai paramétereket tekintve kifogásolt. Magas a víz a nitrit-ion koncentrációja Besenyszögön, Csataszögön és Hunyadfalván, amely egészségre káros hatású, két évesnél fiatalabb gyermekekre rendkívül veszélyes. Az ammónium-ion mint másodlagos szennyező Csataszögön, Besenyszögön, Hunyadfalván, Kötelen, Nagykörűben, Tiszasülyön és Tiszavárkonyban van jelent az ivóvízben. Magas a vas és a mangán aránya Csataszög, Hunyadfalva, Nagykörű és Tiszasüly településeken, emellett az arzén jelenléte okoz problémát Nagykörűben, Kötelen, Tiszasülyön és Tiszavárkonyban. Ezeken a településeken az ivóvízminőség javítását 2006. december 25-ig el kell végezni.²⁰

²⁰ Ivóvízminőség javításának feladatai a 201/2001. (X.25.) kormányrendelet alapján.

II.5.2.4. Szennyvízkezelés

A kistérségben 2 szennyvíz-elvezetési agglomeráció – szolnoki, hunyadfalvai – működik, ezen kívül Martfű helyi szennyvíztisztító teleppel rendelkezik. Besenyszög és Csataszög kivételével kiépített a csatornahálózat, a rákötési arány Martfű, Szolnok és Rákóczipfalva kivételével 70 % alatti. Kiemelkedően rossz, 20 % alatti, a rákötési arány Hunyadfalván és Tiszajenőn.

II.5.2.5. Energiagazdálkodás

A villamos energiát fogyasztó háztartások száma folyamatosan kismértékű gyarapodást mutat, a gázhálózat kiépítését követően a vezetékes gázt fogyasztó háztartások száma települési és térségi szinten egyaránt exponenciálisan nő.

A megújuló energiaforrások kihasználtsági foka igen alacsony, annak ellenére, hogy ezen energiaforrásokból a térség jelentős készlettel rendelkezik. Lehetőség rejlik a biomassa energia előállításában, felhasználásában. A nap illetve a szélenergia hasznosítása az éghajlati adottságok miatt inkább csak kiegészítő energiaforrásként vehető figyelembe. Az energiaellátás jelenleg is a hagyományos energiahordozók felhasználásán alapszik az ipari, a kommunális és a lakossági területen egyaránt.

II.5.2.6. Hulladékgazdálkodás

A kistérség településein Zagyvarékas kivételével megoldott a rendszeres hulladékgyűjtés. A kistérség települései jelenleg 2 regionális hulladéklerakóba szállítják a hulladékot, a Kunszentmárton-Szelevényi, illetve a Kőtelek-Nagykőrűi lerakóba. A Szolnok-Kétpói regionális lerakó beruházása a közeljövőben fejeződik be. Problémát jelent a területen a felhagyott szemétteltelepek rekultivációja, ami a Szolnok-Kétpói lerakóhoz csatlakozó településeknél a regionális hulladékgazdálkodási program keretében megoldódik, a többi esetben azonban az önkormányzatnak kell előteremteni a környezetrendezéshez szükséges összegeket.

A kistérségben jelenleg is működik szelektív hulladékgyűjtés, az újrahasznosítható hulladékot a Kunszentmárton-Szelevényi telep fogadja. A Szolnok-Kétpói regionális telep szintén alkalmas lesz a szelektíven gyűjtött hulladék fogadására. Problémát jelent a másodnyersanyagok hasznosítására szakosodott ipari üzemek hiánya.

A települések egy részére a keletkező állati hulladékokat elföldelik, dögkútba helyezik vagy elégetik. Jelentős részből feldolgozásra elszállítják a legközelebbi ATEV telepre. Az ATEV szolnoki telepének bezárása után Debrecenbe, illetve Tökölre szállítják a tetemeket. Néhány vágóhíd üzemén belül feldolgozza a vágóhídi hulladékot. Közülük legnagyobb Zagyvarékaszon a Conavis hulladékfeldolgozója, amely néhány környező településről is fogad hulladékot. A legjelentősebb veszélyes hulladék termelő üzemek Szolnokon, Zagyvarékaszon és Szajolon működnek. A hulladékok elenyésző hányada maradt az üzemi gyűjtőhelyeken. Meglehetősen kibővült azoknak a szervezeteknek a köre, akik a veszélyes hulladékokat a termelőktől átveszik és a végső ártalmatlanító szervezeteknek szállítják. Ezek legtöbb esetben a dorogi veszélyes hulladék égető és az aszódi veszélyes hulladék lerakó telepre kerülnek.

II.6. Intézményrendszer

Az Országgyűlés a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásainak intézményesítése, a kistérségek összehangolt fejlesztésének előmozdítása, az önkormányzati közszolgáltatások színvonalának kiegyenlített emelése érdekében megalkotta a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról 2004. évi CVII. törvényt.

A törvényi szabályozás adta lehetőséggel élve a Szolnoki kistérségben 2004. szeptember 30-án megalakult a Szolnoki Kistérség Többcélú Társulása.

A Társulás létrehozásának céljai:

- a kistérséghez tartozó települési önkormányzatok kapcsolat- és együttműködési rendszere szervezeti keretének biztosítása, a kistérség lakóinak az önkormányzati közszolgáltatásokhoz minél teljesebb körben való hozzájutása, a mind magasabb szintű ellátás és szolgáltatás biztosítása;
- térségi közszolgáltatások biztosítása, szervezése, összehangolása, fejlesztése, az egyes települések önkormányzatainak teljesítőképességét meghaladó önkormányzati feladat-hatáskör, valamint a közszolgáltatási rendszer közös, illetve térségi rendszerének kialakítása, szervezése, összehangolása, működtetése, fejlesztése;
- a térség intézményrendszerének integrálása, feladatellátásának összehangolása, fejlesztése, intézményfenntartása;
- a feladatellátás feltétel- és forrásrendszerének koordinálása, fejlesztése, a rendelkezésre álló források minél teljesebb, célszerűbb és optimálisabb felhasználása;
- a kistérség területének összehangolt fejlesztése;
- a közösségi szolgáltatások térségi szinten történő kiegyenlített, magas színvonalú és minőségű ellátása.

A Társulás feladatai:

- szervezeti keretet biztosít a települési önkormányzatok kapcsolat- és együttműködési rendszerének;
- az önkormányzati feladat- és közszolgáltatási rendszer közös, ill. térségi rendszerének kialakítása, szervezése, működtetése, fejlesztése, (térségi feladatellátás);
- egyes ágazati feladatok közös szervezése, ellátása (ágazati feladatellátás);
- a térség intézményrendszerének integrálása, feladatellátásának összehangolása;
- a feladatellátás feltétel- és forrásrendszerének koordinációja, fejlesztése;
- térségfejlesztés (területfejlesztés és településfejlesztés összehangolása, programozási és tervezési tevékenység).

Az eltelt rövid idő alatt a kistérség lakossága a kistérségi feladatellátás szervezését-átszervezését nem igazán érzékelte. A lakosság számára viszont előnyt jelent: pl. szakpedagógus munkája az eddig nem vagy nem teljesen ellátott településen, hatékonyabb családsegítő tevékenység stb.

A Társulás és a munkaszervezet tevékenységének eredményeiről és elképzeléseiről az önkormányzati képviselő-testületek és a helyi médiák útján igyekeznek tájékoztatni a Társulás lakosságát.

A Társulás forrásai:

- tagdíj: 40 Ft/fő;
- célfeladatra átvett pénzeszközök (elsősorban FVM vidékfejlesztési közösségi feladatok ellátására);
- többcélú kistérségi társulások ösztönző támogatása;
- többcélú kistérségi társulások normatív támogatása;

- pályázatokon nyert fejlesztési források;
- egyéb bevételek.

A Társulás mellett működő munkaszervezet alkalmazottainak száma, végzettsége az alábbiak szerint alakul:

- 3 fő diplomás főiskolai és egyetemi végzettségű munkatárs alapfokú nyelvismerettel,
- 1 fő adminisztratív középfokú végzettségű munkatárs

Hogy alakul a munkamegosztás? A kistérségi megbízott viszi koordinálja a területfejlesztéssel összefüggő projekteket, és koordinál a kormányzati programok tekintetében a társulás és a települések vezetőivel. A kistérségi menedzserek jellemzően a közszolgáltatási feladatokhoz kapcsolódó tevékenységgel foglalkoznak.

A munkatársak munkájukkal összefüggő képzéseken rendszeresen részt vesznek, tanulmányutak szervezése azonban nem jellemző.

A kistérségi iroda tárgyi és info-kommunikációs eszközökkel teljes körűen felszerelt, ennek ellenére a minőségi fejlesztés indokolt és további eszközök beszerzése is aktuálissá válik egy esetleges alkalmazotti létszámbővítés esetén.

A Társulásnak rendszeresen megjelenő kiadványa nincs, különböző alkalmakra, eseményekkel összefüggésben azonban készítenek. A honlap kezdeti stádiumban van, tervezés alatt áll a kistérségi e-közigazgatási és informatikai rendszer kiépítése.

Az elfogadott kistérségi szintű tervezési dokumentumok az alábbiak:

- A Szolnoki kistérség komplex gazdaságfejlesztési koncepciója, programja;
- Kistérségi agrárstuktúra és vidékfejlesztési program – helyzetfeltárás, stratégiai program, operatív program;
- A Szolnoki kistérség települési környezetvédelmi programja;
- A Szolnoki kistérség marketing stratégiai és operatív programja;
- Kistérségi agrárstuktúra és vidékfejlesztési program - 2004. évi aktualizált változat.

Készülő programok:

- Kistérségi területfejlesztési koncepció, stratégiai és operatív program;
- Szolnoki Intelligens Kistérség Stratégiai Program.

A fejlesztési dokumentumok a kistérségi, a megyei és a regionális tervezési, programozási feladatokhoz széles körűen felhasználásra kerültek, a helyzetfeltárások több további elemzésnek adják az alapját. A kistérségi projektgenerálás segítségével az elvárhatónál kisebb a jelentőségük, ezért a készülő területfejlesztési program esetében a tervezési munkát a tényleges fejlesztési igények és a rendelkezésre álló pályázati rendszerek találkoztatásával szükséges kialakítani.

A Társulás által elért legfontosabb eredmények:

- a differenciált helyzetű szolnoki kistérségben a kistérségi együttműködés megteremtése, a települések közötti kapcsolatok sikeres kiépítése, a lokális gondolkodás részbeni átalakítása térségi gondolkodássá;
- a több település vagy a kistérség egészét érintő tervező munka segítése, közös projektek kezdeményezése;
- a kistérségi iroda kialakítása és működtetése pályázati források bevonásával;
- pályázati és pályázat segítő-tanácsadó tevékenység útján több 100 millió forint támogatási összeg a térségbe juttatása;

- a többcélú kistérségi társulás létrehozása, a feladatellátás alaptényezőinek és dokumentumainak létrehozása;
- normatív és ösztönző támogatás elnyerése a többcélú társulás területfejlesztési és közszolgáltatási feladatainak ellátásához.

A kistérség érdekérvényesítő képessége a megyei pályázatoknál kifejezetten jónak mondható, regionális szinten fokozni szükséges, valamint indokolt a települések regionális szintre benyújtandó pályázatainak elkészítésének ösztönzése, segítése.

A társulás tagjai az országos önkormányzati szervezetekben, a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztése Önkormányzati Tanácsban, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanácsban, a Közép-Tisza Vidéki Terület Vízgazdálkodási Tanácsban, valamint Szolnok a Megyei Jogú Városok Szövetségénél képviseltetik magukat.

A projekt gyűjtés széles körű, minden településre kiterjedő, közepesen részletes, évente aktualizált, ennek ellenére nem mindig megalapozott.

A kistérségi iroda jelenleg elsősorban a pályázatkészítéshez szükséges információkkal látja a kistérségi partnereket, a pályázatot helyben készítik, illetve – a létszámhiány következtében - külső tanácsadók, cégek bevonásával.

A fejlesztő tevékenységet, a fejlődést gátló tényezők, nehézségek melyekkel a Társulásnak illetve a munkaszervezetnek naponta szembesülnie kell a következőkben foglalható össze:

- a társulás és kiváltképp a munkaszervezetének működéséhez, beruházásaihoz szükséges (állami) források biztosítása körüli bizonytalanságok;
- a kistérségek működésével kapcsolatos jogi szabályozás hiányosságai, gyakori változásai;
- a korábbi járásek megszüntetését követően éppen hogy „kipróbálhatták” az önállóságukat az önkormányzatok most ismét az összevonásokat, a mikro-körzetek, a közös feladatellátás kialakítását ösztönzik, támogatják;
- kistérségi feladatellátásról a kistérség és a települések vezetői nem rendelkeznek jövőképpel, hosszú távú elképzelésekkel;
- a megye és a kistérség viszonyrendszere tisztázatlan;
- a területfejlesztés tekintetében a legnagyobb probléma, hogy a települési önkormányzatok, de a gazdasági társaságok, vállalkozások többsége sem tud megfelelő forrást bevonni az EU-s, és a hazai pályázatok finanszírozásához, a pályázati bírálat és kifizetés lassú, rugalmatlan, átláthatatlan és forráskoordinációt mellőző.

III. Konceptió

A Szolnoki kistérség *integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási programja* a helyzetelemzést követően (előkészítő fázis), a javaslattevő fázisba került, azaz aktuálissá vált a rövid-, közép- és hosszútávon legkedvezőbb fejlesztési irányok részletes kidolgozása, a fejlődéshez szükséges feltételek meghatározása. A koncepció elképzelés a jövőről, híd az előzőekben feltárt jelenlegi helyzet és a következő fázis operatív programjában meghatározandó konkrétabb lépések között.

A koncepció alapelvei megegyeznek a Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését szolgáló programmal érintett térség terület- és vidékfejlesztési koncepciójának 1107/2003.(XI.5.) Kormányhatározat 1.sz mellékletében deklarált alapelvekkel. A koncepcióalkotás lépéseit és dokumentált fejezeteit a következő rend mentén mutatjuk be:

A *SWOT - analízis* kistérség belső adottságait (erősség, gyengeség) és a külső meghatározottságait (lehetőség, veszély), valamint a köztük lévő kapcsolatot, a bennük rejlő fejlesztési lehetőségeket, a szükségleteket foglalja össze. A műhelymunka keretében kialakított elemzés összekapcsolja a helyzetelemzést a célok, prioritások rendszerével, egyúttal összefoglal és súlyoz, komoly segítséget nyújt a megállapítások szelektálásában és rendszerezésében, a főbb jellemzőket kiemelő leírás egyúttal a kistérség „diagnózisa”.

A kistérségi integrált program *célpiramisát* - a SWOT-táblázat „belső celláinak” kitöltését követően - az alábbi rendszerben állítottuk össze a: jövőkép, átfogó célok, prioritások, specifikus célok, intézkedések. A jövőkép szlogenszerű megfogalmazása után kerültek meghatározásra - a fejlesztésben érintett minden szereplő számára iránymutatásul szolgáló - átfogó célok. Az integrált program kapcsán három prioritást határoztunk meg. A prioritások tovább bonthatók rövid- és középtávú célokra, melyek megvalósítását az intézkedések segítik. A munka későbbi szakaszában - programozás során - a prioritások és az intézkedések egységes szerkezetű adatlapokon kerülnek kifejtésre, részletes meghatározásra.

A *jövőkép* küldetést, a kistérség számára meghatározó értékrendet fogalmaz meg, hosszú távon értelmezhető valószínűsített, kívánatos és egyben lehetséges jövőt ábrázol.

A kistérségi integrált program megvalósításának kulcsa: a hatékony, a változásokra sikerrel reagáló és alkalmazkodóképes intézményrendszer. Ennek megfelelően a jelenlegi *kistérségi intézményrendszer továbbfejlesztésére* is javaslatot teszünk.

A koncepciót a program sikeres megvalósítása esetén bekövetkező *társadalmi, gazdasági, környezeti hatások* bemutatása, a kiegyenlített, harmonikus fejlődést ígérő, integrált területfejlesztés, vidékfejlesztés és környezetgazdálkodás forгатókönyve, illetve a program figyelmen kívül hagyása, sikertelensége esetén - mintegy figyelmeztetésül - a várható fejlődési ütemnek a kívánalmaktól való elmaradását, a leszakadás fokozódását előrevetítő a rendszerszemlélet és az együttműködés hiányát fenntartó, a helyi adottságokat és szerepeket figyelmen kívül hagyó, *negatív forгатókönyv* zárja.

E két forгатókönyvként is felfogható fejezet döntési alternatívát mutat a kistérség számára, illetve fontos, hogy a mindennapi lépések is az ezekben összefoglaltak tudatában történjenek. Az itt kifejtett hatások lényegében a célpiramis intézkedéseinek indoklását tartalmazzák.

III.1. SWOT-analízis

SWOT-analízis

Szolnoki kistérség

Erősség	Gyengeség
▪ Tradicionális kétpólusú (Szolnok, Martfű) ipari- foglalkoztatási szerep folytonossága ▪ A megyeszékhelyhez kapcsolódó központi funkciók a kistérség központjában ▪ Képzett munkaerő jelenléte ▪ Az élelmiszer feldolgozóipar szabad kapacitása ▪ Felsőoktatási integrációs folyamat, erős középfokú oktatási hálózat ▪ Erősödő szerveződő, intézményi kapcsolatokkal is rendelkező civil társadalom ▪ Az információs társadalom transzfer központja ▪ Fejlődő logisztikai potenciál ▪ Dinamizálódó, illetve stabilizálódó népesség ▪ Magas presztízsű agglomerálódó települések ▪ Termál-, falusi, vadász- és rendezvényturizmus ▪ Sokszínű természeti adottságok ▪ Épített környezeti értékek ▪ Tájgazdálkodási műhely és mintaterület jelenléte ▪ Feldolgozóüzemhez integrált prosperáló mezőgazdasági vállalkozások ▪ Hagyományos és intenzív minőségi halászat	▪ Az árvízvédelmi rendszer hiányosságai ▪ Társadalmi szegregáció növekedése ▪ Együttműködés hiánya ▪ Öregedő népesség, ellátási gondok ▪ Szolnok szerepéhez méltatlan közlekedési feltételek ▪ Infrastrukturális kapcsolati hiányok ▪ Kevés a tiszai átkelőhely ▪ Kerékpárút-hálózat hiányossága ▪ A települések fejlettségbeli kontrasztja ▪ A szervezett és önálló problémamegoldást hátráltató túlzott központfüggőség ▪ Turisztikai programcsomagok és infrastruktúra hiánya ▪ Vízi közmű ellátás hiányosságai ▪ Alacsony erdőszűrség, rossz fafaj összetétel ▪ Hiányzik a termékpályás integrált termelés, értékesítés ▪ Leépült állatállomány ▪ A változatos táji adottságokhoz nem alkalmazkodó tájhasználat ▪ Rendezetlen tulajdonviszonyok ▪ Vállalkozások tőke- és forráshiánya ▪ A környezeti elemek kedvezőtlen állapota

Lehetőség (Külső pozitív adottság)	Lehetőség-erősség stratégiák	Lehetőség-gyengeség stratégiák
▪ Támogatási rendszerek kihasználása ▪ A VTT fejlesztési irányainak következetes betartása ▪ A táji adottságokhoz igazodó gazdasági technológiák, képzések, infrastruktúra adaptálásának lehetősége ▪ A turizmus fellendülő ágazatainak fejlesztése ▪ A földhasználat váltással megalapozott termelőközösségek illesztése az EU-támogatási rendszerhez ▪ Úthálózat fejlődése ▪ Megújuló energiaforrások hasznosításának támogatása ▪ Info-kommunikációs technológiák terjedése ▪ Tradicionális polgárosodási folyamatok térnyerése	▪ A nagykorú tájgazdálkodási műhely fejlesztése, a modellprogram megismertetése és kiterjesztése ▪ A piaci és térségi igényekhez igazodó ipari ágazatok fejlesztése ▪ Beszállítói kapcsolatok, klaszterek, integrációk kiterjesztése ▪ Logisztikai beruházások és kapcsolatok kialakításának támogatása ▪ A turizmus térségi lehetőségeinek összehangolt, tudatos fejlesztése ▪ Az innovációk széles körű terjesztése ▪ Lakókörnyezeti és térségi ismeretek, lokálpatrióta kötődések megjelenítése az oktatási-nevelési rendszerben ▪ A civil társadalom partnerségi szerepének további erősítése	▪ A környezeti adottságoknak megfelelő tájhasználat és termelési szerkezet kialakítása ▪ Kisebbségi integráció segítése ▪ Szociális alap- és szakellátás fejlesztése ▪ Az egészségügyi ellátás korszerűsítése ▪ Az elérhetőség javítása a felsőrendű közlekedési hálózatok fejlesztésével ▪ Települési infrastruktúra fejlesztés
Veszély (külső negatív adottság)	Veszély-erősség stratégiák	Veszély-gyengeség stratégiák
▪ VTT árvízvédelmi koncepcióvá degradálódása ▪ Vízháztartás felborulása, időjárási szélsőségek, árvízveszély ▪ Az önálló vidékfejlesztés megszüntetése, eszközeinek megvonása ▪ Képzési struktúra és módszerek	▪ A természeti és társadalmi örökségek megóvása és erejük érvényesítése ▪ A kistérség és a gazdaság szükségleteihez igazodó oktatási kínálat megteremtése	▪ A belső közlekedési kapcsolatok minőségi fejlesztése, a hiányok megszüntetése ▪ Árvízvédelmi fejlesztések és hullámtéri területhasználat váltás ▪ A vízháztartást, a helyi klimatikus viszonyokat javító és az ökológiai hálózatot bővítő természeti környezet kialakítása

- Környezetszennyezés
- A települések értékeinek, múltjának eltűnése
- Közlekedéspolitika, kedvezőtlen finanszírozási lehetősége
- A hétköznapiak túlpolitizáltsága
- A kistérség iránt felelősséget nem vállaló multinacionális vállalatok betelepülése
- Következetlen, kiszámíthatatlan politikai és gazdasági környezet
- A mezőgazdaságban megtermelt jövedelem a gépiparban, vegyiparban és olajiparban csapódik le
- Településeken átmenő forgalom növekedése
- Belföldi turizmus visszaesése, tranzitturizmus túlsúlya
- Támogatási háttér nem illeszthető a fejlesztési igényekhez, csökkenő költségvetési és pályázati lehetőségek

- Környezeti szennyezések mérséklése
- Belső piacot, kistérséget erősítő termelési, tárolási, feldolgozási és értékesítési lánc kiépítése, támogatása
- A turisztikai infrastruktúra bővítése és modernizálása

III.2. Célpiramis

JÖVŐKÉP

Az integrált térségi fejlődés kistérsége

ÁTFOGÓ CÉLOK

A kistérség gazdasági szerepkörének, húzóerejének érvényesítése a térségi kohézió és együttműködés érdekében

PRIORITÁSOK

I. Élhető, vonzó környezet kialakítása	II. A társadalmi szerveződés feltételrendszerének biztosítása	III. Diverzifikált és integrált gazdasági struktúra kiterjesztése	IV. Térszerkezeti fejlesztések
---	--	--	---

SPECIFIKUS CÉLOK

<i>I.1. A biztonság és az életkörülmények javítását szolgáló infrastruktúra fejlesztése</i>	<i>II.1. A társadalmi egyensúly megteremtése</i>	<i>III.1. A térség versenyképességét növelő ipari, logisztikai potenciál hasznosítása és fejlesztése</i>	<i>IV.1. A térségi fejlesztési folyamatok kiegyensúlyozása és hatékonyságának növelése</i>
---	--	--	--

INTÉZKEDÉSEK

I.1.1. Árvízvédelmi fejlesztések és hullámtéri tájhasználat-váltás I.1.2. Az elérhetőség javítása a felsőrendű közlekedési hálózatok fejlesztésével I.1.3. Települési infrastruktúra fejlesztés I.1.4. Belső közlekedési kapcsolatok minőségi fejlesztése, a hiányok megszüntetése	II.2.1. Kisebbségi integráció segítése II.2.2. A civil társadalom partnerségi szerepének további erősítése II.2.3. Az innovációk széles körű terjesztése	III.1.1. A piaci és térségi fejlesztési igényekhez illeszkedő ipari ágazatok fejlesztése III.1.2. Beszállítói kapcsolatok, klaszterek és integrációk kiterjesztése III.1.3. Logisztikai beruházások és kapcsolatok létrehozása	IV.1.1. Szolnok központi szerepeinek megosztása
---	--	--	---

SPECIFIKUS CÉLOK

<i>I.2 A természeti környezet megőrzése és javítása</i>	<i>II.2. Az oktatás és nevelés átalakítása</i>	<i>III.2. Diverzifikált mezőgazdaság és mozaikos tájhasználat kialakítása</i>	
---	--	---	--

INTÉZKEDÉSEK

I.2.1. A környezeti szennyezések mérséklése I.2.2. A vízháztartást, a helyi klimatikus viszonyokat javító és az ökológiai hálózatot bővítő	II.1.1. A kistérségi fejlődés és a gazdaság szükségleteihez igazodó oktatási kínálat megteremtése II.1.2. Lakókörnyezeti, térségi ismeretek, lokálpatrióta	III.2.1. A környezeti adottságoknak megfelelő tájhasználat és termelési szerkezet kialakítása III.2.2. A Nagykörűi Tájgazdálkodási Műhely	
---	---	--	--

természeti környezet kialakítása I.2.3. A természeti és társadalmi örökség megóvása és erejének érvényesítése	kötődések megjelenítése az oktatási-nevelési rendszerben	fejlesztése, a modellprogram megismertetése és kiterjesztése III.2.2. Belső piacot erősítő termelési, tárolási, feldolgozási és értékesítési lánc kiépítése, támogatása	
--	--	--	--

SPECIFIKUS CÉLOK

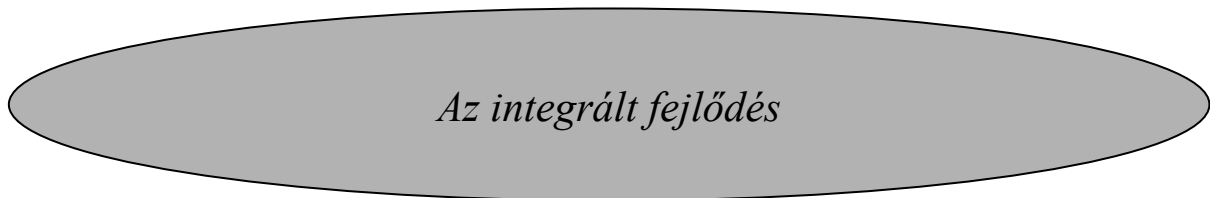
	<i>II.3. Helyi és térségi igényeket kielégítő szociális és egészségügyi ellátás biztosítása</i>	<i>III.3. A térség adottságaihoz alkalmazkodó idegenforgalmi szerkezet kialakítása</i>	
--	---	--	--

INTÉZKEDÉSEK

	II.3.1. Szociális alap- és szakellátás fejlesztése II.3.2. Az egészségügyi ellátás korszerűsítése	III.3.1. A turizmus térségi lehetőségeinek összehangolt, tudatos fejlesztése III.3.2. A turisztikai infrastruktúra bővítése, modernizálása	
--	--	---	--

III.3. Jövőkép

A Szolnoki kistérség legfőbb küldetése, hogy váljon

kistérségévé

ahol

bővülnek és javulnak a külső és belső infrastrukturális feltételek,
nagy hangsúlyt fektetnek a fenntartható fejlődés elvének gyakorlati érvényre juttatására
a táj, a gazdaság, és a társadalom hármas együttműködése révén

a gazdasági struktúra kiegyensúlyozott, több lábon áll, és innovatív
az oktatási-, az egészségi-, a szociális rendszer átalakítása, modernizálása a gazdasági
szerepkörök kiteljesedését, a húzóerő érvényesülését szolgálják
amit a civil társadalom szervezettsége és kisebbségek integráltsága is segítenek

melynek együttese azt eredményezi, hogy

megvalósul

a dinamizmust ígérő,

*a belső kohéziót és együttműködést erősítő
integrált fejlődés.*

III.4. A megvalósítást segítő intézményrendszer

Napjainkban egyre erősebben jelentkezik a szubszidiaritás érvényesülésének és érvényesítésének követelménye, ami azt jelenti, hogy a helyben jelentkező igények, szükségletek kielégítése, megoldása a lehető legközelebbi szinten történjen. Ez egyben a kistérségi, NUTS IV. szint tényleges elismerését (jogszabályi feltételek, feladat- és hatáskörök tisztázása, a NUTS szintek egymás közti viszonyának rendezése, források biztosítása, kiszámíthatóság) jelenti, valódi közigazgatási reformok bevezetésével. Ennek egyik első lépéseként a törvényi felhatalmazással élve a Szolnoki kistérségben létrejött a többcélú kistérségi társulás. A Társulás megalakulását követően cél az együttműködés további fokozása és minél több feladat kistérségi szintű ellátásának biztosítása.

A kistérség forrásbevonó-megkötő képességét alapvetően a *helyi fejlesztő kapacitás* és az *érdekérvényesítő képesség* határozza meg.

A Társulás mellett működő munkaszervezet alkalmazottai jelenleg a területfejlesztési illetve a közigazgatás korszerűsítésével összefüggő feladatokat látják el. A létszám további bővítése területfejlesztési, gazdasági és jogi végzettségű szakemberekkel indokolt. A létszámmal együtt az iroda infrastruktúrájának bővítése és korszerűsítése is elengedhetetlen. A hatékony munkavégzéshez a szakemberek felkészültségének fokozása, az európai uniós fejlesztési projektek kidolgozásához, készítéséhez szükséges gyakorlati ismeretek elsajátítása indokolt. A tanulmányutak, a modellek, a pozitív és a negatív példák megismerése is az eredményes munkavégzést segítik.

A jelenleg működő kistérségi iroda munkáját egy hosszú távú stratégia, a kistérséget bemutató marketing kiadvány és a kistérségi portál is jótékonyan támogatná. A partneri kapcsolatok bővítése mind az EU tagállamainak kistérségei, térségei felé, mind pedig a civil szervezetek felé szükséges. A monitoring bizottság felállítása a fejlesztő tevékenységek eredményeinek mérésére szolgál. A minimum három évre vállalt feladatellátáshoz igazodva átfogó felülvizsgálatra legkésőbb a határidő lejártát megelőzően szükség lesz.

A kistérség több kistérségi szintű fejlesztési dokumentummal is rendelkezik. A programkészítés során a gyakorlati alkalmazhatóságra, pályázatokká, projektekké való formálhatóságára, a társadalmasítására és a programok szintetizálására nagyobb hangsúlyt kell fektetni.

A kistérség érdekérvényesítő képessége megyei szinten megfelelő, az érdekharmonizáló és lobbizó tevékenység kiterjesztése regionális és országos szintre indokolt.

A programalkotás elsődleges fokmérője – mint fent már utaltunk rá - a működőképesség, a hasznosság és az eredményesség. A – most készülő - integrált programban megfogalmazott jövőkép elérése és az intézkedésekben kitűzött célok megvalósulásának előfeltétele egy hatékony, a változásokra sikerrel reagáló, alkalmazkodóképes, professzionális intézményrendszer működtetése, amely integrálja a terület - és vidékfejlesztés, valamint a környezetgazdálkodás szakembereit, illetve feladatait a célpiramisban meghatározott prioritások alá rendeli. Ezért a kistérségben megfogalmazott javaslatot támogatva – a jelenleg működő kistérségi iroda továbbfejlesztése mellett - két új intézmény felállítását tartanánk szükségesnek. A *Területfejlesztési, Vidékfejlesztési és Környezetgazdálkodási Programiroda*

kiemelt feladatai között a tervezés, a Nemzeti Fejlesztési Tervhez és a Nemzeti Vidékfejlesztési Tervhez való kapcsolódási pontok feltárása, projektek kidolgozásának ösztönzése és pályázatok készítése szerepelne. A turisztikai kínálat rendszerezését, programcsomagok kialakítását, rendezvények szervezését, marketing tevékenység végzését tájékoztatást, projektgyűjtést és a turisztikai célú pályázatok készítését a *Turisztikai Programiroda* vállalhatná.

Az integrált program társadalmasítása, folyamatos „csiszolása”, pontosítása, szintetizálása, a megváltozott feltételekhez való igazítása és monitoringja elengedhetetlen és a társadalmi elfogadottságon keresztül a megvalósítás egyik kulcsa. A húzóemberek mellett, illetve velük együtt az egyes programok megvalósításának tényleges felelőseinek, közreműködőinek megszólítása, felszólítása, és ezáltal az abszorpciós képesség fokozása illetve a forrásfelhasználás hatékonyságának és fenntarthatóságának növelése a jövőkép és a kitűzött célok elérését szolgálja.

III.5. Társadalmi, gazdasági, környezeti hatás

Az integrált program sikeres megvalósítása egy kiegyensúlyozott, a rendszerszemléleten, a térségi kohézió és az együttműködésen alapuló, a kistérség gazdasági szerepkörének kiteljesedését, ezáltal húzóerejének növelését előrevetítő forgatókönyvet ígér a kistérség lakossága, befektetői, az ide látogatók számára egyaránt.

A támogatási lehetőségek és a VTT komplexitásának érvényesülésének eredményeként jelentős infrastrukturális fejlesztések valósulnak meg: vízi közmű (ivóvíz, szennyvízelvezetés, belvízkezelés), belső úthálózat, tiszai átkelés, kerékpárút, melyek az életkörülmények és a környezeti állapot javulásához járulnak hozzá, segítik az idegenforgalom további kibontakozását. A települések közötti – az együttműködést gátló - infrastrukturális kapcsolati hiányok nagy része is pótlásra, javításra kerül. A centrális fekvéshez méltóvá válik a külső közlekedési feltétel is.

Az agglomeráció versenyképessége jelentősen megnő - a képzett munkaerőre és az ipari hagyományokra támaszkodva - az ipari és logisztikai pontenciálok környezettudatos hasznosítása eredményeként, ami befolyással van az egész kistérség teljesítőképességére. A kistérség gazdasági társaságainak, vállalkozásainak nagy része célirányos fejlesztéssel és támogatással képessé válik a hazai és a nemzetközi versenyben való sikeres szereplésre, a jövedelmezőség fokozására és piacok bővítésére. Az ipari vállalkozások bővülési esélyeit nagyban növeli, ha egy nagyvállalt beszállítójává válhatnak, a beszállítók viszont erősebbé a hálózatok révén válnak.

A kistérségben található tájgazdálkodási műhely felhalmozott tapasztalataira és a helyi tradíciókra, adottságokra épülve, a kínálgató támogatási lehetőségeket kihasználva megvalósul a tájhasználat váltás. Az alacsony aranykorona értékű területeken a táji sajátosságokhoz illeszkedő föld- és vízkészlet használat, a helyben történő termékfeldolgozás és értékesítés, illetve az idegenforgalmi hasznosítással való összekapcsolása a mezőgazdaság jövedelmezőségét eredményezi. Mindez szerkezet- és szemléletváltást kíván, ami magába foglalja és feltételezi a mozaikos tájszerkezet kialakítását, az erdősítést, a tulajdonviszonyok rendezését, az együttműködés kiterjesztését.

A térség jelenleg is meglévő idegenforgalmi adottságainak jobb, hatékonyabb kihasználása a turizmus fellendülő ágazatainak fejlesztésével (vadászat, falusi, egészség, vízi, kerékpáros, termál), termékcsomagok kidolgozásával, tudatos, összehangolt turisztikai fejlesztésekkel és az infrastruktúra feltételeinek javításával, modernizációval valósítható meg, képzelhető el. A kistérség gazdasági potenciáljának növekedése pozitív irányba befolyásolja, erősíti, a belföldi, helyi turisztikai keresletet.

A program sikeres és fenntartható megvalósítása eredményeként jelentősen csökkennek a környezeti szennyezések, javul a víz és a levegő állapota (a településeken átmenő forgalom megnövekedése ellenére), az ökológiai hálózat „gazdagabbá” válik.

A civil szervezetek előnyei között szerepel, hogy gyakran hiánypótlóak, az állami és az önkormányzati feladatok közötti rést kívánják betölteni, olcsóbb, megtakarításra törekvő gazdálkodást folytatnak, jellemzőik az önkéntes munka, a kreativitás, az innovatív gondolkodás és a kísérletezés. A kistérségben viszonylag magas a civil szervezetek száma, a program eredményeihez a non-profit szervezetek megerősítése, a partnerségi szerepek

kiterjesztése és a társadalmasítás is nagyban hozzájárul. A közösségfejlesztés és az identitástudat erősödés is mérhetővé válik a tervezési időszak végére.

A kötődést, az identitástudat erősödését segíti, hogy az oktatási rendszerben is megjelenik ennek igénye és szükségessége. Az kistérség oktatás átalakítása gyökeres. Szorosabbá válik a gazdasági szervezetek, vállalkozások, a munkaügyi központ és az oktatási intézmények kapcsolata. Az oktatási rendszer egyre inkább igyekszik megfelelni a gazdasági élet követelményeinek, valamint az élethosszig tartó tanulás kihívásának. A helyi foglalkoztatáspolitikai társadalmasításának eredményeként foglalkoztatási paktumok kötődnek.

A kistérség él és kihasználja az információs társadalom transzfer központjából adódó lehetőségeket és feladatokat. Ennek megfelelően vállalta az információs társadalom kiépítésével, fejlesztésével kapcsolatos megyei feladatok koordinációját, az új innovációk széles körű terjesztését, kísérleti informatikai programok megfogalmazását és beindítását.

A kiegyensúlyozottabb társadalom megvalósítása, a szegregáció csökkentése feltételez egy befogadó, elfogadó és megismerni szándékozó magatartást, amit a speciális képzések, a kisebbségi szervezetek megerősítése, közösségfejlesztők munkába állítása is támogatott.

Szolnok – mint megyeszékhely és mint kistérségi központ – előtt kettős feladat állt. Egyrészt szükséges volt a központi szerepeinek (oktatás, logisztika, kereskedelem, kultúra, szolgáltatás stb.) megerősítése, másrészt azok megosztása, a fiók és a kapu szerep egyidejű felvállalása, amit a város – részben - sikeresen megoldott. Ezzel csökkentek a kistérség települései között meglévő fejlettségbeli különbségek. A folyamatot jótékonyan segítette a Többcélú Kistérségi Társulás, a mikro-körzetek kialakítása, a közös feladatellátás.

A többcélú kistérségi társulás mellett erős és hatékony, kiforrott stratégiával rendelkező munkaszervezet dolgozik, ahol a közszolgáltatási feladatok ellátásáért felelős munkatársak és a területfejlesztésért felelős szakértő közösen dolgozik. Ez utóbbi koordinál, a munkaszervezet és Területfejlesztési, Vidékfejlesztési és Környezetgazdálkodási Programiroda, valamint a Turisztikai Programiroda hármasa között, állandó kapcsolat tartva és beszámolva a Többcélú Kistérségi Társulásnak, valamint a Kistérségi Fejlesztési Tanácsnak.

III.6. Negatív forgatókönyv

Az integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási program figyelmen kívül hagyása illetve részbeni megvalósítása a következő fejlődési tendenciákat veheti előre a Szolnoki kistérség számára.

Annak ellenére, hogy a kistérség a rendszerváltás nyertesei közé tartozott, az 1990-es évektől kezdődően gazdasági mutatói, pozíciói némi romlást mutattak, jellemzően stabilizálódtak, mára újra fejlődésnek indult.

A Szolnoki kistérség – s benne az agglomeráció – megtalálta, helyét szerepét ebben az új viszonyrendszerben, gazdasági struktúrában, az EU által kínált lehetőségek terén. A gond azonban kettős, egyrészt az agglomeráció és a kistérség többi települése közötti rést célszerű csökkenteni, a kistérségi központ, a megyeszékhely húzóerejének növelésével, másrészt a fejlődés ütemének felgyorsítása indokolt, az ország fejlettebb térségeihez való felzárkózás elősegítése érdekében.

A kistérségi integrált program elvetése, félreértelmezése, részleges megvalósítása veszélyeztetheti illetve hátráltathatja e célok megvalósítását. Nem, illetve csak részben engedi az integrált fejlődés adta lehetőségek kibontakoztatását, a szinergia hatások érvényesülését. Ami negatívan hat az együttműködésre és a térségi kohézióra egyaránt.

Az integrált program segíti a kistérség egyedi arculatának kialakítását, a megyei és a kistérségi szerepkörök tisztázását, egymáshoz való viszonyának rendezését, a kistérségi szint megerősödését. Ellenkező esetben marad a megyei dominancia, a megyeszékhelyen kívül a kistérséghez tartozó többi település gyenge érdekharmonizáló, érdekérvényesítő képessége, a kistérségi fejlesztő kapacitás szakember – és forráshiánya.

Míg – a bevetőben említett – a Tisza-mente integrált programjának tervezéskor is képviselt célok, egyikét-másikát a megyei programok, illetve más kistérségi programok is magukénak vallhatják, addig a kistérségi integrált program által képviselt speciális, a VTT árvízi beavatkozásaival összefüggő új eleme, az ártér reaktíválása, az ökológiai és a vízrendszer rehabilitálása, egy, az adott táj sajátosságaihoz igazodó tájgazdálkodási rendszer kiépítésével, valamint a nagykörűi tájgazdálkodási modell továbbfejlesztése és kiterjesztése lelassulhat illetve szélsőséges esetben, e program támogatottságának hiányában meghiúsulhat.

III. 7. Prioritások és az intézkedések közötti kapcsolat

	Élhető, vonzó környezet kialakítása	Társadalmi feltételrends- zer biztosítása	Diverzifikált és integrált gazdasági struktúra kiterjesztése	Térszerkezeti fejlesztések
I.1.1. Árvízvédelmi fejlesztések és hullámtéri tájhasználat-váltás	*		*	
I.1.2. Az elérhetőség javítása a felsőrendű közlekedési hálózatok fejlesztésével	*	*	*	*
I.1.3. Települési infrastruktúra fejlesztés	*		*	*
I.1.4. Belső közlekedési kapcsolatok minőségi fejlesztése, a hiányok megszüntetése	*	*	*	*
I.2.1. A környezeti szennyezések mérséklése	*	*	*	
I.2.2. A vízháztartást, a helyi klimatikus viszonyokat javító és az ökológiai hálózatot bővítő természeti környezet kialakítása	*	*	*	
I.2.3. A természeti és társadalmi örökség megóvása és erejének érvényesítése	*	*	*	*
II.1.1. A kistérségi fejlődés és a gazdaság szükségleteihez igazodó oktatási kínálat megteremtése		*	*	*
II.1.2. Lakókörnyezeti, térségi ismeretek, lokálpatrióta kötődések megjelenítése az oktatási-nevelési rendszerben	*	*	*	*
II.2.1. Kisebbségi integráció segítése		*	*	*
II.2.2. A civil társadalom partnerségi szerepének további erősítése		*	*	*
II.2.3. Az innovációk széles körű terjesztése		*	*	
II.3.1. Szociális alap- és szakellátás fejlesztése		*	*	*
II.3.2. Az egészségügyi ellátás korszerűsítése		*	*	*
III.1.1. A piaci és térségi fejlesztési igényekhez illeszkedő ipari ágazatok fejlesztése			*	*
III.1.2. Beszállítói kapcsolatok, klaszterek és integrációk kiterjesztése			*	*
III.1.3. Logisztikai beruházások és kapcsolatok létrehozása			*	*
III.2.1. A környezeti adottságoknak megfelelő tájhasználat és termelési szerkezet kialakítása	*	*	*	
III.2.2. A Nagykörűi Tájgazdálkodási Műhely fejlesztése, a modellprogram megismertetése és kiterjesztése	*	*	*	*
III.2.3. Belső piacot erősítő termelési, tárolási, feldolgozási és értékesítési lánc kiépítése, támogatása		*	*	*
III.3.1. A turizmus térségi lehetőségeinek összehangolt, tudatos fejlesztése	*	*	*	*
III.3.2. A turisztikai infrastruktúra bővítése, modernizálása	*		*	
IV.1.1. Szolnok központi szerepeinek megosztása és erősítése	*	*	*	*
IV.1.2. A települési szerepeknek megfelelő differenciált fejlesztési pályák kialakítása	*	*	*	*

IV. Operatív program

Az *operatív program célkitűzése*, hogy megalapozza a rendelkezésre álló, illetve megszerezhető források hatékony, fenntartható felhasználását az árvízvédelmi, tájhasználati és intézményfejlesztési szempontból egyaránt paradigmaváltó integrált program jövőképek, céljainak elérése, a támogatható tevékenységek megvalósítása érdekében.

Az operatív program egységes szerkezet szerint és olyan részletességgel mutatja be a javasolt intézkedéseket, hogy a leírtak alapján lehetővé váljon az egyes intézkedések megvalósítása, a többletforrások bevonása. Az operatív program alapját képező intézkedések egységes szerkezetű adatlapokon kerültek további bontásra. Az intézkedések időtávja nyolc év, azaz 2006, illetve 2007-2013 évekre terjed ki, igazodik az Európai Unió tervezési ciklusaihoz.

Az operatív program szerkezetében és tartalmi elemeiben követi az Európai Unió Strukturális Alapok felhasználására vonatkozó előírásait, ebben az értelemben megfelel az 1260/1999. sz. EK rendeletben előírtaknak, valamint figyelembe veszi a Strukturális Alapok tervezésére és programozási dokumentumaira vonatkozó kézikönyv (Vademecum) és az Európai Bizottság 3. számú módszertani munkafüzete (Monitoring és értékelési mutatók: indikatív módszertan) ajánlásait is. Az operatív program tartalmát, felépítését tekintve az Európai Unióban alkalmazott programozási dokumentumok közül leginkább a Program kiegészítő dokumentumnak feleltethető meg.

Az EU-konformitás biztosítása mellett az operatív program megfelel a 18/1998. (VI. 25.), a területfejlesztési koncepciók, programok és a területrendezési tervek tartalmi követelményeiről szóló KTM rendelet vonatkozó előírásainak is.

Az intézkedések kibontása során a legfontosabb követendő elv a logikus felépítés. Az operatív adatlapok kulcsa és a program középpontja: a *támogatható tevékenységek*. Az adatlapokon az intézkedések sorszámának és megnevezésének feltüntetése után az *általános célok* felsorolása következik. Az intézkedések céljai szorosan illeszkednek a célpiramis céljaihoz.

A *szükségesség indoklása* cellában megtalálható az adott intézkedés vázlatos háttere, a szükségesség bemutatása, visszacsatolás a helyzetelemzésre, valamint utalás a támogatható tevékenységekre. Számszerű adatok ismertetésével azoknak a problémáknak a leírása, amelyeket a fenti intézkedés megvalósításával az adott területi egység, jelen esetben a Tisza-mente meg kíván oldani.

A következő részben az intézkedés tartalmának bemutatását, vagyis a *támogatható tevékenységek* leírását helyeztük el, ütemezéssel kiegészítve. A támogatható tevékenységek elnevezésénél az egyszerű és közérthető megfogalmazásra törekedtünk. Az ütemezésnél a fent hivatkozottaknak megfelelően két időtartamot jelöltünk meg, a 2006-os és a 2007-20013-ig terjedő éveket. A támogatható tevékenységek nagy része – a rendelkezésre álló – nyolc évet felöleli.

A *projekt kiválasztási kritériumnál* a területi lehatárolás és a tartalmi kiválasztási szempontokra utaló, de csak a speciális kritériumokat kívántuk felsorolni.

Ezt követően határoztuk meg a *monitoring mutatókat*. A monitoring mutatók három csoportba oszthatók: outputmutatók, eredménymutatók, hatásmutatók. Outputmutatónak tekintettünk minden, közvetlenül az intézkedéshez kapcsolható, fizikai és pénzügyi egységben mérhető mutatót, azokat a tevékenységeket, melyek közvetlenül a támogatásból valósulnak meg, amire a támogatást ténylegesen fordítják, amit megépítenek, amit megvalósítanak stb.

Az eredménymutatók a támogatható tevékenységek közvetlen és azonnali eredményeihez kapcsolható mutatók, melyek információt szolgáltatnak a bekövetkező változásról. Az eredménymutatók egyaránt lehetnek fizikai és pénzügyi mutatók.

Az intézkedés keretében megvalósított támogatható tevékenységek eredményei együttesen egy hosszabb ideig fennmaradó pozitív hatást válthatnak ki. A projektek megvalósításához köthető, a projektek közvetlen eredményein túlmutató hatások mérését szolgálják a hatásmutatók.

Számba vettük a *közreműködő szervezeteket*, amelyek az intézkedés megvalósításáért, a támogatható tevékenységek kívánt eredményeinek eléréséért felelősek. Ezek azon szervezetek, amelyek az intézkedés céljaihoz, tevékenységeihez kapcsolódó forrással rendelkeznek.

Kedvezményezettek köre címszó alatt azon szervezetek, önkormányzatok, illetve vállalkozások bemutatása és specifikálása történt meg, melyek a konkrét támogatásból részesülhetnek, illetve a forrásból részesülő támogatható tevékenységek kedvezményezettjei lesznek/lehetnek, mint projektgazdák.

A *célcsoportokat* azok a személyek, szervezetek alkotják, akik közvetlen haszonélvezői lesznek a támogatásban részesülő tevékenységeknek. Tehát a célcsoport az a társadalmi csoport, amelynek a helyzetén javítani kívánunk. Bizonyos esetekben megegyeznek a kedvezményezettekkel, de el is térhetnek tőlük.

A *működési, megvalósítási terület* az intézkedés megvalósításának helyszínére utal, fontos elvünk volt, hogy - amennyiben lehetséges - jelezzük a támogatható tevékenységekhez igazodó területi specifikumokat.

A legnehezebb dolgunk a *forrásszerkezet* meghatározásánál volt. A forrásokat két időintervallumra számoltuk ki: 2006. évre külön, valamint a 2007 - 2013. évek közötti időszakra.

Az intézkedés megvalósításához szükséges források számszerűsítése millió Ft-ban megtörtént. A jelenlegi tervezési időszak *forrásszámításainak* kiinduló pontja a támogatható tevékenységek tartalmát adó konkrét feladatok, illetve naturáliák meghatározása volt, amit lehetőség szerint összevetettünk a most futó, kiírás alatt lévő pályázati felhívásokkal.

Az intézkedések forrásait kétféle képen határoztuk meg, egyrészt a 2006-os időszakra vonatkozóan feltártuk a jelenleg ismert pályázati lehetőségeket (amelyek ismeretében már ma is meghatározhatóak a támogatásokhoz jutást segítő feltételek), másrészt a 2007–2013-as időszakra meghatároztuk azokat a fő forrásokat (európai alapok, hazai költségvetési források, a kistérségen belüli források) amelyek segíthetik a támogatható tevékenységek meghatározását. Ez utóbbi azért szükséges, mivel jelenleg a következő ciklusra vonatkozó Nemzeti Fejlesztési Terv még most készül, ezért a konkrét pályázatokkal a 2007–2013-as időszakra még nem számolhatunk.

Az operatív program végén prioritások szerinti összefoglaló táblázatok találhatók.

A program azon túl, hogy a térségben élő, dolgozó, tanuló, ide látogató és befektetni szándékozó személyeknek, szervezeteknek kíván hosszú távú iránymutatást adni, az ágazatok következő két évre szóló hazai költségvetési főszámainak kialakítását is hivatott segíteni, illetve a tervezők – nem titkolt szándéka -, hogy a megfogalmazott intézkedések országos szintre emelkedjenek, az új Nemzeti (Átfogó) Fejlesztési Tervben is szerepet kapjanak.

IV.1. Prioritás: I. Élhető, vonzó környezet kialakítása

IV.1.1. Specifikus cél: I.1. A biztonság és az életkörülmények javítását szolgáló infrastruktúra fejlesztése

Sorszám, megnevezés	I.1.1. Árvízvédelmi fejlesztések és hullámtéri tájhasználat-váltás
Általános célok	• Ár- és belvízi biztonság növelése • Környezetszennyezések csökkentése • Életkörülmények javítása
Szükségességének indoklása	A közel négy évtizedes szárazságot követő 1998-2001 közötti négy veszélyes árvíz levonulása után - amelyek védekezési, kárelhárítási és újjáépítési költsége mintegy 120 milliárd Ft volt - megnövekedett a biztonság megteremtésének igénye. A probléma kezelésére komplex program kidolgozására került sor, amely az árvízi biztonság megteremtését is szolgálja. A Vásárhelyi terv a hazai árvízvédelmi fejlesztésekbe illeszkedve, két területre koncentrálna tervezni javítani a Tisza mentén az árvízi biztonságot: egyrészt a nagyvízi meder (a hullámtér) vízzsálító képességének javításával, másrészt árvízi tározók építésével a mentett ártéren. A kistérség a programban a Hanyi-Tisasülyi és a Nagykörűi árapasztó tározó kiépülése, illetve a nagyvízi meder vízzsálító képességének javítása kapcsán érintett. Ez utóbbi tevékenység keretében kerül sor a nagyvízi lefolyási sávok kialakítására, töltésáthelyezésre, nyárigátak részleges visszabontására.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
I.1.1.1.	Hanyi-Tisasülyi árapasztó tározó kialakítása	2006 2007-2013
I.1.1.2.	Nagykörűi árapasztó tározó kialakítása	2006 2007-2013
I.1.1.3.	Nagyvízi meder vízzsálító képesség javítása, hullámtér karbantartása	2006 2007-2013
I.1.1.4.	Elsőrendű árvízvédelmi védvonal megerősítése, fenntartása	2006 2007-2013
I.1.1.5.	Hullámtéri területeken tájhasználat-váltás (erdő, gyepek kialakítása, extenzifikáció)	2006 2007-2013
I.1.1.6.	Hullámvédő erdősáv kialakítása, kezelése	2006 2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• Illeszkedés a 2000/60/EK Víz Keretirányelv előírásaihoz • VTT törvény által előírt ütemezés • Az OKTVF feladatainak ütemezése
----------------------------------	---

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Kiépített árvízvédelmi védvonal hossza

	- Kiépített árapasztó tározó kapacitása (m³) - Hullámtéri területeken erdő (ha) - Hullámtéri területek rét–legelő (ha)
Eredmény mutatók	- Árvízszint csökkenése (cm), - Hullámtéri erdők aránya nő % - Hullámtéri rét–legelő aránya nő % - Hullámtéri szántók aránya csökken %
Hatásmutatók	Csökken az árvízveszély és a belterületi belvízveszély

Közreműködő szervezetek	Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
Kedvezményezettek köre	- OKTVF - Közép–Tisza vidéki Vízügyi Igazgatóság - Önkormányzatok, önkormányzati társulások - Mezőgazdasági termelők, vállalkozások, gazdasági szervezetek
Célcsoport	lakosság

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
I.1.1.1.	Hanyi–Tisasülyi árapasztó tározó kialakítása	Tisasüly (a tározótér csak egy része érinti a kistérséget)
I.1.1.2.	Nagykörűi árapasztó tározó kialakítása	Nagykörű, Hunyadfalva, Csataszög, Kőtelek
I.1.1.3.	Nagyvízi meder vízállító képesség javítása, hullámtér karbantartása	Tószeg, Tiszavárkony, Vezseny, Tiszajenő, Rákóczi falva, Rákócziújfalva, Martfű
I.1.1.4.	Elsőrendű árvízvédelmi védvonal megerősítése, fenntartása	Tisza, Zagyva védgátjai (206 km)
I.1.1.5.	Hullámtéri területeken tájhasználat-váltás (erdő, gyepek kialakítása, extenzifikáció)	4100 ha hullámtéri szántó
I.1.1.6.	Hullámvédő erdősáv kialakítása, kezelése	Tisza 38 900 fm Zagyván 10 700 fm

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2005 MFt	2006 MFt	2007–2013 MFt
I.1.1.1.	Hanyi–Tisasülyi árapasztó tározó kialakítása	60	100	20000 ²¹
I.1.1.2.	Nagykörűi árapasztó tározó kialakítása	–	–	200
I.1.1.3.	Nagyvízi meder vízállító képesség javítása, hullámtér karbantartása	1373,3	1800	2320 ²²

²¹ A tározó kiépítésének teljes összege. A VTT megvalósítása központi és tárcái hatáskörben tartozó feladat, ezért a forrásigénye nem a kistérséget terheli, ugyanakkor felhívjuk a figyelmet arra, hogy a Szolnoki kistérség integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási program megvalósulásának alapfeltétele az árvízvédelem megteremtése. Ezért fenti fejlesztések integrálása a következőkben szükséges.

²² A VTT keretében tervezett hullámtéri beavatkozások összesen. A VTT megvalósítása központi és tárcái hatáskörben tartozó feladat, ezért a forrásigénye nem a kistérséget terheli, ugyanakkor felhívjuk a figyelmet arra, hogy a Szolnoki kistérség integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási program

I.1.1.4.	Elsőrendű árvízvédelmi védvonal megerősítése, fenntartása	–	3000	15000 ²³
I.1.1.5.	Hullámtéri területeken tájhasználat-váltás (erdő, gyepek kialakítása, extenzifikáció)	–	100	2300
I.1.1.6.	Hullámvédő erdősáv kialakítása, kezelése	–	5	50
Összesen		1433,3	5005	37570

Pályázati lehetőségek (2006)	Erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás, fásítás költségvetési előirányzat NVT– Mezőgazdasági területek erdősítése NVT– Agrárkörnyezet-gazdálkodás
-------------------------------------	--

Források (2007–2013)	megnevezése	Kohéziós Alap Európai Regionális Fejlesztési Alap Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap Önkormányzati források Központi költségvetési forrás Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium cél előirányzatai Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok Mezőgazdasági vállalkozók tőkéje
-----------------------------	--------------------	---

megvalósulásának alapfeltétele az árvízvédelem megteremtése. Ezért fenti fejlesztések integrálása a következőkben szükséges.

²³ Az árvízvédelem központi és tárcái hatáskörben tartozó feladat, ezért a forrásigénye nem a kistérséget terheli, ugyanakkor felhívjuk a figyelmet arra, hogy a Szolnoki kistérség integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási program megvalósulásának alapfeltétele az árvízvédelem megteremtése. Ezért fenti fejlesztések integrálása a következőkben szükséges.

Sorszám, megnevezés	I.1.2. Az elérhetőség javítása a felsőrendű közlekedési hálózatok fejlesztésével
Általános célok	• A térség nemzetközi, regionális és térségen kívüli kapcsolatainak javítása, • Periférikus helyzet csökkentése, • A nemzetközi gazdasági folyamatokhoz csatlakozás jobb feltételeinek megteremtése, • Az országos főúthálózat települési szakaszait kiváltó elkerülő utak építése a zaj- és levegőszennyezés csökkentésének érdekében.
Szükségességének indoklása	A műszaki infrastruktúra hálózatok kiépítése, fejlesztése egy térség gazdasági fejlődésének alapvető feltétele. Az infrastrukturális kapcsolatok javításával a külső és belső periférikus helyzet, és így a nagy fejlettségbeli különbség csökkenthető. A nemzetközi kapcsolatok javulása és a főváros, illetve egyes országrészekbe és az onnét a térségbe irányuló jobb elérhetőség serkenetheti térségbe irányuló vállalkozó kedvet. A rosszabb elérhetőség a térség lemaradását okozhatja.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
I.1.2.1.	M4, M8 gyorsforgalmi utak kiépítése	2006, 2007-2013
I.1.2.2.	Főútfejlesztés	2007-2013
I.1.2.3.	Vasúti fővonalak fejlesztése	2006, 2007-2013
I.1.2.4.	Vasúti mellékvonalak felújítása	2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• A projekt illeszkedik az országos közlekedési és területfejlesztési koncepcióhoz, • A projekt hozzájárulása a nemzetközi közlekedési együttműködés javításához, • A projekt előtérbe helyezi a térségi érdekeket, • A projekt a belső hálózat kialakításával is összhangban van, • A projekt megvalósítása helyi munkaerőt vesz
---	---

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Az újonnan megépített gyorsforgalmi utak hossza (km), • Az újonnan megépített főutak hossza (km), • A felújított főutak hossza (km),
Eredmény mutatók	• A térség elérésének javulása
Hatásmutatók	• A településeken az életminőség javulása • A gazdasági

Közreműködő szervezetek	• Nemzeti Autópálya Rt. • Gazdasági és Közlekedési Minisztérium,
--------------------------------	---

	• Útgazdálkodási és Koordinációs Igazgatóság, • Települési önkormányzatok, • Megyei Területfejlesztési Tanácsok • Megyei Állami Közútkezelő Kht.-k, • Közlekedési Felügyelet, • MÁV
Kedvezményezettek köre	• Állami Közútkezelő Kht.-k, • Megyei és települési önkormányzatok, • MÁV, • Gazdasági társaságok, vállalkozások.
Célcsoport	• Lakosság, • Gazdasági társulások.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
I.1.2.1.	M4, M8 gyorsforgalmi utak kiépítése	Szolnok, Besenyszög
I.1.2.2.	Főútfejlesztés	Martfű, Rákócziútfalu, Szolnok, Újszász
I.1.2.3.	Vasúti fővonalak fejlesztése	Szolnok, Újszász
I.1.2.4.	Vasúti mellékvonalak felújítása	Szolnok, Tószeg, Tiszajenő, Martfű

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
I.1.2.1.	M4, M8 gyorsforgalmi utak kiépítése	0*	0*
I.1.2.2.	Főútfejlesztés	0*	0*
I.1.2.3.	Vasúti fővonalak fejlesztése	0*	0*
I.1.2.4.	Vasúti mellékvonalak felújítása	0*	0*
Összesen		0	0

Pályázati lehetőségek (2006)	• Nemzeti Fejlesztési Terv – KIOP 2.1 A főúthálózat műszaki színvonalának emelése, • Nemzeti Fejlesztési Terv – ROP 2.1 Úthálózat-fejlesztése, • Kohéziós Alap
-------------------------------------	--

Források (2007–2013) megnevezése	• Kohéziós Alap • Európai Regionális Fejlesztési Alap • GKM – Gyorsforgalmi úthálózat fejlesztések előkészítése célú előirányzat, • GKM – Gyorsforgalmi úthálózat program előirányzat,
---	---

*Ezen intézkedések magukban foglalják a Szolnoki kistérség integrált programjától függetlenül ütemezett feladatok összegét. A központi és tárcái hatáskörben finanszírozott és ütemezett fejlesztések forrásigényét ezért nem szerepeltetjük jelen programban.

Ugyanakkor felhívjuk a figyelmet arra, hogy a Szolnoki kistérség integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási program megvalósulásának alapfeltétele az elérhetőség javítása. Ezért fenti fejlesztések integrálása a következőkben szükséges.

Sorszám, megnevezés	I.1.3. Települési infrastruktúra fejlesztése
Általános célok	• Életkörülmények javítása • Környezetszennyezések csökkentése
Szükségességének indoklása	A kistérség településeinek közműhálózata, a közcsatorna-hálózat kiépítetlensége miatt kimondottan nagy. A 2006-ig várható fejlesztések, elengedhetetlenül fontosak a környezeti terhelés csökkentése érdekében. Elsődleges feladat a meglévő tisztítók fejlesztése, a rákötési arány növelése. Ezen kívül a gazdaságosan nem csatornázható településrészekeken külterületi lakott helyeken ösztönözni kell az egyedi szennyvízkezelési beruházásokat. (173/2003 (X.28.) korm. rendelet). A kistérségben az ivóvízhálózatba bekötött lakások aránya 90 % feletti, az ivóvízellátó rendszer állapota közepes, azonban cserére szorulnak a vezetékek, és több helyen probléma az ivóvíz minősége is. Az ivóvízminőség javítását szolgáló fejlesztéseket a 201/2001. (X.25.) az Ivóvízminőség javítás faladatairól szóló kormányrendelet alapján kell ütemezni. E mellett a hálózatok folyamatos korszerűsítése szükséges. A víziközmű-hálózat részeként fontos feladat a kistérség településein a belterületi belvízelvezető rendszer fokozatos kiépítése, felújítása. A kistérségben kiépítésre kerülő árapasztó tározókkal érintett 5 településen a belterületi vízrendezést a tározó építésével párhuzamosan kell megvalósítani.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
I.1.2.1.	Meglévő szennyvízgyűjtő rendszerek és szennyvíztisztító telepek fejlesztése	2006 2007–2013
I.1.2.2.	Egyedi szennyvízkezelés kialakítása	2006 2007–2013
I.1.2.3.	Vízművek fejlesztése, hálózatrekonstrukció a megfelelő minőségű ivóvíz biztosításáért	2006 2007–2013
I.1.2.4.	Belterületi vízrendezés	2006 2007–2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• a 1107/2003. Kormányhatározat 4. pontja értelmében a VTT-vel érintett települések illetve pályázatra jogosultak pályázatai prioritást élveznek • Nemzeti Települési Szennyvíz-elvezetési és -tisztítási Megvalósítási Programról szóló 25/2002. (II.27.) kormányrendelettel való illeszkedés. • 26/2002. (II.27.) Kormányrendelet a szennyvíz-elvezetési agglomerációk lehatárolásáról, • a 201/2001. (X.25.) az Ivóvízminőség javítás faladatairól szóló kormányrendelettel való illeszkedés
---	--

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Belvízelvezető csatornák hossza (km) • Szennyvíztisztító kapacitás (m³/nap) • A tisztított szennyvíz mennyisége (m³) • Kiépített vízvezeték és közcsontra hálózat hossza (km) • A vízvezetékre és a közcsontra bekapcsolt lakások száma (db) • Egyedi szennyvíz-kezelő létesítmények száma (db), • Megfelelő ivóvíz biztosítás (m³/nap) • Szennyvíziszap kezelő kapacitása (t/nap)
Eredmény mutatók	• Belterületi belvízkárok csökkenése (Ft). • A vízvezeték-hálózat (vízközmű) és közcsontra-hálózat hosszának aránya (%), • A vízvezetékre és közcsontra-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (%), • A tisztított szennyvíz aránya (%), • Egyedi szennyvíz-kezelő létesítményekkel ellátott háztartások aránya növekszik (%). • Felszíni vizekbe kerülő N és P tartalom csökkenése (µg/l),
Hatásmutatók	• Bel- és külterületek talajvizeinek, felszíni vízfolyásainak csökkenő szennyeződése. • Időszakos, szennyezett pangó-víz keletkezésének csökkenése • Vízbázisok ökológiai állapotának javulása, • Közegészségügyi mutatók javulása, • Életfeltételek javulása

Közreműködő szervezetek	• Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács, • Szolnoki Kistérség Többcélú Társulása
Kedvezményezettek köre	• Önkormányzati társulás az Észak–Alföldi Régió Ivóvízminőségének Javítására • Önkormányzatok, önkormányzati társulások • lakosság
Célcsoport	• lakosság

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
I.1.2.1.	Meglévő szennyvízgyűjtő rendszerek és szennyvíztisztító telepek fejlesztése	Telep fejlesztés: Martfű, Szolnok, Hunyadfalva, Szennyvízhálózat fejlesztése a kistérség minden településén
I.1.2.2.	Egyedi szennyvízkezelés kialakítása	Külterületi lakott helyek, csatornahálózat nélküli településrészek

I.1.2.3.	Vízművek fejlesztése, hálózatrekonstrukció a megfelelő minőségű ivóvíz biztosításáért	Vízmű fejlesztés: Besenyszög, Csataszög, Zagyvarékas (2006. december 25-ig), Kőtelek, Tiszavárkony, Tiszajenő, Vezseny, Hunyadfalva (2009-ig), Vízközmű hálózat: Tiszajenő, Martfű, Nagykörű, Tisasüly (2006-ig), A kistérség minden települése
I.1.2.4.	Belterületi vízrendezés	Tisasüly, Nagykörű, Csataszög, Besenyszög, Hunyadfalva, Kőtelek (árapasztó tározóval párhuzamosan), A kistérség minden településén

<i>Sorszám</i>	<i>Támogatható tevékenységek</i>	<i>2005 MFt</i>	<i>2006 MFt</i>	<i>2007–2013 MFt</i>
I.1.2.1.	Meglévő szennyvízgyűjtő rendszerek és szennyvíztisztító telepek fejlesztése	–	200	4564
I.1.2.2.	Egyedi szennyvízkezelés kialakítása	–	–	884
I.1.2.3.	Vízművek fejlesztése, hálózatrekonstrukció a megfelelő minőségű ivóvíz biztosításáért	250	1020	1600
I.1.2.4.	Belterületi vízrendezés	–	1245	5035
Összesen		250	2765	11 669

<i>Pályázati lehetőségek (2006)</i>	KIOP 1.1. vízminőség javítása Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok
--	--

<i>Források megnevezése (2007–2013)</i>	Kohéziós Alap Európai Regionális Fejlesztési Alap Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap Önkormányzati források Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium célleírányzatai Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok Lakossági hozzájárulás
--	--

Sorszám, megnevezés	I.1.4. Belső közlekedési kapcsolatjavítás
Általános célok	• A Tisza területeket elválasztó hatásának mérséklése, • A kis távolságban lévő települések közötti kapcsolat javítása, a mezőgazdasági utak burkolása • A kerékpáros turizmus fellendítése az Euro-velo és egyéb kerékpárutak kiépítésével
Szükségességének indoklása	A műszaki infrastruktúra hálózatok kiépítése, fejlesztése egy térség gazdasági fejlődésének alapvető feltétele. Az infrastrukturális kapcsolatok javításával a külső és belső periférikus helyzet, és így a nagy fejlettségű különbség csökkenthető. A közúti közlekedés vezető szerepű a személy- és a teherforgalom lebonyolításában, így az úthálózatok kiépítettsége mellett az utak minősége kiemelkedő jelentőségű. A közlekedés fejlesztésének feladata a hiányzó közlekedési hálózati elemek és közlekedési létesítmények megvalósítása, valamint a meglévő hálózati elemek állapotának javítása, melyek megvalósulása esetén, javulnak a gazdasági létesítmények betelepülésének, a települések egymás közötti együttműködésének és a helyi lakosság munkába, iskolába járásának feltételei. Jelenleg főleg jelentős gépjármű forgalmú főutak belterületi szakaszai mentén találhatók önálló, kiépített kerékpáros nyomvonalak, amelyek belterületi forgalmi igényt elégítenek ki és a kerékpárosok biztonságát szolgálják. A földutak burkolása mind környezetvédelmi, mind településképi okokból fontos fejlesztési törekvés.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
I.1.4.1.	Országos mellékutak építése	2006, 2007-2013
I.1.4.2.	Országos mellékutak felújítása	2006, 2007-2013
I.1.4.3.	Kerékpárút építés	2006, 2007-2013
I.1.4.4.	Belterületi és külterületi, önkormányzati és mezőgazdasági földutak burkolása	2006, 2007-2013
I.1.4.5.	Belterületi és külterületi, önkormányzati és mezőgazdasági utak felújítása	2006, 2007-2013
I.1.4.6.	Új kompátkelőhelyek kialakítása	2006, 2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• A 1107/2003. Kormányhatározat 4. pontja értelmében a VTT-vel érintett pályázatra jogosultak pályázatait prioritást élveznek • A projekt illeszkedik az országos közlekedési és területfejlesztési koncepcióhoz, • A projekt hozzájárulásának mértéke a térség gazdasági és turisztikai felemelkedéséhez, • A projekt illeszkedik a külső hálózatokhoz, • A projekt elősegíti a belső együttműködések kialakulását • A projekt megvalósítása helyi munkaerőt vesz igénybe.
---	--

	• A természetes állapot és a környezet legkisebb mértékű zavarása és szennyezése, • A projekt elősegíti a belső együttműködések kialakulását
--	---

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Az újonnan megépített mellékutak hossza (km), • A felújított mellékutak hossza (km), • Az újonnan megépített kerékpárutak hossza (km), • Lebukolt belterületi önkormányzati és mezőgazdasági utak hossza (km). • Felújított belterületi önkormányzati és mezőgazdasági utak hossza (km). • Újonnan beindított komp (db)
Eredmény mutatók	• A Tiszán való átkelés lerövidülése a kisebb kerülés miatt, • A zsáktelepülések helyzetének javulása, • A települések egymás közötti kapcsolatának javulása, • A periférikus helyzetben lévő települések kapcsolatainak gazdagodása.
Hatásmutatók	• A településeken az életminőség javulása

Közreműködő szervezetek	• Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, • Útgazdálkodási és Koordinációs Igazgatóság, • Megyei önkormányzatok, • Települési önkormányzatok, • Regionális Területfejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Közlekedési Felügyelet, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Állami Közútkezelő Kht.-k, • Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal.
Kedvezményezettek köre	• Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Állami Közútkezelő Kht., • Megyei és települési önkormányzatok, • Gazdasági társaságok, vállalkozások.
Célcsoport	• Lakosság, • Gazdasági társulások.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
I.1.4.1.	Országos mellékutak építése	Nagykörű, Csataszög, Tisasüly, Hunyadfalva, Tiszavárkony, Vezseny, Tószeg, Martfű, Kőtelek, Besenyszög
I.1.4.2.	Országos mellékutak felújítása	Szolnok, Csataszög, Kőtelek, Tisasüly, Nagykörű, Vezseny, Martfű,
I.1.4.3.	Kerékpárút építés	Tisasüly, Szolnok, Vezseny, Nagykörű, Kőtelek, Hunyadfalva, Csataszög
I.1.4.4.	Belterületi és külterületi,	A kistérség minden települése.

	önkormányzati és mezőgazdasági földutak burkolása	
I.1.4.5.	Belterületi és külterületi, önkormányzati és mezőgazdasági utak felújítása	A kistérség minden települése.
I.1.4.6.	Új kompátkelőhelyek kialakítása	Kőtelek, Besenyszög, Vezseny, Martfű, Rákóczi falva, Tiszavárkony.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
I.1.4.1.	Országos mellékutak építése	3300	2680
I.1.4.2.	Országos mellékutak felújítása	619,2	1788
I.1.4.3.	Kerékpárút építés	1640	1956
I.1.4.4.	Belterületi és külterületi, önkormányzati és mezőgazdasági földutak burkolása	957	3200
I.1.4.5.	Belterületi és külterületi, önkormányzati és mezőgazdasági utak felújítása	400	1600
I.1.4.6.	Új kompátkelőhelyek kialakítása	300	300
Összesen		7216,2	11524

Pályázati lehetőségek (2006)	- Nemzeti Fejlesztési Terv – ROP 1.1 Turisztikai vonzerők fejlesztése, - Nemzeti Fejlesztési Terv – ROP 2.1 Úthálózat- fejlesztése, - Nemzeti Fejlesztési Terv – AVOP 3.2 Mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése. - ERFA -Turizmus
-------------------------------------	--

Források (2007–2013)	megnevezése	- GKM-Útfenntartás és fejlesztés előirányzat, - Területfejlesztés- Turisztikai cél előirányzat, - Területfejlesztés- Belterületi kiépítetlen közúthálózat fejlesztése előirányzat, - Területfejlesztés- Kerékpárutak fejlesztése, - EU Integráció- Közlekedési infrastruktúra fejlesztése előirányzat,
---------------------------------	--------------------	--

IV.1.2. Specifikus cél: I.2. A természeti környezet megőrzése és javítása

Sorszám, megnevezés	I.2.1. A környezeti szennyezések mérséklése
Általános célok	• Környezetszennyezések csökkentése • Jó környezeti állapot kialakítása, megőrzése • Életkörülmények javítása
Szükségességének indoklása	A kistérség társadalmi és gazdasági megítélésében igen fontos szerepet játszik a természeti és épített környezeti elemek minősége. A környezeti állapot javításában elsődleges feladat a meglévő szennyező források, tájsebek felszámolása, amely elsősorban a felhagyott vagy illegális hulladéklerakók, bányák tájrehabilitációját jelenti. Ezzel csökkenthető a talaj-, és talajvízszennyezés, illetve megszüntethetők a zavaró tájképi elemek. Ezen kívül javasolt a szennyezések csökkentése érdekében a működő ipari és szolgáltatási szektor vállalkozásainak folyamatos korszerűsítése. A környezeti terhelés csökkentése, az autonóm kistérség megteremtése érdekében javasolt az energiahatékonyság növelése és a megújuló energiaforrások használatának elterjesztése. A környezeti állapot megőrzése és javítása jobb életfeltételeket teremt a térségben, ugyanakkor a megújuló energiaforrások használata csökkenti a térség külső energiaforrásoktól való függőségét, növeli a gazdaság stabilitását. A megújuló energiafelhasználás elterjesztése elsősorban egyéni, közösségi és kistérségi léptékben javasolt. Ennek indokai, hogy a nagyobb volumenű fejlesztés az alacsony érdekérvényesítő képességgel rendelkező közösségek számára kiszolgáltatott helyzetet teremthet, mivel a helyi energiaforrások a térségen kívül hasznosulnak, illetve csak a külső befektető számára válnak jövedelmezővé. A megújuló energiaforrások elterjesztésekor az adottságokat és a beruházás megtérülését figyelembe véve kell megkeresni a megfelelő módszert és léptéket. A napenergia felhasználása kiegészítő hő és elektromos áram termelés céljából egyéni és közösségi napelemes rendszerek kialakításával javasolt. A biomassza hasznosítás megoldható egyéni léptékben, lakóközösségekben, és kis településeken kazánok, átmeneti tárolók kialakításával. A szélenergia hasznosítás elektromos hálózattal el nem látott, szigetszerű területeken, megfelelő szélkitettség esetén támogatandó.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
I.2.1.1.	Környezeti kármentesítés	2006 2007–2013
I.2.1.2	Vállalkozások technológiai korszerűsítése a környezetvédelmi előírásoknak megfelelően	2006 2007–2013

I.2.1.3.	Energiahatékonyság növelése	2006 2007–2013
I.2.1.4.	Egyéni és közösségi léptékű, lakossági biomassza hasznosítás fejlesztése	2006 2007–2013
I.2.1.5.	Egyéni és közösségi léptékű, lakossági napenergia hasznosítás fejlesztése	2006 2007–2013
I.2.1.6.	Egyéni és közösségi léptékű, lakossági szélenergia hasznosítás fejlesztése	2006 2007–2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• Környezeti kármentesítésnél előnyt élveznek a kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területeken megvalósuló beruházások • Modell-értékű projekt • Környezetterhelés csökkentés hatékonysága • Munkahelyteremtő beruházás
---	--

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Rehabilitált tájsebek száma (db, ha) • Környezetkímélő technológiai fejlesztések, beruházások száma (db) • Energiahatékonyságot célzó beruházások száma (db) • Felszerelt napkollektorok száma (db), • Biomassza hasznosító kazánok, átmeneti tárolók (db), • Szélkerék száma (db) • Beépített megújuló új villamos energia kapacitás
Eredmény mutatók	• Emisszió csökkenése • Megújuló energiahordozóval megtermelt/megtermelhető hő- és villamos energia arányának növekedése (összesített hőértékben PJ/év vagy %.) • Energiatakarékos beruházások térhódításával az energiatakarékosság-tudat nő, • Közintézmények energiamegtakarításai a befektetések megtérülése után (Ft), • Megújuló erőforrások részesedése az összes energiafelhasználásból (2013-re 7%),
Hatásmutatók	• Környezet állapotának javulása, • A hagyományos energiahordozóktól és energiaimporttól való függőség mérséklődése, • Új jövedelemszerzési irányok kialakítása

Közreműködő szervezetek	• Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium • Gazdasági és Környezetvédelmi Minisztérium • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács, • Szolnoki Kistérség Többcélú Társulása
Kedvezményezettek köre	• Központi költségvetési szerv • Helyi önkormányzat és intézményei • Közhasznú társaságok

	• Alapítványok • Vállalkozások • Önkormányzati gazdasági társulások • lakosság
Célcsoport	• lakosság

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
I.2.1.1.	Környezeti kármentesítés	Felhagyott bányák, szemétlerakók, illegális hulladéklerakók, elhagyott ipari, mezőgazdasági üzemi területek
I.2.1.2.	Vállalkozások technológiai korszerűsítése a környezetvédelmi előírásoknak megfelelően	Szennyezőanyag kibocsátó vállalkozások a kistérség minden településén
I.2.1.3.	Energiahatékonyság növelése	Kistérség minden településén (lakások, lakóközösségek, közintézmények, vállalkozások)
I.2.1.4.	Egyéni és közösségi léptékű, lakossági biomassza hasznosítás fejlesztése	Kistérség minden települése (lakások, lakóközösségek, közintézmények) települési mintaprojekt
I.2.1.5.	Egyéni és közösségi léptékű, lakossági napenergia hasznosítás fejlesztése	A kistérség minden települése (lakások, közintézmények)
I.2.1.6.	Egyéni és közösségi léptékű, lakossági szélenergia hasznosítás fejlesztése	Külterületi lakott helyek, megfelelő szélkitettség esetén

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
I.2.1.1.	Környezeti kármentesítés	40	340
I.2.1.2.	Vállalkozások technológiai korszerűsítése a környezetvédelmi előírásoknak megfelelően	300	1 000
I.2.1.3.	Energiahatékonyság növelése	100	1 500
I.2.1.4.	Egyéni és közösségi léptékű, lakossági biomassza hasznosítás fejlesztése	5	413
I.2.1.5.	Egyéni és közösségi léptékű, lakossági napenergia hasznosítás fejlesztése	10	450
I.2.1.6.	Egyéni és közösségi léptékű, lakossági szélenergia hasznosítás fejlesztése	2	300
Összesen		457	4 003

Pályázati lehetőségek (2006)	KIOP 1.4. Környezeti kármentesítés a felszín alatti vizek és az ivóvízbázisok védelmét célzó beruházások megvalósítására GVOP 1.1. Technológiai korszerűsítés támogatása KIOP 1.7. Az energiagazdálkodás környezetbarát fejlesztése Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok
-------------------------------------	---

Források megnevezése (2007–2013)	Kohéziós Alap Európai Regionális Fejlesztési Alap
---	---

	Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium céltámogatásai Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok Önkormányzati források Vállalkozói tőke Lakossági hozzájárulás
--	--

Sorszám, megnevezés	I.2.2. A vízháztartást, a helyi klimatikus viszonyokat javító és az ökológiai hálózatot bővítő természeti környezet kialakítása
Általános célok	• Ár- és belvízi biztonság növelése • Környezetszennyezések csökkentése • Életkörülmények javítása
Szükségességének indoklása	A települések minőségi fejlesztése, illetve az életkörülmények javítása érdekében szükséges a települési zöldfelületi rendszerek kialakítása. A nagytáblás térségben, illetve a defláció érzékeny területeken elhelyezkedő településeken jelentős a porszennyezés, ennek csökkentésére javasolt a kistérség települései mellett véderdősávok tervezése, telepítése. A természeti környezet egészséges állapotának visszaállítása, az ökológiai hálózat bővítése növeli a kistérség értékeit, kedvezően befolyásolja a klimatikus körülményeket, ezzel a javítja a gazdálkodás és az életfeltételeket. Az jelenleg ökológiai hálózat bővítése érdekében szükséges a meglévő vízfolyások revitalizálása, természetközeli élőhelyek kialakítása, mezővédő fasorok, erdősávok telepítése.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
I.2.2.1.	Települési zöldfelületi rendszerek kialakítása, fejlesztése, fenntartása	2006 2007–2013
I.2.2.2.	Településvédő erdők és környezetvédelmi elsődleges rendeltetésű erdők tervezése, kialakítása	2006 2007–2013
I.2.2.3.	Vízfolyások, csatornák partjának revitalizációja, vizes élőhelyek fenntartása	2006 2007–2013
I.2.2.4.	Vízpótlást szolgáló vízrendszer revitalizációja, kialakítása	2006 2007–2013
I.2.2.5.	Holtágak revitalizációja	2006 2007–2013
I.2.2.6.	Természetközeli élőhelyek (erdő, gyeper, vizes élőhely) kialakítása, fenntartása	2006 2007–2013
I.2.2.7.	Mezővédő erdősávok rendszerének kialakítása	2006 2007–2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• Illeszkedés a 2000/60/EK Víz Keretirányelv előírásaihoz • Termőhelynek megfelelő őshonos fafajok alkotta állományok kialakítása a vízgazdálkodási fok és a fekvés figyelembevételével • Térségi adottságokhoz alkalmazkodó gyepesítés, • A kialakított természetközeli területek illeszkednek az ökológiai hálózathoz, • A Natura 2000 területek előnyt élveznek, • A 1107/2003. Kormányhatározat 3. és 4. pontja értelmében a VTT-vel érintett települések, illetve
---	---

	pályázatra jogosultak pályázatai prioritást élveznek. • A tervezett tájhasználat javítja a terület vízháztartását, • A VTT árvízi tározók és öblözeteik előnyt élveznek
Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Települési zöldfelületek nagysága nő (ha) • Vízpótlást szolgáló vízrendszer tervek száma (db), • Vízpótlást szolgáló vízrendszer • Visszatartott víz mennyisége (m³). • Gyepes–ligetes területek (ha), • Természetszerű erdők (ha) • Idegenhonos állomány cseréje, termőhelynek megfelelő őshonos állományra (ha). • Erdők, rétek és vízfelületek nagysága (ha), • Az invazív és az őshonos fajok száma (db).
Eredmény mutatók	• A visszatartott víz mennyisége nő (m³), • Vízpótló vízrendszerrel ellátott területek nagysága nő (ha), • Gyepes–ligetes területek növekedése (ha), • Ökológiai hálózat bővülése (ha), • A természetközeli erdők területének növekedése (ha), • Az erdőhöz kapcsolódó haszonvételtípusok számának növekedése (db), • A természetközeli területeken foglalkoztatottak számának növekedése (fő). • Nő a diverzitás, • Az invazív fajok számának csökkenése (db), • Őshonos fajok számának emelkedése (db), • Erdők és vízfelületek aránya nő (%), • Rétek aránya nő (%), • A felszántott területek nagysága csökken (ha).
Hatásmutatók	• Tudatos, adottságokhoz alkalmazkodó vízgazdálkodás, • Javul a vízháztartás, a csapadékhányból eredő mezőgazdasági vízhiány pótlódik, • Csökken a mezőgazdaság szélsőségekkel szembeni kiszolgáltatottsága. • Kistérség természetközeli állapotának növekedése, • A természetközeli területek által támul a megélhetőségi lehetőségek köre, • A térség ökológiai állapota javul. • A mezőgazdasági károk és az ehhez kapcsolódó költségvetési terhek csökkenése • A táj működése kiegyensúlyozottabbá válik (a táj-fenntartási költségek csökkenése).
Közreműködő szervezetek	• Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, • Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, • Nemzeti Park Igazgatóság

	• Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács, • Szolnoki Kistérség Többcélú Társulása. • Önkormányzatok.
Kedvezményezettek köre	• Települési önkormányzatok, • Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, • Közép–Tisza vidéki Vízügyi Igazgatóság, • Mezőgazdasági termelők, vállalkozások, gazdasági szervezetek,
Célcsoport	• Mezőgazdasági termelők, vállalkozások, gazdasági szervezetek, • Lakosság

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
I.2.2.1.	Települési zöldfelületi rendszerek kialakítása, fejlesztése, fenntartása	Kistérség minden települése
I.2.2.2.	Településvédő erdők és környezetvédelmi elsődleges rendeltetésű erdők tervezése, kialakítása	Kistérség minden települése
I.2.2.3.	Vízfolyások, csatornák partjának revitalizációja, vizes élőhelyek fenntartása	Meglévő vízfolyások, vízfelületek, csatornák
I.2.2.4.	Vízpótlást szolgáló vízrendszer revitalizációja, kialakítása	Nagykörűi árapasztó tározó területén, Millér revitalizációja
I.2.2.5.	Holtágak revitalizációja	Holtágak
I.2.2.6.	Természetközeli élőhelyek (erdő, gye, vizes élőhely) kialakítása, fenntartása	Alacsony aranykorona értékű mezőgazdasági területeken, Natura 2000 területek
I.2.2.7.	Mezővédő erdősávok rendszerének kialakítása	Táblahatárokon, vízfolyások, utak mentén

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
I.2.2.1.	Települési zöldfelületi rendszerek kialakítása, fejlesztése, fenntartása	20	680
I.2.2.2.	Településvédő erdők és környezetvédelmi elsődleges rendeltetésű erdők tervezése, kialakítása	5	60
I.2.2.3.	Vízfolyások, csatornák partjának revitalizációja, vizes élőhelyek fenntartása	5	260
I.2.2.4.	Vízpótlást szolgáló vízrendszer megtervezése, kialakítása	10	600
I.2.2.5.	Holtágak revitalizációja	20	600
I.2.2.6.	Természetközeli élőhelyek (erdő, gye, vizes élőhely) kialakítása, fenntartása	3	300
I.2.2.7.	Mezővédő erdősávok rendszerének kialakítása	5	800
Összesen		68	3300

<i>Pályázati lehetőségek (2006)</i>	• Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok • NVT– Agrárkörnyezet–gazdálkodás • NVT– Mezőgazdasági területek erdősítése
--	---

<i>Források (2007–2013)</i>	<i>megnevezése</i> Európai Regionális Fejlesztési Alap Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap Költségvetés (KvVM, FVM) céltámogatásai Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok Önkormányzati források Vállalkozói tőke Lakossági hozzájárulás
--	---

Sorszám, megnevezés	I.2.3. A természeti és társadalmi örökség megóvása és erejének érvényesítése
Általános célok	• Természeti értékek megőrzése, • Épített környezeti értékek megőrzése, • Élhető, értékekben gazdag települések kialakítása.
Szükségességének indoklása	A kistérség társadalmi és gazdasági megítélésében igen fontos szerepet játszik a természeti és épített környezeti elemek minősége. A kistérség rurális településein még számos szakrális, gazdasági, természetközeli érték található, amelyek a hagyományos falusi életforma emlékeit őrzik. Ezen értékek felmérése, megőrzése, bemutatása növeli a kistérségben élők helyi identitástudatát, javítja a települési környezet minőségét. A település megtartóerejének növelésében fontos szerepe van a minőségi közösségi tér kialakításának, fejlesztésének és fenntartásának.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
I.2.3.1.	Egyedi tájértékek felmérése, helyi védettség alá helyezése, állapotuk megóvása	2006 2007–2013
I.2.3.2.	Komplex településközpont fejlesztés, településkép javítása, rendezett fenntartása	2006 2007–2013
I.2.3.3.	Történelmi, építészeti és közösségi értékeket hordozó településrészek, épületek felújítása, revitalizálása, új funkciókkal történő hasznosítása	2006 2007–2013
I.2.3.4.	Faluház, tájház kialakítása	2006 2007–2013
I.2.3.5.	A kistérség természeti, történelmi és kulturális értékeinek feltárása, kutatása, ismeretterjesztő kiadványok készítése	2006 2007–2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• Községi funkciójú épületek előnyt élveznek
---	--

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Felmért egyedi tájértékek száma (db) • Felújított épületek száma (db) • Újonnan létrehozott közösségi épületek száma (db) • Járdák hossza (km) • Zöldfelületek állapota, nagysága (ha) • Rehabilitált, újonnan kialakított településközpont (db)
Eredmény mutatók	• Helyi védettségről szóló rendeletek • Községi épületek látogatószáma (fő) • Települések zöldfelületi ellátottsága (ha)
Hatásmutatók	• Környezeti állapot javulása • Településkép javul • Történelmi, természeti, épített értékek • Településkép javulása

Közreműködő szervezetek	• Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, • Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, • Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács, • Szolnoki Kistérség Többcélú Társulása.
Kedvezményezettek köre	○ Települések önkormányzatai, és azok társulásai ○ Közintézmények, ○ Közhasznú társaságok, ○ Civil szervezetek, ○ Egyházak és egyházi jogi személyek ○ Vállalkozások, ○ Lakosság
Célcsoport	• lakosság

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
I.2.3.1.	Egyedi tájértékek felmérése, helyi védettség alá helyezése, állapotuk megóvása	A kistérség minden települése
I.2.3.2.	Komplex településközpont fejlesztés, településképp javítása, rendezett fenntartás	Rákóczi falva, Nagykörű, Csataszög, Tószeg, Újszász (2006-ig), A kistérség minden települése
I.2.3.3.	Történelmi, építészeti és közösségi értékeket hordozó településrészek, épületek felújítása, revitalizálása, új funkciókkal történő hasznosítása	A kistérség minden települése
I.2.3.4.	Faluház, tájház kialakítása	A kistérség minden települése
I.2.3.5.	A kistérség természeti, történelmi és kulturális értékeinek feltárása, kutatása, ismeretterjesztő kiadványok, honlapok készítése	Kistérségi, települési kiadványok, honlapok

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
I.2.3.1.	Egyedi tájértékek felmérése, helyi védettség alá helyezése, állapotuk megóvása	8	137
I.2.3.2.	Komplex településközpont fejlesztés, településképp javítása, rendezett fenntartása	401	700
I.2.3.3.	Történelmi, építészeti és közösségi értékeket hordozó településrészek, épületek felújítása, revitalizálása, új funkciókkal történő hasznosítása	40	255
I.2.3.4.	Faluház, tájház kialakítása	10	160
I.2.3.5.	A kistérség természeti, történelmi és kulturális értékeiről ismeretterjesztő programok, műsorok, kiadványok, honlapok készítése	2	14
Összesen		461	1266

<i>Pályázati lehetőségek (2006)</i>	• AVOP 3.4. Falufejlesztés és –felújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének megóvása • ROP 1.1. Turisztikai vonzerők fejlesztése • Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok
--	---

<i>Források (2007–2013)</i>	<i>megnevezése</i> Európai Regionális Fejlesztési Alap Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap Költségvetés (KvVM, NKÖM) céltámogatásai Decentralizált helyi önkormányzati fejlesztési támogatási programok Önkormányzatok forrásai Vállalkozói tőke Lakossági hozzájárulás
--	---

IV.2. Prioritás: II. A társadalmi szerveződés feltételrendszerének biztosítása

IV.2.1. Specifikus cél: II.1. A társadalmi egyensúly megteremtése

Sorszám, megnevezés	II.1.2. Kisebbségi integráció segítése
Általános célok	- A társadalmi párbeszéd erősítése, - Az életminőség javítása, - Az esélyegyenlőség fokozása.
Szükségességének indoklása	A kistérségi roma probléma egyrészt urbánus, nagyvárosi (centrum) jelenség, másrészt (földrajzilag jól behatárolhatóan) a periféria (a falvak) egyik társadalmi jellemzője. Makroszintű hatásvizsgálatokból kitűnik, hogy az esélyegyenlőségi politikák hosszú távon kihatnak az előítéletek csökkentésére, a szemlélet- és mentalitásváltásra, így a tolerancia erősítésére is. Jelenleg ugyanis általánosan érvényes, az integrációt veszélyeztető konfliktushelyzetként értékelhető a munkanélküliség mellett a romák életmódja, kultúrája és a mélyen gyökerező sztereotípiák miatt a diszkrimináció is. A támogatható tevékenységek között ezért arra kell fókuszálnunk, hogy olyan társadalmi miliőt teremtsünk, amely a centrumban és a periférián egyaránt hozzájárul a szociális konfliktushelyzetek egyéni, lokális megoldásához, a társadalmi mobilitási pályán való elinduláshoz. Ehhez alapvetően erősíteni kell a jövőképhez kapcsolódó attitűdöket, valamint a multikulturális társadalmi környezetet.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
II.1.2.1.	Roma ösztöndíjasok a munka világában, különös tekintettel a helyi médiára	2006 2007–2013
II.1.2.2.	Roma integrációs program az alap- és középfokú képzésben	2006 2007–2013
II.1.2.3.	Sikeres roma kezdeményezések bemutatása	2006 2007–2013
II.1.2.4.	Cigány kisebbségi önkormányzatok megerősítése, közéleti képzési programok indítása, közösségfejlesztők alkalmazása	2006 2007-2013
II.1.2.5.	Romaügyi Egyeztető Fórumok működtetése	2007-2013
II.1.2.6.	A roma lakóhelyi szegregáció enyhítése	2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	- Területi lefedettség, - A többségi és a kisebbségi társadalom együttműködésének intenzitása, - A programban résztvevők száma.
----------------------------------	---

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	- Ösztöndíjasok száma (fő), - Képzési programok száma (db), résztvevők száma (fő), - A sikeres modelleket bemutató cikkek, műsorok, honlapok, kiadványok száma (db),

	• A cigány önkormányzatok tagjainak száma (fő), végzettsége, az iroda felszereltsége (számítógép, bútorzat, telefon, internet stb.), • A közösségfejlesztők száma (fő), • Romaügyi Egyeztető Fórumok száma, • A lakásállomány komfortfokozatának emelésére, a környezet gondozására fordított beruházások nagysága (mFt), munkaórák száma (db).
Eredmény mutatók	• Csökken a segélyekből élők száma, nő a munkavállalói aktivitás, motiváció, • A cigány kisebbségi önkormányzatok, közösségfejlesztők, egyeztető fórumok által kezdeményezett helyi projektek száma (fő), országos programokban való részvétel intenzitása (db), bevont forrás összege (mFt), együttműködők száma (db), • A továbbtanuló és az érettségizett roma fiatalok aránya (%) • A pozitív példák követendővé válnak, • Minőségi lakáskörülmények, minőségi környezet.
Hatásmutatók	• Az életminőség javulása, • A társadalmi konfliktus-szituációk csökkenése, • A település megtartó erejének növekedése, • Hatékonyabb forrásallokáció

Közreműködő szervezetek	• Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium, • Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium, • Oktatási Minisztérium, • Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat, • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Munkaügyi Központ • Szolnoki Kistérség Többcélú Társulása
Kedvezményezettek köre	• Települési cigány kisebbségi önkormányzatok, közösségfejlesztők, • Települési önkormányzatok intézményei (művelődési házak, könyvtárak, iskolák, családsegítő és gyerekjóléti szolgálatok), • Települési önkormányzatok, • Gazdasági társaságok, vállalkozások, • Megyei Pedagógia Intézet, • Megyei, kistérségi média.
Célcsoport	• A kistérség cigány lakossága

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
II.1.2.1.	Roma ösztöndíjasok a munka világában, különös tekintettel a helyi médiára	A kistérség minden települése

II.1.2.2.	Roma integrációs program az alap- és középfokú képzésben	A kistérségi mikrokörzetek települései
II.1.2.3.	Sikeres roma kezdeményezések bemutatása	A kistérség minden települése
II.1.2.4.	Cigány kisebbségi önkormányzatok megerősítése, közéleti képzési programok indítása, közösségfejlesztők alkalmazása	A kistérség minden települése
II.1.2.5.	Romaügyi Egyeztető Fórumok működtetése	A kistérségi mikrokörzetek települései
II.1.2.6.	A roma lakóhelyi szegregáció enyhítése	A kistérség minden települése

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
II.1.2.1.	Roma ösztöndíjasok a munka világában, különös tekintettel a helyi médiára	30	160
II.1.2.2.	Roma integrációs program az alap- és a középfokú képzésben	40	240
II.1.2.3.	Sikeres roma kezdeményezések bemutatása	10	50
II.1.2.4.	Cigány kisebbségi önkormányzatok megerősítése, közéleti képzési programok indítása, közösségfejlesztők alkalmazása	50	200
II.1.2.5.	Romaügyi Egyeztető Fórumok működtetése	–	42
II.1.2.6.	A roma lakóhelyi szegregáció enyhítése	–	300
Összesen		130	992

Pályázati lehetőségek (2006)	• Leader + • Nemzeti Civil Alap Észak-Alföldi Kollégium – Civil szervezetek működési pályázatai • Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány (DemNet) és a Világbank Small Grants Programja Roma civil szervezeteknek együttműködési programjaik megvalósítása • ORTT Műsorszolgáltatási Alap pályázatai • Roma Koordinációs és Intervenciós Keret - Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium • Magyar Országgyűlés Emberi Jogi és Kisebbségi Bizottság – Kisebbségi Civil Szervezetek Működési támogatása • Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium - Roma telepeken élők lakhatási és szociális integrációs modellprogram • NFT pályázat - Hátrányos helyzetű emberek alternatív munkaerő-piaci képzése és foglalkoztatása • NFT pályázat - A hátrányos helyzetű emberek, köztük a romák foglalkoztathatóságának javítása • NFT pályázat - A Gazdasági Versenyképesség Operatív Program keretében megpályázott beruházásokhoz és egyéb fejlesztésekhez kapcsolódó képzések megvalósítása
-------------------------------------	--

	• NFT pályázat - A vállalkozói készségek fejlesztését célzó képzések támogatása • NFT pályázat – Nők munkaerőpiacra való visszatérésének ösztönzése • NFT pályázat - Falufejlesztés és - megújítás, a vidék tárgyi és szellemi örökségének megőrzése • Munkaügyi Központ foglalkoztatási támogatása • Start program
--	---

Források (2007–2013)	megnevezése	• Európai Szociális Alap • ORTT pályázatok • Minisztériumi (ICSSZM, OM, NKÖM) céltámogatások • Nemzeti Civil Alap • Önkormányzati források • Civil szervezetek forrásai
---------------------------------	--------------------	--

Sorszám, megnevezés	II.1.2. A civil társadalom partnerségi szerepének további erősítése
Általános célok	• A civil szervezetek súlyának, szerepének növelése, • Együttműködések fokozása
Szükségességének indoklása	A modern polgári fejlődés fontos erőssége a meggyökeresedett társadalmi partnerség intézménye. A kistérség fejlődésének dinamikájára, haladási irányára ma már a civil szféra is befolyással van. Így a civil társadalom megerősítése, a partnerség elvének gyakorlati érvényre juttatása a kistérség egészének érdeke. A célok megvalósítása érdekében a következő lépések megtétel szükséges: a civil szervezeti tagok, önkéntesek, alkalmazottak számának növelése, képzettségének emelése, a szervezetek közötti együttműködések intenzitásának fokozása és a meglévő kooperációk kiterjesztése. A kistérség integrált fejlesztési programjának sikeres megvalósításában, a tervezési folyamatok szélesítésében, a települési megtartó képesség erősítésében lokálpatrióta, egyfajta Találjuk ki mozgalmak kialakítására van szükség, amelyek sikeresen integrálják egy-egy település civil szervezeteit annak érdekében, hogy a programban megfogalmazott prioritások teljesülhessenek. Összességben célszerű a civilek tevékenységét, működési kereteit összehangolni a térségben zajló különböző társadalomfejlesztési elképzelésekkel. Ennek a kapacitás-és hálózatépítési folyamatnak adhat keretet a már elkészült szolnoki civil stratégia és adhat új irányt a hálózati társadalom.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
II.1.2.1.	Kapacitás-és hálózatépítés	2006 2007–2013
II.1.2.2.	Lokálpatrióta mozgalom indítása	2006 2007–2013
II.1.2.3.	Közösségi terek fejlesztése	2006 2007–2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• Együttműködések intenzitása, • Az integrált program megvalósításának elősegítése.
---	--

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• A civil szervezetek tagjainak, alkalmazottainak és önkénteseinek száma (fő), • A hálózatba szerveződött civil szervezetek száma (db), • A lokálpatrióta mozgalmak száma (db), • A felújított, újonnan létrehozott közösségi terek száma (db)
Eredmény mutatók	• Bevont források nagysága (mFt)

	• Megvalósított projektek, rendezvények száma (db), • Civil szervezetek által foglalkoztatottak száma (fő), • A civil szervezetek infrastrukturális fejlesztése (db)
Hatásmutatók	• A települések megtartó erejének növekedése, • Identitástudat erősödése.

Közreműködő szervezetek	• Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium • Nemzeti Civil Alap • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Munkaügyi Központ • Szolnoki Kistérség Többcélú Társulása
Kedvezményezettek köre	• Települési önkormányzatok • Civil szervezetek, közösségek • Egyházak
Célcsoport	• A kistérség lakossága • Civil szervezetek

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
II.1.2.1.	Kapacitás-és hálózatépítés	A kistérség minden települése
II.1.2.2.	Lokálpatrióta mozgalom indítása	A kistérség minden települése
II.1.2.3.	Közösségi terek fejlesztése	A kistérség minden települése

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
II.1.2.1.	Kapacitás-és hálózatépítés	20	120
II.1.2.2.	Lokálpatrióta mozgalom indítása	5	35
II.1.2.3.	Közösségi terek fejlesztése	10	70
Összesen		35	225

Pályázati lehetőségek (2006)	• Nemzeti Civil Alap • Települési Önkormányzat – civil támogatások • Megyei önkormányzati és regionális támogatások • Holland Nagykövetség pályázata (KAP) • Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány (DemNet) és a Világbank Small Grants Programja Roma civil szervezeteknek együttműködési programjaik megvalósítása • NFT pályázat - A területfejlesztésben érintett intézmények valamint a civil szereplők kapacitásépítése
-------------------------------------	---

Források megnevezése (2007–2013)	• Európai Szociális Alap • Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap • Minisztériumi (ICSSZM, OM, EM) céltámogatások • Nemzeti Civil Alap • Önkormányzati források
---	--

	• Civil szervezetek forrásai • Vállalkozói tőke
--	---

Sorszám, megnevezés	II.1.3. Az innovációk széles körű terjesztése
Általános célok	• A centrum szerep menedzselése • A tudás szerepének erősítése • A területi különbségek kiegyenlítése
Szükségességének indoklása	Ismert, hogy a lokális fejlesztési munkának a helyi viszonyokra reagálva kell kompatibilisnek lennie a globális trendekkel. Az innovációs lánc továbbvitele miatt mindenképpen szükséges, hogy a potenciális fejlesztési lehetőségekkel bíró településekre fokozottan figyeljünk, mert további leszakadás (és ezzel szociális konfliktus is) következhet be a határozottabb szándékot felmutató és hosszabb távon gyorsabb fejlődésre képes térségektől, társadalmaktól. Az innováció eszközei közül intézkedésünkben a felsőoktatást és az információs-és tudástársadalom fejlesztésével kapcsolatos projekteket emeljük ki.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
II.1.3.1.	A főiskola térségi szerepének erősítése, a kutatással-fejlesztéssel foglalkozó szereplők klasztereinek létrehozása	2006 2007–2013
II.1.3.2.	Teleházak, telekuckók létesítése	2006 2007–2013
II.1.3.3.	A hagyományalapú innováció elemeinek terjesztése	2006 2007–2013
II.1.3.4.	Tisza Intézet létrehozása, működtetése	2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• (Kis)térségi szemléletű programok, • Integrált programok, amelyekben jelentős szerepe van a visszacsatolásnak, valamint a hálózati megjelenítésnek
---	---

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Új szakok száma (db), hallgatók létszáma (fő), • Klaszterek tagjainak száma (db), • Teleházak, telekuckók száma (db) • Hagyományalapú rendezvények (táncházak, kézműves foglalkozások, táborok, kiállítások stb.) száma (db), • Tisza Intézet létrehozása
Eredmény mutatók	• A főiskolai hallgatói létszám megmaradása/emelkedése (%), • A K+F szektor súlyának növelése (%), • A gazdaság és kutatás együttműködése, • Internetes honlapok, e-mail címek, domain nevek száma növekszik (%), • Az Intézet tagjainak/alkalmazottainak száma (fő), rendezvények, projektek száma (db), bevont források nagysága (mFt), ismertsége.
Hatásmutatók	• Erősödik az identitás,

	- Nő az innovációs és kockázatvállaló képesség, - Javul az esélyegyenlőség.
Közreműködő szervezetek	- Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium - Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium - Oktatási Minisztérium, - Nemzeti Területfejlesztési Hivatal, - Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, - Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács, - Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Munkaügyi Központ - Szolnoki Kistérség Többcélú Társulása
Kedvezményezettek köre	- Települési önkormányzatok, - Megyei Pedagógia Intézet, - Megyei, kistérségi média, - Munkaügyi Központ, - Felsőoktatási-és kutatóintézetek, - Verseyhy Ferenc Megyei Könyvtár, - Civil szervezetek, - Gazdasági társaságok, vállalkozások.
Célcsoport	A kistérség lakossága

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Területi lefedettség
II.1.3.1.	A főiskola térségi szerepének erősítése, a kutatással-fejlesztéssel foglalkozó szereplők „klasztereinek” létrehozása	Szolnok és a kistérség települései
II.1.3.2.	Teleházak, telekuckók létesítése	A kistérség települései
II.1.3.3.	A hagyományalapú innováció elemeinek terjesztése	Szolnok és a kistérség települései
II.1.3.4.	Tisza Intézet létrehozása, működtetése	Szolnok

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
II.1.3.1.	A főiskola térségi szerepének erősítése, a kutatással-fejlesztéssel foglalkozó szereplők klasztereinek létrehozása	50	70
II.1.3.2.	Teleházak, telekuckók létesítése	5	35
II.1.3.3.	A hagyományalapú innováció elemeinek terjesztése	10	35
II.1.3.4.	Tisza Intézet létrehozása, működtetése		100
Összesen		65	240

Pályázati lehetőségek (2006)	- Leader + - NFT pályázat - A Gazdasági Versenyképesség Operatív Program keretében megpályázott beruházásokhoz és egyéb fejlesztésekhez kapcsolódó képzések
-------------------------------------	--

	megvalósítása • NFT pályázat - A vállalkozói készségek fejlesztését célzó képzések támogatása • NFT pályázat – Nők munkaerőpiacra való visszatérésének ösztönzése • Munkaügyi Központ foglalkoztatási támogatása • Start program • NFT pályázat - Régióspecifikus szakmai képzések támogatása (1.komponens) • NFT pályázat - Régióspecifikus szakmai képzések támogatása (2. komponens) • NFT pályázat – A felsőoktatási intézmények és a helyi szereplők együttműködésének erősítése • Beruházás a 21. századi iskolába program Oktatási Minisztérium
--	--

Források (2007–2013)	megnevezése • Európai Regionális Fejlesztési Alap • Európai Szociális Fejlesztési Alap • Minisztériumi (ICSSZM, OM, KVM, NKÖM) pályázatok • Nemzeti Civil Alap • Önkormányzati források • Vállalkozói tőke
---	---

IV.2.2. Specifikus cél: II.2. Az oktatás és nevelés átalakítása

<i>Sorszám, megnevezés</i>	II.2.1. A kistérségi fejlődés és a gazdaság szükségleteihez igazodó oktatási kínálat megteremtése
<i>Általános célok</i>	- A világ és a társadalom problémái iránt nyitott és érzékeny, a problémákra megoldást kereső és találó, és azok megoldásában aktív szerepet vállaló felnőttekké válás segítése, - A kistérségi foglalkoztatáspolitikai társadalmasítása.
<i>Szükségességének indoklása</i>	A kistérségben magas a valamilyen hátránnyal küzdő (roma, szegény, diszlexiás, hiperaktív, elvált szülők, stb.) gyermekek aránya, ezzel együtt nem szabad megengedni a tehetséges fiatalok elkallódását sem. Az integrált program megvalósítása, illetve a kistérség társadalmi-gazdasági felemelkedése a „kovász- illetve húzóemberek”, az aktív, hiteles, az önmagukért és a közösségért szívesen cselekvő emberek sokaságától függ. A fentiek értelmében szükségesnek tartjuk a kistérségben az oktatás-nevelés terén érintett minden szereplő megszólítását, közös, kötetlen szakmai műhelybeszélgetések szervezését, a hátránykompenzáció és a tehetséggondozás, az együttműködés érdekében, alternatív pedagógiai módszerek kidolgozását segítve. A foglalkoztatási paktum a térségi szereplők összefogása azzal a céllal, hogy összehangolják a gazdasági és humán erőforrás fejlesztési elképzeléseiket, céljaikat és megoldást keressenek a problémákra. Egy olyan szervezeti keret, amelynek segítségével egy asztalhoz lehet ültetni a térségi foglalkoztatáspolitikai szereplőit, ezen felül a munkaerőpiac szereplői közötti információ csere egyik fontos eszköze, nyitott együttműködési, partnerségi forma.

<i>Sorszám</i>	<i>Támogatható tevékenységek</i>	<i>Ütemezés</i>
II.2.1.1.	Oktatási-nevelési kerekasztal működtetése	2006 2007-2013
II.2.1.2.	Foglalkoztatási paktumok kidolgozása	2006 2007-2013

<i>Projekt kiválasztási kritériumok</i>	- Az együttműködés intenzitása, - A területi lefedettség biztosítása.
---	--

<i>Monitoring mutatók</i>	
<i>Outputmutatók</i>	- Kerekasztalok száma (db), - A bevont szülők, óvónők, pedagógusok, családsegítők, védőnők, pszichológusok, civil szervezetek, egyéb szakemberek száma (fő), - Alternatív pedagógiai közösségek és programok száma (db),

	• A foglalkoztatási paktumok száma (db).
Eredmény mutatók	• Az együttműködés fokozása, • A kistérségi oktatási-nevelési rendszer hatékonyabbá tétele, az egyén, az egyéni boldogulás, az embernevelés előtérbe állítása, a képességek szabad kibontakoztatása, • A továbbtanulási arány javulása (%), • A foglalkoztatási paktumokban résztvevők száma (fő), az együttműködés intenzitása, • A paktum keretében létrehozott projektek száma (db), • A bevont források nagysága (mFt).
Hatásmutatók	• Az életminőség javulása, • A helyi foglalkoztatás bővülése a képzés és a munkaerőpiac összehangolásának eredményeként.

Közreműködő szervezetek	• Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium • Oktatási Minisztérium • Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Munkaügyi Központ, • Szolnoki Kistérség Többcélú Társulása
Kedvezményezettek köre	• Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Munkaügyi Központ, • Települési önkormányzatok, • Települési önkormányzatok oktatási-nevelési intézményei, szülők, védőnők, családsegítők, fejlesztő szakemberek, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Szakmai és Szakszolgálat, • Civil szervezetek, • Gazdasági társaságok, vállalkozások.
Célcsoport	• A kistérség általános és középiskolásai, valamint aktív korú lakossága

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
II.2.1.1.	Oktatási-nevelési kerekasztal működtetése	A kistérségi központ
II.2.1.2.	Foglalkoztatási paktumok kidolgozása	A kistérségi mikrokörzetek

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
II.2.1.1.	Oktatási-nevelési kerekasztal működtetése	40	90
II.2.1.2.	Foglalkoztatási paktumok kidolgozása	20	80
Összesen		60	170

Pályázati lehetőségek (2006)	• NFT pályázat - Térségi Integrált Szakképző
-------------------------------------	--

	Központok létrehozása és infrastrukturális feltételeinek javítása NFT pályázat – Helyi foglalkoztatási kezdeményezések támogatása • NFT pályázat - A felnőttképzés hozzáféréseinek javítása a rendelkezésre álló közművelődési intézményrendszer rendszerszerű bevonásával • NFT pályázat - A vállalkozói készségek és a munkavállalók alkalmazkodóképességének fejlesztését célzó képzések támogatása • Az EQUAL Közösségi Kezdeményezés magyarországi programjai • NFT pályázat - A helyi foglalkoztatási kezdeményezések hosszú távú fenntarthatóságához szükséges szakmai kapacitások kiépítése és megerősítése • NFT pályázat - A munkanélküliség megelőzése és kezelése • NFT pályázat - Régióspecifikus szakmai képzések támogatása (1.komponens) • NFT pályázat - Régióspecifikus szakmai képzések támogatása (2. komponens)
--	--

Források (2007–2013)	megnevezése • Európai Szociális Alap • Minisztériumi (ICSSZM, OM) céltámogatások • Önkormányzati források
---	---

Sorszám, megnevezés	II.2.2. Lakókörnyezeti, térségi ismeretek, lokálpatrióta kötődések megjelenítése az oktatási-nevelési rendszerben
Általános célok	• Identitástudat erősítése, • A helyi kötődés erősítése, a helyben maradás elősegítése, • Tájéismeret, környezettudatosság fejlesztése
Szükségességének indoklása	A történelmi, kulturális tradícióknak, táji összetartozásnak rendkívül fontos szerepe van a helyi közösségek kohéziójának fejlődésében. A gyökerek feltárása, egymás megismerése megkönnyíti a későbbi együttélést, együttműködést, kommunikációt. Ennek nagy jelentősége lehet a gazdasági kooperációktól a települési környezetet befolyásoló hatásokig. A gyökereket lehetőség szerint az ifjúkorban kell erősíteni, ezért intézkedésünkben nagy szerepet kapnak az oktatási-nevelési intézmények, valamint a tudományos ismeretterjesztő rendezvények. Az intézkedés szoros kapcsolatban áll a II.2.3.3. A hagyományalapú innováció elemeinek terjesztése, valamint a II.2.2.3. Községi terek fejlesztése támogatható tevékenységekkel.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
II.2.2.1.	Hely- és tájtörténeti tanterv bevezetése az iskolákban és az ilyen témájú projektnevelés elterjesztése az óvodákban	2006 2007–2013
II.2.2.2.	Képzőművészeti hagyományok felelevenítése	2006 2007–2013
II.2.2.3.	Képzőművészeti Középiskola létesítése	2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• Az együttműködés intenzitása, az együttműködésben résztvevők sokszínűsége, • Visszacsatolás.
---	---

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Helytörténeti kutatások, felmérések száma (db), • Hely- és tájtörténeti iskolai és óvodai foglalkozások száma (db), • Hagyományőrző rendezvények száma (db), • Képzőművészeti Középiskola
Eredmény mutatók	• A kutatásba, felmérésbe bevontak köre, az eredmények újszerűsége, egyedisége, kistérségi hatása, • Az ismeretterjesztésbe bevontak köre (iskolások, óvodások)(fő) • A képzőművészeti rendezvények látogatóinak száma (fő) • Nézettségi, hallgatottsági indexek (%), kiadványok, cikkek, médiaműsorok, internetes oldalak száma (db), • A Képzőművészeti Középiskola tanulóinak száma, ismertsége, színvonala

Hatásmutatók	• A lakosság helyi kötődésének, identitástudatának erősödése, • A helyi iskolák és óvodák vonzerejének, egyediségének növekedése.
Közreműködő szervezetek	• Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium • Oktatási Minisztérium • Nemzeti Kulturális Örökségek Minisztériuma • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Munkaügyi Központ • Szolnoki Kistérség Többcélú Társulása
Kedvezményezettek köre	• Települési önkormányzatok, • Települési önkormányzatok intézményei (művelődési házak, könyvtárak, iskolák, családsegítő és gyermekjóléti szolgálatok), • Megyei Pedagógia Intézet, • Megyei, kistérségi média, • Munkaügyi Központ, • Felsőoktatási-és kutatóintézetek, • Verseyhy Ferenc Megyei Könyvtár, • Damjanich János Múzeum, • Szolnoki Művészeti Egyesület, • Civil szervezetek
Célcsoport	• A kistérség lakossága

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Területi lehatárolás
II.2.2.1.	Hely- és tájtörténeti tanterv bevezetése az iskolákban és az ilyen témájú projektnevelés elterjesztése az óvodákban	A kistérség minden települése
II.2.2.2.	Képzőművészeti hagyományok felelevenítése	A kistérség mikrokörzeti központjai
II.2.2.3.	Képzőművészeti Középiskola létesítése	Szolnok

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
II.2.2.1.	Hely- és tájtörténeti tanterv bevezetése az iskolákban és az ilyen témájú projektnevelés elterjesztése az óvodákban	20	40
II.2.2.2.	Képzőművészeti hagyományok felelevenítése	10	35
II.2.2.3.	Képzőművészeti Középiskola létesítése		40
Összesen		30	115

Pályázati lehetőségek (2006)	• Leader + • Nemzeti Civil Alap Észak-Alföldi Kollégium – Civil szervezetek működési pályázatai
-------------------------------------	--

<i>Források (2007–2013)</i>	<i>megnevezése</i>	• Minisztériumi (ICSSZM, OM, NKÖM) céltámogatások • Civil szervezetek forrásai • Alapítványok pályázatai • Önkormányzati források • Vállalkozói tőke • Lakossági hozzájárulás
--	---------------------------	---

IV.2.3. Specifikus cél: II.3. Helyi és térségi igényeket kielégítő szociális és egészségügyi ellátás biztosítása

<i>Sorszám, megnevezés</i>	II.3.1. Szociális alap- és szakellátás fejlesztése
<i>Általános célok</i>	• Hozzájárulás a kiegyensúlyozott társadalom megteremtéséhez, • Szakmaközi együttműködés erősítése, • Az esélyegyenlőség fokozása.
<i>Szükségességének indoklása</i>	Kistérségi szinten és általánosságban is igaz, hogy a fenntartók nem tulajdonítanak kellő jelentőséget a szociális szolgáltatásoknak, nem terveznek ezen a téren hosszú távra. A kistérségi szolgáltatás tervezési koncepció segíteni hivatott, hogy a jogszabályban foglaltakat betartva, a térségi és a helyi igényeket összehangolva, költség takarékos ellátó- és támogató rendszer épüljön ki. Célszerű a dokumentumban az egészségügyi, foglalkoztatás, lakásügyi stb. rendszerrel való kapcsolatot is vizsgálni. A folyamatos felülvizsgálatára, aktualizálására is figyelmet kell fordítani. A kistérség szociális intézményeinek is élni kell az információs társadalom nyújtotta lehetőségekkel. Szükséges felmérni a szociális intézmények informatikai környezetét és digitális fejlesztési lehetőségeit, majd erre alapozva egységes informatikai hálózatot működtetni, mely a szükséges ellenőrző rendszer alapját is képezheti. Tevékenységeink alapelve, hogy megteremtjük az egyéni aktivitást, a motivációt a boldogulásra, a minél teljesebb élet élésére.

<i>Sorszám</i>	<i>Támogatható tevékenységek</i>	<i>Ütemezés</i>
II.3.1.1.	A produktív szociálpolitikai kezdeményezések elterjesztése	2006 2007–2013
II.3.1.2.	Szakmaközi együttműködések erősítése a szociális ágazatban	2006 2007–2013
II.3.1.3.	Szolgáltatás-tervezési koncepció kidolgozása	2006
II.3.1.4.	Egységes szociális informatikai hálózat kiépítése	2007–2013

<i>Projekt kiválasztási kritériumok</i>	• Az együttműködés intenzitása, • Területi lefedettség, • Ellenőrzés lehetőségei, • Költségtakarékosság, • Színvonal emelkedés.
---	---

Monitoring mutatók	
<i>Outputmutatók</i>	• A produktív szociálpolitikai kezdeményezések száma (fő), • Szakmaközi együttműködések száma (db), • Kistérségi szolgáltatás tervezési koncepció, • Informatikai hálózatba bekapcsolt számítógépek száma

	(db).
Eredmény mutatók	• Csökken a segélyekből élők száma, nő a munkavállalói aktivitás, motiváció, • Megvalósul a hosszú távú tervezés és az ellenőrizhetőség biztosítása a kistérségi szociális ellátásban, • A jogszabályi előírások betartása, a helyi és térségi igényekre való reagálás, költségtakarékosság, a minőségi ellátás biztosítása, • Digitális tartalmak áramlásának növekedése (Mb), • Az ágazatközi együttműködés fokozása.
Hatásmutatók	• Kiegyensúlyozottabb kistérségi társadalom, • Hatékonyabb forrásallokáció.

Közreműködő szervezetek	• Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium • Informatikai és Hírközlési Minisztérium • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Munkaügyi Központ • Szolnoki Kistérség Többcélú Társulása
Kedvezményezettek köre	• Települési önkormányzatok • Települési önkormányzatok szociális intézményei • civil szervezetek
Célcsoport	• A kistérség lakossága

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Területi lehatárolás
II.3.1.1.	A produktív szociálpolitikai kezdeményezések elterjesztése	A kistérség községei
II.3.1.2.	Szakmaközi együttműködések erősítése a szociális ágazatban	A kistérség települései
II.3.1.3.	Szolgáltatás-tervezési koncepció kidolgozása	A kistérség települései
II.3.1.4.	Egységes szociális informatikai hálózat kiépítése	A kistérség települései

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
II.3.1.1.	A produktív szociálpolitikai kezdeményezések elterjesztése	30	120
II.3.1.2.	Szakmaközi együttműködések erősítése a szociális ágazatban	10	35
II.3.1.3.	Szolgáltatás-tervezési koncepció kidolgozása	10	35
II.3.1.4.	Egységes szociális informatikai hálózat kiépítése		300
Összesen		50	490

Pályázati lehetőségek (2006)	• NFT pályázat - Non-profit foglalkoztatási projektek megvalósítása a szociális gazdaságban • Szélessávú hálózatok önkormányzatok általi kiépítésének támogatása Magyarország üzletileg kevésbé vonzó településein – NFT pályázat • Szélessávú internet-infrastruktúra kiépítésének és a szolgáltatás beindítás támogatása Magyarország üzletileg kevésbé vonzó településein – NFT pályázat • Tartalomipari és közcélú tartalomszolgáltatás fejlesztése – NFT pályázat • eTEN program - Az e-TEN program szorosan illeszkedik az e-Europe Akcióterv mottójához: „Információs társadalmat mindenkinek”. • NCA pályázatok
Források (2007–2013)	megnevezése • Minisztériumi (EM, IHM, ICSSZM) céltámogatások • Európai Szociális Alap • Önkormányzati források • Vállalkozói tőke

Sorszám, megnevezés	II.3.2. Az egészségügyi ellátás korszerűsítése
Általános célok	• Az egészséges életmód terjesztése, • Az életminőség javítása.
Szükségességének indoklása	A települési egészségterv, egy komplex program tervezet, amely a település lakossága életminőségének, életfeltételeinek javítását szolgálja, magába foglalja a kiinduló helyzet felmérését, ennek alapján cselekvési terv kidolgozását és az egészségterv kommunikálásának fázisait. Megvalósításában mindenki egyenrangú félként vesz részt, mivel a településen élők közös akaratát összegzi. Célja a településen élők életminőségének, ezen belül az egészségi állapotuk javításának fejlesztése, a közösségi erőforrások mozgósítása. Fontos biztosítani, hogy az egészségfejlesztési terv a településfejlesztési tervek részévé váljon, kidolgozása nemcsak települési, hanem kistérségi szinten is indokolt. A megelőzést a helyben elérhető szűrővizsgálatok, felvilágosító- és mentálhigiéniai előadások, valamint a mozgást népszerűsítő rendezvények szolgálhatják. Európai összehasonlításban igen kedvezőtlennek ítéltük meg a hazai egészségügyi szolgáltatások színvonalát. A minőséggel kapcsolatos tevékenységek azt szolgálják, hogy az egészségügy céljai explicit módon kerüljenek megfogalmazásra, a szolgáltatás tudományos alapú, és kontrollálható legyen.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
II.3.2.1.	Egészségtervek kidolgozása	2006 2007–2013
II.3.2.2.	A megelőzés hangsúlyosabbá tétele	2006 2007–2013
II.3.2.3.	Minőségbiztosítás bevezetése	2007–2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• Az együttműködés intenzitása, • Területi lefedettség, • Költségtakarékosság, • Színvonal emelkedése.
---	---

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Települési egészségtervek száma (db), kistérségi egészségterv, • Prevenációs programok száma (db), • Minőségbiztosított intézmények száma (db).
Eredmény mutatók	• A hosszú távú tervezés és az ellenőrizhetőség biztosítása a kistérségi egészségügyi és szociális ellátásban, • A jogszabályi előírások betartása, a helyi igényekre való reagálás, költségtakarékosság, a minőségi ellátás biztosítása, • Az egészségmegőrzés, a betegségmegelőzés

	fontosságának elismertetése
Hatásmutatók	• Élhetőbb települési környezet, • Egészségtudatos magatartás kialakulása.
Közreműködő szervezetek	• Egészségügyi Minisztérium • Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Munkaügyi Központ • Szolnoki Kistérség Többcélú Társulása
Kedvezményezettek köre	• Települési önkormányzatok, • Települési önkormányzatok egészségügyi intézményei, • Házi orvosok, szakorvosok, • Hetényi Géza Kórház, • Egészségpénztárak, • Civil szervezetek, • Kutatóintézetek, • Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat
Célcsoport	• A kistérség lakossága

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
II.3.2.1.	Egészségtervek kidolgozása	A kistérség minden települése
II.3.2.2.	A megelőzés hangsúlyosabbá tétele	A kistérség minden települése
II.3.2.3.	Minőségbiztosítás bevezetése	A kistérség minden települése

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
II.3.2.1.	Egészségtervek kidolgozása	10	30
II.3.2.2.	A megelőzés hangsúlyosabbá tétele	10	60
II.3.2.3.	Minőségbiztosítás bevezetése		80
Összesen		20	170

Pályázati lehetőségek (2006)	• A szociális szolgáltatások fejlesztése - Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium • Tegyük helyben gyermekeink egészségi színvonaláért program a különböző adottságú alapfokú közoktatási intézmények és önkormányzatok részére - Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium, Népegészségügyi Kormány megbízotti Iroda • NFT pályázat - Egészségügyi infrastruktúra fejlesztése a hátrányos helyzetű régiókban • Igyál tejet program – Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium • Kábítószer-fogyasztás visszaszorításával foglalkozó intézmények támogatása –Ifjúsági, Családügyi,
-------------------------------------	---

	Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium
--	--

<i>Források megnevezése (2006, 2007–2013)</i>	• Minisztériumi (EM, IHM, ICSSZM) céltámogatások • Európai Szociális Alap • Önkormányzati források • Vállalkozói tőke
--	---

IV.3. Prioritás: III. Diverzifikált és integrált gazdasági struktúra kiterjesztése

IV.3.1. Specifikus cél: III.1. A térség versenyképességét növelő ipari, logisztikai potenciál hasznosítása és fejlesztése

Sorszám, megnevezés	III.1.1. A piaci és térségi igényekhez igazodó ipari ágazatok fejlesztése
Általános célok	• Az ipari vállalkozások versenyképességének javítása, • A gazdaság szerkezeti egyensúlyának biztosítása, • Foglalkoztatási helyzet javítása.
Szükségességének indoklása	Országos viszonylatban is jelentős ipar van Szolnokon és Martfűn, az élelmiszeripar mellett a vegyipar, a gyógyszeripar, a papíripar, a faipar, a mezőgazdasági gépgyártás, a vasúti járműjavítás, a cipőipar, az építőipar a jellemző iparágak. A Szolnokon és Martfűn működő nagyvállalatok mellett több helyi kisvállalkozás működik az iparban, az építőipart is tekintve Csataszög kivételével minden településen, bár többségük a hagyományos kisipari szakmákban. Az ipari hagyományok és a rendelkezésre álló ipari infrastruktúra alapján, valamint exportképességét és foglalkoztatási szerepét tekintve az ipar a jövőben is a térség gazdasági fejlődésének egyik kulcságazata lehet, ezért fejlesztése és az ipari vállalkozások versenyképességének javítása indokolt. Mindez munkahelyteremtő hatású.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
III.1.1.1.	Ipari vállalkozások innováció orientált technológia-, tevékenység- és termékfejlesztése	2006 2007-2013
III.1.1.2.	Minőségbiztosítási követelményeknek való megfelelés támogatása	2006 2007-2013
III.1.1.3.	Hagyományos kézmű- és kisipari tevékenységek fejlesztése	2006 2007-2013
III.1.1.4.	Az ipar infrastrukturális hátterének fejlesztése	2006 2007-2013
III.1.1.5.	Ipari vállalkozásokat segítő inkubációs és vállalkozásfejlesztési szolgáltatások kialakítása, fejlesztése	2006 2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• Vállalkozások versenyképességére gyakorolt hatás, • Foglalkoztatásra gyakorolt hatás, munkahelyteremtés, • A fejlesztés innovativitása, • Környezetvédelmi szempontok érvényesülése, • Szolgáltatásokkal elért vállalkozások száma, térségi jelleg.
---	---

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Létrehozott új termékek, szolgáltatások száma (db), • Végrehajtott technológiai fejlesztések száma (db),

	• Megújított ipari telephelyek száma (db), • Bevezetett minőségbiztosítási rendszerek száma (db), • Létrehozott új vállalkozásfejlesztési szolgáltatások száma (db).
Eredmény mutatók	• Ipari vállalkozások száma (db), • Iparban foglalkoztatottak száma (fő), • Korszerű technológiájú ipari üzemek száma (db), • A térség részesedése az ipar országos termelési értékéből (%).
Hatásmutatók	• A foglalkoztatási helyzet javulása (%), • Az ipari vállalkozások nettó árbevételének növekedése (%), • Az iparban alkalmazásban állók jövedelmének növekedése (%).

Közreműködő szervezetek	• Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, • Magyar Fejlesztési Bank Rt. • Magyar Vállalkozásfejlesztési Kht., • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács.
Kedvezményezettek köre	• Ipari, kisipari és logisztikai vállalkozások, • Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány, Corpus Rt. • Települési önkormányzatok.
Célcsoport	• Ipari, illetve logisztikai szolgáltatást igénybevevő vállalkozások. • Az ilyen vállalkozásoknál alkalmazásban állók.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
III.1.1.1.	Ipari vállalkozások innováció orientált technológia-, tevékenység- és termékfejlesztése	a kistérség valamennyi települése, kiemelten Szolnok és Martfű
III.1.1.2.	Minőségbiztosítási követelményeknek való megfelelés támogatása	a kistérség valamennyi települése, kiemelten Szolnok és Martfű.
III.1.1.3.	Hagyományos kézmű- és kisipari tevékenységek fejlesztése	A kistérség minden települése
III.1.1.4.	Az ipar infrastrukturális hátterének fejlesztése	A kistérség minden települése, Szolnok és Martfű.
III.1.1.5.	Ipari vállalkozásokat segítő inkubációs és vállalkozásfejlesztési szolgáltatások kialakítása, fejlesztése	A kistérség valamennyi települése

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 M Ft	2007–2013 M Ft
III.1.1.1.	Ipari vállalkozások innováció orientált technológia-, tevékenység- és termékfejlesztése	300	1.800
III.1.1.2.	Minőségbiztosítási követelményeknek való megfelelés támogatása	25	150

III.1.1.3.	Hagyományos kézmű- és kisipari tevékenységek fejlesztése	30	180
III.1.1.4.	Az ipar infrastrukturális hátterének fejlesztése	60	400
III.1.1.5.	Ipari vállalkozásokat segítő inkubációs és vállalkozásfejlesztési szolgáltatások kialakítása, fejlesztése	80	200
Összesen		495	2.730

Pályázati lehetőségek (2006)	- Nemzeti Fejlesztési Terv – GVOP 1.1.1. Technológiai korszerűsítés támogatása - Nemzeti Fejlesztési Terv – GVOP 2.1.1. Kis- és középvállalkozások műszaki-technológiai hátterének fejlesztése/1. komponens: műszaki-technológiai fejlesztés; 2. komponens: minőségbiztosítási, környezetirányítási rendszerek kialakításához kapcsolódó tevékenységek. - Terület- és Régiófejlesztési Célelőirányzat – (Regionális Fejlesztési Tanácsok), - Területi kiegyenlítést szolgáló támogatás – (Megyei Területfejlesztési Tanácsok).
-------------------------------------	---

Források megnevezése (2007–2013)	- Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), - Hazai (decentralizált) költségvetési források (Terület- és Régiófejlesztési Célelőirányzat/regionális, Területi kiegyenlítést szolgáló támogatás/megyei - Önkormányzati költségvetési források, - Kistérségi források - Vállalkozói tőke
---	--

Sorszám, megnevezés	III.1.2. Beszállítói kapcsolatok, klaszterek, integrációk kialakításának ösztönzése, kiterjesztése
Általános célok	• A helyi vállalkozások versenyképességének javítása, • A vállalkozások közötti integráció növelése, • Foglalkoztatási helyzet javítása.
Szükségességének indoklása	Az ipar Szolnokra és Martfűre koncentrálódik, a két város ipari vállalkozásainak foglalkoztatási szerepe azonban térségi jelentőségű. Szolnok jellemző iparágai az élelmiszeripar, a vegyipar, a gyógyszeripar, a papíripar, a faipar, a mezőgazdasági gépgyártás, a vasúti járműjavítás, Martfűn a cipőipar és a mezőgazdasági termékfeldolgozás jelentős. A két városban ipari park létesült, jelentős a külföldi tőke beáramlása. A piaci versenyképesség egyik felértékelődő tényezője az ipari vállalkozások együttműködő képessége és szintje (klaszterek, beszállítói kapcsolatok), amelynek vannak a térségben kezdeményei, ezek erősítésre, kiterjesztése célszerű. Közvetetten ez az ipari vállalkozások megerősödéséhez, a térségi ipar teljesítményének növekedéséhez vezet, amely pozitív hatással lesz a munkaerőpiacra.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
III.1.2.1.	Térségi beszállítói kapcsolatok javítása, beszállítóvá válás támogatása	2006 2007-2013
III.1.2.2.	Ipari klaszterek szerveződések elősegítése, innovációs, egyéb vállalkozói együttműködések segítése	2006 2007-2013
III.1.2.3.	Az ipar és a K+F szektor együttműködésének kialakítása, fejlesztése	2006 2007-2013
III.1.2.4.	Ipari parkok szolgáltatásainak fejlesztése	2006 2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• Bekapcsolódó vállalkozások száma, az együttműködés térségi jellege, • Vállalkozások versenyképességére gyakorolt hatás, • Foglalkoztatásra gyakorolt hatás, munkahelyteremtés.
---	--

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Létrejött beszállítói hálózatok száma (db), • Létrejött klaszterek száma (db), • Új vállalkozói együttműködések száma (db), • Ipari parkban létrejött új szolgáltatások száma (db).
Eredmény mutatók	• Beszállítóvá vált vállalkozások száma (db), • Klaszter-jellegű együttműködésben résztvevő vállalkozások száma (db), • Az ipari parkba betelepült vállalkozások száma (db), • Ipari vállalkozások száma (db), • Iparban és szolgáltatásokban foglalkoztatottak száma (fő).

Hatásmutatók	• A foglalkoztatási helyzet javulása (%), • Az ipari vállalkozások nettó árbevételének növekedése (%), • Az iparban alkalmazásban állók jövedelmének növekedése (%).
Közreműködő szervezetek	• Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, • Regionális Támogatás-Közvetítő Kht. • Magyar Vállalkozásfejlesztési Kht. • Kutatás-fejlesztési és Kutatáshasznosítási Iroda • Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács.
Kedvezményezettek köre	• Ipari vállalkozások, • Ipari parkokat üzemeltető szervezetek. • Innovációs Kht., K+F intézetek.
Célcsoport	• Ipari vállalkozások. • Kis- és középvállalkozások. • Az ilyen vállalkozásoknál alkalmazásban állók.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
III.1.2.1.	Térségi beszállítói kapcsolatok javítása, beszállítóvá válás támogatása	Szolnok, Martfű, de a kistérség minden települése
III.1.2.2.	Ipari klaszterek szerveződésének elősegítése, innovációs, egyéb vállalkozói együttműködések segítése	Szolnok, Martfű, de a kistérség minden települése
III.1.2.3.	Az ipar és a K+F szektor együttműködésének kialakítása, fejlesztése	Szolnok
III.1.2.4.	Ipari parkok szolgáltatásainak fejlesztése	Szolnok, Martfű.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
III.1.2.1.	Térségi beszállítói kapcsolatok javítása, beszállítóvá válás támogatása	50	250
III.1.2.2.	Ipari klaszterek szerveződésének elősegítése, innovációs, egyéb vállalkozói együttműködések segítése	18	110
III.1.2.3.	Az ipar és a K+F szektor együttműködésének kialakítása, fejlesztése	10	120
III.1.2.4.	Ipari parkok szolgáltatásainak fejlesztése	40	90
Összesen		118	570

Pályázati lehetőségek (2006)	• Nemzeti Fejlesztési Terv – GVOP 1.1.3. Beszállítói integrátorok számának növelése és megerősítésük • Nemzeti Fejlesztési Terv – GVOP 2.3.1. KKV-k közötti együttműködés szervezése, • Nemzeti Fejlesztési Terv – GVOP 2.3.2. Együttműködő vállalkozások közös célú beruházása, fejlesztése, • Nemzeti Fejlesztési Terv – GVOP 3.3.3. A vállalati
-------------------------------------	---

	innováció támogatása, • Terület- és Régiófejlesztési Célelőirányzat – (Regionális Fejlesztési Tanácsok).
--	--

Források (2007–2013)	megnevezése • Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) • Hazai (decentralizált) költségvetési források (Terület- és Régiófejlesztési Célelőirányzat/regionális) • Önkormányzati költségvetési források, • kistérségi források • Vállalkozói tőke
---------------------------------	---

Sorszám, megnevezés	III.1.3. Logisztikai beruházások és kapcsolatok létrehozásának támogatása
Általános célok	• A vállalkozások versenyképességének javítása, • A térség tökevonzó képességének növelése, • A gazdasági fejlődés háttérfeltételeinek javítása.
Szükségességének indoklása	Szolnok és térsége földrajzi fekvéséből és közlekedési kapcsolataiból (vasút, közút, vízi út) adódóan kedvező logisztikai adottságokkal rendelkezik, gazdasági értelemben ez a térség talán legfontosabb versenyelőnye. Az ebben rejlő lehetőségek kihasználása kulcsfontosságú a térség gazdaságának fejlődése szempontjából; egyrészt a helyi vállalkozások számára kedvezőbb piacra jutást és beszerzést tesz lehetővé, másrészt a tökevonzó képességet is javítja, így további vállalatokat vonzhat a térségbe. A jelenlegi gazdaságfejlesztési tendenciák a logisztika felértékelődését jelzik, amely a szállítási-raktározási-elosztási funkciókon túl jelentős tervezési-szervezési szerepet kap, így a vállalatok számára stratégiai fontosságú területté vált. Mindez a kvalifikált munkaerő számára munkalehetőségeket is jelent.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
III.1.3.1.	Logisztikai központ kialakítása, logisztikai létesítmények (raktárak, kombinált áruszállítás létesítményei) létesítése, fejlesztése	2007-2013
III.1.3.2.	Logisztikai szolgáltatásokhoz szükséges eszközök, berendezések beszerzése	2007-2013
III.1.3.3.	Logisztikai szolgáltatások fejlesztése	2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• Kiszolgált/érintett vállalkozások száma, • Vállalkozások versenyképességére gyakorolt hatás, • Szolgáltatások komplexitása, • Költséghatékonyság.
---	--

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Létesült logisztikai létesítmények, beszerzett eszközök száma (db) • Bevezetett logisztikai szolgáltatások száma (db).
Eredmény mutatók	• A logisztikai szolgáltatásokat igénybevevő vállalkozások száma (db), • Iparban és szolgáltatásokban foglalkoztatottak száma (fő).
Hatásmutatók	• Az ipari vállalkozások nettó árbevételének növekedése (%), • Az iparban és a szolgáltatásokban alkalmazásban állók jövedelmének növekedése (%). • A foglalkoztatási helyzet javulása (%),

Közreműködő szervezetek	• Gazdasági és Közlekedési Minisztérium,
--------------------------------	--

	- Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács, - Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács.
Kedvezményezettek köre	- Szolnoki logisztikai központ, - Ipari és logisztikai vállalkozások.
Célcsoport	- Logisztikai szolgáltatást igénybevevő vállalkozások. - Az ilyen vállalkozásoknál alkalmazásban állók.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
III.1.3.1.	Logisztikai központ kialakítása, logisztikai létesítmények (raktárak, kombinált áruszállítás létesítményei) létesítése, fejlesztése	Szolnok
III.1.3.2.	Logisztikai szolgáltatásokhoz szükséges eszközök, berendezések beszerzése	Szolnok
III.1.3.3.	Logisztikai szolgáltatások fejlesztése	Szolnok

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
III.1.3.1.	Logisztikai központ kialakítása, logisztikai létesítmények (raktárak, kombinált áruszállítás létesítményei) létesítése, fejlesztése	0	300
III.1.3.2.	Logisztikai szolgáltatásokhoz szükséges eszközök, berendezések beszerzése	0	120
III.1.3.3.	Logisztikai szolgáltatások fejlesztése	0	50
Összesen		0	470

Pályázati lehetőségek (2006)	- Nemzeti Fejlesztési Terv – GVOP 1.1.3. Beszállítói integrátorok számának növelése és megerősítésük - Nemzeti Fejlesztési Terv – GVOP 2.3.1. KKV-k közötti együttműködés szervezése, - Nemzeti Fejlesztési Terv – GVOP 2.3.2. Együttműködő vállalkozások közös célú beruházása, fejlesztése, - Terület- és Régiófejlesztési Célelőirányzat – (Regionális Fejlesztési Tanácsok), - Területi kiegyenlítést szolgáló támogatás – (Megyei Területfejlesztési Tanácsok).
-------------------------------------	--

Források megnevezése (2007–2013)	- Európai Regionális Fejlesztési Alap - Hazai (decentralizált) költségvetési források (Terület- és Régiófejlesztési Célelőirányzat/regionális) - Önkormányzati költségvetési források - Vállalkozói tőke
---	---

IV.3.2. Specifikus cél: III.2. Diverzifikált mezőgazdaság és mozaikos tájhasználat kialakítása

<i>Sorszám, megnevezés</i>	III.2.1. A környezeti adottságoknak megfelelő tájhasználat és termelési szerkezet kialakítása
<i>Általános célok</i>	• A mezőgazdasági versenyképesség helyreállítása és megerősítése • Talajdegradáció csökkentése • Termelési veszteségek csökkentése • Jövedelemtermelő képesség növelése • Ökológiai hálózat bővítése • Fenntartható vízkészletgazdálkodás • Diverzifikáció, turisztikai vonzerő növelése
<i>Szükségességének indoklása</i>	A kistérségben nagy területet foglalnak el gyenge termőképességű, belvíz által veszélyeztetett, szikes talajok. E területeken nagymértékű ráfordítással, környezetszennyező technológiával lehet termelési eredményt elérni. Indokolt e területek művelési ágának változtatása, extenzív területhasználat alkalmazása. A jó termőhelyi adottságú területeken a versenyképesség növelése érdekében cél a piacképes termékszerkezet kialakítása, az integrált termelési technológia alkalmazásával egészséges környezetben, ellenőrzött, minőségi termékek előállítására. A nagy kiterjedésű fedetlen talajokon megnövekedett a szélrózsió által okozott talajpusztulás, szélsőséges vízháztartási viszonyok alakultak ki, ezért növelni kell a felszínborítottságot. Az infrastrukturális elemek (utak, csatornák...) több helyen elvágják a parcellákat, táblákat, mely akadályozza a művelhetőséget. Az optimális tájhasználat érdekében törekedni kell a birtok- és parcellahatárok, valamint az infrastrukturális elemek és a természetes földrajzi alakulatok, határok összehangolására.

<i>Sorszám</i>	<i>Támogatható tevékenységek</i>	<i>Ütemezés</i>
III.2.1.1.	Gyümölcsültetvény telepítése	2006 2007–2013
III.2.1.2.	Erdőtelepítés, ápolás	2006 2007-2013
III.2.1.3.	Ellenőrzött minőségű, piacképes árutermelés	2006 2007-2013
III.2.1.4.	Ökológiai gazdálkodás területi növelése	2006 2007-2013
III.2.1.5.	Gyeptelepítés, ápolás	2006 2007-2013
III.2.1.6.	Állattartó telepek technológiai korszerűsítése	2006 2007-2013
III.2.1.7.	Gyenge adottságú szántóterületek extenzifikációja	2006

		2007-2013
III.2.1.8.	Természetes, földrajzi tájhatárok és a birtokhatárok összehangolása, parcellarendezés	2007-2013
III.2.1.9	Halászat, halgazdálkodás technológiai fejlesztése	2006 2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• a VTT által érintett települések és pályázatra jogosultak prioritást élveznek • gyakori belvízkárokkal sújtott területek, szikesek intenzív szántóföldi termelésből történő kivonása • talaj- és vízkészletvédő agrotechnika alkalmazása • természetszerű, elegyes erdő telepítése, őshonos fafajok preferálása • tájjellegű gyümölcs telepítés preferálása • természetes és mesterséges táj- és birtokhatárok figyelembe vétele
---	---

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• intenzív művelésű szántóterület (ha) • őshonos fafajok, természetszerű erdők területe (ha) • gyümölcsültetvény területe (ha) • erdő- és gyepterület (ha) • ökológiai gazdálkodás területe (ha) • modernizált, korszerű állattartó telepek (db) • állatlétszám (db) • halászati tevékenységet folytató vállalkozások száma (db)
Eredmény mutatók	• intenzív hasznosítású szántóterület csökkenése (ha) • erdő- és gyepterület növekedése (ha) • gyümölcssterület növekedése (ha) • ökológiai gazdálkodás területének növekedése (ha) • korszerű állattartó telepek számának növekedése (db) • állatlétszám növekedése (db) • halászattal foglalkozó vállalkozások, társaságok számának növekedése (db) • foglalkoztatottak létszámának növekedése (fő)
Hatásmutatók	• hazai, minőségi termékek növekvő piaci aránya • termelési költségek csökkenése • biodiverzitás javulása • népességmegtartó képesség növekedése • kistérség kiegyenlítettebb fejlődése • erdőterületek többcélú haszonvétele

Közreműködő szervezetek	• Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Földművelésügyi Hivatal • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Agrárkamara • Állami Erdészeti Szolgálat
--------------------------------	--

	- Észak-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács - Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács - Szolnok és Térsége Együttműködési Társulás - Települési Önkormányzat
Kedvezményezettek köre	- Települési Önkormányzat - Mezőgazdasági termelők, vállalkozások, gazdasági szervezetek
Célcsoport	- Mezőgazdasági termelők, vállalkozások - lakosság

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
III.2.1.1.	Gyümölcsültetvény telepítése	Szolnoki kistérség
III.2.1.2.	Erdőtelepítés, ápolás	Szolnoki kistérség gyenge termőhelyi adottságú területei
III.2.1.3.	Ellenőrzött minőségű, piacképes árutermelés	Elsősorban a kistérség jó mezőgazdasági, termőhelyi adottságú területei (30000ha)
III.2.1.4.	Ökológiai gazdálkodás területi növelése	Szolnoki kistérség
III.2.1.5.	Gyeptelepítés, ápolás	Szolnoki kistérség gyenge termőhelyi adottságú területei
III.2.1.6.	Állattartó telepek technológiai korszerűsítése	Szolnoki kistérség
III.2.1.7.	Gyenge adottságú szántóterületek extenzifikációja	Szolnoki kistérség
III.2.1.8.	Természetes, földrajzi tájhatárok és a birtokhatárok összehangolása, parcellarendezés	Szolnoki kistérség
III.2.1.9.	Halászat, halgazdálkodás technológiai fejlesztése	Szolnoki kistérség

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
III.2.1.1.	Gyümölcsültetvény telepítése	30	60
III.2.1.2.	Erdőtelepítés ápolás	110 20	600 90
III.2.1.3.	Ellenőrzött minőségű, piacképes árutermelés	250	800
III.2.1.4.	Ökológiai gazdálkodás területi növelése	100	500
III.2.1.5.	Gyeptelepítés ápolás	40 6	100 25
III.2.1.6.	Állattartó telepek technológiai korszerűsítése	100	80
III.2.1.7.	Gyenge adottságú szántóterületek extenzifikációja	120	300
III.2.1.8.	Természetes, földrajzi tájhatárok és a birtokhatárok összehangolása, parcellarendezés	50	150
III.2.1.9.	Halászat, halgazdálkodás technológiai fejlesztése	40	100
Összesen		866	2805

Pályázati lehetőségek (2006)	NVT -Agrár-környezetgazdálkodás, Mezőgazdasági területek erdősítése, Félig önellátó gazdaságok támogatása, Állattartó- és állathigiénia
-------------------------------------	---

	• AVOP –Mezőgazdasági beruházások támogatása (A támogatás mértéke 45%) • AVOP –A mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése (A támogatás mértéke 55-75%) • AVOP –Halgazdálkodási tevékenységek támogatása (A támogatás mértéke 50 ill. 75%) • AVOP –A halászati ágazat strukturális támogatása (A támogatás mértéke 46-100%) • AVOP –Fiatal gazdálkodók induló támogatása (egyszeri tőkejuttatás) • AVOP –Vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése (A támogatás mértéke diverzifikáció esetén 50-65%) • FVM –Az állattenyésztés biológiai alapjainak támogatása, genetikai korszerűsítés
--	--

Források (2007–2013)	megnevezése	• Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap • Minisztériumi (FVM, KvVM) céltámogatás • Önkormányzati forrás • Vállalkozói tőke
---------------------------------	--------------------	--

Sorszám, megnevezés	III.2.2. A Nagykörűi Tájgazdálkodási Műhely fejlesztése, a modellprogram megismertetése és kiterjesztése
Általános célok	• Fenntartható, racionális tájhasználat, tájrehabilitáció • Stratégiai vízkészletek megőrzése • Ár- és belvízvédelem • Népsésgmegtartó erő növelése
Szükségességének indoklása	A Tisza-vidéken jellemző csapadékhány, szélsőséges időjárási-vízjárási viszonyok, az ár- és belvízkárok, vízállásos területek jelentős előfordulása a természeti és társadalmi adottságok komplex figyelembevételét, fenntartható használatának kialakítását igényli. Ezért fontos a helyben élők tájhasználatváltásra történő felkészítése, természeti, társadalmi sajátosságoknak megfelelő gazdálkodási mód támogatásával a helyi megtartóerő, jövedelmi helyzet növelése. Az ártéri tájgazdálkodás, mint a természeti-táji adottságokhoz alkalmazkodó fenntartható tájhasználat mintaterülete található Nagykörűben. E mintaértékű gazdálkodási technika tapasztalatainak, helyes alkalmazásának oktatása, elterjesztése igen fontos a helyben élők megélhetése, biztonságérzete, élhető környezete, valamint a természet és a társadalom összehangolt működése érdekében.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
III.2.2.1.	Tájgazdálkodási mintaterület fenntartása, fejlesztése	2006 2007–2013
III.2.2.2.	Tájgazdálkodási műhely oktatási, tanácsadási célú fejlesztése	2006 2007-2013
III.2.2.3.	Tájgazdálkodási műhely ismeretterjesztési, turisztikai célú fejlesztése	2006 2007-2013
III.2.2.4.	Ártéri tájgazdálkodás kutatása	2007-2013
III.2.2.5.	Ártéri tájgazdálkodási termékek védjegyének létrehozása	2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• ismeretterjesztés hatékonysága
---	--

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• csatlakozó gazdák száma (fő) • mintaterület (ha) • látogatók száma (fő) • védett termékek száma (db)
Eredmény mutatók	• tájgazdálkodásba bekapcsolt területek növekedése (ha) • látogatók számának növekedése (fő)
Hatásmutatók	• megélhetés javulása • turisztikai vonzerő növekedése • védjegyzett termékek növekvő ismertsége, fogyasztása

Közreműködő szervezetek	• Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium • Észak-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács • Szolnok és Térsége Együttműködési Társulás • Települési Önkormányzat
Kedvezményezettek köre	• Tisza Tájéközpont Kht. • Gazdálkodók • Oktatási intézmények
Célcsoport	• Lakosság • Termelők

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
III.2.2.1.	Tájgazdálkodási mintaterület fenntartása, fejlesztése	Szolnoki kistérség Tisza menti területe
III.2.2.2.	Tájgazdálkodási műhely oktatási, tanácsadási célú fejlesztése	Nagykörű térsége
III.2.2.3.	Tájgazdálkodási műhely ismeretterjesztési, turisztikai célú fejlesztése	Nagykörű térsége
III.2.2.4.	Ártéri tájgazdálkodás kutatása	Szolnoki kistérség Tisza menti területe
III.2.2.5.	Ártéri tájgazdálkodási termékek védjegyének létrehozása	Szolnoki kistérség Tisza menti területe

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
III.2.2.1.	Tájgazdálkodási mintaterület fenntartása, fejlesztése	40	160
III.2.2.2.	Tájgazdálkodási műhely oktatási, tanácsadási célú fejlesztése	50	50
III.2.2.3.	Tájgazdálkodási műhely ismeretterjesztési, turisztikai célú fejlesztése	10	20
III.2.2.4.	Ártéri tájgazdálkodás kutatása	25	80
III.2.2.5.	Ártéri tájgazdálkodási termékek védjegyének létrehozása	15	20
Összesen		140	330

Pályázati lehetőségek (2006)	• AVOP –Vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése (A támogatás mértéke diverzifikáció esetén 50-65%) • AVOP –Mezőgazdasági beruházások támogatása (A támogatás mértéke 45%) • AVOP –Mezőgazdasági szakmai továbbképzés és átképzés támogatása (A támogatás mértéke 90%) • NVT -Agrár-környezetgazdálkodás, Mezőgazdasági területek erdősítése, Félig önellátó gazdaságok támogatása, Állatjólét- és állathigiénia • GVOP K+F
-------------------------------------	--

<i>Források (2007–2013)</i>	<i>megnevezése</i>	• Európai Regionális Fejlesztési Alap • Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap • Minisztériumi (FVM, KvVM) céltámogatás • Önkormányzati forrás • Vállalkozói tőke
--	---------------------------	---

Sorszám, megnevezés	III.2.3. Belső piacot erősítő termelési, tárolási, feldolgozási és értékesítési lánc kiépítése
Általános célok	• Ágazaton belüli és ágazatközi együttműködés erősítése • Versenyképesség és hatékonyság növelése • Belső piac erősítése
Szükségességének indoklása	A kistérségben jelenleg korlátozott mértékben és a kereskedők által alacsonyan tartott felvásárlási árak mellett folyik az alapanyag-feldolgozás, a külföldről érkező, olcsó termékekkel szemben a hazai termelők nem versenyképesek. A belső piac élénkítése, a termelők pozícióerősítése érdekében, szövetkezesek segítségével kell kiépíteni a termékvertikumot, hogy magasabb hozzáadott értékkel, minőséget és jövedelmet termeljenek a helyi termelők, vállalkozások. A differenciált fejlődés érdekében a kistérség központjától távolabb eső településeken, helyi kisfeldolgozó üzemek létesítése szükséges. Célszerű a kistérségközpont kedvező logisztikai adottságait felhasználni, és mind a kistérségen belül, mind a kistérségek között széleskörű integrációkat létrehozni és működtetni. A fogyasztási volumen növelése, a fogyasztói igény fölkelése, valamint az információcsere érdekében hatékony agrármarketing szükséges.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
III.2.3.1.	Tájjellegű gyümölcstermékek feldolgozásának fejlesztése	2006 2007–2013
III.2.3.2.	Gomba- és zöldségtermékek feldolgozásának fejlesztése	2006 2007-2013
III.2.3.3.	Termelési, értékesítési szövetkezesek létrehozása, működtetése	2006 2007-2013
III.2.3.4.	Integrációk kistérségek közötti, területi kiterjesztése	2006 2007-2013
III.2.3.5.	Belső keresletnövekedést indukáló agrármarketing	2006 2007-2013
III.2.3.6.	Hűtő-tárolókapacitás növelése, fejlesztése	2006 2007-2013
III.2.3.7.	Feldolgozó üzemek kapacitásbővítése, korszerűsítése, újak létesítése	2006 2007-2013
III.2.3.8.	Belső piacok erősítése, fejlesztése	2006 2007-2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• Termelők közvetlen támogatása • Meglévő tárolókapacitások kihasználása • Alapanyagok helyben történő megtermelése, feldolgozása • Helyi kisfeldolgozók preferálása
---	---

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Hűtő, tároló, feldolgozó, csomagoló üzemek száma (db) • Helyi piacok száma (db) • Integrációk, szövetkezesek száma (db)
Eredmény mutatók	• Hűtő, tároló, feldolgozó, csomagoló üzemek számának növekedése (db) • Helyi piacok számának növekedése (db) • Integrációk, szövetkezesek számának növekedése (db)
Hatásmutatók	• Hazai, minőségi termékek fogyasztásának növekedése • Növekvő hozzáadott érték • Növekvő foglalkoztatottság • Növekvő helyben termelt jövedelem

Közreműködő szervezetek	• Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Földművelésügyi Hivatal • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Agrárkamara • Falugazdászok • Integrátorok • Észak-alföldi Regionális Fejlesztési Tanács • Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Területfejlesztési Tanács • Szolnok és Térsége Együttműködési Társulás • Települési Önkormányzat
Kedvezményezettek köre	• Kistérség • Mezőgazdasági termelők, vállalkozások, gazdasági szervezetek, társulások
Célcsoport	• termelők, vállalkozások • lakosság

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
III.2.3.1.	Tájjellegű gyümölcstermékek feldolgozásának fejlesztése	Szolnoki kistérség
III.2.3.2.	Gomba- és zöldségtermékek feldolgozásának fejlesztése	Szolnoki kistérség
III.2.3.3.	Termelési, értékesítési szövetkezesek létrehozása, működtetése	Szolnoki kistérség
III.2.3.4.	Integrációk kistérségek közötti, területi kiterjesztése	Szolnoki kistérség
III.2.3.5.	Belső keresletnövekedést indukáló agrármarketing	Szolnoki kistérség
III.2.3.6.	Hűtő-tárolókapacitás növelése, fejlesztése	Szolnoki kistérség
III.2.3.7.	Feldolgozó üzemek kapacitásbővítése, korszerűsítése, újak létesítése	Szolnoki kistérség
III.2.3.8.	Belső piacok erősítése, fejlesztése	Szolnoki kistérség

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
III.2.3.1.	Tájjellegű gyümölcstermékek feldolgozásának fejlesztése	20	30
III.2.3.2.	Gomba- és zöldségtermékek feldolgozásának fejlesztése	15	20
III.2.3.3.	Termelési, értékesítési szövetkezesek létrehozása, működtetése	150	150
III.2.3.4.	Integrációk kistérségek közötti, területi kiterjesztése	50	50
III.2.3.5.	Belső keresletnövekedést indukáló agrármarketing	70	200
III.2.3.6.	Hűtő-tárolókapacitás növelése, fejlesztése	80	80
III.2.3.7.	Feldolgozó üzemek kapacitásbővítése, korszerűsítése, újak létesítése	200	200
III.2.3.8.	Belső piacok erősítése, fejlesztése	30	40
Összesen		615	770

Pályázati lehetőségek (2006)	• AVOP –Vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése (A támogatás mértéke marketing esetén 50-80%) • AVOP –Mezőgazdasági beruházások támogatása (támogatás mértéke 45%) • AVOP –A mezőgazdasághoz kötődő infrastruktúra fejlesztése (Helyi piacok és felvásárlóhelyek felújítása, újak létrehozása) (A támogatás mértéke 55-75%) • AVOP –Mezőgazdasági termékek feldolgozásának és értékesítésének fejlesztése (Támogatás mértéke versenyképesség javítása esetén 40%, + 10% helyi támogatás) (Támogatás mértéke biztonság növelése esetén 50%) • AVOP –A halászati ágazat strukturális támogatása (A támogatás mértéke 46-100%) • NVT -Termelői csoportok létrehozásának, működtetésének támogatása (2006) • LEADER+
-------------------------------------	--

Források megnevezése (2007–2013)	• Európai Regionális Fejlesztési Alap • Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap • Minisztériumi (FVM, KvVM, GKM) céltámogatás • Önkormányzati forrás • Vállalkozói tőke
---	--

IV.3.3. Specifikus cél: III.3. A térség adottságaihoz alkalmazkodó idegenforgalmi szerkezet kialakítása

<i>Sorszám, megnevezés</i>	III.3.1. A turizmus térségi lehetőségeinek összehangolt, tudatos fejlesztése
<i>Általános célok</i>	• A térség turisztikai vonzerejének növelése • A minőségi vendégforgalom gyarapítása • Környezettudatos szemléletformálás
<i>Szükségességének indoklása</i>	A kistérségi adottságaihoz kapcsolódó tájspecifikus termékek kínálatának bővítése szükséges, melyek egyediséget adnak a kistérségnek az országos turisztikai piacon.. A termálvízre és iszapra alapozott gyógyturizmus a térség egyik kiemelkedő vonzereje és ezáltal lehetősége a fellendüléshez. A Tisza és Közép-Tisza Tájvédelmi Körzetre alapozott vízi, öko- és falusi turizmushoz kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése tekinthető elsődleges célnak. A meglévő és kiépítendő speciális szállás és vendéglátóhelyeken a szolgáltatások bővítését és ezen kínálatok összekapcsolását, teljes programok kiajánlását kell megvalósítani.

<i>Sorszám</i>	<i>Támogatható tevékenységek</i>	<i>Ütemezés</i>
III.3.1.1.	Ökobázisok létrehozása, bemutatóhelyek, tanösvények kialakítása, védett területek látogathatóságának megszervezése	2006 2007–2013
III.3.1.2.	Gyógy és termálcentrumok kialakítása, a kolopi gyógyiszap helyi hasznosítása	2006 2007–2013
III.3.1.3.	Erdei iskolák, táborok szervezése	2006 2007–2013
III.3.1.4.	Kézműves hagyományok ápolása, fesztiválok, versenyek, falunapok megrendezése	2006 2007–2013
III.3.1.5.	A falusi turizmusban a vendégasztal háttérül szolgáló tájspecifikus mezőgazdasági termékek előállításának támogatása	2006 2007–2013
III.3.1.6.	Kerékpáros turizmushoz kötődő szolgáltatások és létesítmények kialakítása	2006
III.3.1.7.	Személyhajó- és kishajó kikötők létesítése és fejlesztése a hozzá tartozó infrastruktúrával együtt	2007–2013

<i>Projekt kiválasztási kritériumok</i>	• Természetmegőrzés • A hagyományokhoz igazodó kínálatbővítés • Népelességmegtartó és identitástudat növelő program kialakítás • Helyi munkaerőt foglalkoztató vállalkozások létrejövése • Családi programok és gyermeküdültetés elősegítése • Komplex turisztikai termékek kialakításához való
---	--

	hozzájárulása • Településkép javítását szolgáló és egyediséget jelentő fejlesztés • Helyi lakosság életkörülményeit is pozitívan befolyásoló beruházás
--	---

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Új turisztikai programok száma (db) • Új turisztikai bázisok, bemutatóhelyek, centrumok száma (db) • Rendezvények száma (db) • Táborozásban résztvevő gyerekek száma (fő)
Eredmény mutatók	• A kistérségbe látogatók száma nő • Új épített értékekkel gazdagodik a térség • Turisztikai vonzerő, sokszínűség alakul ki • A térségi hagyományt folytatók köre bővül
Hatásmutatók	• Az idegenforgalomból származó bevételek nőnek • A kistérség ismertsége nő • A foglalkoztatás bővül • Alternatív jövedelemszerzési lehetőség alakul ki • Az életszínvonal emelkedik • A térségi hagyományok feléledése • Alternatív jövedelemszerzési lehetőség bővülése

Közreműködő szervezetek	• Miniszterelnöki Hivatal • Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium • Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium • Gazdasági és Közlekedési Minisztérium • Magyar Turizmus Rt, • Regionális Idegenforgalmi Bizottság • Észak-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség • Megyei Területfejlesztési Tanácsok • Települési önkormányzatok
Kedvezményezettek köre	• Idegenforgalmi, turisztikai vállalkozások • Civil szervezetek • Települési Önkormányzatok
Célcsoport	• lakosság • vendégek

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
III.3.1.1.	Ökobázisok létrehozása, bemutatóhelyek, tanösvények kialakítása, védett területek látogathatóságának megszervezése	Szolnok, Nagykörű: „Tisza” bemutatóhely
III.3.1.2.	Gyógy és termálcentrumok kialakítása, a kolopi gyógyiszap helyi hasznosítása	Tisasüly: Kolopi iszap, megvalósíthatósági tanulmány, Besenyszög: idősök otthonának átalakítása termál gyógy és rehabilitációs központtá, Tiszajenő:

		Mira gyógyvíz népszerűsítése
III.3.1.3.	Erdei iskolák, táborok szervezése	Kötelek: gyereküdültetés vendégházaknál, lovasoktatással, A kistérség minden települése
III.3.1.4.	Kézműves hagyományok ápolása, fesztiválok, versenyek, falunapok megrendezése	A kistérség valamennyi településén
III.3.1.5.	A falusi turizmusban a vendégasztal háttérül szolgáló tájspecifikus termékek előállításának támogatása	A kistérség valamennyi településén
III.3.1.6.	Kerékpáros turizmushoz kötődő szolgáltatások és létesítmények kialakítása	A kistérség valamennyi településén
III.3.1.7.	Személyhajó- és kishajó kikötők létesítése és fejlesztése a hozzá tartozó infrastruktúrával együtt	Szolnok, Nagykörű, Kötelek, Tizasüly, Vezseny, Martfű, Tiszavárkony

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
III.3.1.1.	Ökobázisok létrehozása, bemutatóhelyek, tanösvények kialakítása, védett területek látogathatóságának megszervezése	150	800
III.3.1.2.	Gyógy és termálcentrumok kialakítása, a kolopi gyógyiszap helyi hasznosítása	200	1000
III.3.1.3.	Erdei iskolák, táborok szervezése	50	300
III.3.1.4.	Kézműves hagyományok ápolása, fesztiválok, versenyek, falunapok megrendezése	30	200
III.3.1.5.	A falusi turizmusban a vendégasztal háttérül szolgáló tájspecifikus termékek előállításának támogatása	30	200
III.3.1.6.	Kerékpáros turizmushoz kötődő szolgáltatások és létesítmények kialakítása	20	120
III.3.1.7.	Személyhajó- és kishajó kikötők létesítése és fejlesztése a hozzá tartozó infrastruktúrával együtt	200	400
Összesen		780	3020

Pályázati lehetőségek (2006)	• ROP „1.1 A turisztikai vonzerők fejlesztése” (felfüggesztve)
-------------------------------------	--

Források megnevezése (2006, 2007–2013)	• Európai Regionális Fejlesztési Alap • Központi költségvetési céltámogatások • Önkormányzati források • Vállalkozói tőke • hitel
---	---

Sorszám, megnevezés	III.3.2. A turisztikai infrastruktúra bővítése, modernizálása
Általános célok	• A térség vonzerejének növelése • A vendégforgalom bővítése
Szükségességének indoklása	A térség legfőbb hiányossága az attrakciókhoz kapcsolódó szolgáltatások szükségessége és alacsony színvonala, a magas színvonalú, minőségi szálláshelyek alacsony száma. Ezen belül főként a kistérség szállodai-éttermi kapacitása és minősége nem elégséges. A gyógy és élményturizmusra alapozva komplex szolgáltatásokat nyújtó szálláshelyek biztosítása, a tranzitturizmus kiszolgálására motelek építése, a falusi turizmushoz kapcsolódóan fogadók, kempingek, vendégházak kiépítése szükséges. Speciális elemként a lovas panziók, a vadászházak és horgásztanyák színesíthetik a szálláshelyek körét. A turisztikai szektor fejlesztésének elengedhetetlen tényezője a professzionális és vendégorientált megközelítés. Jelenleg azonban mind a készesszintek, mind az ügyfélkezelés terén hiányosságok tapasztalhatók a szektorban. A települések legtöbbjének nincs karakterisztikus turisztikai vonzereje. Ennek megoldása Szolnok esetében kiemelkedő feladat lenne. A tranzitturizmus megállását csak egy vonzó településkép létrehozásával, kellemes vendéglátóhelyek és szórakozóhelyek kialakításával lehet elérni, melyek mellett az útbaigazító információs táblák megléte is alapvető. Szükséges a turisztikai szervezetek működésének összehangolása, továbbképzése is.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
III.3.2.1.	Differenciált szálláshelyek kialakítása	2006 2007–2013
III.3.2.2.	A vendéglátó, kereskedelmi és szolgáltatási hálózat fejlesztése	2006 2007–2013
III.3.2.3.	Tájékoztatási lehetőségek bővítése: információs táblák elhelyezése, és kiadványok létrehozása, turisztikai infopontok kialakítása, térségi/települési honlap készítése	2006 2007–2013
III.3.2.4.	Szabadidőközpontok, bemutatóhelyek kialakítása	2006 2007–2013
III.3.2.5.	Idegenforgalmi szervezetek és vállalkozások tevékenységének összehangolása, szakmai fórumok szervezése	2006 2007–2013

Projekt kiválasztási kritériumok	• A természeti-tájszerkezeti adottságokhoz igazodó szálláshelyek fejlesztése • Helyi munkaerőt foglalkoztató vállalkozások létrejövése • Családi programok és gyermeküdültetés elősegítése • Komplex turisztikai termékek kialakításához való hozzájárulása
---	--

	• Településkép javítását szolgáló és egyediséget jelentő fejlesztés • Helyi lakosság életkörülményeit is pozitívan befolyásoló beruházás
--	---

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Szállásférőhelyek száma (db) • Szolgáltató egységek száma (db) • Tájékoztató táblák, kiadványok száma (db) • Parkosított, kivilágított egységek száma, területe (db, ha) • Kistérségi koordinációs központ kialakítása (db) • Marketing terv elkészülte (db) • Kampányok, akciók száma (db) • Koordinált programok, programcsomagok száma (db)
Eredmény mutatók	• Vendégforgalom növekedése (%) • Vendégéjszakák számának növekedése (%) • Új épített értékekkel gazdagodik a település • A foglalkoztatás bővül • Alternatív jövedelemszerzési lehetőség alakul ki • A kistérség marketing arculatának kialakulása. • A marketing és tanácsadó vállalkozások számának növekedése • A települések idegenforgalmi vonzereje nő • A kistérségi tudat erősödése
Hatásmutatók	• A kistérség turisztikai versenyképességének javulása • A kistérség ismertsége nő • Az idegenforgalomból származó bevételek növekednek. • Az életszínvonal emelkedik

Közreműködő szervezetek	• Miniszterelnöki Hivatal • Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium • Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium • Gazdasági és Közlekedési Minisztérium • Magyar Turizmus Rt, • Regionális Idegenforgalmi Bizottság • Észak-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség • Megyei Területfejlesztési Tanácsok • Települési önkormányzatok
Kedvezményezettek köre	• Vállalkozók, szolgáltatók (Tiszainform Idegenforgalmi Szolgálat, Tourinform irodák) • Települési önkormányzatok • Helyi önkormányzati társulások • Helyi kistérségi, megyei, regionális fejlesztési szervezetek • Lakosság
Célcsoport	• Vendégek

	• Lakosság
--	------------

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, megvalósítási terület
III.3.2.1.	Differenciált szálláshelyek kialakítása	Martfű: szálloda, kemping építése, Szászberek : kemping kialakítása, Újszász: Orczy kastély turisztikai célú funkcióváltása, Vezseny: kemping, Zagyvarékas: diákszálláshely kialakítása, Falusi vendégházak: a kistérség valamennyi településén
III.3.2.2.	A vendéglátó, kereskedelmi és szolgáltatási hálózat fejlesztése	a kistérség valamennyi településén, kiemelten Szolnokon
III.3.2.3.	Tájékoztatási lehetőségek bővítése: információs táblák elhelyezése, turisztikai infopontok kialakítása és kiadványok létrehozása	a kistérség valamennyi településén, kiemelten Szolnokon, Nagykörű: tourinform iroda működtetése
III.3.2.4	Szabadidőközpontok kialakítása	Csataszög, Újszász, Rákóczipfalva, szabadidőközpont kialakítása, Szászberek csónakázó tó kialakítása, Tószeg: Kucorgó domb régészeti bemutatóhely
III.3.2.5.	Idegenforgalmi szervezetek és vállalkozások tevékenységének összehangolása, szakmai fórumok és workshopok szervezése	Szolnok központtal a térség valamennyi települését bevonva

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
III.3.2.1.	Differenciált szálláshelyek kialakítása	100	700
III.3.2.2.	A vendéglátó, kereskedelmi és szolgáltatási hálózat fejlesztése	50	350
III.3.2.3.	Tájékoztatási lehetőségek bővítése: információs táblák elhelyezése, turisztikai infopontok kialakítása és kiadványok létrehozása	30	420
III.3.2.5	Szabadidőközpontok kialakítása	20	200
III.3.2.6.	Idegenforgalmi szervezetek és vállalkozások tevékenységének összehangolása, szakmai fórumok és workshopok szervezése	7	50
Összesen		207	1720

Pályázati lehetőségek (2006)	• ROP „1.1 A turisztikai vonzerők fejlesztése” (felfüggesztve)
-------------------------------------	--

Források megnevezése (2006, 2007–2013)	• Európai Regionális Fejlesztési Alap • Központi költségvetési céltámogatások • Önkormányzati források • Vállalkozói tőke
---	--

IV.4. Prioritás: IV. Térszerkezeti fejlesztések

IV.4.1. Specifikus cél: IV.1. A térségi fejlesztési folyamatok kiegyensúlyozása és hatékonyságának növelése

Sorszám, megnevezés	IV.1.1. Szolnok központi szerepeinek megosztása
<i>Általános célok</i>	- A megyeszékhely tehermentesítése a gazdasági, kommunális intézményi funkciók egyenletesebb megosztásával - A kistérség falvainak központ függőségének csökkentése - A falvak jövőkép-alakításának elősegítése, egymás közötti kooperációval
<i>Szükségességének indoklása</i>	Szolnoknak az országban és a régióban elfoglalt súlyának erősítésére van szüksége (ami a megyei fejlesztési koncepció és program feladata). Kistérségen belüli kapcsolatrendszerét (a város/vidék munkamegosztást) a következő jellemzi: a hatókörön belüli községek szolgáltatják munkaerőiket és a lakóterületeiket – a kontraszelektált kiköltözések számára –, termelik a megyeszékhelynek a GDP-t, a város pedig adja a munkalehetőséget, a magasabb intézményi-kereskedelmi-szolgáltatási színvonalat, amellyel versenyezniük – a sokkal előnytelenebb feltételeik mellett – reménytelen. Ez a függőségi viszony, a környező települések népességnövekedése ellenére, nem hordozza magában az előrelépés csíráját. Olyan sajátos programokra van szükség, amelyek a mikrotérségek együttműködését, önálló, egyedi jövőképek kialakítását, elérését teszik lehetővé, fenntartható módon, a hely léptékéhez igazodóan.

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Ütemezés
IV.1.1.1.	Fenntartható falumodell-programok kialakítása (vízzel együtt élő falvak, megújuló-, bioenergia, hulladék hasznosítás, belső piacok, védjegyek, speciális inkubátorházak stb.)	2006 2007-2013
IV.1.1.2.	Anyag- és energia körforgáson alapuló rendszer kialakítása	2006 2007-13
IV.1.1.3.	Termelői piacok létrehozása	2006 2007-13
IV.1.1.4.	Ártéri népiskolák létrehozása	2007-13
IV.1.1.5.	Ártéri inkubátorházak létrehozása	2007-13
IV.1.1.6.	É-i és D-i kommunális szolgáltató körzetek létrehozása, mobilizált kisiparosokkal	2006 2007-13
IV.1.1.7.	Bentlakásos idősek otthonainak építése	2007-13
IV.1.1.8.	Mentő bázis létrehozása	2006

<i>Projekt kiválasztási kritériumok</i>	- Falufejlesztő programok legyenek - Segítsék a térségi munkamegosztást, a gazdasági diverzifikációt
---	---

	• Szolgálják a falucsoportok önállóságát, önellátását (energiával, saját termékkel), a hulladék helyi feldolgozását
--	---

Monitoring mutatók	
Outputmutatók	• Megújuló energia termelés volumene (KW) • Termelői piacok forgalma (Ft) • Ártéri népiskolák tanulóinak száma (fő) • Szolgáltató központokban dolgozó vállalkozók száma (fő) • Idősek otthonában élők száma (fő) • Mentők elérési idejének csökkenése (perc)
Eredmény mutatók	• Helyben termelt energia arányának növekedése a felhasználásban (%) • Piacnapok száma (nap/év) • A falumodell-programhoz kapcsolódó vállalkozások száma (db) • Helyben elérhető szolgáltatások növekedése (db)
Hatásmutatók	• Helyi foglalkoztatás bővülése • A lakosság helyi kötődésének erősödése • A környezet minőségének javulása • Kiszolgáltatottság csökkenése

Közreműködő szervezetek	• Kistérségi társulás, önkormányzatok, Területfejlesztési Ügynökség, GKM, EÜM, FVM
Kedvezményezettek köre	• Önkormányzatok, vállalkozások
Célcsoport	• Lakosság, vállalkozók

Sorszám	Támogatható tevékenységek	Működési, magvalósítási terület
IV.1.1.1	Fenntartható falumodell-programok kialakítása (vízzel együtt élő falvak, megújuló-, bioenergia, hulladék hasznosítás, belső piacok, védjegyek, speciális inkubátorházak stb.)	Nagykörű-Kőtelek-Hunyadfalva-Csataszög-Besenyszög-Tiszasüly; Tószeg-Tiszavárkony-Tiszajenő-Vezseny
IV.1.1.2	Anyag- és energia körforgáson alapuló rendszer kialakítása	Nagykörű-Kőtelek-Hunyadfalva-Csataszög-Besenyszög-Tiszasüly; Tószeg-Tiszavárkony-Tiszajenő-Vezseny
IV.1.1.3	Termelői piacok létrehozása	Nagykörű, Tiszavárkony
IV.1.1.4	Ártéri népiskolák létrehozása	Kőtelek, Tiszavárkony
IV.1.1.5	Ártéri inkubátorházak létrehozása	Nagykörű, Tószeg
IV.1.1.6	É-i és D-i kommunális szolgáltató körzetek létrehozása, mobilizált kisiparosokkal	Újszász és Tiszajenő központokkal, érintett minden település
IV.1.1.7	Bentlakásos idősek otthonainak építése	Csataszög, Kőtelek, Tiszavárkony, Zagyvarékas
IV.1.1.8	Mentő bázis létrehozása	Kőtelek

Sorszám	Támogatható tevékenységek	2006 MFt	2007–2013 MFt
IV.1.1.1	Fenntartható falumodell-programok kialakítása (vízzel együtt élő falvak, megújuló-, bioenergia, hulladék hasznosítás, belső piacok, védjegyek, speciális inkubátorházak stb.)	20	
IV.1.1.2	Anyag- és energia körforgáson alapuló rendszer kialakítása		600
IV.1.1.3	Termelői piacok létrehozása	10	30
IV.1.1.4	Ártéri népiskolák létrehozása		60
IV.1.1.5	Ártéri inkubátorházak létrehozása		50
IV.1.1.6	É-i és D-i kommunális szolgáltató körzetek létrehozása, mobilizált kisiparosokkal	10	25
IV.1.1.7	Bentlakásos idősek otthonainak építése		400
IV.1.1.8	Mentő bázis létrehozása	70	
Össz.:		110	1165

Pályázati lehetőségek (2006)	• KIOP – Az energiagazdálkodás környezetbarát fejlesztése /A/ Megújuló energiaforrások felhasználásának növelése • EMVA – A vidéki gazdaság és a vidéki körzetek életminőségének diverzifikálása • LEADER + -Készségek elsajátítása -Kísérleti, integrált vidékfejlesztési stratégiák
-------------------------------------	--

Források megnevezése (2007–2013)	Európai Regionális Fejlesztési Alap Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap Költségvetési céltámogatások Önkormányzati források Vállalkozói tőke Lakossági hozzájárulás
---	---

IV.5. Összefoglaló táblázat

Sorszám	Intézkedés	Megvalósítási terület	Forrásigény	
			2006	2007-2013
I.1.1. Árvízvédelmi fejlesztések és hullámtéri tájhasználat-váltás				
I.1.1.1.	Hanyi–Tiszasülyi árapasztó tározó kialakítása	Tiszasüly (a tározótér csak egy része érinti a kistérséget)	0	0
I.1.1.2.	Nagykörűi árapasztó tározó kialakítása	Nagykörű, Hunyadfalva, Csataszög, Kőtelek	–	200
I.1.1.3.	Nagyvízi meder vízszállító képesség javítása	Tószeg, Tiszavárkony, Vezseny, Tiszajenő, Rákóczi falva, Rákócziújfalú, Martfű	0	0
I.1.1.4.	Elsőrendű árvízvédelmi védvonal megerősítése	Tisza, Zagyva védgátjai (206 km)	0	0
I.1.1.5.	Hullámtéri területeken tájhasználat-váltás (erdő, gyepek kialakítása, extenzifikáció)	4100 ha hullámtéri szántó	100	2300
I.1.1.6.	Hullámvédő erdősáv kialakítása	Tisza 38 900 fm	5	50
I.1.2. Az elérhetőség javítása a felsőrendű közlekedési hálózatok fejlesztésével				
I.1.2.1.	M4, M8 gyorsforgalmi utak kiépítése	Szolnok, Besenyszög	0*	0*
I.1.2.2.	Főútfejlesztés	Martfű, Rákóczi falva, Rákócziújfalú, Szolnok, Újszász	0*	0*
I.1.2.3.	Vasúti fővonalak fejlesztése	Szolnok, Újszász	0*	0*
I.1.2.4.	Vasúti mellékvonalak felújítása	Szolnok, Tószeg, Tiszajenő, Martfű	0*	0*
I.1.3. Települési infrastruktúra fejlesztése				
I.1.2.1.	Meglévő szennyvízgyűjtő rendszerek és szennyvíztisztító telepek fejlesztése	Telep fejlesztés: Martfű, Szolnok, Hunyadfalva, Szennyvízhálózat fejlesztése a kistérség minden településén	200	4564
I.1.2.2.	Egyedi szennyvízkezelés kialakítása	Külterületi lakott helyek, csatornahálózat nélküli településrészek	–	884

I.1.2.3.	Vízművek fejlesztése, hálózatrekonstrukció a megfelelő minőségű ivóvíz biztosításáért	Vízmű fejlesztés: Besenyszög, Csataszög, Zagyvarékas (2006. december 25-ig), Kőtelek, Tiszavárkony, Tiszajenő, Vezseny, Hunyadfalva (2009-ig), Vízközmű hálózat: Tiszajenő, Martfű, Nagykörű, Tisasüly (2006-ig), A kistérség minden települése	1020	1600
I.1.2.4.	Belterületi vízrendezés	Tisasüly, Nagykörű, Csataszög, Besenyszög, Hunyadfalva, Kőtelek (árapasztó tározóval párhuzamosan), A kistérség minden településén	1245	5035
I.1.4. Belső közlekedési kapcsolatjavítás				
I.1.4.1.	Országos mellékutak építése	Nagykörű, Csataszög, Tisasüly, Hunyadfalva, Tiszavárkony, Vezseny, Tószeg, Martfű, Kőtelek, Besenyszög	3300	2680
I.1.4.2.	Országos mellékutak felújítása	Szolnok, Csataszög, Kőtelek, Tisasüly, Nagykörű, Vezseny, Martfű,	619,2	1788
I.1.4.3.	Kerékpárút építés	Tisasüly, Szolnok, Vezseny, Nagykörű, Kőtelek, Hunyadfalva, Csataszög	1640	1956
I.1.4.4.	Belterületi és külterületi, önkormányzati és mezőgazdasági földutak burkolása	A kistérség minden települése.	957	3200
I.1.4.5.	Belterületi és külterületi, önkormányzati és mezőgazdasági utak felújítása	A kistérség minden települése.	400	1600
I.1.4.6.	Új kompátkelőhelyek kialakítása	Kőtelek, Besenyszög, Vezseny, Martfű, Rákóczi falva, Tiszavárkony.	300	300
I.2.1. A környezeti szennyezések mérséklése				
I.2.1.1.	Környezeti kármentesítés	Felhagyott bányák, szemétklerakók, illegális hulladéklerakók, elhagyott ipari, mezőgazdasági üzemi területek	40	340
I.2.1.2.	Vállalkozások technológiai korszerűsítése a környezetvédelmi előírásoknak megfelelően	Szennyezőanyag kibocsátó vállalkozások a kistérség minden településén	300	1 000

I.2.1.3.	Energiahatékonyság növelése	Kistérség minden településén (lakások, lakóközösségek, közintézmények, vállalkozások)	100	1 500
I.2.1.4.	Egyéni és közösségi léptékű, lakossági biomassza hasznosítás fejlesztése	Kistérség minden települése (lakások, lakóközösségek, közintézmények) települési mintaprojekt	5	413
I.2.1.5.	Egyéni és közösségi léptékű, lakossági napenergia hasznosítás fejlesztése	A kistérség minden települése (lakások, közintézmények)	10	450
I.2.1.6.	Egyéni és közösségi léptékű, lakossági szélenergia hasznosítás fejlesztése	Külterületi lakott helyek, megfelelő szélkitettség esetén	2	300
I.2.2. A vízháztartást, a helyi klimatikus viszonyokat javító és az ökológiai hálózatot bővítő természeti környezet kialakítása				
I.2.2.1.	Települési zöldfelületi rendszerek kialakítása, fejlesztése	Kistérség minden települése	20	680
I.2.2.2.	Településvédő erdők, tervezése, kialakítása	Kistérség minden települése	5	60
I.2.2.3.	Vízfolyások, csatornák partjának revitalizációja, vizes élőhelyek fenntartása	Meglévő vízfolyások, vízfelületek, csatornák	5	260
I.2.2.4.	Vízpótlást szolgáló vízrendszer revitalizációja, kialakítása	Nagykörűi árapasztó tározó területén, Millér revitalizációja	10	600
I.2.2.5.	Holtágak revitalizációja	Holtágak	20	600
I.2.2.6.	Természetközeli élőhelyek (erdő, gyepek, vizes élőhelyek) kialakítása, fenntartása	Alacsony aranykorona értékű mezőgazdasági területeken, Natura 2000 területek	3	300
I.2.2.7.	Mezővédő erdősávok rendszerének kialakítása	Táblahatárokon, vízfolyások, utak mentén	5	800
I.2.3. A természeti és társadalmi örökség megóvása és erejének érvényesítése				
I.2.3.1.	Egyedi tájértékek felmérése, helyi védettség alá helyezése, állapotuk megóvása	A kistérség minden települése	8	137
I.2.3.2.	Komplex településközpont fejlesztés, településképzés javítása	Rákóczi falva, Nagykörű, Csataszög, Tószeg, Újszász (2006-ig), A kistérség minden települése	401	700
I.2.3.3.	Történelmi, építészeti és közösségi értékeket hordozó településrészek, épületek felújítása, revitalizálása, új funkciókkal történő hasznosítása	A kistérség minden települése	40	255

I.2.3.4.	Faluház, tájház kialakítása	A kistérség minden települése	10	160
I.2.3.5.	A kistérség természeti, történelmi és kulturális értékeinek feltárása, kutatása, ismeretterjesztő kiadványok, honlapok készítése	Kistérségi, települési kiadványok, honlapok	2	14
I. prioritás összesen			10772,2	34726
II.1.2. Kisebbségi integráció segítése				
II.1.2.1.	Roma ösztöndíjasok a munka világában, különös tekintettel a helyi médiára	A kistérség minden települése	30	160
II.1.2.2.	Roma integrációs program az alap- és középfokú képzésben	A kistérségi mikrokörzetek települései	40	240
II.1.2.3.	Sikeres roma kezdeményezések bemutatása	A kistérség minden települése	10	50
II.1.2.4.	Cigány kisebbségi önkormányzatok megerősítése, közéleti képzési programok indítása, közösségfejlesztők alkalmazása	A kistérség minden települése	50	200
II.1.2.5.	Romaügyi Egyeztető Fórumok működtetése	A kistérségi mikrokörzetek települései	–	42
II.1.2.6.	A roma lakóhelyi szegregáció enyhítése	A kistérségi minden települése	–	300
II.1.2. A civil társadalom partnerségi szerepének további erősítése				
II.1.2.1.	Kapacitás-és hálózatépítés	A kistérség minden települése	20	120
II.1.2.2.	Lokálpatrióta mozgalom indítása	A kistérség minden települése	5	35
II.1.2.3.	Közösségi terek fejlesztése	A kistérség minden települése	10	70
II.1.3. Az innovációk széles körű terjesztése				
II.1.3.1.	A főiskola térségi szerepének erősítése, a kutatással-fejlesztéssel foglalkozó szereplők „klasztereinek” létrehozása	Szolnok és a kistérség települései	50	70
II.1.3.2.	Teleházak, telekuckók létesítése	A kistérség települései	5	35
II.1.3.3.	A hagyományalapú innováció elemeinek terjesztése	Szolnok és a kistérség települései	10	35
II.1.3.4.	Tisza Intézet létrehozása, működtetése	Szolnok		100
II.2.1. A kistérségi fejlődés és a gazdaság szükségleteihez igazodó oktatási kínálat megteremtése				
II.2.1.1.	Oktatási-nevelési kerekasztal működtetése	A kistérségi központ	40	90
II.2.1.2.	Foglalkoztatási paktumok kidolgozása	A kistérségi mikrokörzetek	20	80

II.2.2. Lakókönyezeti, térségi ismeretek, lokálpatrióta kötődések megjelenítése az oktatási-nevelési rendszerben				
II.2.2.1.	Hely- és tájtörténeti tanterv bevezetése az iskolákban és az ilyen témájú projektnevelés elterjesztése az óvodákban	A kistérség minden települése	20	40
II.2.2.2.	Képzőművészeti hagyományok felelevenítése	A kistérség mikrokörzeti központjai	10	35
II.2.2.3.	Képzőművészeti Középiskola létesítése	Szolnok		40
II.3.1. Szociális alap- és szakellátás fejlesztése				
II.3.1.1.	A produktív szociálpolitikai kezdeményezések elterjesztése	A kistérség községei	30	120
II.3.1.2.	Szakmaközi együttműködések erősítése a szociális ágazatban	A kistérség települései	10	35
II.3.1.3.	Szolgáltatás-tervezési koncepció kidolgozása	A kistérség települései	10	35
II.3.1.4.	Egységes szociális informatikai hálózat kiépítése	A kistérség települései		300
II.3.2. Az egészségügyi ellátás korszerűsítése				
II.3.2.1.	Egészségtervek kidolgozása	A kistérség minden települése	10	30
II.3.2.2.	A megelőzés hangsúlyosabbá tétele	A kistérség minden települése	10	60
II.3.2.3.	Minőségbiztosítás bevezetése	A kistérség minden települése		80
II. prioritás összesen			390	2402
III.1.1. A piaci és térségi igényekhez igazodó ipari ágazatok fejlesztése				
III.1.1.1.	Ipari vállalkozások innováció orientált technológia-, tevékenység- és termékfejlesztése	a kistérség valamennyi települése, kiemelten Szolnok és Martfű	300	1.800
III.1.1.2.	Minőségbiztosítási követelményeknek való megfelelés támogatása	a kistérség valamennyi települése, kiemelten Szolnok és Martfű.	25	150
III.1.1.3.	Hagyományos kézmű- és kisipari tevékenységek fejlesztése	A kistérség minden települése	30	180
III.1.1.4.	Az ipar infrastrukturális hátterének fejlesztése	A kistérség minden települése, Szolnok és Martfű.	60	400
III.1.1.5.	Ipari vállalkozásokat segítő inkubációs és vállalkozásfejlesztési szolgáltatások kialakítása, fejlesztése	A kistérség valamennyi települése	80	200
III.1.2. Beszállítói kapcsolatok, klaszterek, integrációk kialakításának ösztönzése, kiterjesztése				
III.1.2.1.	Térségi szállítói kapcsolatok javítása, szállítótá válás támogatása	Szolnok, Martfű, de a kistérség minden települése	50	250

III.1.2.2.	Ipari klaszterek szerveződésének elősegítése, innovációs, egyéb vállalkozói együttműködések segítése	Szolnok, Martfű, de a kistérség minden települése	18	110
III.1.2.3.	Az ipar és a K+F szektor együttműködésének kialakítása, fejlesztése	Szolnok	10	120
III.1.2.4.	Ipari parkok szolgáltatásainak fejlesztése	Szolnok, Martfű.	40	90
III.1.3. Logisztikai beruházások és kapcsolatok létrehozásának támogatása				
III.1.3.1.	Logisztikai központ kialakítása, logisztikai létesítmények (raktárak, kombinált áruszállítás létesítményei) létesítése, fejlesztése	Szolnok		300
III.1.3.2.	Logisztikai szolgáltatásokhoz szükséges eszközök, berendezések beszerzése	Szolnok		120
III.1.3.3.	Logisztikai szolgáltatások fejlesztése	Szolnok		50
III.2.1. A környezeti adottságoknak megfelelő tájhasználat és termelési szerkezet kialakítása				
III.2.1.1.	Gyümölcsültetvény telepítése	Szolnoki kistérség	30	60
III.2.1.2.	Erdőtelepítés, ápolás	Szolnoki kistérség gyenge termőhelyi adottságú területei	110	600
III.2.1.3.	Ellenőrzött minőségű, piacképes árutermelés	Elsősorban a kistérség jó mezőgazdasági, termőhelyi adottságú területei (30000ha)	20	90
III.2.1.4.	Ökológiai gazdálkodás területi növelése	Szolnoki kistérség	250	800
III.2.1.5.	Gyeptelepítés, ápolás	Szolnoki kistérség gyenge termőhelyi adottságú területei	100	500
III.2.1.6.	Állattartó telepek technológiai korszerűsítése	Szolnoki kistérség	40	100
III.2.1.7.	Gyenge adottságú szántóterületek extenzifikációja	Szolnoki kistérség	6	25
III.2.1.8.	Természetes, földrajzi tájhatárok és a birtokhatárok összehangolása, parcellarendezés	Szolnoki kistérség	100	80
III.2.1.9	Halászat, halgazdálkodás technológiai fejlesztése	Szolnoki kistérség	120	300
III.2.2. A Nagykörűi Tájgazdálkodási Műhely fejlesztése, a modellprogram megismertetése és kiterjesztése				
III.2.2.1.	Tájgazdálkodási mintaterület fenntartása, fejlesztése	Szolnoki kistérség Tisza menti területe	40	160
III.2.2.2.	Tájgazdálkodási műhely oktatási, tanácsadási célú fejlesztése	Nagykörű térsége	50	50
III.2.2.3.	Tájgazdálkodási műhely ismeretterjesztési, turisztikai célú fejlesztése	Nagykörű térsége	10	20

III.2.2.4.	Ártéri tájgazdálkodás kutatása	Szolnoki kistérség Tisza menti területe	25	80
III.2.2.5.	Ártéri tájgazdálkodási termékek védjegyének létrehozása	Szolnoki kistérség Tisza menti területe	15	20
III.2.3. Belső piacot erősítő termelési, tárolási, feldolgozási és értékesítési lánc kiépítése				
III.2.3.1.	Tájjellegű gyümölcstermékek feldolgozásának fejlesztése	Szolnoki kistérség	20	30
III.2.3.2.	Gomba- és zöldségtermékek feldolgozásának fejlesztése	Szolnoki kistérség	15	20
III.2.3.3.	Termelési, értékesítési szövetkezesek létrehozása, működtetése	Szolnoki kistérség	150	150
III.2.3.4.	Integrációk kistérségek közötti, területi kiterjesztése	Szolnoki kistérség	50	50
III.2.3.5.	Belső keresletnövekedést indukáló agrármarketing	Szolnoki kistérség	70	200
III.2.3.6.	Hűtő-tárolókapacitás növelése, fejlesztése	Szolnoki kistérség	80	80
III.2.3.7.	Feldolgozó üzemek kapacitásbővítése, korszerűsítése, újak létesítése	Szolnoki kistérség	200	200
III.2.3.8.	Belső piacok erősítése, fejlesztése	Szolnoki kistérség	30	40
III.3.1. A turizmus térségi lehetőségeinek összehangolt, tudatos fejlesztése				
III.3.1.1.	Ökobázisok létrehozása, bemutatóhelyek, tanösvények kialakítása, védett területek látogathatóságának megszervezése	Szolnok, Nagykőrű: „Tisza” bemutatóhely	150	800
III.3.1.2.	Gyógy és termálcentrumok kialakítása, a kolopi gyógyiszap helyi hasznosítása	Tiszasüly: Kolopi iszap, megvalósíthatósági tanulmány, Besenyszög: idősök otthonának átalakítása termál gyógy és rehabilitációs központtá, Tiszajenő: Mira gyógyvíz népszerűsítése	200	1000
III.3.1.3.	Erdei iskolák, táborok szervezése	Kötelek: gyereküdültetés vendégházaknál, lovasoktatással, A kistérség minden településén	50	300
III.3.1.4.	Kézműves hagyományok ápolása, fesztiválok, versenyek, falunapok megrendezése	A kistérség valamennyi településén	30	200
III.3.1.5.	A falusi turizmusban a vendégasztal háttéréül szolgáló tájspecifikus termékek előállításának támogatása	A kistérség valamennyi településén	30	200
III.3.1.6.	Kerékpáros turizmushoz kötődő szolgáltatások és létesítmények kialakítása	A kistérség valamennyi településén	20	120

III.3.1.7.	Személyhajó- és kishajó kikötők létesítése és fejlesztése a hozzá tartozó infrastruktúrával együtt	Szolnok, Nagykörű, Kőtelek, Tiszasüly, Vezseny, Martfű, Tiszavárkony	200	400
III.3.2. A turisztikai infrastruktúra bővítése, modernizálása				
III.3.2.1.	Differenciált szálláshelyek kialakítása	Martfű: szálloda, kemping építése, Szászberek : kemping kialakítása, Újszász: Orczy kastély turisztikai célú funkcióváltása, Vezseny: kemping, Zagyvarékas: diákszálláshely kialakítása, Falusi vendégházak: a kistérség valamennyi településén	100	700
III.3.2.2.	A vendéglátó, kereskedelmi és szolgáltatási hálózat fejlesztése	a kistérség valamennyi településén, kiemelten Szolnokon	50	350
III.3.2.3.	Tájékoztatási lehetőségek bővítése: információs táblák elhelyezése, turisztikai infopontok kialakítása és kiadványok létrehozása	a kistérség valamennyi településén, kiemelten Szolnokon, Nagykörű: tourinform iroda működtetése	30	420
III.3.2.4.	Szabadidőközpontok kialakítása	Csataszög, Újszász, Rákóczi falva, szabadidőközpont kialakítása, Szászberek csónakázó tó kialakítása, Tószeg: Kucorgó domb régészeti bemutatóhely	20	200
III.3.2.5.	Idegenforgalmi szervezetek és vállalkozások tevékenységének összehangolása, szakmai fórumok és workshopok szervezése	Szolnok központtal a térség valamennyi települését bevonva	7	50
III. prioritás összesen			3031	10365
Mindösszesen			14193,2	47493

V. Mellékletek

V.1. Interjúalanyok listája

	Név	Beosztás
1.	Botka Lajosné	Ogy. Képviselő, Szolnok város polgármestere, a Kistérségi Fejlesztési Tanács elnöke
2.	Balogh Zoltán	Besenyszög polgármestere
3.	Vékonyné Házi Eszter	Hunyadfalva polgármestere
4.	Pomázi Ferenc	Csataszög polgármestere
5.	Végh Tibor	Kőtelek polgármestere
6.	Kozma Imre	Martfű város polgármestere
7.	Balogh Péter	Nagykőrűi Tájrehabilitációs Program, kutatásvezető
8.	Vasas Zsuzsanna	Szászberek polgármestere
9.	Horthy Csaba	Tiszajenő polgármestere
10.	Kecskés János	Rákócziújfalu polgármestere
11.	Mészáros Zoltán	Tiszavárkony polgármestere
12.	Papp István	Tószeg polgármestere
13.	Molnár Péter	Újszász polgármestere
14.	Hatvani Lajos	Vezseny polgármestere
15.	Pogány Gábor Benő	Szolnoki Művészeti Egyesület
16.	Versitz Éva	SZMJV Szociális és Egészségügyi Osztályvezető
17.	Mihály Éva	„Esélyek Háza” JNSZ Megyei Esélyegyenlőségi Hálózat Irodavezető
18.	Varga Tamás	Contact Munkarehabilitációs Kht. Ügyvezető igazgató
19.	Hecker Róbert	metodista lelkész
20.	Dr. Nagyné Varga Ilona	Esély Regionális Szellemi Forrásközpont
21.	Dencs Árpád Ardai László	FVM Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Földművelésügyi Hivatal
22.	Túri Emese	Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Agrárkamara
23.	Oláh Béla	FVM Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Földművelésügyi Hivatal, Falugazdász Területközpont
24.	Dr. Kalmár Sándor	Palotási Mezőgazdasági Termelő és Szolgáltató Rt.
25.	Kovács Zoltán	Tiszasülyi Haltermelő és Kereskedelmi Kft.
26.	Dr. Ózsvári László	Hanyi-Sajfoki Vizgazdálkodási Társulat
27.	Bíró Csaba	Jászkisér és Vidéke Vizgazdálkodási Társulat
28.	Kiszely Katalin	Útgazdálkodási és Koordinációs Igazgatóság
29.	Kácsor András	Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Állami Közútkezelő Kht
30.	Balogh Gábor	KEROSZ (Kerékpárral Közlekedők Országos Szövetsége)
31.	Pusztai Tamás	Megyei Gyógy- és Termáلتurizmus Egyesület elnök
32.	Hering Krisztina	Tiszainform- Idegenfogalmi Szolgálat
33.	Kocsis Gabriella	Subvention Vállalkozássegítő és Támogató Kft. ügyvezető
34.	Viszló Gyula	Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány kuratóriumi elnöke és jelenleg ügyvezető igazgatója; Innovációs Kht. vezetője; továbbá Viszló és Mi Kft. ügyvezetője

35.	Dr. Kiss Edit	Martfői Környezetvédelmi és Városszépítő Egyesület
36.	Rehor Mihály ; Bagaméri Gáspár	Állami Erdészeti Szolgálat Erdőfelügyeleti Osztály, Szolnok, Erdőfelügyelő
37.	Kővári Ferenc	Vadásztársaság
38.	Hamar József	Tisza Klub Környezet- és Természetvédő Társadalmi Szervezet
39.	Dr. Háfra István	Közép-Tisza-vidéki Környezetvédelmi Felügyelőség
40.	Dr. Tallósi Béla	Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi terület-felügyelő

V.2. Táblázatos mellékletek

1. Népeség-változás (1870-2001)
2. Árvízvédelmi öblözetek
3. Belvízvédelmi rendszerek
4. Termálkutak
5. Főbb termesztett szántóföldi növények termésátlagai (2004)
6. Jellemző művelési ágak és aranykorona értékek megoszlása
7. Termőterület megoszlása művelési ágak szerint
8. Állatállomány-összetétel
9. Kiskereskedelmi adatok
10. A kistérségi települések rendezvényei
11. Vonzerőleltár
12. Szállásférőhelyek száma
13. Vendégforgalom
14. Vállalkozási szerkezet
15. Települési infrastruktúra
16. Lakások állapota
17. Ivóvízminőség

V.3. Térképi mellékletek

1. Elhelyezkedés
2. Népesség változás
3. Területhasználat
4. Domborzati adottságok
5. Talajtérkép
6. Szántóföldi alkalmasság
7. Védett természeti területek, ökológiai hálózat
8. Vízgazdálkodás
9. Árvízi öblözetek
10. Intenzív mezőgazdaságra jellemző tájhasználat
11. Természeti rendszerekhez igazodó tájhasználat
12. Közlekedés

V.4. Felhasznált irodalom

1. Magyarország kistérségei Észak-Alföld 2000. június Központi Statisztikai Hivatal Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Igazgatóság
2. Népszámlálás 2001. Területi adatok. Jász-Nagykun-Szolnok megye Központi Statisztikai Hivatal
3. Tájékoztató a 2003. évi megyei munka-erőpiaci folyamatokról és a foglalkoztatási programokról, szolgáltatásokról. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Munkaügyi Központ 2004.
4. Jász Krisztina – Turóczy Györgyi: A Jász-Nagykun-Szolnok megyében élő romák helyzete. Háttér tanulmány Kézirat. MTA RKK ATI Szolnoki Társadalomkutató Osztály 2002.
5. Kanalas Imre – Szarvák Tibor – Szoboszlai Zsolt -T. Hargitai Judit: Jász-Nagykun-Szolnok Megye Információs társadalomra való felkészítésének stratégiája és operatív programja 2002. Kézirat. MTA RKK ATI Szolnoki Társadalomkutató Osztály
6. Murányi István – Szoboszlai Zsolt (1999) : Sikeres városok, magasan, illetve alacsonyan fejlett települések az Alföldön MTA RKK ATI Szolnoki Társadalomkutató Csoport, Kézirat
7. SZABÓ LÁSZLÓ (1998) Szolnok város művelődéstörténete Jászkunság füzetek 11. Szolnok.
8. Szarvák Tibor: Térkapcsolatok Jász-Nagykun-Szolnok megyében 1999. Kézirat. MTA RKK ATI Szolnoki Társadalomkutató Osztály 2002.
9. Szarvák Tibor: Szolnok: Új vizeken? A megyeszékhely társadalmi-gazdasági fejlődésének jellegzetességei az elmúlt évtizedben. <http://www.inco.hu/inco8/valos/cikk0h.htm> 2003.
10. SZARVÁK TIBOR (1998): Privatizáció Jász-Nagykun-Szolnok megyében. MTA RKK ATI Szolnoki Társadalomkutató Csoport, Kézirat
11. SZOBOSZLAI ZSOLT: Globalizáció, karrier-minták, fiatalok: avagy mitől lehet vonzó a lakóhely az évezredfordulón? In. www.inco.hu/inco5 2001.
12. Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Turizmusfejlesztési Koncepció és Stratégiai Program 2003-2006 (2003)
13. Szolnoki kistérség agrár- és vidékfejlesztési koncepciója (2004)
14. Az Észak-Alföldi Régió területfejlesztési koncepciója és a területfejlesztési stratégiai
15. programja
16. Nemzeti turizmusfejlesztési stratégia 2005-2013 (2005)
17. Magyar Turizmus Rt. Marketing Terve 2005
18. A Tisza-mente integrált területfejlesztési, vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási koncepciója és programja (2005)
19. A Szolnoki kistérség települési környezetvédelmi programja /Szolnok és Térsége Együttműködési Társulás megbízásából, Hazai Térségfejlesztő Rt., 2001./
20. Tiszai Vízi Turizmus Fejlesztési Program (Aquaprofit 2005)- konzultáció
21. www.eszakalfoldi.hu
22. www.vendegvaro.hu
23. www.falutur.hu
24. www.itthon.hu
25. www.jnsz.hu
26. Erdővagyon, Erdő-és fagazdálkodás Magyarországon, FVM Erdészeti Főosztálya Budapest 2004.
27. Magyarország erdőállománya 2001, Állami erdészeti szolgálat 111p.

- 28. Szolnok Megye fásítási terve
- 29. Vadászati adattár

1. számú melléklet

Népesség-változás (1870-2001)

településnév	Megjegyz	Jelenlő polgári népesség száma 1870	Jelenlő polgári népesség száma 1890	Jelenlő népesség száma 1910	Jelenlő népesség száma 1930	Jelenlő népesség száma 1941	Jelenlő népesség száma 1949	Jelenlő népesség száma 1960	Lakónépesség száma 1970	Lakónépesség száma 1980	Lakónépesség száma 1990	Lakónépesség száma 2001
Besenyszög		2470	2838	3680	4329	4574	4712	4472	4215	3871	3515	3489
Csataszög	1994-ben Nagykörűről vált le											320
Hunyadfalva	1993-ban Kőtelekről vált le											225
Kőtelek		1953	2378	2989	3510	3272	3296	3255	2754	2403	2191	2049
Martfű		411	595	876	696	955	1499	3335	5141	6787	7404	7261
Nagykörű		2253	2636	3422	3654	3599	3402	3119	2613	2464	2168	2065
Rákóczi falva		366	2460	3013	3669	3484	4258	4743	5197	5463	5393	5574
Rákócziújfalú		40	292	1083	1682	1987	1680	1699	1630	1790	1831	2036
Szászberek		970	1115	1121	1240	1134	1377	1175	1036	1006	961	961
Szolnok		16115	21119	29288	39248	42641	37496	48659	63467	75362	78328	77631
Tisza jenő		531	1303	1556	1971	1954	2018	1807	1754	1705	1630	1696
Tiszasüly		2157	2722	2763	3154	3268	3490	3428	2871	2291	1954	1777
Tiszavárkony		2311	2312	2268	2233	2131	2089	2087	1905	1758	1728	1729
Tószeg		2704	3221	3555	4258	4500	4458	4347	4377	4405	4503	4684
Újszász		2671	3535	4260	5460	5468	5807	6715	6823	6992	6789	6824
Vezseny		927	1605	1350	1282	1225	1266	1214	993	893	764	634
Zagyvarékas		3145	3901	5053	5414	4854	4786	4389	3692	3479	3582	3719
Összesen:		39024	52032	66277	81800	85046	81634	94444	108468	120669	122741	122674

Árvízvédelmi öblözetek

szám	Öblözet neve	Elhelyezkedés
2.37	Laskó-Tisza-Zagyva-Tarna-közi öblözet	Tisza jobb, a Zagyva bal partja által határolt területen
2.50	Szolnoki	Tisza jobb part
2.84	Kécskei öblözet	
2.83	Alcsiszigeti	Tisza bal partján
	Cibakházi	Tisza jobb

Folyószabályozás – veszélyes part megközelítések

Tisasüly felett	külterület
Tisasüly	belterület
Tiszavárkony	Külterület,
Vezseny	magaspart

Nyárigátak

Tiszajenői
 Vezsenyi
 Tószegi alsóréti
 Tószegi felsőréti
 Szandai
 Szolnoki
 Nagykörű homokszigeti
 Tisasüly-Kótelki
 Besenyszög-Szórói
 Besenyszög-Kovácsi

Magaspartok

Tiszajenő-Vezsenyi, + végleges töltés épült
 Tiszavárkonyi, Tószegi, + végleges töltés épült
 Martfűi,
 Rákócziújfalui .

3. számú melléklet

Belvízvédelmi rendszerek

szám	név	jellemzők
025.	Hanyi – Sajfoki belvízrendszer 025/b. belvízöblözet	rossz vízgazdálkodású terület
026.	Felsőszászberki belvízrendszer	
02.7	Milléri belvízrendszer (027/a.,027/b. belvízöblözet)	közepesen-erősen belvízveszélyes
028.	Dobai belvízrendszer teljes területe	kedvezőtlen vízgazdálkodású
029.	Zagyva jobbparti belvízrendszer (029/a., 029/b., 029/c. belvízöblözet)	kevésbé belvízveszélyes
030.	Gerje – Perje belvízrendszer (030/a., 030/b., 030/c., 30/e., 30/f. belvízöblözet	a Tisza visszaduzzasztó hatása meghatározó
031.	Köröséri belvízrendszer (031/c., 031/b. belvízöblözet)	
064	Fegyvernek – Szajoli belvízrendszer	(64/c., 64/d. belvízöblözet) kevésbé belvízveszélyes
065.	Cibakháza – Tiszaugi belvízrendszer (065/a. belvízöblözet)	közepesen, mérsékelten belvízveszélyes

4. számú melléklet

Termálkutak

Település	Kút neve	Kataszteri szám	Hasznosítás	Építés éve	Talpmélység (m)	Kifolyóvíz hőmérséklet (°C)	Hévíztermelés / Év (Mm ³)
Besenyszög	Palotási Á. G	15-1	észlelő	1959	651	37	
Besenyszög	Kossuth MgTsz	15-113	mezőgazdasági+vízmű	1972	1092,5	60	132 / 1993
Besenyszög	Palotási Rt	15-127	mezőgazdasági	1974	1100,7	55	1 / 1993
Besenyszög	vízmű 4. sz. kút	15-238	ivóvízellátás	1995	940	56	-
Kőtelek	Ady MgTsz	15-112	mezőgazdasági+fürdő	1972	1305	62	105 / 1989
Martfű	Tisza Cipőgyár I	15-209	ipari	1981	1200	64	328 / 1993
Martfű	vízmű	15-212	vízmű	1980	326,3	30	31 / 1993
Martfű	Tisza Cipőgyár II	15-226	ipari+fürdő	1988	1100	62	99 / 1993
Szandaszőlős	Repülőtiszti Főiskola	15-19	lezárva	1948	565	38	-
Szászberek	Béke MgTsz	15-100	mezőgazdasági	1969	750	45	63 / 1989
Szászberek	Béke MgTsz. (Zöldi major)	15-99	mezőgazdasági	1969	730	48	175 / 1989
Szolnok	Héki Á. G. (közkút)	15-104	vízmű	1970	650	41	-
Szolnok	Tisza Szálló II	15-110	fürdő	1972	948	54	290 / 1993
Szolnok	Alcsi Mg.Rt. (Piroska major)	15-136	mezőgazdasági	1976	505	35	74 / 1993
Szolnok	Béke MgTsz	15-193	mezőgazdasági	1955	630	32	10 / 1989
Szolnok	Alcsiszigeti Mg.Rt	15-194	mezőgazdasági	1960	496,5	31	105 / 1993
Szolnok	Városi fürdő	15-20	eltömve	1928	949,5	53	-
Szolnok	Piroska major	15-21	lezárva	1954	495	36	-
Szolnok	Tiszaígyet strand 3	15-219	fürdő	1985	910,5	54	26 / 1993
Szolnok	Cukorgyár (Szo-14)	15-22	ipari+mezőg+fürdő+kom	1957	1971	60	357 - 1989
Szolnok	MÁV sporttelep	15-23	fürdő+ipari	1960	1001	56	89 / 1993
Szolnok	Közkút	15-234	vízmű	1990	720	46	39 / 1993
Szolnok	Kertváros' Napsugár u	15-237	ivóvízmű	1995	417,6	30,5	-
Szolnok	Béke MgTsz. (Szo-3.)	15-41	mezőgazdasági	1954	1183	56	-
Szolnok	Cukorgyár (Szo-8)	15-42	eltömve	1855	1016	50	-
Szolnok	MOL Rt. (Szo-12.)	15-44	ipari	1970	1968	55	130 / 1989
Szolnok	MOL Rt. (Szo-19.)	15-46	ipari+fürdő	1974	1999	49	6 / 1993
Szolnok	MOL Rt. (Sza-7.)	15-65	fürdő	1965	1823	50	47 / 1989
Szolnok	Jászkun Volán (Szo-É-1.)	15-80	ipari	1965	1972,5	60	40 / 1993
Szolnok	Uszoda	15-82	fürdő	1966	1200	62	238 / 1993
Szolnok	MÁV pályaudvar	15-95	ipari	1968	1100	63	100 / 1993
Szolnok	Tiszaígyeti strand (Sza-13.)	15-96	lezárva	1968	1149,5	52	210 / 1989
Szolnok	Strand (Tiszaígyet-1.)	15-98	lezárva	1973	1051,5	60	287 / 1993
Tószeg	vízmű	15-196	lezárva	1962	501	30	2 / 1989
Újszász	Kastélykerti közkút	15-235	vízmű	1993	408,7	30	-
Újszász	vízmű (közkút)	15-94	vízmű	1968	673	44	14 / 1993
Zagyvarékas	Béke MgTsz	15-103	mezőgazdasági	1970	750	48	52 / 1989
Zagyvarékas	CONAVIS Rt.	15-241	ipari- és ivóvízellátás	1998	900	57,2	-
Zagyvarékas	CONAVIS Rt. 2. Kút	15-242	ipari vízellátás	1998	710	47,6	-
Zagyvarékas	Béke MgTsz	15-31	lezárva	1963	650	41	31 / 1989
Zagyvarékas	vízmű (közkút)	15-85	vízmű	1967	710	48,5	35 / 1993

Főbb termesztett szántóföldi növények termésátlagai (2004)

Növényfajta	Szolnoki kistérség
	Me.: t/ha
Búza	5,35
Kukorica	5,78
Napraforgó	2,30
Repce	3,31

Forrás: FM hivatal

6. számú melléklet

Jellemző művelési ágak és aranykorona-értékek megoszlása /ha

Település	A gyümölcsös terület aranykorona-értéke	Gyümölcsös termő-terület	A szántó-terület aranykorona-értéke	Szántó- és szántóként használt kert	Erdő	Gyep legelő	Gyep rét	Halas-tó	Nádas	Mező-gazdasági terület	Termő-terület	Használt terület összesen
Besenyszög	0	0	13	9838	561	633	76	0	1	10579	11142	11925
Csataszög	0	1	18	151	0	8	0	0	0	166	166	173
Hunyadfalva	0	0	13	74	0	0	1	0	0	77	77	80
Kőtelek	21	94	13	2093	397	99	34	0	0	2349	2746	2971
Martfű	0	4	29	566	87	1	3	0	0	587	674	727
Nagykörű	21	95	18	2086	497	196	3	0	5	2398	2899	3082
Rákóczi falva	21	5	24	2073	294	14	7	0	0	2141	2436	2478
Rákócziújfalva	0	1	29	400	100	2	0	0	0	411	511	526
Szászberek	0	0	21	182	83	6	1	0	0	211	294	313
Szolnok	37	89	22	14593	1283	1763	556	3	70	17175	18531	43658
Tiszajenő	21	100	19	1063	142	59	8	0	0	1330	1472	1524
Tisasüly	0	1	15	3265	521	30	0	3	1	3314	3838	3902
Tiszavárkony	37	2	24	613	205	8	44	0	0	685	890	907
Tószeg	32	1	21	3976	336	92	0	0	0	4085	4421	4459
Újszász	0	1	26	2929	513	233	440	0	6	3636	4155	4320
Vezseny	0	0	18	404	446	35	0	0	0	443	889	894
Zagyvarékas	0	0	22	5800	2	93	2	0	0	5918	5921	6206
összesen		394		50106	5467	3272	1175	6	83	55505	61062	88145

Forrás: ÁMO 2000

7. számú melléklet

Termőterület megoszlása művelési ágak szerint

	Szántó	Kert	Gyümöl- csös	Szőlő	Gyep	Mg.-i terület	Erdő	Nádas	Halastó	Termő terület	Kivett terület	Összes terület
Besenyszög	10741,0	112,8	0,0	0,0	1010,3	11864,2	445,9	5247,0	20,0	17577,0	1476,3	19053,3
Hunyadfalva	431,9	0,7	0,0	0,0	22,5	455,2	1,2	0,0	0,0	456,4	78,2	534,5
Kőtelek	3122,4	0,4	144,9	9,3	258,8	3535,8	330,8	0,0	0,6	3867,2	645,9	4513,1
Martfű	1658,2	7,6	1,8	0,0	44,9	1712,5	107,5	0,0	0,0	1820,0	488,0	2308,0
Nagykörű Csataszög	3433,3	91,5	289,6	13,0	235,5	4062,9	568,0	1652,0	0,0	6282,8	759,8	7042,6
Rákóczipfalva	2572,4	12,9	6,4	0,3	109,8	2701,8	291,2	793,0	15,1	3801,2	584,2	4385,4
Rákócziújfalú	1549,9	0,0	0,0	0,0	96,4	1646,3	291,2	0,0	0,0	1937,5	241,8	2179,3
Szászberek	3102,2	0,0	0,3	0,0	382,6	3485,1	89,7	0,0	0,0	3574,8	346,9	3921,7
Szolnok	10667,8	150,4	22,3	5,8	849,7	11695,9	1311,6	4,2	97,4	13109,0	5614,4	18723,5
Tiszajenő	1349,8	19,6	139,8	62,4	664,8	2236,3	141,7	0,0	0,0	2378,0	441,5	2819,4
Tisasüly	6317,1	22,2	0,0	0,0	565,7	6904,9	598,6	6735,0	476,5	14715,1	1197,6	15912,7
Tiszavárkony	2745,6	17,2	7,0	8,7	125,2	2903,7	212,1	0,0	0,0	3115,8	447,6	3563,4
Tószeg	4089,3	79,8	0,0	0,4	634,1	4803,7	347,7	0,0	0,0	5151,3	765,4	5916,8
Újszász	3546,5	0,0	0,0	0,0	894,0	4440,5	550,2	0,0	0,0	4990,7	829,0	5819,7
Vezseny	1709,9	5,7	0,1	0,0	65,4	1781,1	416,4	0,0	0,0	2197,6	319,2	2516,8
Zagyvarékas	2577,8	0,0	0,4	0,0	81,5	2659,7	66,9	0,0	0,0	2726,6	444,5	3171,1
Összesen	59615,1	520,7	612,5	99,9	6041,2	66889,4	5770,8	14431,2	609,6	87701,0	14680,3	102381,3
megoszlás (%)	89,1	0,8	0,9	0,1	9,0	100,0						
	58,2	0,5	0,6	0,1	5,9	65,3	5,6	14,1	0,6	85,7	14,3	100,0

Forrás: A Szolnoki Kistérség Agrárstruktúra és Vidékfejlesztési Programja (2004)

8. számú melléklet

Állatállomány-összetétel

Település	Szarvasmarha	Juh	Sertés	Tyúkféle	Egyéb baromfi	Ló
Besenyszög	1365	1611	3060	21316	57342	25
Csataszög	8	0	197	866	171	0
Hunyadfalva	16	23	42	349	62	0
Kőtelek	970	80	824	5120	566	54
Martfű	28	41	720	4274	227	9
Nagykőrű	760	138	586	5752	599	31
Rákóczi falva	193	96	1203	9426	79714	60
Rákócziújfalú	141	117	617	3421	572	13
Szászberek	56	193	633	7269	719	7
Szolnok	4645	1901	4757	22737	4519	218
Tiszajenő	226	205	1089	12251	733	27
Tiszasüly	125	114	1618	8702	1387	20
Tiszavárkony	120	100	593	3618	761	26
Tószeg	172	1319	1398	84254	27647	47
Újszász	975	133	1524	7555	616	62
Vezseny	17	107	349	2838	417	18
Zagyvarékas	90	46	5051	5969	7781	32
Kistérség összesen	9907	6224	24261	205717	183833	649

Forrás: ÁMO 2000

Kiskereskedelmi adatok

település																																																
	Kiskereskedelmi üzletek száma (gyógyszertárak nélkül)		Egyéni vállalkozás által üzemeltetett kiskereskedelmi hálózati egységek száma (gyógyszertár nélkül)		Gépjármű- üzemanyag kiskereskedelmi hálózati egységek száma		Használtcikk-szaküzletek száma		Gépjármű-szaküzletek száma		Gépjárműalkatrész-szaküzletek száma		Motorkerékpár- és alkatrészszerelvények száma		Élelmiszer jellegű üzletek és áruházak száma		Iparcikk jellegű üzletek és áruházak száma		Zöldség-, gyümölcs- szaküzletek száma		Hús-, húskészítmény-szaküzletek száma		Hal- és halkészítmény-szaküzletek száma		Kenyér-, pékáru és cukrászati termék-szaküzletek száma		Alkoholtartalmú és egyéb italok szaküzleteinek száma		Dohányáru-szaküzletek száma		Egyéb nem kiemelt élelmiszer forgalmazó szaküzletek száma		Illatszer- szaküzletek száma		Textil- szaküzletek száma		Ruházati szaküzletek száma		Cipő-, bőráru- szaküzlet száma		Bútor,- háztartási cikkek-szaküzletek száma		Elektromos háztartási cikkek-szaküzletek száma		Vasáru-, festék-, üveg szaküzletek száma		Könyv-, újság-, papíráru-szaküzletek száma	
Besenyszög	44	26	1	1	0	1	0	15	0	0	0	0	1	2	1	0	1	1	4	1	0	0	3	1																								
Csataszög	4	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1																									
Hunyadfalva	4	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1																									
Kőtelek	22	11	0	0	0	0	0	9	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	2	0	0	0	0																									
Martfű	112	47	1	2	1	5	0	33	5	1	3	0	1	3	0	1	1	1	15	4	2	1	7																									
Nagykörű	17	6	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0																									
Rákóczi	65	32	0	4	0	1	0	24	1	1	4	0	0	1	1	1	0	0	5	0	1	1	3																									

Rákócziújfalu	27	14	0	1	0	0	0	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	2	0	0	2
Szászberek	10	4	0	0	0	0	0	3	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Szolnok	1495	491	24	43	47	53	3	282	26	7	30	4	19	14	22	15	23	13	214	37	59	68	100	77
Tiszajenő	17	11	0	0	1	1	0	6	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1
Tiszasüly	22	13	0	1	0	0	0	11	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Tiszavárkony	19	10	0	1	0	0	0	8	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
Tószeg	59	35	1	1	0	1	0	15	1	1	1	1	1	3	0	0	0	1	5	0	1	1	5	1
Újszász	76	51	1	4	0	0	1	25	3	6	2	0	2	1	0	0	0	0	6	1	0	2	3	2
Vezseny	11	7	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Zagyvarékas	40	28	0	3	0	0	0	17	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	5	0	0	0	1	2
Összesen:	2044	786	28	61	49	62	4	474	38	18	42	6	27	26	29	18	25	19	262	43	65	73	124	101

A kistérség településeinek rendezvényei

Besenyszög:	Szent János napi Búcsú és Vásár, Vöröskeresztes Gyermekrajz Pályázat
Kőtelek:	Székely művészek alkotótábora, Lovas napok,
Martfű:	Martfői Ünnepi Napok, Kórushangverseny, Költészet Napja, Városi Majális, Városi Gyermeknap, Képzőművészeti kiállítások, Mindenki Karácsonya
Nagykörű:	Nagykörűi Cseresznye Fesztivál
Rákóczi falva:	Aratófalatok Ünnepe, Kuruc Lovas hagyományőrző rendezvény, Rákóczi Tavasz Kulturális, Sport és Ifjúsági rendezvénysorozat, Történelmi Tábor, Lovasverseny, Rákóczi Emlékfutás, Idősek Világnapja, Három Szombat Közterület szépítési Verseny, Béke-Barátság Nemzetközi Képzőművészeti és Zenei Alkotótábor
Szolnok:	Szolnoki Tavaszi és Őszi Zenei Fesztivál, Jász-Nagykun-Szolnok megyei Turisztikai Napok és Utazási Kiállítás, Szolnok város napja, ételköz, Halászléfőző verseny, Gulyásfesztivál, Gyermek Fesztivál, Megyei Turisztikai Napok, Rákóczi Tavasz, Szolnoki Nemzetközi Kiállítás és Vásár (Szolnok Expo), Szolnoki Országos Néptánc Fesztivál
Tiszasüly:	Falunap, Idősek Napja, Szüreti bál, Vöröskeresztes bál
Tiszavárkony:	Farsangi, arató, szüreti rendezvények

Forrás: Szolnoki kistérség agrár- és vidékfejlesztési koncepciója - helyzetértékelés

Kistérségi vonzerőleltár

Vonzerők	Tisza strand	Termálfürdő, termálstrand	Műemlék, kastély, kúria	Népi építészeti emlék, népművészeti termék	Múzeum, Tájház, kiállítás	Védett természeti érték	Rendezvény	Mozi, színház	Hajóállomás	Kishajóikötő	Horgászati lehetőség	Lovaglási lehetőség	Szálloda, panzió	Falusi vendéglátás, turistaház, ifjúsági szállás	Kemping	Étterem, cukrászda	Információvételi lehetőség
Besenyszög				+		+	+							+		+	
Csataszög						+					+						
Hunyadfalva						+					+						
Kőtelek						+	+				+	+		+	+	+	
Martfű		+		+	+	+	+		+		+		+	+		+	
Nagykörű	+			+	+	+	+				+			+	+	+	+
Rákóczi falva			+	+	+	+	+			+	+			+		+	
Rákócziújfalva	+					+				+				+		+	
Szászberek			+													+	
Szolnok	+	+	+		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Tisza jenő						+					+			+		+	
Tiszasüly						+	+									+	
Tiszavárkony	+			+	+	+	+				+		+	+		+	
Tószeg			+	+	+	+					+					+	
Újszász			+			+					+					+	
Vezseny				+		+				+	+			+		+	
Zagyvarékas				+	+	+	+				+	+				+	

Forrás: lásd szakirodalom jegyzék

12. számú melléklet

Turisztikai szálláshelyférőhelyek

Településnév	Panziók szálláshelyeinek száma		Turistaszállások szálláshelyeinek száma		Kempingek szálláshelyeinek száma		Nyaralóházak szálláshelyeinek száma		Fizetővendéglátás szálláshelyeinek száma		Szállodák szálláshelyeinek száma		Összes kereskedelmi szálláshely szálláshelyeinek száma /Szervezett fizetővendéglátás nélkül//		Falusi szállásadás szálláshelyeinek száma		Magán fizetővendéglátás szálláshelyeinek száma		Összes magánszállás férőhelyeinek száma		Vendéglátóhelyek száma		Ebből éttermek és cukrászdák száma	
	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003
Besenyszög	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	0	0	0	10	15	12	1	6
Csataszög	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Hunyadfalva	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Kótelek	0	0	19	21	0	0	0	5	0	0	0	0	19	26	0	19	0	0	0	19	8	7	0	3
Martfű	0	19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	19	0	0	0	0	0	0	34	33	6	22
Nagykörű	0	24	0	0	40	0	40	56	0	0	0	0	80	80	12	75	0	0	12	75	9	9	2	6
Rákóczi falva	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	4	0	0	2	4	23	26	1	15
Rákócziújfalva	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	11	0	6
Szászberek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	3	1	2
Szolnok	203	218	230	16	0	150	138	59	181	385	543	670	1114	1498	0	0	177	163	177	163	339	430	50	297
Tiszajenő	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	11	1	5
Tisaszűly	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	5	0	1
Tiszavárkony	0	20	0	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	70	7	8	0	0	7	8	9	11	0	3
Tószeg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	18	20	1	13
Újszász	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17	21	2	14
Vezseny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	7	5	4	1	3
Zagyvarékas	19	29	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	19	29	0	0	0	0	0	0	20	10	2	9
Összesen	222	310	249	87	40	150	178	120	181	385	543	670	1232	1722	21	123	177	163	198	286	529	623	68	405

13. számú melléklet

Vendégforgalom

	Vendégek száma összesen a kereskedelmi szálláshelyeken /Szervezett fizetővendéglátás nélkül//		Vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken /Szervezett fizetővendéglátás nélkül//		Külföldiek által elfoglalt vendégéjszakák száma a kereskedelmi szálláshelyeken /Szervezett fizetővendéglátás nélkül//		Vendégek száma a magán fizetővendéglátásban és a falusi szállásadásban		Külföldi vendégek száma a magán fizetővendéglátásban és a falusi szállásadásban		Vendégéjszakák száma a magán fizetővendéglátásban és a falusi szállásadásban		Külföldiek által elfoglalt vendégéjszakák száma a magán fizetővendéglátásban és a falusi szállásadásban		Vendégek száma összesen		Vendégéjszakák száma összesen		1 vendégre jutó vendégéjszakák száma		Szállásférőhelyek száma összesen		Kapacitás kihasználtság (%)	
	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003	1998	2003
Besenyszög	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	0	0	
Csataszög	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Hunyadfalva	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Kótelek	304	193	3414	884	761	128	0	33	0	2	0	83	0	4	304	226	3414	967	11,2	4,2	19	45	49	5
Martfű	0	308	0	768	0	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	308	0	768	0	2,4	0	19	0	11
Nagykőrű	197	298	1583	868	648	19	51	264	0	8	462	941	0	35	248	562	2045	1809	8,2	3,2	92	155	6 (*13)	3
Rákóczifalva	0	0	0	0	0	0	9	84	0	0	63	502	0	0	9	84	63	502	7	5,9	2	4	8	34
Rákócziújfalu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Szászberek	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Szolnok	30801	36008	96694	75815	29222	20473	2224	1673	328	16	21111	12545	1343	387	33025	37681	216544	88360	6,5	2,3	1291	1661	45	14 (*2)
Tiszajenő	0	0	0	0	0	0	0	39	0	0	0	148	0	0	0	39	0	148	0	3,7	0	0	0	?
Tiszasüly	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tiszavárkony	0	279	0	979	0	73	0	21	0	0	0	91	0	0	0	300	0	1070	0	3,5	7	70	0	4
Tószeg	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Újszász	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vezseny	0	0	0	0	0	0	0	4	0	4	0	20	0	20	0	4	0	20	0	5	0	7	0	0,7
Zagyvarékas	563	326	741	1335	418	242	0	0	0	0	0	0	0	0	563	326	741	1335	1,3	4,1	19	29	10	12
Összesen	31865	37412	102432	80649	31049	20945	2284	2151	328	30	21636	14330	1343	446	34149	39530	222807	94979	6,5	2,4	1430	1993	42	13

Vállalkozási szerkezet

település	Vállalkozások száma						Vállalkozások száma létszám-kategória szerint						Vállalkozások száma gazdasági áganként					
	Működő vállalkozások száma (átalakulásra kötelezett és megszűnő gazdálkodási formákkal együtt, év végén)	Működő jogi személyiségű vállalkozások száma (átalakulásra kötelezett gazdálkodási formákkal együtt, év végén)	Működő jogi személyiség nélküli vállalkozások száma (megszűnő gazd. formákkal együtt, év végén)	Működő egyéni vállalkozások száma (év végén)	Működő társas vállalkozások száma összesen (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazd. Formákkal együtt, év végén)	Működő gazdasági szervezetek száma összesen	0 és ismeretlen számú főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazd. formákkal együtt, év végén)	1-9 főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazd. formákkal együtt, év végén)	10-19 főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazd. formákkal együtt, év végén)	20-49 főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazd. formákkal együtt, év végén)	50-249 főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazd. formákkal együtt, év végén)	250- és több főt foglalkoztató működő vállalkozások száma (megszűnő és átalakulásra kötelezett gazd. formákkal együtt, év végén)	Működő vállalkozások száma a mezőgazdaság, vadgazdálkodás, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágakban (A+B gazd.ág)	Működő vállalkozások száma a bányászat, feldolgozóipar, villamosenergia, gáz-, gőz-, vízellátás nemzetgazdasági ágakban (C+D+E gazd.ág)	Működő vállalkozások száma a kereskedelem, Javítás nemzetgazdasági ágban (G gazd.ág)	Működő vállalkozások száma a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban (H gazd.ág)	Működő vállalkozások száma a szállítás, raktározás, posta, távközlés nemzetgazdasági ágban (I gazd.ág)	Működő vállalkozások száma az ingatlanügyek, Gazdasági szolgáltatás nemzetgazdasági ágban (K gazd.ág)
Besenyszög	180	21	159	133	47	207	107	67	1	1	4	0	42	17	16	44	5	10
Csataszög	12	2	10	8	4	15	9	3	0	0	0	0	3	0	1	2	2	3
Hunyadfalva	2	0	2	1	1	3	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Kótelek	85	12	73	66	19	101	61	22	0	2	0	0	14	5	26	13	6	0
Martfű	435	66	369	264	171	488	300	119	3	9	1	3	16	54	29	98	24	21
Nagykörű	84	14	70	53	31	98	46	33	4	1	0	0	12	8	7	12	12	9
Rákóczi falva	330	40	290	218	112	359	218	103	4	5	0	0	25	33	42	67	20	14
Rákócziújfalú	78	8	70	58	20	90	51	25	2	0	0	0	4	4	18	20	6	1
Szászberek	50	5	45	39	11	58	37	12	0	0	1	0	2	3	7	13	4	0
Szolnok	8316	1583	6733	4589	3727	9176	5452	2541	152	103	50	18	137	621	608	1834	284	330
Tiszajenő	52	0	52	40	12	63	35	17	0	0	0	0	6	4	3	16	2	6
Tiszasüly	60	10	50	46	14	76	43	14	2	1	0	0	19	1	1	18	2	1
Tiszavárkony	96	14	82	60	36	106	61	32	1	2	0	0	5	10	15	31	4	6
Tószeg	303	48	255	205	98	322	192	97	11	3	0	0	21	30	45	75	13	22
Újszász	265	21	244	204	61	305	198	62	1	2	2	0	16	15	40	79	11	11
Vezseny	25	2	23	17	8	34	14	10	1	0	0	0	3	5	3	4	4	4
Zagyvarékas	190	22	168	144	46	214	128	56	4	1	1	0	17	14	23	50	12	14
Összesen:	10563	1868	8695	6145	4418	11715	6953	3214	186	130	59	21	342	824	885	2376	411	452

Települési infrastruktúra

TELEPÜLÉS	Lakásállomány /az éves lakásép. és megszűnési stat. alapján, 80-tól a 84.évi mikrocenzus, 90-től népsz. alapján becslést adat/ 2003(település)	Háztartásoknak szolgáltatott víz mennyisége 2003(település)	Üzemelő közifolyók száma 2003(település)	Közütemi ivóvízvezeték hálózat hossza 2003(település)	Összes szolgáltatott víz mennyisége 2003(település)	Közütemi ivóvízvezeték hálózatba bekapcsolt lakások száma 2003(település)	Közütemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma 2003(település)	Közütemi ivóvízvezeték-hálózat hossza 2003(település)	Közütemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma 2003(település)	Háztartásokból közütemi ivóvízvezeték elvezetett szennyvíz mennyisége 2003(település)	Közütemi szennyvíztisztító berendezések (tervezett) kapacitása 2003(település)	Külső szolgáltatótól közvetlenül a telepre szállított folyékony hulladék 2003(település)	Háztartási gázfogyasztók száma 2003(település)	Gázal fűtött lakások száma 2003(település)	Rendszeresen tisztított közütemi terület 2003(település)	Rendszeresen szemetgyűjtésbe bevont lakások száma 2003(település)	Elszállított összes hulladék mennyisége 2003(település)	Rendszeresen szemetgyűjtésbe bevont üdülők száma 2003(település)
Besenyszög	1405	124	21	38	132	0	1353	0	0	0	0	0	878	878	20	1200	1	0
Csataszög	132	10	7	3	10	0	132	0	0	0	0	0	46	46	0	85	0	0
Hunyadfalva	108	2	6	3	3	4	101	2	21	3	75	0	33	33	0	105	0	0
Kótelek	841	50	15	18	55	50	788	25	541	43	0	0	394	394	0	795	0	0
MARTFÚ	2855	458	10	47	556	392	2740	46	2684	315	200	0	2624	2624	88	2653	4	2
Nagykörű	921	62	10	17	70	45	830	15	458	38	0	0	316	316	0	817	1	0
Rákócziifalva	2081	182	59	32	190	143	2081	32	1583	139	0	0	1774	1774	20	2074	2	0
Rákócziújfalva	671	53	20	11	56	41	620	11	446	39	0	0	486	486	0	665	0	0
Szászberek	392	31	11	6	32	25	368	6	263	24	0	0	325	325	0	350	0	0
SZOLNOK	32114	3469	120	374	5139	7226	30886	439	27387	3183	6784	0	27038	22749	265	30096	36	1393
Tiszajenő	784	58	11	15	58	7	721	10	123	0	0	0	399	399	0	563	0	180
Tiszaszűly	791	49	38	18	50	36	726	20	324	31	0	0	245	245	0	749	0	30
Tiszavárkony	681	59	13	23	60	18	684	16	385	0	0	0	480	480	0	550	0	0
Tószeg	1736	153	6	34	156	64	1575	25	715	0	0	0	1463	1463	6	1731	3	0
ÚJSZÁSZ	2498	181	26	42	240	139	2276	42	1418	114	0	0	2085	2085	0	2457	4	0
Vezseny	320	28	11	8	28	6	320	8	124	0	0	0	194	194	0	298	0	0
Zagyvarékas	1474	117	39	25	119	77	1424	25	939	76	0	0	1274	1274	0	0	0	0

16. számú melléklet

Lakások állapota

település	Lakások száma	Hálózati vízvezetékekkel ellátott lakások száma	Hálózati vízvezetékekkel ellátott lakások	Meleg folyóvízzel ellátott lakások száma	Meleg folyóvízzel ellátott lakások aránya (%)	Vízöblítéses WC-vel ellátott lakások száma	Vízöblítéses WC-vel ellátott lakások aránya (%)	Közcatornával ellátott lakások száma	Közcatornával ellátott lakások aránya (%)	Hálózati gázzal ellátott lakások száma	Hálózati gázzal ellátott lakások aránya (%)	Központi fűtéses lakások száma
Besenyszög	1387	1094	79	1071	77	1031	74	0	0	811	58	463
Csataszög	127	95	75	85	67	86	68	0	0	0	0	28
Hunyadfalva	108	45	42	28	26	26	24	41	38	0	0	4
Kőtelek	847	587	69	568	67	533	63	521	62	12	1	206
Martfű	2836	2784	98	2738	97	2648	93	2769	98	2569	91	984
Nagykörű	923	696	75	673	73	637	69	588	64	46	5	211
Rákóczifalva	2079	1852	89	1776	85	1758	85	0	0	1621	78	1020
Rákócziújfalu	656	528	80	490	75	491	75	0	0	413	63	261
Szászberek	379	292	77	285	75	270	71	0	0	285	75	120
Szolnok	3174 4	30404	96	30085	95	29788	94	28952	91	25329	80	16144
Tiszajenő	815	507	62	503	62	473	58	0	0	341	42	247
Tiszasüly	793	552	70	570	72	491	62	334	42	17	2	210
Tiszavárkony	705	559	79	554	79	504	71	0	0	419	59	240
Tószeg	1722	1452	84	1458	85	1312	76	0	0	1386	80	932
Újszász	2490	1978	79	1962	79	1782	72	1021	41	1997	80	837
Vezseny	337	239	71	212	63	203	60	0	0	138	41	58
Zagyvarékas	1474	1168	79	1111	75	1031	70	0	0	1213	82	444
Összesen:	4942 2	44832	91	44169	89	43064	87	34226	69	36597	74	22409

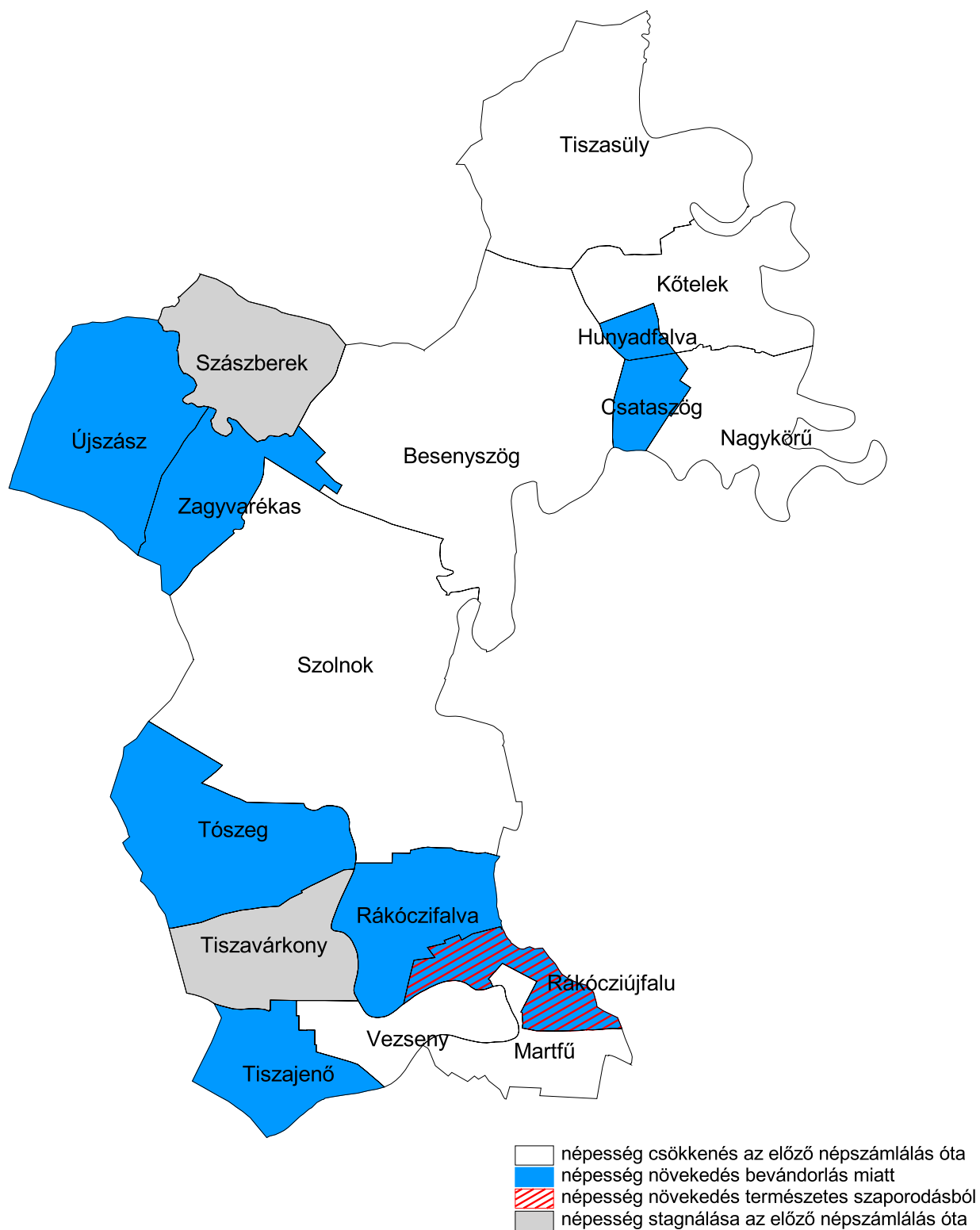
Ivóvízminőség jellemzői

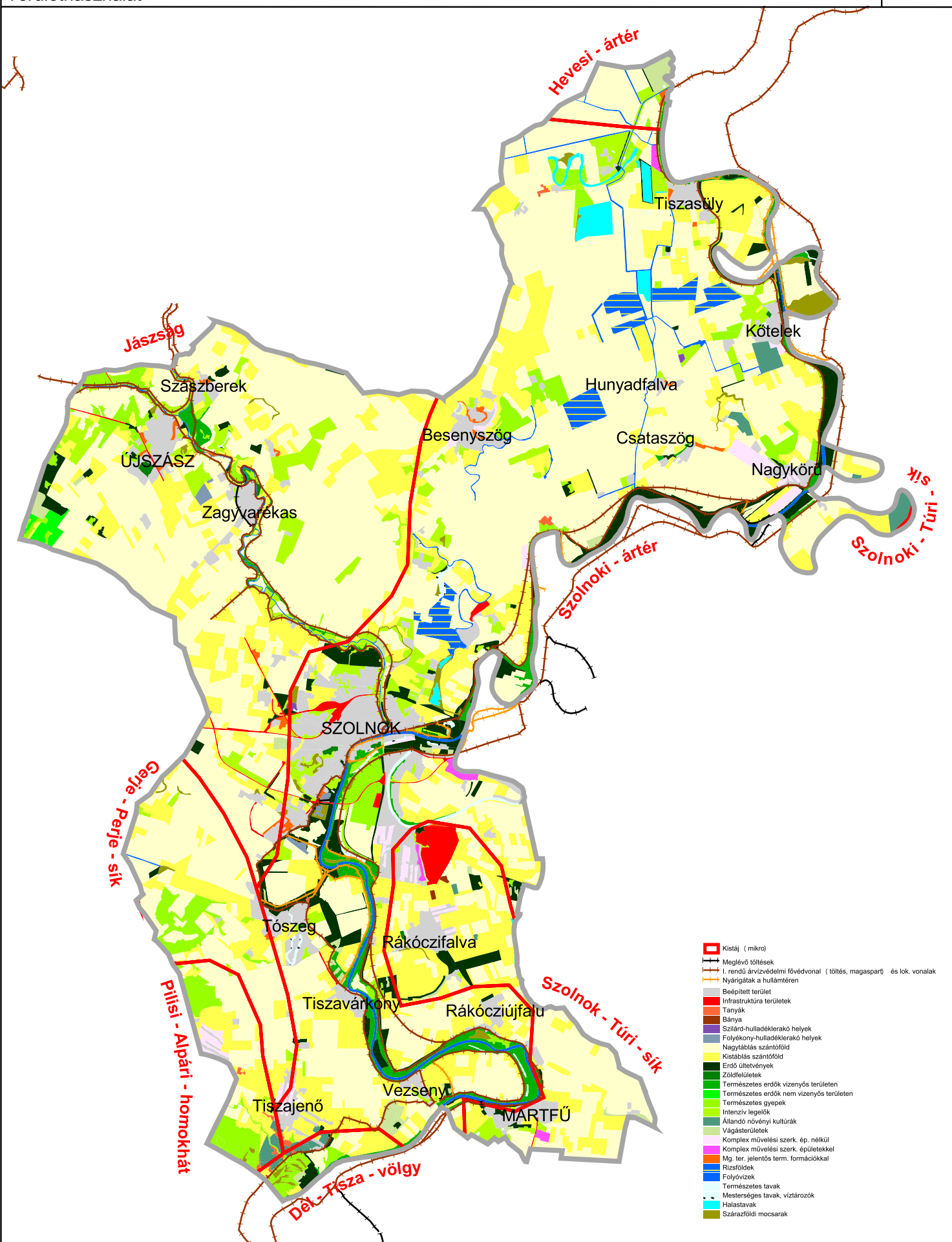
Település	Vízszennyezők előfordulása					Ivóvízminőség javítási feladat
	Nitrit (>0,5mg/l)	Arzén (10- 30µg/l)	Ammónium (>0,5 mg/l)	Vas (>0,2 mg/l)	Mangán (>0,05 mg/l)	
Besenyszög	X	X	X			2006. dec.25–ig
Csataszög	X		X	X	X	2006. dec.25–ig
Zagyvaréka s	X		X			2006. dec.25–ig
Kőtelek		X	X	X	X	2009. dec.25-ig
Tiszavárko ny		X				2009. dec.25–ig
Hunyadfalv a			X			2009. dec.25-ig
Tiszajenő			X			2009. dec.25
Vezseny			X			2009. dec.25

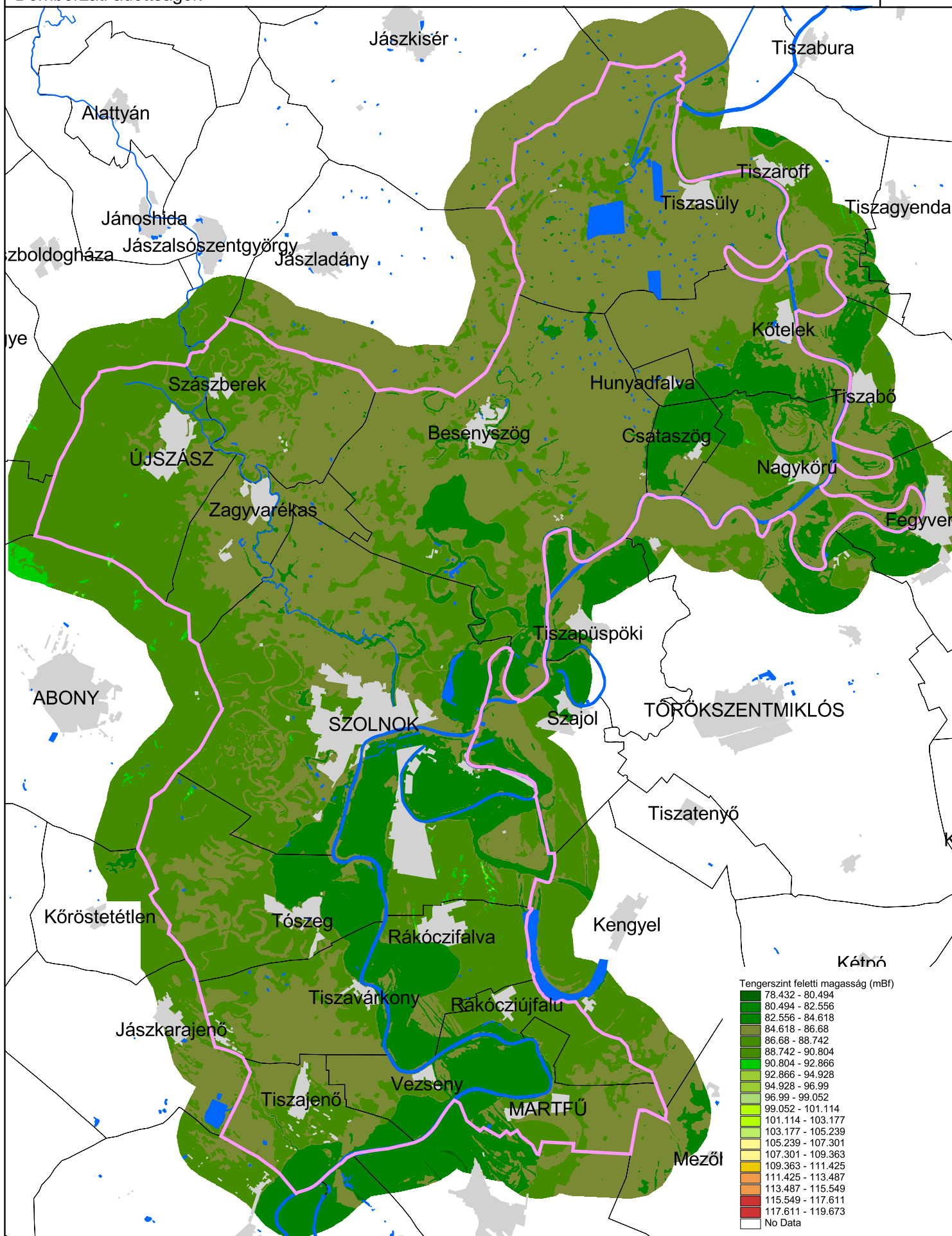
Forrás: 201/2001. (X.25.) kormányrendelet

This is a detailed map of the Tisza River region in Hungary. The Tisza River is shown winding through the landscape, with various towns and villages marked along its banks. Major roads are indicated by black lines with numbers, and the Tisza River is highlighted in blue. The map includes labels for numerous locations, such as Szolnok, Tiszaszék, Tiszaújváros, and Tiszaújpeles. A red outline in the top left corner highlights a specific area of interest, which is the focus of the text in the adjacent block.

Népesség változás 1990-2001

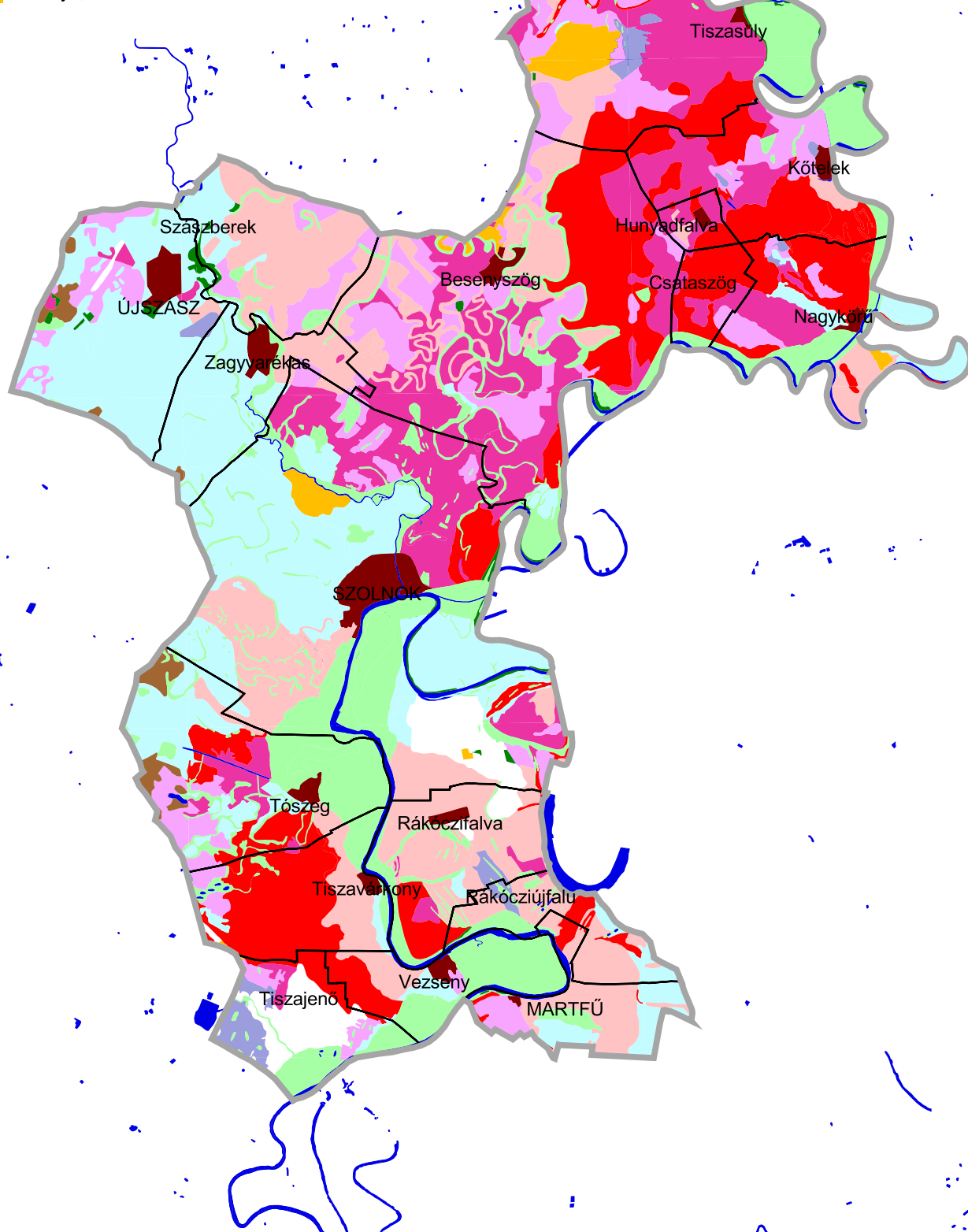

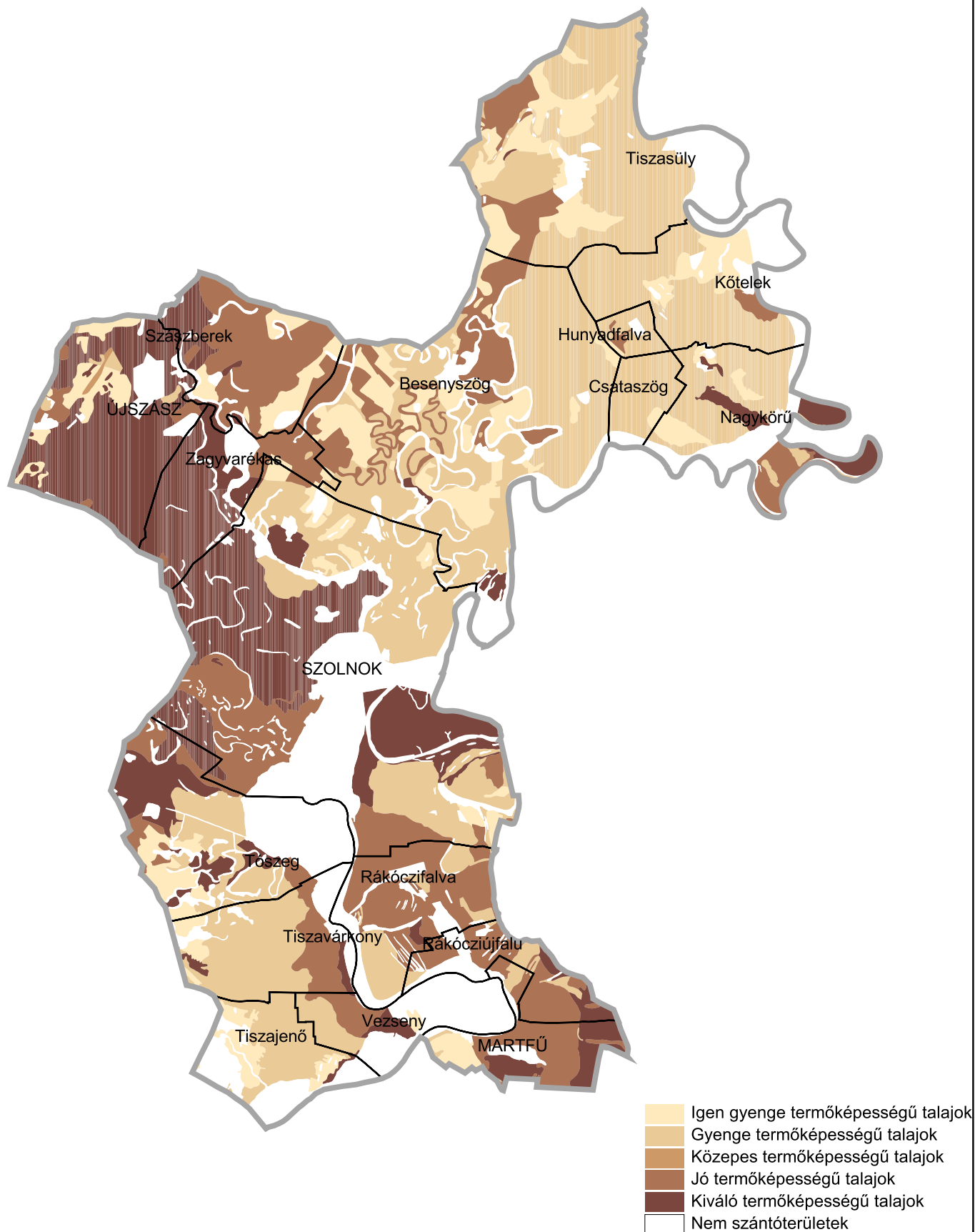

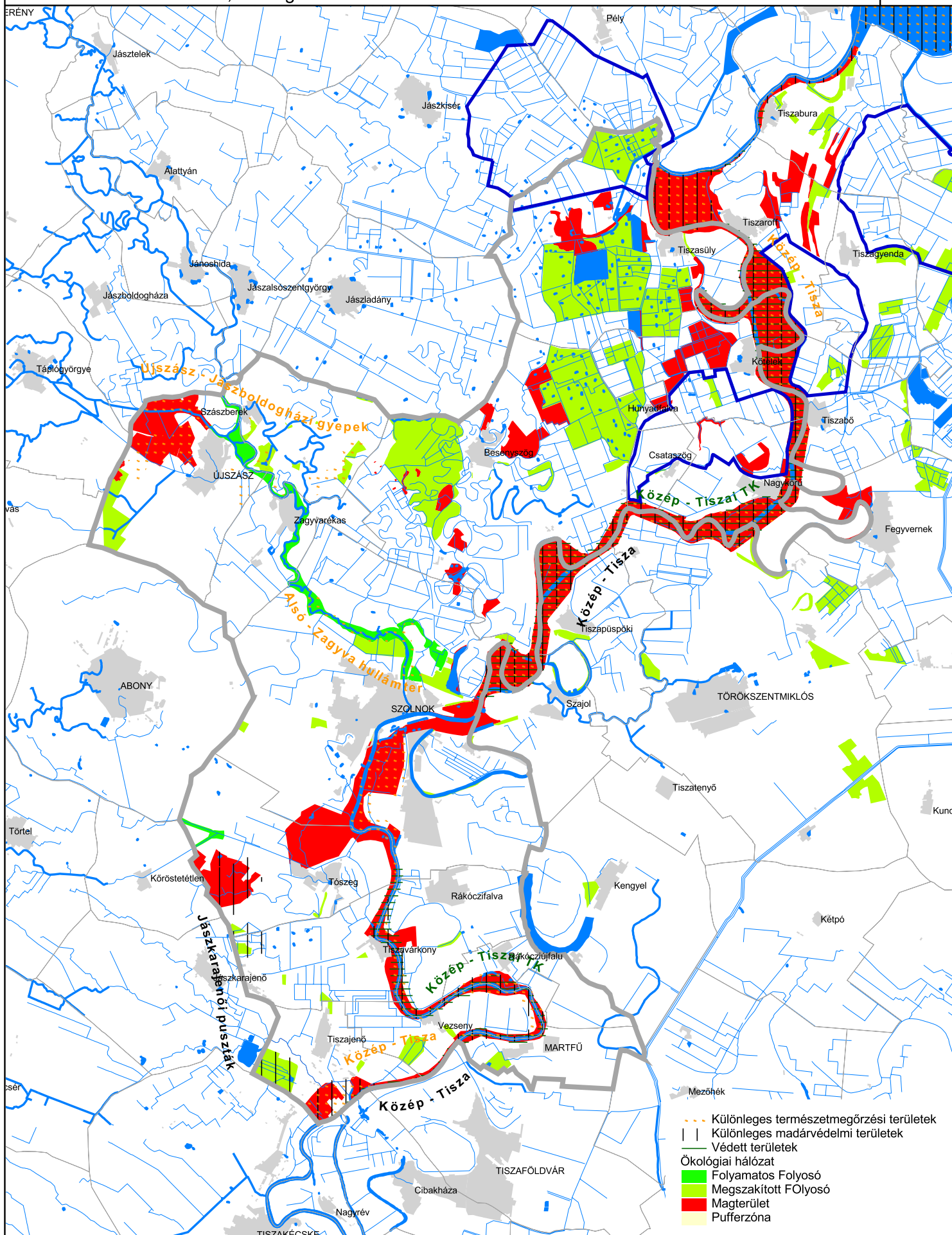

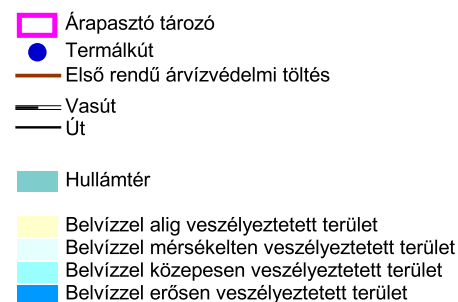
Talajtérkép

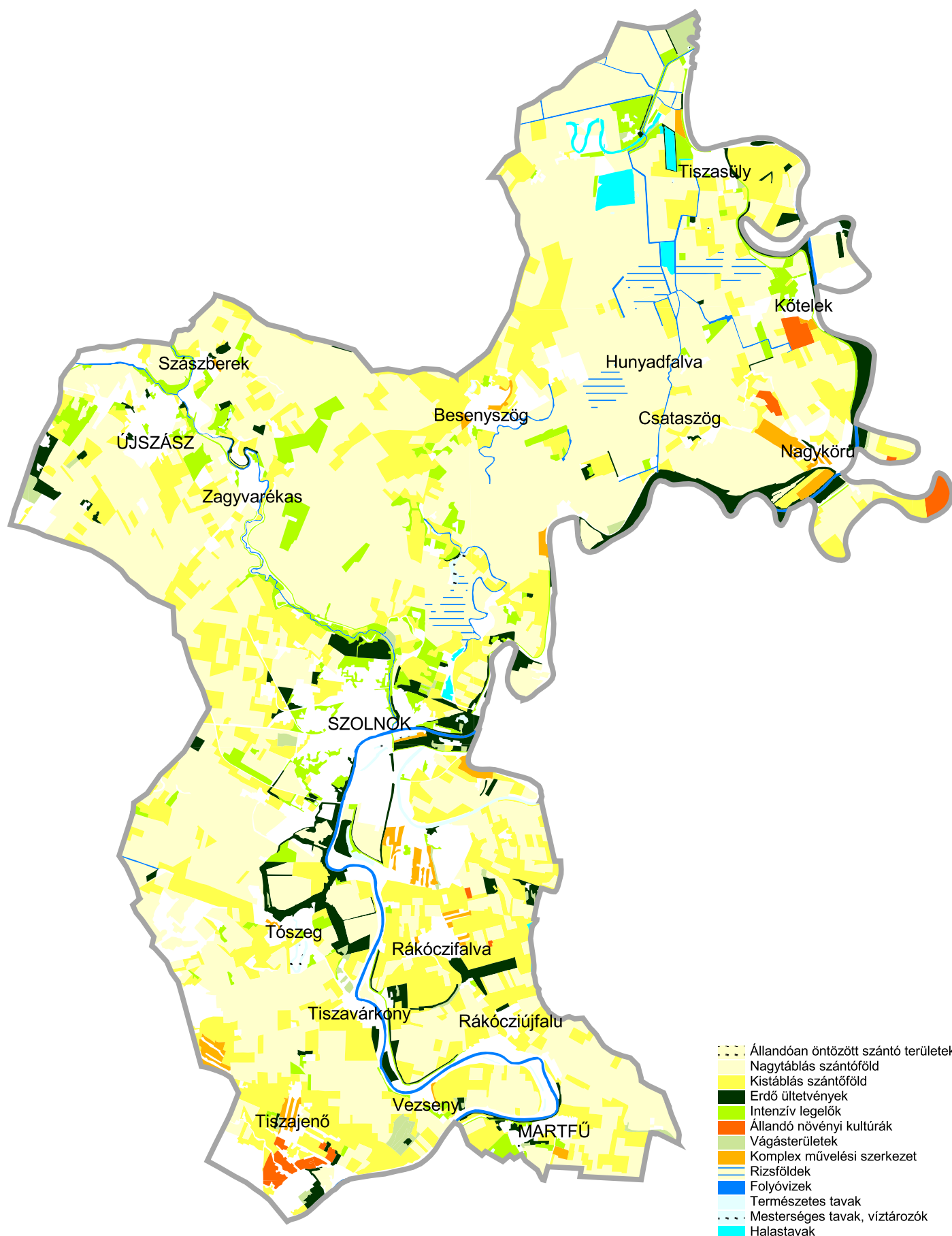
- semleges és gyengén lúgos kötöttebb homok
- semleges és gyengén lúgos vályog- és öntésiszap talajok
- savanyú, vályognál kötöttebb, gyenge vízvezetőképességű talajok
- savanyú, igen erősen kötött talajok
- mezőgazdasági termesztésre alkalmas szikes
- mezőgazdasági termesztésre feltételeesen alkalmas szikes
- mezőgazdasági termesztésre alkalmatlan szikes
- vizenyős területek
- erdők
- tavak, nádasok, folyóvizek
- települések
- savanyú, kötöttebb homok

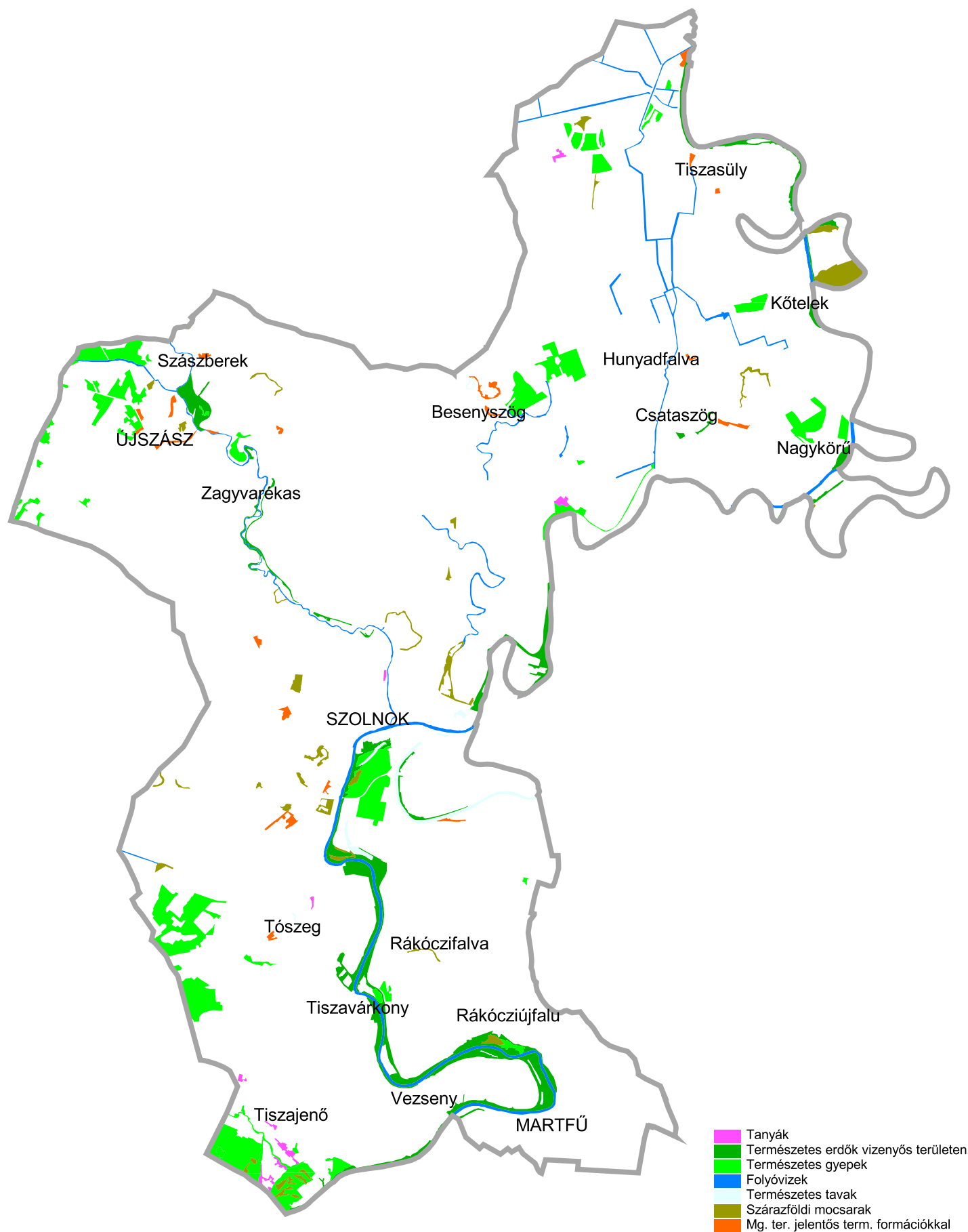

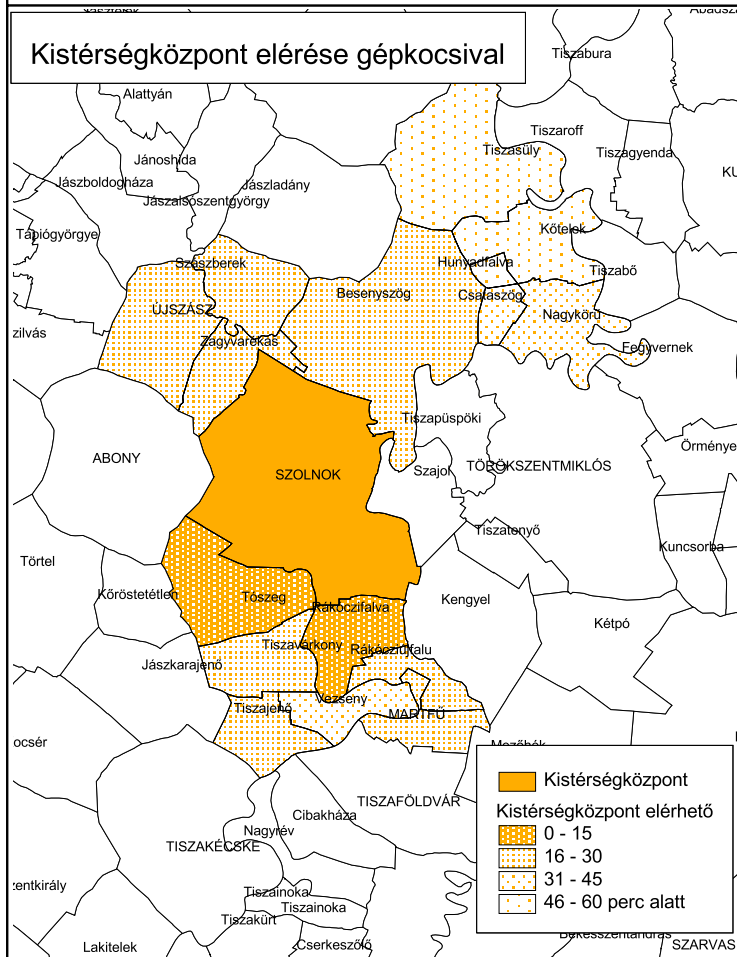

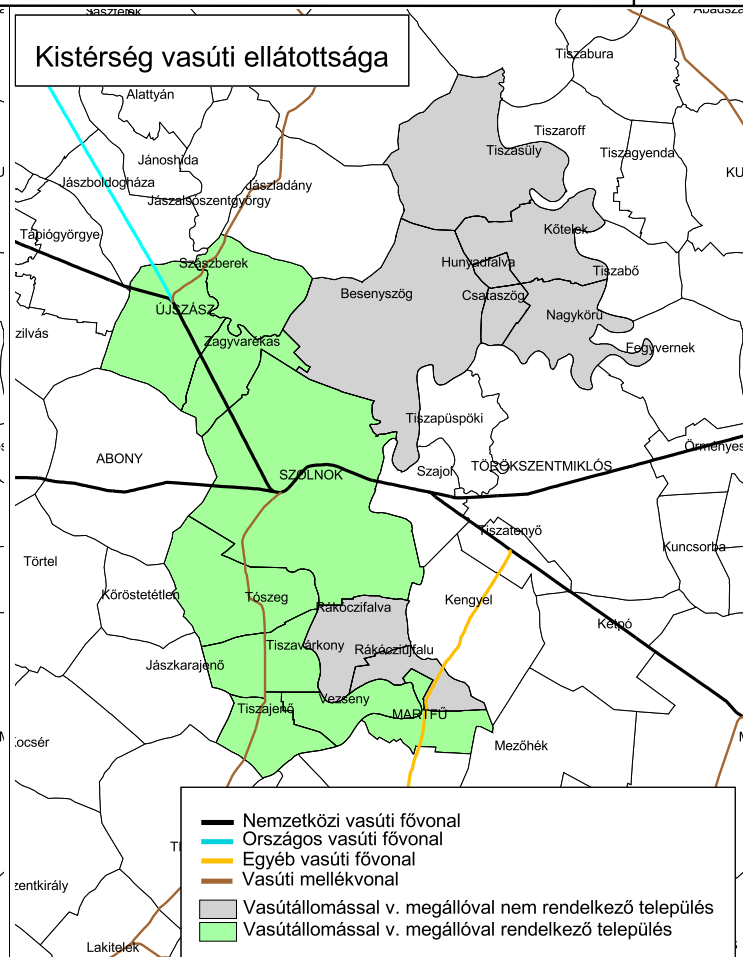

Kistérségközpont elérése gépkocsival

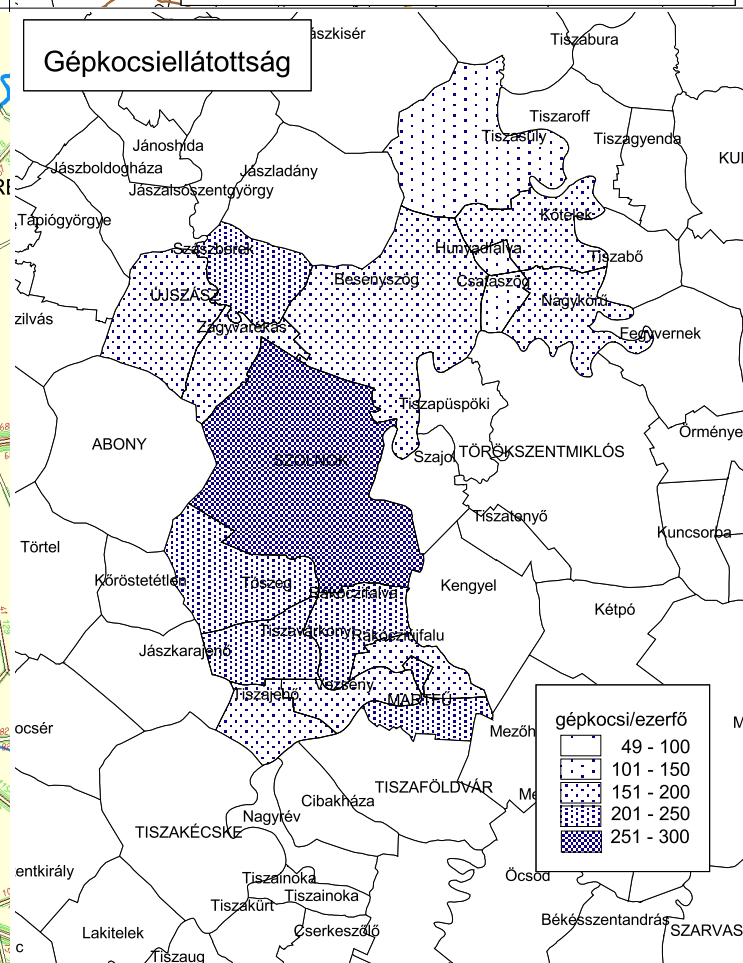
Kistérség vasúti ellátottsága

Forgalomterhelés

Gépkocsiellátottság

FORRÁS: MÁV hivatalos menetrendje, ÁKMI Kht. UVATERV,
KÉSZÜLT: a VÁTI Kht. Térségi Tervezési Irodáján 2005-ben

M = 1:550 000